

کَنْزُ الْعَرَفَاتِ

1001 HADİS

▪İbadet ve Ahlâk ile ilgili▪

Muhammed Es'ad Erbilî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

www.mektebetulhadra.com

KENZÜ'L-İRFAN HAKKINDA

Mutasavvıfların hadis ilmi ve hadis rivayetiyle ilgili çalışmaları, tasavvufun zuhuru-
na tekaddüm eden asırlara kadar uzanır. Tasavvuf tabakatının ilklerinden sayılan Süle-
mî'nin **Tabakatu's-süfiyye**'sinde hayatı hakkında bilgi verilen 100'den fazla sûfinin ya-
rıda çoğunun hadis ilmi, ya da hadis rivayetiyle meşgul olduğu görülmektedir. Tarikat
kurucusu ilk mutasavvıflardan Ahmed er-Rifâi, Abdulkadir Geylânî, Şihâbüddin Süh-
reverdi, İbn Arabî ve Sadreddin Konevî gibi mutasavvıfların hadis ilmiyle meşgul oldu-
ğu bilinmektedir. Mutasavvıfların hadislerden seçmeler yaparak derledikleri kırk hadisler
ve tasavvufî hadis şerhi faaliyetleri, asrımıza kadar devam etmiştir. Nitekim geçen as-
rın büyük mutasavvıflarından bir kısmı, aynı zamanda muhaddistir. Ve bu konuda eser
sahibidir. Ahmed Ziyaüddin Gümüşhânevi ile Ömer Ziyâeddin Dağıstanî, bunlara ör-
nek olarak zikredilebilir.

Elinizdeki **Kenzu'l-İrfan** adlı eser, konularına göre tasnif edilmiş 1001 hadis ter-
cemesidir ve son devir mutasavvıflarından Nakşi-Halidî şeyhi M. Es'ad Erbilî (ö. 1931)'ye
aidir. Daha çok ibâdet ve ahlâk konularındaki hadislerden derlenen bu eser, müellifi
hayatta iken eski harflerle iki defa tab'edilmiştir. (İstanbul, 1317, 1327.)

Yeni harflerle de müteaddid neşirleri bulunan **Kenzü'l-İrfân**, Türk okuyucusu tarafın-
dan büyük bir hüsn-i kabûle mazhar olmuştur. Nitekim Üstad Necip Fazıl Kısakürek, eser
ve müellifi hakkında şunları söylemektedir: "Es'ad Efendi'nin **Kenzu'l-İrfan** isimli eserini-
deaslı metne ve Osmanlıca'ya büyük bir sadakat ve hâkimiyet müşâhade ettiğimizi be-
lirtmek borcundayız... Şiirlerine gelince, bunlar, Şeyh Es'ad Efendi'nin bir hassâsiyet
ve şiir kabiliyetine mâlik bulunduklarına işâret.." (bkz. **Son Devrin Din Mazlumlari**, İs-
tanbul 1988, s. 169-170).

Mektûbat ve Risâle-i Es'adiyye adlı eserlerini neşrettiğimiz müellifin **Kenzu'l-İrfân**
adlı eseri, okuyucularımız tarafından sık sık aranıp sorulmakta idi. Okuyucularımızdan
gelen bu ısrarlı talepler üzerine, üslûbunu bozmadan, fakat günümüz insanının da isti-
fade edebileceği bir şekilde eseri yeniden neşre hazırlamaya karar verdik. Hadislerin
Türkçe tercemesini aynen koruyarak anlaşılması zor kelime ve terkipleri parantez için-
de bugünkü karşılıklarıyla açıkladık. Mütercimim asıl nüshada parantez içinde göster-
diklerini ise tırnak içine alarak orijinal metni korumaya çalıştık. Bu duruma göre, paran-
tez içinde gösterilen kelimeler yok sayıldığında, ya da okunmadığı takdirde okuyucu,
asıl metin ile karşı karşıya gelmiş olacaktır. Parantez içi açıklamalarda kelime ya da
terkiplerin lûgat manasından çok metinde kasdedilen manayı esas aldık. Arapça olan,
bölüm başlıklarını aynen muhafaza ederek hemen altına günümüz Türkçesiyle karşıli-
ğını gösterdik.

Hadislerin metinlerini Arapça aslıyla dizdirdik ve eserden ilmî seviyede bir istifade
sağlanması maksadıyla hadislerin tahrîcini yaptırarak.

Hadisler öncelikle **el-Mu'cemu'l-müfehres li elfâzi'l-hadisi'n-nebevî**'den yararlanılarak Buhârî, Müslim, Ebû Davud, Tirmizî, Nesâî, İbn Mâce, Dârimî, Muvatta ve Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde yer almışlarsa, bu durum aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Buhârî, Ebû, Davud, Tirmizî, İbn Mâce, Dârimî ve Nesâî için bölüm adından sonra verilen rakam, bab numarasıdır: Meselâ, Buhârî, edeb 15. denmişse, bu Sahih-i Buhârî'nin Kitabu'l-edeb bölümünün 15. babı demektir.

Müslim. ve Muvatta için bölüm adından sonra verilen rakam hadis numarasıdır. Meselâ Müslim, imâre 40 denilmişse bu, Sahih-i Müslim'in kitabı'l-imâre bölümünün 40. hadisi demektir.

Ahmed b. Hanbel'in Müsned'i için Ahmed b. Hanbel, I, 375 denilmişse, bu, birinci cildin 375. sayfası demektir.

Concordance diye meşhur olmuş bulunan hadis mucemi vasıtasıyla kaynaklarına işaret edilemeyen hadisler için, cild ve sayfaları verilmek suretiyle aşağıdaki eserlerden yer gösterilmiştir.

el-Hakim el-Neysâbü'rî, **el-Müstedrek**, I-IV, Beyrut, tarihsiz.

Ebû Nuaym, **Hilyetu'l-evliyâ**, L-X, Mısır 1932

İbn Hibban, **Sahih** (el-İhsan bi tertîbi Sahih İbn Hibban), Beyrut, 1987

el-Heysemi, **Mecmeu'l-Zevâid**, Beyrut, 1967

el-Beyhakî, **es-Sünenu'l-kübrâ**, Haydarabâd, 1344

Deylemî, **Müsned** (el-Firdevs bi me'sûri'l-hitâb); I-V, Beyrut, 1986

el-Münâvî, **Kunûzu'l-hakâik**, Kahire 1285

el-Münâvî, **Feyzu'l-kadir şerhu'l-Cami'i's-sağır**, Mısır, 1938

es-Suyûtî, **el-Câmiu's-sağır**, Mısır, 1321

el-Aclûnî, **Keşfu'l-hafâ ve müzilu'l-ilbâs**, Beyrut, tarihsiz

Ali el-Muttakî, **Kenzu'l-ummâl**, Haydarabad, 1312-1314

ed-Dârekutnî, **Sünen**, I-IV, Medine, 1966

İbn Hacer, **el-Metâlibu'l-âliye**, Kuveyt 1973

Hakîm et-Tirmizî, **Nevâdiru'l-usûl** İstanbul, 1294

Kenzu'l-irfân'ın orijinal tercümesinde yeralan bazı anlaşılması zor kelime ve terkiplerin günümüz Türkçesinde kullanılan karşılıklarını koyarak tercümenin anlaşılır hale gelmesini sağlayan **Doç.Dr. H.Kâmil Yılmaz**'a, hadislerin yukarıda zikredilen kaynaklardan tahririni yapan M.Ü. İlahiyat Fakültesi Hadis Yüksek Lisans öğrencileri, **Ayhan Tekinîş**, **Alıcan Tatlı** ve **Mustafa Saros**'e burada teşekkür etmeyi yayınevimiz bir borç bilmektedir.

Erkam Yayınları

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا محمد
وعلى آله وصحبه اجمعين.

MUKADDİME

Şu bedâîyî'-hâne-i âlemde (Cenâb-ı Hakk'ın san'at evi olan dünya-da) cevher-i insaniyyeti (insanlık cevherini) şa'saa-dan eyleyen (parlatan) ne kadar ahlâk-ı hamîde (güzel ahlâk) ve evsâf-ı cemîle (hoş sıfatlar) var ise cümlesi ummân-ı irfan (ma'rifet deryâsı) olan Peygamber-i zî-şân Efendimiz hazretlerinden alınmış ve tercemelerle bütûn cihana dağılmış iken maârif-i islâmiyyeden (islâmî bilgiden) bî-behre (nasipsiz) nev-residegân-ı zamandan (çağımızın yeni yetmelerinden) bazıları gûyâ menba-ı mâârif, (ilim ve marifetin kaynağı) ecânibde (ecnebîlerde, batıda) imiş zu'm-ı fâsidine (bozuk ve yanlış zannına) düştüklerini vakit vakit işitir, müteessir olurum.

Bir gün şu zehâb-ı bâtilı (yanlış görüşü) iki genç lisânından bizzat dahi işitmekle ol-bâbdaki (o konudaki) teessürâtım (üzüntüm) arttı. Bî-nâenaleyh nihâyeti vahim olan bu gibi efkâr-ı sakîmeden (sakat düşüncelerden) ihvan-ı dinimizi (dîn kardeşlerimizi) kurtarmak üzere Nebiyy-i muşâr ileyh Efendimiz hazretlerinin ehâdiş-i şerîfelerinden (değerli ve mubârek sözlerinden) seâdet-i dîniyye ve dünyeviyyeyi müstemil ve müstekmil binbir (1001) kadarını cem' ve tertîbe (toplayıp derlemeye) başladım.

Semâ-i saltanatın (saltanat semâsının) hurşîd-i rahşânı (parlak güneşi) sultan-ı selâtîn-i cihân (cihan padişahlarının padişâhı) veliyy-i ni'met-i bî-imtinân (minnetsiz bir şekilde nimetlerimizin sâhibi) es-Sultanu'l-Gâzî "Abdulhamîd" hân-i sâni -eyyedehullahu Teâlâ- (Allah Teâlâ kendisini güçlendirip yüceltsin), Efendimiz hazretlerinin sâye-i maârif ser-mâye-i hilâfet-penâhîlerinde (hilâfet zamanında) ikmâl ve itmâmına (tamamlamaya) muvaffak oldum.

Ümid ederim ki, **Kenzü'l-irfân** ser-levhasıyla (adıyla) tab' ve neşredilen (basılıp yayına sunulan) şu eser-i acizânemi mütâlâa edenler, artık ahlâk-ı hamîdenin menbâi (kaynağı) ve ulûm-i maârifin (ilim ve mârifetin) mecmâi (toplanıp birleştiği yer) dîn-i mübin-i islâm olduğunu tasdik ve her türlü hallerini irâdât-ı ilhâm-gâyât-ı Cenâb-ı Risâlet-penâhî'ye (Cenâb-ı Peygamber'in ilhâm dolu düşünce ve iradelerine) tatbik ile ilmen ve amelen seâdet-i dareyn'e (iki cihân saâdetine) vâsıl olurlar. Ve minellahi't-tevfik (Başarı Allah'tan).

Muhammed Es'ad Erbilî

باب فضل البسملة

Besmele'nin fazîleti

١ - بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِفْتَاحُ كُلِّ كِتَابٍ .

1- Bircümle kütüb-i semâviyyenin (ilâhî kitapların) miftâhı(anahtarı) besmele-i şerîfedir.⁽¹⁾

٢ - كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَمْ يُبْدَأْ فِيهِ بِبِسْمِ اللَّهِ فَهُوَ آقِطٌ .

2- Umûr-ı meşrûanın (meşrû işlerin) her hangisi olur ise olsun besmele-i şerîfe ile bed' olunmazsa (başlanmazsa) behresiz (nasipsiz, güdük) olur.⁽²⁾

٣ - إِذَا وَقَعَتْ فِي وَرْطَةٍ فَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَصْرِفُ بِهَا مَا يَشَاءُ مِنْ أَنْوَاعِ الْبَلَاءِ .

1- Münâvi, Künûzü'l-hakâik, s. 52.

2- bk. Dârekutnî, Sünen, I, 229.

3- Bir vartaya (tehlikeye) düştüğün vakit “Bismillahirrahmânirrahîm ve lâ havle velâ kuvvete illâ billâhi”l-Aliyyi”l-Azîm”e devam etmeli; zîra Cenâb-ı Allah bunların şerefiyle belâ ve mesâibin envânı (musîbetlerin her türlüşünü) def’eder.

٤ - مَنْ أَرَادَ أَنْ يُنَجِّيهَ اللَّهُ تَعَالَى مِنْ تِسْعَةِ عَشَرَ زَبَانِيَّةً فَلْيَقْرَأْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ .

4- Cehennemin başlıca memurları bulunan ondokuz zebânîyenin ta’zibinden (azâb etmesinden) necat bulmasını (kurtulmasını) arzu eden kimse besmele-i şerîfeye devam etsin.

٥ - مَا مِنْ أَحَدٍ يَقْصِدُ دُخُولَ الْبَيْتِ إِلَّا وَتَبِعَهُ الشَّيْطَانُ فَإِنْ دَخَلَ الْبَيْتَ فَقَالَ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ يَقُولُ الشَّيْطَانُ لَا مَدْخَلَ لِي فِي هَذَا الْبَيْتِ .

5- Sizden bir kimse evine girmek murad edince bir şeytan ol hâne-ye girmek için kendisini takîb eder. Lâkin hâneye girerken besmele-i şerîfeyi okur ise şeytan “Benim için bu hâneye medhal (girecek yer) yoktur” diye me’yûsen (ümitsiz olarak) avdet eder (geri döner).⁽⁵⁾

باب فضل الحمد لله

Elhamdu lillâh’ın fazîleti

٦ - كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يُبْدَأُ فِيهِ بِالْحَمْدِ لِلَّهِ فَهُوَ أَقْطَعُ .

6- Umûr-ı meşrûaya (meşrû işlere) “el-Hamdu lillâh” ile ibtidâ olunmazsa (başlanmazsa) hayır ve bereketi maktû olur (kesilir).⁽⁶⁾

٧ - الْحَمْدُ عَلَى النَّعْمَةِ أَمَانٌ لِرَوَالِهَا .

5- bk. Müslim, eşribe, 103; Ebû Dâvud, etime 15.

6- Dârekutnî, I, 229; ibn Mâce, nikah 19; Ebû Dâvud, edeb 18; ibn Hibban, Sahih, I, 102.

7- Cenâb-ı Hakk'ın in'âmına (ihsânına) hamd ve senâ, insanı nimetin zevâline (yok olmasından) mahfuz eder (korur).⁽⁷⁾

٨ - الْحَمْدُ لِلَّهِ رَأْسُ الشُّكْرِ مُشْكِرُ اللَّهِ عَبْدٌ لَا يَحْمَدُهُ .

8- "Elhamdu lillâh" demek şükürlerin başıdır. Hamd ve senâ etmeyen kimse, Hakk'a şükretmemiş olur.⁽⁸⁾

٩ - أَفْضَلُ الذِّكْرِ الْحَمْدُ لِلَّهِ .

9- Cenâb-ı Hakk'ı senâ etmek için "el-Hamdu lillâh" demek zikirlerin efdalidir.⁽⁹⁾

باب فضل الصلوة على النبي

Peygamberimiz'e salât'ın fazîleti

١٠ - مَنْ ذَكَرْتُ عَنْدهُ فَلْيُصَلِّ عَلَيَّ فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ عَشْرًا .

10- Bir kimse nezdinde ismim zikrolunduğu halde, bana salât ü selâm göndersin. Tahkika (gerçekten) bana bir kerre salât gönderenlere Cenâb-ı Allah on defa rahmet eder.⁽¹⁰⁾

١١ - الصَّلَاةُ عَلَى النَّبِيِّ أَفْضَلُ مِنْ عِتْقِ الرَّقَابِ .

11- Efdal-i kâinât Efendimiz'e salât u selâm göndermek abd (köle) âzâd etmekten efdaldır.⁽¹¹⁾

١٢ - مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ رَاضِيًا فَلْيُكْثِرِ الصَّلَاةَ عَلَيَّ .

7- Münâvî, Künûzü'l-hakâik s. 65.

8- Münâvî, Künûzu'l-Hakâik, s. 65

9- bk. İbn Mâce, edeb 55.

10- Ebû Nuaym, Hilye, I, 224.

11- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 85.

12- Cenâb-ı Allah'a râziyen (hoşnud olarak) mulâkî olmak (kavuşmak) arzusunda bulunanlar bana çokça salât göndersinler.

۱۳ - إِنْ أَوَّلَى النَّاسِ بِي أَكْثَرُهُمْ عَلَى صَلَوةٍ .

13- Tahkika (gerçekten) sizden bana en yakın olan kimse beni çokça salât u selâm ile yâd edenlerdir. ⁽¹³⁾

۱۴ - لِلْمُصَلِّي عَلَى نُورٍ عَلَى الصِّرَاطِ وَمَنْ كَانَ عَلَى الصِّرَاطِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ يَكُنْ مِنْ أَهْلِ النَّارِ .

14- Bana salât gönderenlere Cenâb-i Hakk sırat köprüsü üzerinde bir nûr ihsân eder. Ehl-i nûr ise ehl-i nârdan (cehennemliklerden) olmayacağı bedîhîdir (açıktır). ⁽¹⁴⁾

۱۵ - أَكْثَرُكُمْ عَلَى صَلَوةٍ أَكْثَرُكُمْ أَزْوَاجاً فِي الْجَنَّةِ .

15- Sizden cennette en ziyâde hûri kazânah kimse bana çokça salât u selâm gönderenlerdir.

۱۶ - مَنْ صَلَّى عَلَى مَرَّةٍ وَاحِدَةٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ عَشْرَ مَرَّاتٍ

16- Bir kerre bana salât gönderenlere Cenâb-ı Allah on defa rahmet eder. ⁽¹⁶⁾

۱۷ - مَنْ عَسْرَتْ عَلَيْهِ حَاجَةٌ فَلْيَكْثِرْ بِالصَّلَاةِ عَلَى فَإِنَّهَا تَكْشِفُ الْهُمُومَ وَالْغُمُومَ وَالْكُرُوبَ وَتُكْثِرُ الْأَرْزَاقَ وَتَقْضِي الْحَوَائِجَ .

17- Husûl-i matlabında (gayesini gerçekleştirmede) dûcâr-ı usret olan (zorluğa düşen) kimse bana çokça salât u selâm göndersin. Tahkika (gerçekten) salât u selâm, izâle-i gumûm (sıkıntıların giderilmesi) ve teksîr-i erzâk (rızkın çoğaltılması) ve hall-i müşkilât (müşkillerin çözülmesi) için bir vesîledir.

13- ibn Hibban, Sahih, II, 132.

14- ibn Hibban, Sahih, II, 142.

16- Ebû Davûd, vitr 26; Dârimî, rikak 58.

باب ماجاء فى الاسلام والايمان

İslâm ve İman

١٨- اِلِسْلَامُ اَنْ تَشْهَدَ اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا رَسُوْلُ اللّٰهِ وَتُقِيْمَ الصَّلَاةَ وَتُوْتِيَ الزَّكٰوةَ وَتَصُوْمَ رَمَضَانَ وَتَحِجَّ الْبَيْتَ اِنْ اَسْتَطَعْتَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا

18- İslâmiyet kelime-i şehâdetle, edâ-yı savm (oruç tutmak) ve salat (namaz kılmak) ve erbâb-ı servet (zenginler) için îfâ-yı hacc (hacca gitmek) ve zekâtтан ibarettir.⁽¹⁸⁾

١٩ - اِلِسْلَامُ يَجِبُ مَا كَانَ قَبْلَهُ .

19- Hukuk-ı ibâd (kul hakkı) müstesnâ olduğu halde dîn-i islâm, Zaman-ı küfürdeki (kâfirlik dönemindeki) mâsiyeti (günahı) imhâ (yok eder).⁽¹⁹⁾

٢٠ - اِلَايْمَانُ مَعْرِفَةٌ بِالْقَلْبِ وَقَوْلٌ بِاللِّسَانِ وَعَمَلٌ بِالْأَرْكَانِ .

18- Ebû Dâvud, sünne 16; Nesâî, iman 5, 6; ibn Mâce, fiten 12; Ahmed b. Hanbel, I, 27, 51, II, 107.

19- Ahmed b. Hanbel, IV, 199, 204, 205.

20- İman-ı kâmil, kalb ile mârifet (Hakk'ı tanımak), lisan ile ikrar, cevârih ve âzâ ile amel eylemekten ibârettir. ⁽²⁰⁾

٢١ - الْإِيمَانُ بِالْقَدَرِ يُذْهِبُ الْهَمَّ وَالْحُزْنَ .

21- Kadere îman etmek, hüzün ve kederi giderir. ⁽²¹⁾

٢٢ - الْإِيمَانُ عَفِيفٌ عَنِ الْمَحَارِمِ عَفِيفٌ عَنِ الْمَطَامِعِ .

22- İmân-ı kâmil, haramdan tama'dan müberrâdır (uzaktır). ⁽²²⁾

٢٣ - الْإِيمَانُ وَالْعَمَلُ قَرِينَانِ لَا يُصْلِحُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا إِلَّا مَعَ صَاحِبِهِ

23- İmân ile amel yek-diğeriyle mütekarin ve mütelâzimdir (birbirinden ayrılmayan iki arkadaştır). Binâen aleyh îman amelsiz, yahud amel îmânsız bir işe yaramaz. ⁽²³⁾

٢٤ - لَيْسَ الْإِيمَانُ بِالْتَّمَنَّى وَلَا بِالتَّحَلَّى وَلَكِنْ هُوَ مُؤَقَّرٌ فِي الْقَلْبِ وَصَدَقَهُ الْعَمَلُ .

24- İman ne temennâ (temennî) ve arzû ile ve ne de zâhirde kendini kavlen (sözle) ne fiilen evliyâullah'a benzetmekle olur. Velâkin müminin îmanı öyle bir şeydir ki kalbinde yer tutmuş ola ve ibâdeti de onu tasdik ede. ⁽²⁴⁾

٢٥ - الْإِيمَانُ مَعْرِفَةٌ بِالْقَلْبِ وَإِقْرَارٌ بِاللِّسَانِ وَعَمَلٌ بِالْأَرْكَانِ .

25- İmân kalb ile bilip lisan ile ikrar ve âzâ ve cevârihle (organlarla) amel ve ibadet eylemektir. ⁽²⁵⁾

٢٦ - الْإِيمَانُ قَوْلٌ وَعَمَلٌ وَيَزِيدُ وَيَنْقُصُ .

26- İman kavli (söz) ve amel (iş)dir. Zâid ve nakıs olabilir (artıp eksi-

20- İbn Mâce, mukaddime 9.

21- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 156.

22- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 156.

23- Suyûti, el-Câmiûs-sağîr, I, 127.

24- Suyûti, el-Câmiûs-sağîr, II, 140.

25- bk. İbn Mâce, mukaddime 9.

lebilir). Yâni herkesin îmânı amel ve ibâdeti nisbetindedir. (26).

٢٧ - لَا يَقْبَلُ اللَّهُ إِيْمَانًا بِلاَ عَمَلٍ وَعَمَلًا بِلاَ إِيْمَانٍ .

27- Cenâb-ı Allah amelsiz îmanı, ve îmânsız ameli kabûl buyurmaz.

باب فى النية

Niyet

٢٨ - إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ .

28- Amel ve ibâdetle me'cûr olmak (sevap kazanmak) hulûs-i niyyete (temiz bir niyyete) mütevakkıftır (bağlıdır). (28)

٢٩ - مَنْ أَتَى فِرَاشَهُ وَهُوَ يَنْوِى أَنْ يَقُومَ يُصَلِّى مِنَ اللَّيْلِ فَعَلَبَتْهُ عَيْنُهُ حَتَّى يُصْبِحَ كُتِبَ لَهُ مَأْتَوَى وَكَانَ تَوَمُّهُ صَدَقَةً عَلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ .

29- Bir kimse teheccüd namazına kalkmak niyetiyle yatağa yatıp sonra nevm galebe ederek (uyku ağır basarak) uyanamazsa niyyeti nisbetinde me'cûr olur (sevap kazanır). Uykusu ise Cenâb-ı Hakk tarafından kendisine bir tasadduk (ikram) olur. (29)

٣٠ - نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ وَعَمَلُ الْمُنَافِقِ خَيْرٌ مِنْ نِيَّتِهِ .

30- Müminlerin niyyetleri amellerinden ve münafıkların da amelleri niyyetlerinden hayırlıdır. (30).

٣١ - إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُعْطِى الدُّنْيَا عَلَى نِيَّةِ الْآخِرَةِ .

31- Saâdet-i uhreviyye (âhiret mutluluğu) için ibadet ve tâatta bulu-

26- bk. Buhârî, iman 1; ibn Mâce, mukaddime 9.

27- Munâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 182.

28- Buhârî, bedü'l-vahy 1, itk 6, menâkibü'l-ensâr 43, talak 11; Müslim, imâre 155; Ebû Dâvud, talak 11; İbn Mâce, zühd 26; Tirmizî, fedâilü'l-cihad 16; Nesâî, tahâre 59..

29- İbn Mâce, ikâme 177; bk. Ebû Dâvud, tatavvu 20.

30- Suyûtî, el-Câmiûs-sağır, II, 194.

nanların Cenâb-ı Hakk saâdet-i dünyeviyyesini (dünya mutluluğunu) da ihsan buyurur. (31)

۳۲ - رَبِّ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ صِيَامِهِ إِلَّا الْجُوعُ وَرَبِّ قَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ قِيَامِهِ إِلَّا السَّهَرُ .

32- Nice oruç tutan kimse vardır ki açlıktan başka bir şey istifade edemez. Ve nice kaim kimseler (namaz kılanlar) vardır ki uykusuzluktan gayrı bir menfaat bulamaz. Yâni amel hüsn-i niyyete (iyi ve sağlam bir niyyete) tâbi olmalıdır. (32)

۳۳ - النَّيَّةُ الْحَسَنَةُ تُدْخِلُ صَاحِبَهَا الْجَنَّةَ .

33- Cenâb-ı Allah'ın tahsîl-i rızâsı (hoşnudluğunu kazanmak) için beslenen niyyet, hasene (iyilik) sâhibini cennete dahil eyler. (33)

باب فضل الصدق والاخلاص في العمل

Amelde sıdk ve ihlâsın fazîleti

۳۴ - اَخْلَصُوا أَعْمَالَكُمْ لِلَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ إِلَّا مَا خُلِصَ لَهُ .

34- Amel ve ibâdetinizi riyâdan, sivâdan (gösterişten) hâlis ediniz. Yoksa Cenâb-ı Hakk kabûl buyurmaz. (34)

۳۵ - إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا صَلَّى فِي الْعَلَانِيَةِ فَاحْسَنَ وَصَلَّى فِي السِّرِّ فَاحْسَنَ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى هَذَا عَبْدِي حَقًّا .

35- Tahkika (gerçekten) bir kul namazını gerek alenen ve gerekse sırren (gizlice) edâ eylediği esnâda âdâb ve erkânını sünen-i seniyyeye (sünnete) tevfiik ederse (uygun yaparsa) Cenâb-ı Allah: "Hakka ki (şüphesiz) bu benim kulumdur" buyurur. (35)

31- ibn Hibban, Sahih, III, 150.

32- ibn Mâce, sıyâm 21; bk. Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, IV, 270.

33- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 156.

34- bk. Nesâî, cihâd 24; Ahmed b. Hanbel, IV, 126; bk. Darekutnî, I, 51.

35- ibn Mâce, zühd 20.

٣٦ - إِنَّ الصَّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَصْدُقُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدِّيقًا وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا .

36- Tahkika (şüphesiz) doğru söylemek insanı hayra, hayr ise cennete îsâl eder (götürür). İnsan doğruyu iltizam ettikçe (doğru söylemeye devam ettikçe) indallah (Allah katında) “siddîk” olur. Kezâlik (aynî şekilde) kizb (yalan) insanı fıska (günahkârlığa), fısk ise nâr’a (cehen-neme) îsâl eder (götürür). İnsan kizbi iltizam edince indallah “kezzâb” (yalancı) yazılır. (36)

٣٧ - تَمَامُ الْبِرِّ أَنْ تَعْمَلَ فِي السِّرِّ عَمَلَ الْعَلَانِيَةِ .

37- Ecîr ve mesûbatın (sevapların) mükemmeli halvette (tenhâda) yapılan ibâdeti dahî nâs (halk) içinde yapılan ibadet gibi itinâ ve dikkat eylemektir. (37)

٣٨ - مَنْ أَخْلَصَ لِلَّهِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ظَهَرَتْ يَتَابِيعُ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلَى لِسَانِهِ .

38- Bir kimse zâhir ve bâtını (içini ve dışını) tanzif ve tathir ile (temizleyerek) kırk gün hâlisane Cenâb-ı Allah için amel ve ibâdet ederse kalbi menba-ı hikmet (hikmet pınarı) olup lisânından zülâl-i mârifet (marifetin tatlı suyu) cereyana (akmaya) başlar. (38)

٣٩ - أَخْلِصْ دِينَكَ يَكْفِكَ الْعَمَلُ الْقَلِيلُ .

39- İbâdetini riyâ (gösteriş) ve garaz ve ıvazdan (dünyevî maksat ve hesaplardan) hâlis et! O hâlde az bir amel senin için kâfidir. (39)

36- İbn Hibban, Sahih, I, 246; Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, X, 243.

37- Münâvî, Künûzu'l-hakâik, s. 58.

38- Ebû Nuaym, Hilye, V, 189.

39- Ebû Nuaym, Hilye, I, 224.

٤٠ - إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ مِنَ الْعَمَلِ إِلَّا مَا خُلِّصَ لَهُ .

40- Tahkîka (şüphesiz) Cenâb-ı Allah, amel ve ibâdeti kabûl buyurmaz. Riyâ (gösteriş) ile garaz ve ıvazdan (dünyevî maksat ve hesaplardan) hâlis olmadıkça. ⁽⁴⁰⁾

٤١ - الْإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ .

41- İhsan; yâni en güzel bir hizmet Cenâb-ı Allah'ı görür gibi kemâl-i teeddüle (edebe yakışır tarzda) ibadette bulunmaklığıdır. Gerçi sen O'nu göremiyorsan, muhakkaktır ki O seni görüyor. ⁽⁴¹⁾

٤٢ - لَا يُؤْمِنُ عَبْدٌ حَتَّى يَكُونَ قَلْبُهُ وَلِسَانُهُ سَوَاءً .

42- Lisân ile kalb bir olmadıkça hiçbir kul mümin-i kâmil olamaz. ⁽⁴²⁾

٤٣ - يَفْضَلُ عَمَلُ السِّرِّ عَلَى عَمَلِ الْعَلَانِيَةِ سَبْعِينَ ضِعْفًا .

43- Riyâdan vareste (uzak) olduğu cihetle sırren (gizlice) vuku bulan amel ve ibadetin ecri cehren (açıktan) yapılandan yetmiş kat ziyâdedir. ⁽⁴³⁾

40- bk. Nesâî, cihad 24; Ahmed b. Hanbel, IV, 126.

41- Buhârî, tefsîru sûreti'l-lokman 2, iman 37; Müslim, iman 57; Ebû Dâvud, sünne 16; Tirmizî, imân 4; ibn Mâce, mukaddime 9; Ahmed b. Hanbel, I, 27, 51, 53, II, 107, 426.

42- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 177.

43- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 192.

باب ماجاء فى النظافة وفضل السواك
Temizlik ve misvâk kullanmanın fazîleti

٤٤ - السَّوَّاءُ يَزِيدُ الرَّجُلَ فَصَاحَةً .

44- Misvâk istimali (kullanılması) fesâhati tezyîd eder (artırır). ⁽⁴⁴⁾

٤٥ - صَلَاةٌ بِسِوَاكِ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ صَلَوةً بِغَيْرِ سِوَاكِ .

45- Misvâk ile (misvâk kullanılarak abdest alınıp) edâ olunan nâma-zın, misvaksiz kılınan namaz üzerine fazlî (üstünlüğü) pek çoktur, demektir. ⁽⁴⁵⁾

٤٦ - السَّوَّاءُ يُطَيِّبُ الْفَمَ وَيُرْضِي الرَّبَّ .

46- Misvâk ağzın rayihasını (kokusunu) tatyîb ettiğı (güzelleştirdiğı) gibi, Cenâb-ı Allah'ın dahî rızâsını mûcib olur. ⁽⁴⁶⁾

44- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 80.

45- Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, I, 38.

46- bk. ibn Hibban, Sahih, II, 201; ibn Hacer, el-Metâlibü'l-âliye, I, 23.

٤٧ - التَّطَافَةُ تَدْعُو إِلَى الْإِيمَانِ .

47- Nezâfete (temizliğe) riâyat ve müdâvemet (devamlı olarak itinâ göstermek) insanı kemâl-i îmana (tam ve sağlam bir inança) davet eder.⁽⁴⁷⁾

باب ماجاء فى الوضوء

Abdest

٤٨ - إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ فَهُوَ فِي صَلَاةٍ مَا لَمْ يُحْدِثْ .

48- Sizden; yâni müminlerden bir kimse dâimâ abdestli bulunmak niyyetiyle abdest alır ise abdesti bozulmadıkça namazda bulunmuş gibi me'cûr olur (sevap kazanır).⁽⁴⁸⁾

٤٩ - تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ وَسْوَاسَةِ الْوُضُوءِ .

49- Abdest alırken vesâvis-i şeytaniyyeden (şeytanın vereceği evhâm ve vesveselerden) Cenâb-ı Hakk'a sığınınız. Yâni vesveseyi takîb etmeyiniz.⁽⁴⁹⁾

٥٠ - مَنْ تَوَضَّأَ عَلَى طَهْرٍ كُتِبَ لَهُ عَشْرُ حَسَنَاتٍ .

50- Sünnet-i seniyyeye tebean (tâbi olarak) abdesti olduğu halde tekrar abdest alan kimseye on hasenât (sevap) verilir.⁽⁵⁰⁾

٥١ - الْوُضُوءُ عَلَى الْوُضُوءِ نُورٌ عَلَى نُورٍ .

51- Abdest üzerine abdest almak, nûr üzerine nûr kabilindendir.⁽⁵¹⁾

47- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 155.

48- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 9.

49- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 57.

50- Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, I, 62, Ebû Dâvud, tahare 32; Tirmizî, tahâre 42; ibn Mâce, tahâre 73.

51- Aclûnî, keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2898.

باب صلوة الفرائض وتركها وفضل الجماعة

Farz namazlar ve cemâatin fazîleti

٥٢ - لِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمٌ وَعِلْمُ الْإِيمَانِ الصَّلَاةُ .

52- Herşeyin bir alâmeti vardır. İmânın alâmeti ise namazdır. (52)

٥٣ - أَوَّلُ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الصَّلَاةُ فَإِنْ صَلَحَتْ صَلَحَ لَهُ سَائِرُ عَمَلِهِ وَإِنْ فَسَدَتْ فَسَدَ سَائِرُ عَمَلِهِ .

53- Yevm-i kıyamette (kıyamet gününde) muhâsebe-i ibâd (kulların hesaba çekilmesi) namazdan bed'olunur (başlar). Bu hesap doğru verilirse âmâl-i sâirenin de kabûlüne yardımı olur. Aksi takdirde kadiyye (hüküm) ber-aks (tersine) olur. (53)

٥٤ - تَأْكُلُ النَّارُ ابْنَ آدَمَ إِلَّا أَثَرَ السُّجُودِ .

52- bk. Tirmîzî, iman 9.

53- Tirmîzî, salât 188; Ebû Dâvud, salât 145; Nesâî, salât 9, tahrim 2; bk. ibn Mâce, ikâme 202.

54- Nâr-ı cahîm (cehennem ateşi) müstahikk-ı azâb olan (azâbı hakk eden) müminlerin vücudunu yakar. Fakat Cenâb-ı Hakk'a secde ederken yere musâdif olan (değen) âzâyâ dokunamaz. ⁽⁵⁴⁾

٥٥ - بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشَّرِّ وَالْكَفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ .

55- İnsan ile küfür beyninde (arasında) yalnız terk-i salât (namaz kılmamak) vardır. Yâni namazı terketmek insanı küfre yaklaştırır. ⁽⁵⁵⁾

٥٦ - صَلَاةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلَاةِ الْفَذِّ بِخَمْسٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً .

56- Cemaatla edâ olunan namazın ecri münferiden (tek başına) kılınan namazın ecrinden yirmi beş derece efdaldır (daha fazîletlidir). ⁽⁵⁶⁾

٥٧ - لَيَنْتَهِيَنَّ رِجَالٌ عَنْ تَرْكِ الْجَمَاعَةِ أَوْ لَأَحْرِقَنَّ يُبُوتُهُمْ .

57- Cemaata devam etmeyenler nedâmet etmezlerse (pişmanlık duyup tevbe etmezlerse) elbette evlerini yakarım. Yâni harîk (yangın) terk-i cemaat edenlere dünyâda bir cezâ-yı âdildir (ilâhî adaletin bir cezâsıdır). Bu hadîs-i şerîfin bir mu'cize-i bahire (apaçık bir mucize) olduğu herkesce müsellemin (kabûl edilmiş,) olsa gerektir. Zîrâ zamanımızda câmii ve cemaatı terkedenler çoğaldığından harîk (yangın) vukuu da hemen o nisbette çoğalıyor. ⁽⁵⁷⁾

٥٨ - مَنْ صَلَّى الْعِشَاءَ فِي جَمَاعَةٍ فَكَأَنَّمَا قَامَ نِصْفَ لَيْلِهِ وَمَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فِي جَمَاعَةٍ فَكَأَنَّمَا صَلَّى اللَّيْلَ كُلَّهُ .

58- Bir kimse yatsı namazını cemaatle kılsa o gecenin nısfını (yarısını) ibadetle geçirmiş, kezâlik (aynı şekilde) sabah namazını cemaatle kılsa geceyi kâmilin (bütünüyle) namaz ile ihyâ etmiş (değerlendirmiş) gibi olur. ⁽⁵⁸⁾

54- bk. Buhârî, ezan 129, rîkak 52, tevhid 24; Müslim, iman 299, ibn Mâce, zühhd 38.

55- Müslim, imân 134; Tirmizî, iman 9; ibn Mâce, ikâme 77; Dârimî, salât 29.

56- Buhârî, ezan 30; Müslim, mesâcid 249; Nesâî, imâre 42.

57- ibn Mâce, mesâcid 17; Nesâî, cum'a 2.

58- Müslim, mesâcid 260; Ebû Dâvud, salât 47; Tirmizî, mevâkit 50.

٥٩ - مَنْ لَمْ تَنْهَهُ صَلَاتُهُ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ لَمْ يَزِدْ مِنْ اللَّهِ إِلَّا بُعْدًا .

59- Bir kimsenin kıldığı namaz, kendisini menhiyyattan men'etmezse (kötülüklerden alıkoymazsa) o kimse için Cenâb-ı Allah'ın rahmetinden uzaklaşmadan başka bir fayda vermez. ⁽⁵⁹⁾

٦٠ - لِأَصْلُوَّةٍ بِحَضْرَةِ طَعَامٍ .

60- Taâm (yemek) hazır olduğu bir zamanda edâ edilen namaz nakıstır (eksiktir). Meğer ki vaktin fevtinden (kaçırılmasından) korkula. ⁽⁶⁰⁾

٦١ - الْإِسْلَامُ أَحْوَجُ إِلَى الْجَمَاعَةِ مِنَ الْجَمَاعَةِ إِلَى الْإِسْلَامِ .

61- Kuvvet bulmak için dîn-i islâmın cemâata olan ihtiyacı, sevâb almak için müminlerin cemaate olan ihtiyâcından ziyâdedir. ⁽⁶¹⁾

٦٢ - بَيْنَ الْعَبْدِ وَالشِّرْكِ تَرْكُ الصَّلَاةِ .

62- Abd ile (kul ile) şirk beyninde (arasında) terk-i salat (namazı terketme) vardır. Yâni salât terkedilince abd (kul) müşrik gibi olur. ⁽⁶²⁾

٦٣ - مَنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبٌ .

63- Namazını terkeden kimse vefat edince Cenâb-ı Allah'ı gadab sıfatıyla bulur. ⁽⁶³⁾

٦٤ - مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَسْكُنَ بُحْبُوحَةَ الْجَنَّةِ فَلْيَلْزِمِ الْجَمَاعَةَ .

64- Cennetin vasatında (ortasında) oturmasını arzu eden kimse cemaat namazından ayrılmasın. ⁽⁶⁴⁾

59- bk. Ahmed b. Hanbel, II, 371, 441.

60- Müslim, mesâcid 67.

61- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 50.

62- bk. Müslim, iman 134; Ebû Dâvud, sünne 15; Tirmizî, imân 9; ibn Mâce, ikâme 17.

63- bk. Ebû Nuaym, Hilye, VII, 254.

64- bk. Tirmizî, fiten 7.

٦٥ - مَنْ لَمْ يُصَلِّ فَلَا دِينَ لَهُ .

65- Namaz kılmayan kimse hiçbir din ihtiyar etmemiş gibidir. ⁽⁶⁵⁾

باب ماجاء فى الصلوة المستونة

Sünnet namazlar

٦٦ - أَفْضَلُ الصَّلَاةِ بَعْدَ الْمَكْتُوبَةِ الصَّلَاةُ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ .

66- Ferâizden (farzlardan) sonra namazların efdali geceleri kılınan teheccüd namazıdır. ⁽⁶⁶⁾

٦٧ - مَنْ حَافِظَ عَلَى شَفْعَةِ الضُّحَى غُفِرَتْ لَهُ ذُنُوبُهُ وَإِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ .

67- Salât-ı duhâ'ya (kuşluk namazına) devam edenin günah-ı sağîresi (küçük günahları) mağfur olur (bağışlanır) velev ki deniz köpüğü kadar çok olsun. ⁽⁶⁷⁾

٦٨ - مَنْ صَلَّى فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً تَطَوُّعًا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ .

68- Bir gün bir gecede oniki rekat sünnet-i müekkedeye devam eden kimse için Cenâb-ı Allah cennette bir köşk halk eder (hazırlar). ⁽⁶⁸⁾

٦٩ - مَنْ صَلَّى قَبْلَ الْعَصْرِ أَرْبَعًا حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ .

65- Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, III, 366.

66- Müslim, siyâm 202, 203; Ebû Dâvud, savm 55; Tirmizî, mevâkit 207, 45; Nesâî, kıyâmü'l-leyl 6.

67- Ebû Dâvud, vitr 24; Tirmizî, deâvât 59; Nesâî, sehiv 96; ibn Mâce, ikâme 187, edeb 56.

68- Tirmizî, salât 189; ibn Mâce, ikâme 187; Müslim, müsâfirîn 101, 102, 103; Ebû Dâvud, ta-tavvu 1.

69- İkinci namazından mukaddem (önce) dört rekât sünnet namazına devam edenleri Cenâb-ı Allah nâr ile muazzeb etmez (cehennem azâbına sokmaz). ⁽⁶⁹⁾

٧٠ - مَنْ صَلَّى سِتَّ رَكَعَاتٍ بَعْدَ الْمَغْرِبِ قَبْلَ أَنْ يَتَكَلَّمَ غُفِرَ لَهُ بِهَا ذُنُوبُ خَمْسِينَ سَنَةً .

70- Akşam namazından sonra kable't-tekellüm (dünya kelâmı konuşmadan) altı rekat sünnet kılmaya devam edenlerin elli senelik günahı sagîresi (küçük günahları) mağfur olur (bağışlanır). ⁽⁷⁰⁾

٧١ - مَنْ تَرَكَ سُنَّتِي فَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْخَاسِرِينَ .

71- Sünnetimi terkeden kimse indallah (Hakk katında) hâsirîn gürûhundan (zarara uğrayanlar tâifesinden) olur. ⁽⁷¹⁾

69- bk. Tirmîzî, salât 201; Nesâî, imâme 65.

70- Tirmîzî, mevâkit 204.

71- bk. Tirmîzî, kađer 17; Dârimî, mukaddime 22, 16.

باب فضل رمضان ومطلق الصوم

Ramazan ve orucun fazîleti

٧٢ - اِتَّبِسِطُوا فِي النَّفَقَةِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ فَإِنَّ النَّفَقَةَ فِيهِ كَالنَّفَقَةِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ .

72- Ramazan-ı şerifte nafakalarınızı vüs'atlandırınız (çok kimseyi yedirip içiriniz) . Zîra bu tevsî (nafakayı çoğaltıp yedirip içirme işi) mevk-ı muhârebede (savaş alanında) aç kalan gâzîleri doyurmak kadar câlib-i ecir ve sevâbdır (ecirli ve sevâbı bol) bir iştir. ⁽⁷²⁾

٧٣ - إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ فَتَحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ وَسُلْسِلَتِ الشَّيَاطِينُ .

73- Ramazân-ı şerîfin dühûlüyle (girmesiyle) nüzûl-i rahmet için cennet kapıları küşâd (açıldığı) ve menâhîden ictinab (yasaklardan sakınma) sebebiyle ebvâb-ı cehennem (cehennem kapıları) mesdûd olduğu (kapandığı) gibi şeytanlar da zincir ile bağlı ve mahbûs olurlar (habso-

72- Suyûtî, el-câmiûs-sağîr, I, 110.

lunurlar). Şurası da şâyân-ı beyandır (açıklanmalıdır) ki fazâil-i mezkûre (bu sayılan fazîletler) oruçlarını şer-i şerîfe tatbikeden (islâmî emirlere uygun olarak tutan) hürler içindir. Yoksa nefse esir (köle) olanlar velevki şeyâtîn (şeytanlar) mahbûs olsun yine mazhar-ı hayr olamazlar.⁽⁷³⁾

٧٤ - سَيِّدُ الشُّهُورِ شَهْرُ رَمَضَانَ وَأَعْظَمُهَا حُرْمَةً ذُو الْحِجَّةِ .

74- Ayların efdali (en fazîletlisi) Ramazan-ı şerîf ve ziyâdemuhteremi ise Zilhicce'dir.⁽⁷⁴⁾

٧٥ - صَوْمُ أَوَّلِ يَوْمٍ مِنْ رَجَبٍ كَفَّارَةٌ ثَلَاثِ سِنِينَ وَالثَّانِي كَفَّارَةٌ سِتِّينَ وَالثَّلَاثِ كَفَّارَةٌ سَنَةٍ ثُمَّ كُلُّ يَوْمٍ شَهْرًا .

75- Receb-i şerîf'in birinci gününde oruç tutmak üç senelik ve ikinci günü sâim (oruçlu) olmak iki senelik ve yine şehir-i mezkûrun (bu ayın) üçüncü günü oruçlu bulunmak bir senelik günah-ı sağıre (küçük günahlara) keffâret olur. Bunlardan sonra beher günü bir aylık sağır (küçük) günâhın afv ve mağfiretine (bağışlanmasına) medâr olur.⁽⁷⁵⁾

٧٦ - صَوْمُ يَوْمٍ عَرَفَةَ تُكَفِّرُ سِتِّينَ مَاضِيَةً وَمُسْتَقْبَلَةً وَصَوْمُ عَاشُورَاءَ يُكَفِّرُ سَنَةً مَاضِيَةً .

76- Yevm-i arefede (arefe gününde) oruç tutmak mâzî ve müstakbelden birer senenin günah-ı sağıresine (küçük günahına) keffâret olur. Savm-ı Âşûre (Aşure gününün orucu) ise yalnız geçmiş olan bir senelik günâhına keffâret olur.⁽⁷⁶⁾

٧٧ - الصَّائِمُ فِي عِبَادَةِ مَالِمٍ يَغْتَبُ مُسْلِمًا أَوْ يُؤْذِهِ .

77- Sâim (oruçlu) olan kimse bir mümini giybet veyahut ezâ ve cefâ etmedikçe iftar edinceye kadar ibâdettedir.⁽⁷⁷⁾

73- Buhârî, savm 5, bedü'l-halk 11; Müslim, siyam 2; Nesâî, siyâm 4, 5.

74- Suyûtî, el-câmiûs-sağîr, II, 37.

75- Suyûtî, el-câmiûs-sağîr, II, 48.

76- Ahmed b. Hanbel, V, 296, 297, 304, 128.

77- Suyûtî, el-Câmiûs-sağîr, II, 51.

٧٨ - عَجِّلُوا الْإِفْطَارَ وَأَخِّرُوا السَّحُورَ .

78- İftarda taaccül (acele), sahûr için tehir ediniz (sahuru imsak vak-tine doğru geciktiriniz). ⁽⁷⁸⁾

٧٩ - مَنْ صَامَ رَمَضَانَ وَاتَّبَعَهُ سِتًّا مِنْ شَوَّالٍ كَانَ كَصَوْمِ الدَّهْرِ .

79- Bir kimse Ramazan-ı şerîf'i sâim (oruçlu) olup sitte-i Şevvâl'i (Şev-val'den altı günü) dahî ona tabi ederse (oruçlu geçirirse) seneyi kâmi-len (baştan sona) oruç tutmuş gibi olur. ⁽⁷⁹⁾

٨٠ - مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

80- Ramazan-ı şerifte sıdk ve yakîn ile (hakkını vererek) oruç tutan-lar, namazlarını terketmeksizin salât-ı terâvihi (teravih namazını) da edâ etseler günâh-ı sağıreleri (küçük günahları) mağfûr olur (bağışlanır). ⁽⁸⁰⁾

٨١ - مَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

81- Kadir gecesini sıdk ve yakîn ile (hakkını vererek) ihyâ eden mümin-i kâmilin günâh-ı sağıreleri (küçük günahları) mağfûr olur (bağışlanır). ⁽⁸¹⁾

٨٢ - مَنْ وَجَدَ ثَمْرًا فَلْيُفِطِرْ عَلَيْهِ وَمَنْ لَا فَلْيُفِطِرْ عَلَى الْمَاءِ فَإِنَّهُ طَهُورٌ .

82- Sâim (oruçlu) olan kimse hurma ile iftar etsin, bulamadığı hâlde su ile iftar eylesin ki su tahûrdur (temizdir). ⁽⁸²⁾

٨٣ - لَيْسَ فِي الصَّوْمِ رِيَاءٌ .

78- Tirmîzî, savm 13; ibn Mâce, sıyâm 24; Dârimî, savm 11.

79- ibn Mâce, sıyam 33; Tirmîzî, savm 52, 45, 53; Müslim, sıyam 204..

80- Buhârî, iman 27; Müslim, müsâfirîn 173, 174; Ebû Dâvud, ramazan 1; Tirmîzî, savm 1; Ne-sâî, kıyâmü'l-leyl 3, sıyam 39; ibn Mâce, ikâme 173, sıyam 2.

81- Buhârî, iman 27, 25, 28, 35, savm 6, terâvih 1; Müslim, müsâfirîn 173, 176; Ebû Dâvud, ra-mazan 1; Tirmîzî, savm 1; Nesâî, sıyâm 39; ibn Mâce, sıyam 2, 39.

82- Ebû Dâvud, savm 21; Tirmîzî, zekat 26; Nesâî, sıyam 28; ibn Mâce, sıyam 25.

83- Savmda (oruçta) riya tasavvur olunmaz. ⁽⁸³⁾

٨٤ - مَنْ صَامَ سِتًّا بَعْدَ الْفِطْرِ فَكَأَنَّمَا صَامَ الدَّهْرَ .

84- İyd-i fitrdan (Ramazan bayramından) sonra altı gün oruç tutan kimse o seneyi kâmilten (baştan sona) oruç tutmuş gibi olur. ⁽⁸⁴⁾

83- Münâvî, Künûzü l-hakâik, s. 125.

84- bk. ibn Mâce, sıyam 33; Tirmîzî, savm 52, 45.

باب الزكّات وما نعيه

Zekât ve zekatı terkedenler

٨٥ - حَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ وَدَاوُوا مَرْضَاكُمْ بِالصَّدَقَةِ وَأَعِدُّوا لِلْبَلَاءِ الدُّعَاءَ .

85- İ'tâ-yı zekât ile (zekâtını vermek sûretiyle) malınızı muhâfaza, fu-karâyâ tasadduk ile (fakirlere sadaka vererek) hastalarınızı tedâvi, duâ ve tazarru (yalvarma) ile belâ ve mesâibi (musîbetleri) redd (def') edi-niz. ⁽⁸⁵⁾

٨٦ - مَانِعُ الزَّكَاةِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِي النَّارِ .

86- Malının zekâtını i'tâ etmeyen (vermeyen) yevm-i kıyâmette (kı-yâmet gününde) nâr-ı cahîmdedir (cehennem ateşindedir). ⁽⁸⁶⁾

٨٧ - الْمُعْتَدِي فِي الصَّدَقَةِ كَمَا نَعِيهَا .

85- Münâvî, Kunûzü'l-hakâik, s. 63.

86- Suyûtî, el-Câmiûs-sağîr, II, 160.

87- Malının zekâtını müstahakkı olmayana (zekât düşmeyen kimseye) veren, zekât vermemiş gibi olur. ⁽⁸⁷⁾

٨٨ - تَمَامُ إِسْلَامِكُمْ آدَاءُ الزَّكَاةِ .

88- İslâmiyyetinizin kemâli (tam oluşu) edâ-yı zekâta mütevakkıftır (zekât vermenize bağlıdır). ⁽⁸⁸⁾

٨٩ - مَا تَقَصَّتْ زَكَاةً مِنْ مَالٍ .

89- Re's-i maldan (sermayeden) zekâtın ihrâcı (çıkarılıp verilmesi) serveti tenkis etmez (azaltmaz). Yâni bir kimse malının zekâtını verirse bereketini tezyîd etmiş olur. ⁽⁸⁹⁾

٩٠ - مَانِعُ الزَّكَاةِ يُطَوَّقُ بِشُجَاعٍ أَسْوَدَ .

90- Zekât vermeyenlerin boyunlarına yevm-i kıyamette (kıyâmet gününde) halka gibi siyah bir yılan geçirilir. ⁽⁹⁰⁾

٩١ - مَنْ صَلَّى صَلَاةً وَلَمْ يُؤَدِّ الزَّكَاةَ فَلَا صَلَاةَ لَهُ .

91- Zekât vermeyenlerin kıldıkları namaz, şâyân-ı kabûl (kabûl edilmeye lâyık) olamaz. ⁽⁹¹⁾

٩٢ - لَا يَقْبَلُ اللَّهُ الْإِيمَانَ وَالصَّلَاةَ إِلَّا بِالزَّكَاةِ .

92- Cenâb-ı Hakk, zekât vermeyenlerin îmân ve salâtını (namazını) kabûle şâyân buyurmaz. ⁽⁹²⁾

87- Tirmizî, zekat 19; Ebû Dâvud, zekat 5; ibn Mâce, zekat 14.

88- Münâvî, Künûz'ül-hakâik, s. 58.

89- Müslim, birr 69; Tirmizî, birr 82; Dârimî, zekat 34.

90 bk.. Buhârî, savm 3 ; ibn Mâce, savm 2.

91- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 143.

92- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 183.

باب ماجاء فى الحج والعمرة والحجر الاسود

Hacc, Umre ve Hacer-i Esved

٩٣ - حُجُّوا فَإِنَّ الْحَجَّ يَغْسِلُ الذُّنُوبَ كَمَا يَغْسِلُ الْمَاءُ الدَّرَنَ .

93- Hacc ediniz; zâhirdeki kirleri su izâle ettiği gibi, günahları dahî hacc-ı şerîf imhâ eder. ⁽⁹³⁾

٩٤ - الْحَاجُّ فِى ضَمَانِ اللَّهِ مُقْبِلًا وَمُذِيرًا .

94- Huccâc-ı zevi'l-ibtihâc (hacc sevincine erenler) zehâb ve iyâblarında (gidiş-gelişlerinde) Cenâb-ı Allah'ın hıfz ve himâyesindedir. ⁽⁹⁴⁾

٩٥ - الْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ جَزَاءٌ إِلَّا الْجَنَّةُ .

95- İhtilât-ı mehârimden masûn kalan (yasaklarından sakınılarak yapılan) hacc için cennetten başka bir cezâ (karşılık) yoktur. ⁽⁹⁵⁾

93- Suyûtî, el-Câmiûs-sağîr, I, 151.

94- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 64.

95- Buhârî, umre 1; Müslim, hacc 437; Tirmîzî, hacc 2, 88; Nesâî, hacc 3, 5, 6; ibn Mâce, me-nâsik 3.

٩٦ - الْحَجْرُ الْأَسْوَدُ مِنَ الْجَنَّةِ وَكَانَ أَشَدَّ بَيَاضاً مِنَ الثَّلْجِ حَتَّى سَوَّدَتْهُ خَطَايَا أَهْلِ الشِّرْكِ .

96- Haceru'l-esved, Cennetten gelmedir. Kardan beyaz olduğu halde ehl-i şirkin (müşriklerin) günahından müteessiren (etkilenerek) siyahlanmıştır. ⁽⁹⁶⁾

٩٧ - مَنْ حَجَّ فَرَّارَ قَبْرِ بَعْدَ وَفَاتِ كَانَ كَمَنْ زَارَنِي فِي حَيَاتِي .

97- Bir kimse hacc eder ve ba'dehû (arkasından) kabrimi ziyaret eylerse hayatımda beni ziyaret etmiş gibi olur. ⁽⁹⁷⁾

٩٨ - الْحَجُّ مِنَ الْجِهَادِ .

98- Şer'-i şerîfe muvafık (işlâmî esaslara uygun) olan hacc , cihad-dan ma'dûddur (sayılmıştır). ⁽⁹⁸⁾

٩٩ - الْعُمْرَةُ هِيَ الْحَجُّ الْأَصْغَرُ .

99- Umre, hacc-ı asgar (küçük hacc) demektir. ⁽⁹⁹⁾

١٠٠ - مَنْ حَجَّ وَلَمْ يَزُرْنِي فَقَدْ جَفَانِي .

100- Bir kimse hacc ettikten sonra beni ziyaret etmezse bana cefâ etmiş olur. ⁽¹⁰⁰⁾

96- Buhârî, hacc 56; Tirmizî, hacc 35, 43, kıyâme 15; Nesâî, menâsik 145; İbn Mâce, menâsik 27.

97- Dârekutnî, Sünen, II, 278; Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, V, 246.

98- Buhârî, cihâd 62; İbn Mâce, menâsik 44; Nasâî, hacc 4.

99- Dârekutnî, Sünen, II, 285.

100- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 140.

باب ماجاء فى فضل ابى بكر الصديق

H.z. Ebû Bekir'in fazîleti

١٠١ - أَبُو بَكْرٍ خَيْرُ النَّاسِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ نَبِيًّا

101- Nebî müstesnâ olduğu halde Ebû Bekir herkesten efdaldır. ⁽¹⁰¹⁾

١٠٢ - أَبُو بَكْرٍ مَنِّى وَأَنَا مِنْهُ وَأَبُو بَكْرٍ أَحَى فِى الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ .

102- Ebû Bekir benden, ben Ebû Bekir'denim. Ebû Bekir, dünya ve âhirette kardeşimdir. ⁽¹⁰²⁾

١٠٣ - مُرُّوا أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ .

103- Ebû Bekir es-Sıddîk'a deyiniz imam olup nâs'a (halka) namaz kıldırsın. *Bu hadîs-i şerîf dahî Hazret-i Sıddîk'ın hilâfetine işâret olan hadislerdendir.* ¹⁰³

101- Suyûtî, el-Câmius-sağîr, I, 6.

102- Tirmîzî, menâkıb 20; Buhârî, fedâilü's-sahâbe 5.

103- Dârekutnî, Sünen, I, 398; İbn Hibban, Sahih, III, 280, IX, 14.

١٠٤ - أَوَّلُ مَنْ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْ أُمَّتِي أَبُو بَكْرٍ .

104- Ümmetimden en evvelcennetedâhil olan (giren) Ebû Bekir'dir. (104)

١٠٥ - النَّاسُ كُلُّهُمْ يُحَاسِبُونَ إِلَّا أَبُو بَكْرٍ .

105- Yevm-i kıyamette herkesle hesap görülür, ancak Ebû Bekir müstesnâdır. (105)

باب ماجاء فى فضل ابى بكر وعمر

Ebû Bekir ve Ömer'in fazileti

١٠٦ - أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ سَيِّدَا كُهُولِ أَهْلِ الْجَنَّةِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ
إِلَّا النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ .

106- Enbiyâ ve mürselin (nebî ve rasûl peygamberler) müstesnâ oldukları halde Ebû Bekir ve Ömer cennette bulunan bilcümle kamillerin (bütün büyüklerin) seyyididirler. (106)

١٠٧ - أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ السَّمْعِ وَالْبَصَرِ مِنَ الرَّأْسِ .

107- Ebû Bekir ve Ömer benim için başa nisbetle semi ve basar (göz ve kulak) gibi aziz ve mühimdirler. (107)

١٠٨ - عَلِيٌّ وَفَاطِمَةُ وَالْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ أَهْلِي وَأَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ أَهْلُ
اللَّهِ وَأَهْلُ اللَّهِ خَيْرٌ مِنْ أَهْلِي .

108- İmam Alî ve Fatıma ve Hasan ve Hüseyin benim ehlimdir ve Ebû Bekir ve Ömer ehlullahdır. Ehlullah ise benim ehlimden efdaldır.

104- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 47.

105- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 155.

106- Tirmizî, menâkıb 16; ibn Mâce, mukaddime 11; Ahmed b. Hanbel, I, 80.

107- bk. Tirmizî, menâkıb 16.

١٠٩ - اِقْتَدُوا بِالَّذِينَ مِنْ بَعْدِي اَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ .

109- Benden sonra gelen hulefâma (halifelerime) iktidâ ediniz (uyunuz). Onlar Ebû Bekir ve Ömer'dir. (109)

١١٠ - اِنَّ اللّٰهَ اَيَّدَنِيْ بِاَرْبَعَةٍ وُزَرَاءَ اِثْنَيْنِ مِنْ اَهْلِ السَّمَاءِ جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيْلَ وَاِثْنَيْنِ مِنْ اَهْلِ الْاَرْضِ اَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ .

110- Cenâb-ı Allah beni vüzerâ-i erbaa (dört yardımcı) ile müeyyed buyurdu (güçlendirdi). İkisi ehl-i semâdan (gök ehlinde) yâni Cebrâîl ve Mîkâil ve ikisi de ehl-i arzdan (yeryüzü halkından) yâni Ebû Bekir ve Ömer hazarâtıdır. (110)

١١١ - حُبُّ اَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ مِنَ الْاِيْمَانِ وَبُغْضُهُمَا كُفْرٌ .

111- Ebû Bekir es-Siddîk ve Ömeru'l-Faruk -radiyallahu teâlâ anhümâ- Efendilerimiz hazarâtına muhabbet (sevgi) îmandan olup buğzları (onları sevmemek ve nefret) ise küfürdür. (111)

١١٢ - سَيِّدُ كُھُولِ اَهْلِ الْجَنَّةِ اَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ وَاَنَّ اَبَا بَكْرٍ فِي الْجَنَّةِ مِثْلُ الثُّرَيَّا فِي السَّمَاءِ .

112- Ehl-i cennet (cennet halkının) kâmillerinin (ileri gelenlerinin) seyidi (efendisi) Ebû Bekir ve Ömer hazarâtıdır. Tahkîka (şüphesiz) Ebû Bekir cennet ehli meyanında (arasında) semâda süreyyâ yıldızı gibi parlaktır. (112)

١١٣ - مَا قَدَّمْتُ اَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَ وَلَكِنَّ اللّٰهَ قَدَّمَهُمَا .

113- Benden sonra hilâfetin Ebû Bekir ve ondan sonra Ömer hazarâtına intikali için vuku bulan işâretlerim kendiliğimden olmadı. Belki Cenâb-ı Allah bu iki zâtı sâirlerine takdim buyurdu (diğerlerinin önüne geçirdi). *Bunun hikmeti ise bâr-ı nübüvvet-i Muhammediyye'yi (Pey-*

109- Tirmizî, menâkıb 16, 37; ibn Mâce, mukaddime 11; Ahmed b. Hanbel, V, 382, 385.

110- bk. Tirmizî, menâkıb 16.

111- bk. Ahmed b. Hanbel, V, 285, VI, 7.

112- bk. Tirmizî, menâkıb 16, 37 ibn Mâce, mukaddime 11; Ahmed b. Hanbel, I, 80.

gamberimizin peygamberlik yükünü) münhasıran (özellikle) müşârun ileyhima (adı geçen bu iki) efendilerimizin hâmil ve hâiz olması (taşıyıp yüklenmesi) ve bâr-ı nübüvvet (peygamberlik yükü), bâr-ı velâyetin (velilik yükünün) fevkında (üstünde) bulunmasıdır.⁽¹¹³⁾

۱۱۴ - اَلْخَلِيفَةُ مِنْ بَعْدِي أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ عُمَرُ ثُمَّ يَقَعُ الْإِخْتِلَافُ .

114- Benden sonra makam-ı hilâfet Ebû Bekir'in, ve ondan sonra Ömer'indir. Bunlardan sonra ihtilâf zuhûr eder.⁽¹¹⁴⁾

باب في فضل عمر

Hz. Ömer'in fazîleti

۱۱۵ - إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ الْحَقَّ عَلَى لِسَانِ عُمَرَ وَقَلْبِهِ .

115- Cenâb-ı Allah, kelime-i hakkı Hazret-i Ömer'in lisan ve kalbin-den cârî buyurdu (Hazret-i Ömer hak lisânıyla konuştu).⁽¹¹⁵⁾

۱۱۶ - الْحَقُّ (وَفِي رَوَايَةٍ) الصَّدْقُ مَعَ عُمَرَ حَيْثُ كَانَ .

116- Hakk "yahut" sıdk (doğruluk) Ömer ileidir. Nerede olursa olsun.⁽¹¹⁶⁾

۱۱۷ - لَوْ كَانَ بَعْدِي نَبِيٌّ لَكَانَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ .

117- Eğer benden sonra bir nebî olaydı Ömer ibnu'l-Hattâb olurdu.⁽¹¹⁷⁾

۱۱۸ - مَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ عَلَى رَجُلٍ خَيْرٍ مِنْ عُمَرَ .

113- Suyûtî, el-Câmiu's-sağîr, II, 153.

114- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 69

115- Tirmîzî, menâkıb 17, 19; ibn Mâce, mukaddime 11; Ebû Dâvud, imâre 18.

116- Suyûtî, el-Câmiûs-sağîr, I, 157.

117- Bk. Buhârî, edeb 109; ibn Mâce, cenâiz 27.

118- Hazret-i Ömer'den hayırlı bir zât üzerine güneş doğmamıştır. [Bu hadis-i şerif, İmam Ömer'in zaman-ı hilâfetlerinde (halifeliği döneminde) nâil olacakları makamı tebşîrdir (müjdelemedir). Yoksa Hazret-i Sıddîk'ın ondan efdal olduğu ahâdîs-i şerîfe ile müsbettir (sabit olmuştur).] ⁽¹¹⁸⁾

۱۱۹ - اَللّٰهُمَّ اَعِزَّ الدِّينَ بِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ .

119- Allah'ım, dîn-i İslâm'ı Ömer ibnu'l-Hattâb ile azîz et ⁽¹¹⁹⁾

۱۲۰ - رِضَاءُ اللَّهِ رِضَاءُ عُمَرَ وَرِضَاءُ عُمَرَ رِضَاءُ اللَّهِ .

120- Cenâb-ı Allah'ın rızâsı Ömer'in, Ömer'in rızâsı Allah'ın rızâsıdır. ⁽¹²⁰⁾

۱۲۱ - عُمَرُ مَعِيَ وَأَنَا مَعَ عُمَرَ وَالْحَقُّ مَعَ عُمَرَ حَيْثُ كَانَ .

121- İmam Ömer benimle'dir. Ben dahî onunlayım. Hak ise her nerede olursa olsun Ömer'den ayrılmaz. ⁽¹²¹⁾

۱۲۲ - لَوْ لَمْ أُبْعَثْ فَبِكُمْ لَبِثْتُ عُمَرُ فَبِكُمْ .

122- Eğer içinizde ben vazîfe-i risâletle (peygamberlik göreviyle) basolunmasaydım (gönderilmeseydim) bu vazîfe İmam Ömer'e tevdi olunurdu (verilirdi). ⁽¹²²⁾

باب في فضل عثمان

Hız. Osman'ın fazîleti

۱۲۳ - عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ وَلِيٌّ فِي الدُّنْيَا وَلِيٌّ فِي الْآخِرَةِ .

118- Hâkım, Müstedrek, III, 90.

119- Tirmîzî, menâkib 17; ibn Mâce, mukaddime 11.

120- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 75.

121- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 92.

122- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 124.

123- Osman bin Affân hazretleri dünyada ve âhirette herkesten ziyâde bana karîbdır (yakındır).⁽¹²³⁾

١٢٤ - عُثْمَانُ أَحْيَى أُمَّتِي وَأَكْرَمُهَا .

124- İmam Osman hazretleri ümmetimde hayâ ve sehâ ile mevsûf olanların (cömertlik sıfatı taşıyanların) birincisidir.⁽¹²⁴⁾

İzahı: İmam müşarun ileyh (Adı geçen halife) yalnız kölelerinden iki bin dört yüz neferini fi-sebilillah (Allah yolunda) âzâd buyurduğu mervidir (rivayet olunmaktadır).

١٢٥ - لِكُلِّ نَبِيٍّ رَفِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَرَفِيقِي فِيهَا عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ .

125- Cennette her nebî için bir refîk-ı mahsûs (özel arkadaş) var. Benim de refîkım Osman bin Affân'dır.⁽¹²⁵⁾

١٢٦ - لِيَدْخُلَنَّ بِشَفَاعَةِ عُثْمَانَ سَبْعُونَ أَلْفًا كُلُّهُمْ قَدِ اسْتَوْجَبُوا النَّارَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ .

126- Cehenneme müstahak olanlardan yetmiş bin şahıs, Hazret-i Osman'ın şefaatiyle bilâ-hisâb (hesap görmeden) cennete dâhil olurlar (girerler).⁽¹²⁶⁾

١٢٧ - عُثْمَانُ رَفِيقِي مَعِيَ فِي الْجَنَّةِ .

127- İmam Osman, cennette benimledir ve refîkımdır.⁽¹²⁷⁾

باب في فضل علي

H. Alî'nin fazileti

١٢٨ - أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِيِّ بِأُيُهَا فَمَنْ أَرَادَ الْعِلْمَ فَلْيَأْتِ الْبَابَ .

123- Suyûtî, el-Camîu's-sağîr, II 61

124. İbn Mâce, Mukaddime, 11; Ahmed b. Hanbel, I, 74, III, 184, 281; Ebû Nuaym, Hilye, I, 56.

125- Tirmizî, menâkıb, 18; İbn Mâce, mukaddime 11.

126- Suyûtî, el-Câmiu's-sağîr, II, 140.

127- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 88.

128- Ben ilmin medînesiyim (şehriyim), İmam Ali de kapısıdır. İلمي isteyen kapısına müracaat etsin. (128)

İzahı: Bu hadis-i şerif, İmam Ali hazretlerinin ulûm-i dîniyyede (dînî ilimlerde) olan hazz-ı vâfirini (büyük hissesini) isbât ediyor, mesâil-i dîniyyeden bir mes'ele için Hazret-i Muâviye'ye müracaat olunduğu sırada: "İmam Alî hazretlerine müracaat ediniz, zîra benden â'lemdir (daha bilgilidir)" cevâbını verirdi.

۱۲۹ - ذِكْرُ عَلِيٍّ عِبَادَةً .

129- İmam Alî hazretlerinin fazâil ve menakıbını (fazilet ve menkıbelerini) zikrelemek, yahut hakkında: -radiyallahu anh- söylemek ibadettir. (129)

İzahı: "Esmâullah'ın mâadâsı (Allah'ın isimlerinden başkasıyla) zikrolunmaz" diye itirâz olunmasın; zîra "ذِكْرُ الصَّالِحِينَ كَفَّارَةٌ" (salihleri anmak keffarettir), "تَنْزِيلُ الرَّحْمَةِ عِنْدَ ذِكْرِ الصَّالِحِينَ" (salihlerin anıldığı yere rahmet iner.) gibi ahâdis-i şerîfe dahî bu mânâyı müeyyiddir (teyid eder).

۱۳۰ - عَلِيٌّ أَخِي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ .

130- İmam Alî, dünyada ve âhirette kardeşimdir. (130)

۱۳۱ - عَلِيٌّ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى إِلَّا أَنَّهُ لَا نَبِيَّ بَعْدِي .

131- İmam Alî'nin bana olan nisbeti Hârûn'un Mûsâ -aleyhisselâm'a olan nisbeti gibidir. Şu kadar var ki benden sonra kimse için nübüvvet olamaz (peygamberlik yoktur). (131)

İzahı: Bu hadîs-i şerîften anlaşılan nisbet, nisbet-i nübüvvet veyahut kendinden sonra intikal-i hilâfet (halîfeliğin Alî'ye intikali) değildir. Zîrâ Hârûn -aleyhisselâm-, Mûsâ -aleyhisselâm-'dan evvel dâr-ı ukbâya (âhirete) teşrif buyurmuşlardır. Belki maksad-ı Risalet penâhileri (Peygamberimiz'in bu sözden maksadı) Tebûk gazâsına teşriflerinde İmam Ali

128- Tirmizî, me-nâkıb 20.

129- Suyûtî, el-Câmiu's-sağîr, II, 20.

130- Suyûtî, el-Câmiûs-sağîr, II, 69.

131- Buhârî, Fedâilü ashâbîn-nebi 3; Tirmizî, menâkıb 20; ibn Mâce, mukaddime 11; Ahmed b. Hanbel, I, 170.

hazretlerini istihlâf buyurdıkları mânâdır (O'nu yerine vekîl bırakması-na işârettir).

۱۳۲ - عِنُونُ صَحِيفَةِ الْمُؤْمِنِ حُبُّ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ .

132- Müminin sahîfe-i âmalinin (amel defterinin) alâmeti İmam Ali hazretlerinin muhabbetidir.⁽¹³²⁾

۱۳۳ - مَنْ أَحَبَّ عَلِيًّا فَقَدْ أَحَبَّنِي وَمَنْ أَبْغَضَ عَلِيًّا فَقَدْ أَبْغَضَنِي .

133- Bir kimse Alî'yi severse beni sevmiş olur. Ve Alî'ye buğz eden bana buğzetmiş olur.⁽¹³³⁾

۱۳۴ - حُبُّ عَلِيٍّ حَسَنَةٌ لَا تَضُرُّ مَعَهَا سَيِّئَةٌ .

134- İmam Ali hazretlerinin muhabbeti öyle bir güzel şeydir ki onun sâhibine günah zarar veremez. Yâni günah işlemez ki zarar versin. *Binâen aleyh ahkam-ı şer'iyye (islâmî hükümler) hılâfında hareket edenlerde biliniz ki İmam Muşarun ileyh'in (İmam Alî'nin) muhabbeti yoktur.*⁽¹³⁴⁾

۱۳۵ - عَادَى اللَّهَ مَنْ عَادَى عَلِيًّا .

135- İmam Ali hazretlerine adâvet eden (düşmanlık besleyen) kimseye Cenâb-ı Allah aduvv (düşman) olsun! *Lâkin ictihâd üzerine olan ihtilâf-ı aşâba (sahâbîlerin görüş ayrılığına) adâvet ıtlak olunamaz (düşmanlık denilemez).*⁽¹³⁵⁾

۱۳۶ - عَلِيٌّ وَشِيعَتُهُ هُمُ الْفَائِزُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ .

136- İmam Ali hazretleriyle kavlen ve fiilen (söz ve davranışla) etbâ ve ensârı olanlar (O'nun yolundan gidip O'na yardım edenler) yevm-i kıyamette faiz ve ihsân-ı ilâhiyyeyi haizdirler (kıyamet gününde kurtuluşu ererek ilâhî ihسانlara kavuşacaklardır).⁽¹³⁶⁾

132- Ebû Nuaym, Hilye, VIII, 235.

133- Hâkim, Müstedrek, III, 135.

134- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 62.

135- bk. İbn Mâce, mukaddime 11; Ahmed b. Hanbel, I, 118, 119.

136- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 62.

١٣٧ - النَّظَرُ إِلَى وَجْهِ عَلِيٍّ عِبَادَةٌ .

137- İmam Ali hazretlerinin vech-i şerîflerine (mübarek yüzüne) bakmak ibâdet makamına kaimdir (ibadet yerine geçer). ⁽¹³⁷⁾

باب ماجاء في فضل الحسن والحسين

Hasan ve Hüseyin'in fazîleti

١٣٨ - أَنَا بَيْنِي مَلَكٌ فَسَلَّمَ عَلَيَّ نَزَلَ مِنَ السَّمَاءِ لَمْ يَنْزِلْ قَبْلَهَا فَبَشَّرَنِي أَنَّ الْحَسَنَ وَالْحُسَيْنَ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَأَنَّ فَاطِمَةَ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

138- Bir melek semâdan birinci defa olarak bana gelip selâm verdi. Hasan ile Hüseyin, şebâb-ı ehl-i cennetin (cennetlik gençlerin) seyyidleri (efendileri) ve Fatımatu'z-Zehrâ nisâ-i ehl-i cennetin (cennetlik kadınların) seyyidesi (efendisi) olduğunu tebşîr eyledi (müjdeledi). ⁽¹³⁸⁾

١٣٩ - أَحَبُّ أَهْلِ بَيْتِي إِلَى الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ .

139- Ehl-i beyt'im meyânında (arasında) ziyâde sevdiğim Hasan ve Hüseyin'dir. ⁽¹³⁹⁾

١٤٠ - إِنَّ ابْنِي هَذَا سَيِّدٌ وَلَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يُصَلِّحَ بِهِ بَيْنَ فِئَتَيْنِ عَظِيمَتَيْنِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ .

140- Tahkika (şüphesiz) benim bu mahdumum (oğlum) yâni Hasan-radiyallahu anh- büyük bir zattır. Me'mûl ederim ki (umarım ki) Cenâb-ı Hakk iki azîm (büyük) ordu içinde tekevvün edecek (oluşacak) olan münâzaayı bununla ıslah buyursun. ⁽¹⁴⁰⁾

137- Ebû Nuaym, Hilye, V, 58.

138- Tirmîzî, menâkıb 30; ibn Mâce, mukaddime 11; Ahmed b. Hanbel, I, 80, III, 62.

139- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 5.

140- Buhârî, sulb 9; fedâilü ashâbîn-nebî, 22, fiten 20; Ebû Dâvud sünne 12, mehdî 8; Tirmîzî, menâkıb30; ibn Mace, cum'a 27.

İzahı: Vakıa İmam Muşarun ileyh (Hasan) hazretlerinin zaman-ı hilâfetlerinde (halîfeliği döneminde)ve taht-ı kumandasında (komutası altında) bulunan kırk-elli bin kadar asker ile Hazret-i Muâviye'ye tâbi olan asâkir-i kesire (kalabalık askerler) arasında muhârebe vukuuna ramak kalmış iken (nerede ise birbirlerine girecekleri sırada) İmam Hasan - radiyallahu anh- Efendimiz uhdesindeki hilâfeti Hazret-i Muâviye'ye terk ederek âteş-i fitneyi itfâya (fitne ateşini söndürmeye) inâyet buyurmuşlardır (yardımcı olmuşlardır).

۱۴۱ - مَنْ أَحَبَّ الْحَسْنَ وَالْحُسَيْنَ فَقَدْ أَحَبَّنِي وَمَنْ أَبْغَضَهُمَا فَقَدْ أَبْغَضَنِي .

141- Hazret-i Hasan ile Hazret-i Hüseyin'i seven tahkika (gerçekten) beni sevmiş ve onlara buğz eden (nefret edip sevmeyen) muhakkak bana buğz etmiş olur. ⁽¹⁴¹⁾

۱۴۲ - مَنْ أَحَبَّ الْحَسْنَ وَالْحُسَيْنَ فَقَدْ أَحَبَّنِي .

142- Hasan ve Hüseyin'i seven kimse muhakkak beni sevmiş olur. ⁽¹⁴²⁾

باب فضل فاطمة الزهراء

Hz. Fâtımatu'z-Zehrâ'nın fazîleti

۱۴۳ - أَحَبُّ أَهْلِ آلِي فَاطِمَةَ .

143- Ehl-i beyt'im meyânında (arasında) en ziyade sevdiğim Fâtımâ'dır. ⁽¹⁴³⁾

۱۴۴ - سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَرْبَعٌ مَرِيَمُ وَفَاطِمَةُ وَخَدِيجَةُ وَآسِيَةُ .

144- Cennet hanımlarının ekâbiri (büyükleri) dördtür. Onlar: Meryem ve Fatıma ve Hatice ve Âsiye hazârâtıdır. ⁽¹⁴⁴⁾

141- ibn Mâce, mukaddime 11.

142- bk. ibn Mâce, mukaddime 11.

143- bk. ibn Mâce, cenâiz 64.

144- bk. Tirmizî, menâkıb,30; ibn Mâce, mukaddime 11.

١٤٥ - فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّي فَمَنْ أَغْضَبَهَا أَغْضَبَنِي .

145- Fâtımatu'z-Zehrâ benden bir cüzdür. O'nu gadaplandırır beni gadaplandırır (öfkkelendirir) olur. (145)

١٤٦ - فَاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ إِلَّا مَرْيَمَ .

146- Hazret-i Meryem müstesnâ olduğu hâlde Fâtımatu'z-Zehrâ cennet kadınlarının büyüğüdür. (146)

باب في فضل عائشة

H. ÂiŖe'nin fazileti

١٤٧ - أَحَبُّ النَّسَاءِ إِلَيَّ عَائِشَةُ وَمِنْ الرِّجَالِ أَبُوْهَا .

147- Nisvan (hanımlar) içinde ziyâde sevdiğim ÂiŖe, ricâlden (erkeklerden) ise pederi olan Hazret-i Siddîktır. (147)

١٤٨ - أَحَبُّ النَّاسِ إِلَيَّ عَائِشَةُ .

148- Nasın (insanların) bana en sevgilisi ÂiŖe-i Siddîka'dır. (148)

١٤٩ - عَائِشَةُ زَوْجَتِي فِي الْجَنَّةِ .

149- ÂiŖe-i Siddîka, cennette refikamdır (eŖimdir). (149)

145- Buhârî, fedâilü's-sahâbe, 12, 16, 29, nikah 109; Müslim, fedâilü's-sahâbe 93, 94; Ebû Dâvud, nikah 12; Tirmizî, menâkıb 60; ibn Mâce, nikah 56.

146- bk. Buhârî, fedâilü ashabîn-nebî 29; Tirmizî, menâkıb 30.

147- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 6.

148- Ebû Nuaym, Hilye, IV, 332; bk. Nesâî, uŖretü'n-nisâ 1.

149- bk. Tirmizî, menâkıb 62.

باب ماجاء فى تعظيم الاصحاب والاصهار
وكف اللسان فى حقهم

Ashâba saygı ve onlara dil uzatmama

۱۵۰ - دَعُوْا لِأَصْحَابِيْ فَوَالَّذِىْ نَفْسِىْ بِيْدهِ لَوْ أَنْفَقْتُمْ مِّثْلَ جَبَلٍ أُحُدٍ
ذَهَبًا مَا بَلَغْتُمْ عَمَلَهُمْ .

150- Sahâbemi bana terkediniz. Nefsim kendi yedinde (elinde) olan Cenâb-ı Allah'a kasem ederim ki fukarâ ve duafâ'ya (fakir ve düşkün-
lere) cebel-i Uhud sıkletinde (Uhud dağı ağırlığında)altın infak etseniz
onların amelinin sevâbı gibi bir sevâba nâil olamazsınız. ⁽¹⁵⁰⁾

۱۵۱ - دَعُوْا لِأَصْحَابِيْ وَأَصْهَارِيْ فَمَنْ آذَانِيْ فِىْ أَصْحَابِيْ
وَأَصْهَارِيْ آذَاهُ اللّٰهُ تَعَالٰى يَوْمَ الْقِيَمَةِ .

150- Buhârî, fedâilü ashâbîn-nebî 5; Müslim, fedâilü's-sahabe 222-221; Ebû Dâvud, sünne 16;
Tirmizî, mehâkib 58; ibn Mâce, mukaddime 11.

151- Ashâbımı ve ashârımı (hısımlarımı) bana terkediniz. Onların aleyhinde itâle-i lisân ile (dil uzatarak) bana eziyyet verenleri yevm-i kıyâmette (kıyâmet gününde) Cenâb-ı Allah muazzeb buyursun (cezalandırsın).⁽¹⁵¹⁾

١٥٢ - سَيِّدُ الشُّهَدَاءِ حَمَزَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ .

152- Şehidlerin büyüğü Hazret-i Hamza bin Abdulmuttalib'dir.⁽¹⁵²⁾

١٥٣ - سَيِّدُ الشُّهَدَاءِ جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ .

153- Şühedânın (şehîdlerin) büyüğü İmam Alî hazretlerinin biraderi olan Câfer bin Ebî Tâlib'dir.⁽¹⁵³⁾

١٥٤ - لَعَنَ اللَّهُ مَنْ سَبَّ أَصْحَابِي .

154- Ashâbımdan birine sebb ve şetm edene (sayıp sövene) Cenâb-ı Hakk lânet etsin.⁽¹⁵⁴⁾

١٥٥ - مَنْ سَبَّ أَصْحَابِي فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ .

155- Ashâbımdan birini sebb ve şetmedenlere (sayıp sövenlere) Cenâb-ı Allah ile melâike-i kiram ve cemî-i nâsin (bütün insanların) lâneti olsun.⁽¹⁵⁵⁾

١٥٦ - أَسْخَى أُمَّتِي مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا .

156- Ümmetim meyanında (arasında) en sahî (cömerd) olan Muâviye'dir. Yâ Rabbi Muâviye'yi hâdî ve mehdî (hidâyet rehberi) kıl!

١٥٧ - اللَّهُمَّ عَلِّمْ مُعَاوِيَةَ الْحِسَابَ وَالْكِتَابَ وَقِهِ الْعَذَابَ .

151- bk. Müslim, fedâilü's-sahâbe 221, 222; Ebû Dâvud, sünne 16.

152- Hâkim, Müstedrek, III, 195.

153- Suyûtî, el-Câmiûs-sağîr, II, 37.

154- Buhârî, fedâilü ashâbîn-nebî 5; Müslim, fedâilüs-sahâbe 221, 222; Ebû Dâvud, sünne 10, Tirmizî, menâkıb 58.

155- Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, VI, 372.

157- Yâ Rabbi ilm-i hesab ve kitabı Muâviye'ye tâlim (öğret) ve kendisini azâb-ı âhiretten (âhiret azâbından) muhâfaza buyur (koru)! (157)

١٥٨ - إِنَّ شِرَارَ أُمَّتِي أَجْرُهُمْ عَلَى أَصْحَابِي .

158- Tahkika (şüphesiz) ümmetimin en ziyâde edepsizi ashâb-ı kiramımın aleyhinde itale-i lisâna (dil uzatmaya) cür'et ve cesâret eden eşirrâdır (kötülerdir). (158)

١٥٩ - حَفِظَ اللَّهُ مَنْ حَفِظَنِي فِي أَصْحَابِي .

159- Ashâbımda kadir ve haysiyetimi muhâfaza edenleri Cenâb-ı Hakk muhâfaza buyursun; *yâni onlara isnâd edilen şeref benden muktebes bulunmağla (alınmış olmakla) hakikatte bana isnâd eylemektir. Kezâlik (bunun gibi) onları ta'n ve teşnî eylemek (haysiyetlerine dil uzatmak) dahî mânen bana aiddir.* (159)

١٦٠ - سَأَلْتُ اللَّهَ لِأَصْهَارِي الْجَنَّةَ فَأَعْطَانِيهَا أَلْبَتَّةَ .

160- Damadlarımla kaim-peder ve kaim birâderlerim (kayınpeder ve kayınbiraderlerim) gibi zevcâtıma (zevcelerime) karâbeti (yakınlığı) bulunanların cennete dühûlleri (girmeleri) için Cenâb-ı Hakk'a tazarru ve niyâz eyledim. Cenâb-ı Hakk dahî kabûlüyle beni mesrûr eyledi. (160)

١٦١ - شِرَارَ أُمَّتِي أَجْرُهُمْ عَلَى صَحَابَتِي .

161- Ümmetimin en edepsizi ashâb-ı kiramımın aleyhinde itâle-i lisâna (dil uzatmaya) cür'et eden eşirrâdır (kötülerdir). (161)

١٦٢ - شَفَاعَتِي مُبَاحَةٌ إِلَّا عَلَى مَنْ سَبَّ أَصْحَابِي .

162- Şefaâtım ümmetimden herbirine şâmindir, yalnız ashâbımı sebb ve şetm edenler (sayıp sövenler) mahrumdur. (162)

157- İbn Hibban, Sahih, IX, 170.

158- bk. Ebû Nuaym, Hilye, II, 183.

159- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 64.

160- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 77.

161- Ebû Nuaym, Hilye, II, 183.

162- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 81.

١٦٣ - مَنْ حَفِظَنِي فِي أَصْحَابِي وَرَدَّ عَلَيَّ حَوْضِي .

163- Ashâbıma ihtirâm ile şan ve şerefimi muhafaza eden kimse cennetteki havuzumdan su içer; yâni *etmeyen içmez*. Zira dînimizin esasî bulunan âyet-i kerîme ve ahâdîs-i şerîfe onlardan rivâyet olunduğu cihetle onlara isnâd-ı fîsk (fâsıklık isnâdı) ancak dîn-i mübînin ibtâlîne (ortadan kaldırılmasına), teşne (çok istekli) olan bir zındıktan beklenilir.⁽¹⁶³⁾

١٦٤ - لَا تَمَسَّ النَّارُ مُسْلِمًا رَأَى أَوْ رَأَى مَنْ رَأَى .

164- Nâr-ı cahîm (cehennem ateşi) dokunmaz şol bir müslime ki be-ni görmüş; yahud beni göreni görmüş ola.⁽¹⁶⁴⁾

باب ماجاء في تعظيم السلطان

Sultana saygı

١٦٥ - السُّلْطَانُ ظِلُّ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ أكَرَّمَهُ أَكْرَمَهُ اللَّهُ وَمَنْ أَهَانَهُ أَهَانَهُ اللَّهُ .

165- Hükümdar yeryüzünde Cenâb-ı Allah'ın zıllıdır (gölgesidir). Evâmirine (emirlerine) itâat ve inkıyâd edeni Cenâb-ı Allah aziz ve hilâfî hâlinde bulunanları zelfî eyler.⁽¹⁶⁵⁾

١٦٦ - مَنْ أَجَلَّ سُلْطَانَ اللَّهِ أَجَلَّهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ .

166- Cenâb-ı Allah'ın sultanını iclâl edeni (yücelteni) Cenâb-ı Allah yevm-i kıyâmette (kıyâmet gününde) iclâl ve i'lâ eder (yüceltir).⁽¹⁶⁶⁾

١٦٧ - مَنْ أَهَانَ سُلْطَانَ اللَّهِ أَذَلَّهُ اللَّهُ .

163- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 140.

164- Tirmîzî, menâkıb 56.

165- Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, VII, 164.

166- Tirmîzî, fiten- 47; Ahmed b. Hanbel, V, 42, 49.

167- Sultan-ı islâm'a (islâm padişâhına) hürmet etmeyi Cenâb-ı Allah zelif eyler. (167)

١٦٨ - السُّلْطَانُ ظِلُّ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ عَشَّهُ ضَلَّ .

168- Hükümdar, fukara ve zuafânın (fakir ve düşkünlerin) âsâyiş ve istirahatı için Cenâb-ı Hakk'ın yeryüzünde sâyesidir (gölgesidir). Ona hile ve hıyânet eden dalâlette kalır. (168)

١٦٩ - إِنَّ أَفْضَلَ عِبَادِ اللَّهِ عِنْدَ اللَّهِ مَنْزِلَةً يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِمَامٌ عَادِلٌ رَفِيقٌ .

169- Tahkika (şüphesiz) yevm-i kıyamette (kıyamet gününde) indalah (Hakk katında) efdal-i ibâd (kulların en fazîletlisi) refik ve şefik (yumuşak tabiatlı ve merhametli) olan imam-ı âdildir (âdil devlet başkanıdır). (169)

١٧٠ - دُعَاءُ السُّلْطَانِ سَبَبُ الْعُفْرَانِ .

170- Hükümdâr-ı islâm'ın (islâm padişâhının) muvaffakiyet ve muzafferiyeti için duâ etmek, sebep-i mağfirettir (bağışlanma vesilesidir). (170)

١٧١ - مَنْ يُطِيعَ الْأَمِيرَ فَقَدْ أَطَاعَنِي وَمَنْ يَعُصِ الْأَمِيرَ فَقَدْ عَصَانِي .

171- Emîru'l-müminîn'e (müminlerin başına) itaat eden kimse tahkika (gerçekten) bana itâat ve ona mâsiyet eden (başkaldıran) kimse bana isyân etmiş olur. (171)

167- Tirmîzî, fiten 47; Ahmed b. Hanbel, V, 42, 49.

168- bk. Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, VII, 164.

169- Tirmîzî, ahkâm 4.

170- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 77.

171- Buhâri, ahkam, 1; cihad, 109; Müslim, imâre, 32, 53; Nesâî, bey'at, 27; ibn Mâce, cihad, 39.

باب فضل الورع والتقوى واهله

Takva, verâ ve ehli

١٧٢ - إِرْهَدْ فِي الدُّنْيَا يُحِبُّكَ اللَّهُ وَازْهَدْ فِيمَا فِي أَيْدِي النَّاسِ يُحِبُّكَ النَّاسُ .

172- Dünya muhabbetini kalbinden çıkar ki Cenâb-ı Allah'ın mahbûbu (sevgilisi).olasın. Nasın (halkın) elindeki emvâlden (mallardan) tamını kes ki nâs (insanlar) seni sevsin. (172)

١٧٣ - أَكْرَمُ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ اتَّقَاهُمْ .

173- İndallah (Hakk katında) nâsın (insanların) mükerrerrem ve muhteremi takvâ ve tâatı çok olan kimsedir. (173)

١٧٤ - إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ الْعَبْدَ التَّقَى الْعَنَى الْخَفَى .

172- ibn Mâce, zühd, 1.

173- Buhârî, enbiyâ, 14.

174- Gınâ ve servet (zenginlik) ve takvâ ve tâat ve rıfk ve şefkat gibi evsâf-ı cemîleyi câmi olan (güzel sıfatları kendinde toplayan) ibâdını (kullarını) Cenâb-ı Hakk sever. ⁽¹⁷⁴⁾

۱۷۵ - مَنْ اتَّقَى اللَّهَ وَقَاهُ كُلَّ شَيْءٍ .

175- Cenâb-ı Allah kendine mutî olan kimseyi herşeyden mahfûz eder (korur). ⁽¹⁷⁵⁾

۱۷۶ - اَلتَّقْوَى هُنَا وَآشَارَ إِلَى صَدْرِهِ .

176- Aleyhi's-salâtu ve's-selâm Efendimiz kalb-i şeriflerine işâretle "takva buradadır" buyurmuşlardır. ⁽¹⁷⁶⁾

۱۷۷ - رَكَعَتَانِ مِنْ وَرَعٍ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفٍ مِنْ مُخْلِطٍ .

177- A'mâl-i sâliha'dan (sâlih amelden) ayrılmayan kimsenin iki rekât namazı, âmâl-i mahlûta ashâbının (iyi ile kötü ameli karışık kimselerin) bin rekât namazından efaldır. ⁽¹⁷⁷⁾

۱۷۸ - مَنْ أَرَادَ عِزًّا بِلَاغِشِيرَةٍ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ .

178- Kavim ve kabilesi olmadığı hâlde izzet ve rif'at (şeref ve yücelik) arzu edenler takvâ ve tâata devam etsinler. ⁽¹⁷⁸⁾

۱۷۹ - هَلِ الْعَاقِلُ إِلَّا مَنْ يُطِيعُ اللَّهَ وَيَتَّقِيهِ .

179- Cenâb-ı Allah'a mutî (itâatkâr) ve muttaki olandan başka kimse âkil (gerçek akıllı) değildir. ⁽¹⁷⁹⁾

174- Müslim, zühd, 11; Ahmed b. Hanbel, I, 168, 177.

175- Suyûtî, el-Câmius-sağîr, II, 166.

176- Müslim, birr, 32; Tirmizi, birr 18; Ahmed b. Hanbel, II, 277, 360.

177- Münâvî, Künûzu'l-hakaik, s. 75.

178- Münâvî, Künûzü'l-hakaik, s. 136.

179- Münâvî, Künûzu'l-hakaik, s. 162.

باب ماجاء فى فضل امته

Muhammed ümmetinin fazîleti

١٨٠ - اِتَّقُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ .

180- Mümin-i kâmilin (gerçek müminin) firasetinden hazer ediniz (sakininiz); zîra kalbindeki nûr-i ilâhî ile esrârınızı (sırlarınızı) keşfedeceği ağıleb ihtimâldir (büyük ihtimâldir). ⁽¹⁸⁰⁾

١٨١ - أُمَّتِي أُمَّةٌ مُّبَارَكَةٌ لَا يُدْرَى أَوَّلُهَا خَيْرٌ أَوْ آخِرُهَا .

181- Ümmetim mübarek bir ümmettir. Ashâb-ı kiram, tâbiîn ve tebe-i tabiîn (ashâbdan başlayarak birbirini izleyen üç nesil) müstesnâ olduğu halde ricâl-i ümmetin (bu ümmetin erlerinin) eslâf ve ahlâfından (öncekilerinden ve sonrakilerden) hangisi hayırlı olduğu bilinemez. ⁽¹⁸¹⁾

Yâni velâyet ve uluvv-i derecâtı (velilik ve yüce dereceleri) sadr-ı evvelde (ilk devirlerde) bulunan evliyâ-i kirama hasr (tahsis etmek) câiz olamaz. Çünkü Cenâb-ı Hakk, hiçbir zamanda füyûzâtını kulları üzerinden eksik eylemez.

180- Tirmizi, tefsîru sûre 15, 6.

181- bk. Tirmizî, âdâb, 81.

١٨٢ - يَقُولُ النَّارُ لِلْمُؤْمِنِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ جُزْيًا مُؤْمِنٌ فَقَدْ أَطْفَأَ نُورَكَ

لَهْبِي .

182- Yevm-i kıyamette (kıyamet gününde) sırat köprüsünden geçirilirken nâr-ı cahîm (cehennem ateşi): “Geç ya mümin, senin nûrun benim ateşimi söndürüyor” diyerek mümin-i kâmil’e hitâb eder.

١٨٣ - مَثَلُ أُمَّتِي مَثَلُ الْمَطَرِ لَا يُدْرِي أَوَّلُهُ خَيْرٌ أَمْ آخِرُهُ .

183- Ümmetimin kümmelîni (seçkinleri) yağmur gibidir. Evvelinden mi, âhırından mı nâs (insanlar) hangisinden ziyâde müstefîd olacağı (daha çok faydalanaacağı) mâlûm değildir. (183)

١٨٤ - اَلْمُؤْمِنُ اَكْرَمُ عَلَى اللّٰهِ مِنْ بَعْضِ الْمَلَائِكَةِ .

184- Mümin-i kâmil olan kimse indallah (Hak katında) bazı melâike-den efdaldır. (184)

١٨٥ - اِلِسْلَامُ يَعْلُو وَلَا يُعْلَى عَلَيْهِ .

185- İslâmiyet dâimâ âlî ve gâlibdir, mağlûb olmaz. (185)

١٨٦ - كُلُّمَا طَالَ عُمُرُ الْمُسْلِمِ كَانَ خَيْرًا لَهُ .

186- Müminlerin ömrü uzadıkça hakkında hayırlı olur. (186)

١٨٧ - مَنْ اَكْرَمَ اَخَاهُ الْمُؤْمِنَ فَاِنَّمَا يُكْرِمُ اللّٰهَ .

187- Bir kimse din kardeşine ikram ederse Cenâb-ı Hakk’a ikrâm etmiş olur. (187)

183- Tirmizi, âdâb, 81.

184- ibn Mâce, fiten, 6.

185- Buhârî, cenâiz, 79.

186- bk. Ahmed b. Hanbel, V, 267.

187- Münâvî, Kûnûzu'l-hakaik, s. 137.

باب ماجاء فى فضل العلماء

Âlimlerin fazileti

١٨٨ - اَتَّبِعُوا الْعُلَمَاءَ فَإِنَّهُمْ سِرَاجُ الدُّنْيَا وَمَصَابِيحُ الْآخِرَةِ .

188- Ulema-i âmilîne iktidâ ediniz (ilmiyle âmil olan âlimlere uyunuz). Zira taayyuş-i dünyevî (dünyevî yaşantınız) ve necât-ı uhreviyyeniz (âhi-retteki kurtuluşunuz) için sülûk ettiğiniz tarîkın (tuttuğunuz yolun) mü-nevvidirler (aydınlatıcısıdırlar). ⁽¹⁸⁸⁾

١٨٩ - اَكْرِمُوا الْعُلَمَاءَ فَإِنَّهُمْ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ فَمَنْ أَكْرَمَهُمْ فَقَدْ أَكْرَمَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ .

189- Ulema-i âmilîne (ilmiyle âmil olan âlimlere) izaz ve ikrâm ediniz (saygı ve ikrâmda bulununuz). Zira onlar tebliğ-i ahkâm-ı ilâhi hususunda (ilâhî hükümleri tebliğ konusunda) verese-i enbiyâdırlar (peygamberlerin mîrâsçısıdırlar). Onlara ikrâm eden Cenâb-ı Allah ve Rasûlüne ikrâm etmiş olur. ⁽¹⁸⁹⁾

188- Aclûni, Keşfü'l-hafa, I, hadis no: 62.

189- Buhâri, ilim, 10; Ebû Dâvud, ilim, 1; ibn Mâce, mukaddime, 17; Dârimi, mukaddime, 32.

١٩٠ - بَيْنَ الْعَالِمِ وَالْعَابِدِ سَبْعُونَ دَرَجَةً .

190- Âlim-i âmilin (ilmiyle âmil olan alimin) âbid-i câhil (bilgisiz ibâdet düşkünü) üzerine yetmiş derece fazl u meziyeti (fazîlet ve üstünlüğü) vardır. ⁽¹⁹⁰⁾

١٩١ - صِنْفَانِ مِنَ النَّاسِ إِذَا صَلَحَا صَلَحَ النَّاسُ وَإِذَا فَسَدَا فَسَدَ النَّاسُ الْعُلَمَاءُ وَالْأُمَرَاءُ .

191- Nâsdan (insanlardan) iki sınıf vardır ki, salâhları (sağlam ve sâlih oluşları) salâh-ı âmmeyi (umûmun sağlam oluşunu), fesâdları fesâd-ı âmmeyi (umumun bozulmasını) mûcib olur. Onların biri ulemâ (âlimler), diğeri ümerâdır (idârecilerdir).

١٩٢ - فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ عَلَى أُمَّتِي .

192- Âlim-i âmilin (ilmiyle âmil alimin) âbid üzerine fazlî (üstünlüğü) benim ümmetim üzerine olan fazlîm gibidir. ⁽¹⁹²⁾

١٩٣ - فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ عَلَى سَائِرِ الْكَوَاكِبِ .

193- Âlim-i âmilin (ilmiyle âmil âlimin) âbid üzerine olan fazlî (üstünlüğü) ondört gecelik ayın, yıldızlar üzerine olan fazlî gibidir. ⁽¹⁹³⁾

١٩٤ - فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى غَيْرِهِ كَفَضْلِ النَّبِيِّ عَلَى أُمَّتِهِ .

194- Âlim-i âmilin (ilmiyle âmil âlimin) sâirleri (diğerleri) üzerine olan fazlî (üstünlüğü) nebînin ümmeti üzerine olan fazlî gibidir. ⁽¹⁹⁴⁾

190- Suyûti, el-Câmiu's-sağîr, I, 129.

192- Tirmizi, ilim, 19; ibn Mâce, mukaddime 17; Dârimi, mukaddime, 29.

193- Ebû Dâvûd, ilim 1; Tirmizî, ilim 19; ibn Mâce, mukaddime, 32.

194- Ebû Dâvud, ilim, 1; Tirmizi, ilim 19; ibn Mâce, mukaddime, 32.

١٩٥ - مَثَلُ الْعَالِمِ الَّذِي يُعَلِّمُ النَّاسَ الْخَيْرَ وَيَنْسِي نَفْسَهُ كَمَثَلِ السَّرَّاجِ يُضِيءُ لِلنَّاسِ وَيُحْرِقُ نَفْسَهُ .

195- Umûr-ı hayriyyeyi (hayırlı işleri) nâsa tâlim (insanlara öğretmek) ve nefsinı unutup mahrum eden âlim bir muma benzer ki, kendini yakıp âlemi tenvir eder (aydınlatır).⁽¹⁹⁵⁾

١٩٦ - عَالِمٌ يُتَفَعُّ بِعَمَلِهِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ .

196- İlminden istifâde olunan bir âlim bin âbiddeden hayırlıdır. ⁽¹⁹⁶⁾

١٩٧ - فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى النَّاسِ كَفَضْلِ أَبِي بَكْرٍ عَلَى أُمَّتِي .

197- Âlim-i âmilin (ilmiyle âmil olan âlimin) avâm (sıradan halk) üzerine olan fazl u meziyyeti (fazilet ve üstünlüğü) Ebû Bekir'in ümmetim üzerine olan fazl u meziyyeti gibidir.⁽¹⁹⁷⁾

١٩٨ - مَنْ وَقَّرَ عَالِمًا فَقَدْ وَقَّرَ رَبَّهُ .

198- Bir âlim-i âmili (ilmiyle âmil olan âlimi) tâzîm ve tevkîr eden (saygı gösteren) mümin Cenâb-ı Hakk'ı tevkîr etmiş olur. ⁽¹⁹⁸⁾

١٩٩ - نَوْمُ الْعَالِمِ عِبَادَةٌ وَنَفْسُهُ تَسْبِيحٌ .

199- Âlimin uykusu sıhhat ve ibâdetine medâr olmak niyetiyle olduğu için ibâdet ve nefesi tesbîhtir.⁽¹⁹⁹⁾

٢٠٠ - النَّظَرُ إِلَى وَجْهِ الْعَالِمِ عِبَادَةٌ .

200- Âlim-i âmilin (ilmiyle âmil olan âlimin) yüzüne bakmak ibâdet makamına kâim olur (ibâdet yerine geçer).⁽²⁰⁰⁾

195- Suyûti, el-camiu's-Sagir, II, 160.

196- Münavi, Kûnûzu'l-hakâik, s. 88.

197- Münavi, Kûnûzu'l-hakâik, s. 96.

198- Dârimi, fi tevkîfi ulemâ, mukaddime 37.

199- Münavi, Kûnûzu'l-hakâik, s. 154.

200- Münavi, Kûnûzü'l-hakâik, s. 155.

٢٠١ - وَقَرُّوا عُلَمَاءَ أُمَّتِي فَإِنَّهُمْ نُجُومُ الْأَرْضِ .

201- Ümmetimin ulemâsını (âlimlerini) tâzîm ve tevkîr ediniz (hürmet ve saygı gösteriniz). Zirâ onlar yeryüzünün kevâkibidirler (yıldızlarıdır).⁽²⁰¹⁾

٢٠٢ - إِنْ اللَّهَ يُحِبُّ الْأُمَرَاءَ إِذَا خَالَطُوا الْعُلَمَاءَ .

202- Tahkika (şüphesiz) ulemâ ile muhabbet ve ihtilât eden (onları severek görüşen) ümerâyı (idârecileri) Cenâb-ı Allah sever.⁽²⁰²⁾

باب ماجاء فى الفقه والفقهاء

فكّھ و fakihler

٢٠٣ - إِنْ لِكُلِّ شَيْءٍ دِعَامَةٌ وَدِعَامَةُ هَذَا الدِّينِ الْفَقْهُ ، وَالْفَقِيهُ الْوَاحِدُ أَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ .

203- Tahkika (gerçekten) herşeyin bir esâsı vardır. Bu dîn-i mübînin (yüce dînin) esası ise ilm-i şerîattır (fıkıh ilmidir). Binâenaleyh müteşerri (şeriate bağlı fakih) bir âlimin vücûdu şeytan için bin âbidin vücûdundan ağırdır.⁽²⁰³⁾

٢٠٤ - مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ .

204- Cenab-ı Allah bir kimsenin hayrını murad ederse o kimseyi mesâil-i şer'iyyeye (dînî konulara) âlim eder.⁽²⁰⁴⁾

٢٠٥ - أَلْتَفَّقَهُ فِي الدِّينِ حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ .

201- Münâvî, Kunûzü'l-hakâik, s. 163.

202- Münâvî, Kunûzü'l-hakâik, s. 32.

203- İbn Mâce, mukaddime, 17; Tirmizî, ilim 19.

204- Buhârî, ilim, 10; i'tisam 10; Müslim, imaret 175, zekât 98, 100 Tirmizî, ilim 4; İbn Mâce, mukaddime 17

205- Cenâb-ı Hakk'ın evâmir ve nevâhîsini (emir ve yasaklarını) ule-mâ ve fukahâdan (âlim ve fâkihlerden) öğrenmek herbir müslime farz-dır. (205)

۲۰۶ - فَقِيهٌ وَاحِدٌ أَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ .

206- Şeytan, ulûm-i şer'iyyeye (dîni ilimlere) âlim olan bir zattan kork-tuğu kadar bin âbiddeden (ibadete düşkün kimseden) korkmaz. (206)

۲۰۷ - مَجْلِسٌ فَقْهِ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سَنَةٍ .

207- Mesâil-i şer'iyyenin (dîni konuların) müzâkeresi için teşekkül eden bir mecliste (oluşan bir toplantıda) hazır bulunmak bir sene ibâ-det eylemekten efaldır. (207)

باب ماجاء في طالب العلم

İlim öğrenmek

۲۰۸ - طَالِبُ الْعِلْمِ أَفْضَلُ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ .

208- Dîn-i mübîne hizmet maksadıyla ilmi talep ve tahsil edenler in-dallah (Hakk katında) mücâhid fi-sebîlillâh'dan (Allah yolunda savaşılan mücâhidlerden) efaldır. Zîra onlar, cihanın cemî-i cihâtında (bütün yöre-lerinde) bulunan muhâlifini (dîne karşı olanları) seyf-i mânevî ile mağ-lûb etmeye, muhârebelerdeki mücâhidin (mücâhidler) ise bir cemâat-i mahsûsayı mukabeleye (belli bir topluluğa karşı koymaya) çalışmak-tadır. (208)

۲۰۹ - طَالِبُ الْعِلْمِ طَالِبُ الرَّحْمَةِ . طَالِبُ الْعِلْمِ رُكْنُ الْإِسْلَامِ .
وَيُعْطَى أَجْرُهُ مَعَ النَّبِيِّينَ .

205- Münavi, Kûnûzu'l-hakâik, s. 60.

206- Darekutnî, sünen, III, 79.

207- Münavi, Kûnûzü'l-hakâik, s. 132.

208- Suyûtî, el-Camiu's-sagir, II, 56.

209- Tâlib-i ilim, tâlib-i rahmettir (ilim öğrenen rahmete talib olan kimse demektir, çünkü ilim) islâmın rûknüdür. Bunlara ecir ve mesûbât (sevâb) enbiyâ-yı izam ile (büyük peygamberlerle) beraber verilir. (209)

باب فضل العلم

İlmin fazîleti

٢١٠ - خَيْرُ سُلَيْمَانَ بَيْنَ الْمَالِ وَالْمُلْكِ وَالْعِلْمِ فَاخْتَارَ الْعِلْمَ فَأُعْطِيَ الْمُلْكَ وَالْمَالَ لِاخْتِيَارِهِ الْعِلْمَ .

210- Cenâb-ı Allah, Hazret-i Süleyman -aleyhisselâm-'ı mal ve mülk ve ilim beyninde muhayyer buyurdu (zenginlik, sultanlık ve ilim arasında serbest bıraktı). Nebîyy-i muşârun ileyh (adı geçen Süleyman Peygamber) hazretleri tercihan ilmi ihtiyar ettiği için (ilmî diğerlerine üstün görerek onu seçtiği için) mülk (sultanlık) ve mâlâ dahî nâil oldu. (210)

٢١١ - لِكُلِّ شَيْءٍ طَرِيقٌ وَطَرِيقُ الْجَنَّةِ الْعِلْمُ .

211- Herşeye vusûl için bir tarîk (ulaşmak için bir yol) vardır. Cennetin tarîkı ise ulûm-i dîniyyedir (dînî ilimlerdir). (211)

٢١٢ - الْعِلْمُ ضَالَّةُ الْمُؤْمِنِ مِنْ حَيْثُ وَجَدَهُ أَخَذَهُ .

212- İlim ve irfan müminin kaybolmuş bir metadır (malıdır). Nerede bulursa alır. (212)

٢١٣ - الْعِلْمُ خَزَائِنُ وَمَفَاتِيحُهَا السُّؤَالُ .

213- İlim hazînedir, anahtarı ise suâldir (sormaktır). (213)

209- Suyûti, el-câmiu's-sagır, II, 56.

210- Suyûti, el-câmiu's-sagır, II, 12.

211- Suyuti, el-câmiu's-sagır, II, 13.

212- bk. Tirmizi, ilim 19; ibn Macce, zühd 15.

213- Ebû Nuaym, Hilye, III, 192.

باب ماجاء في طلب العلم وتعليمه
İlim öğrenmek ve öğretmek

٢١٤ - أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ أَنْ يَتَعَلَّمَ الْمَرْءُ الْمُسْلِمُ عِلْمًا ثُمَّ يُعَلِّمَهُ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ .

214- Ulûm-i dîniyyeyi teallum ettikten (dînî ilimleri öğrendikten) sonra din kardeşlerini dahî tâlim etmek (onlara öğretmek) sadakâtın efdalidir (sadakaların en fazîletlisidir). (214)

٢١٥ - طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ .

215- İmân ve islâmın erkân ve şerâitini (rükûn ve şartlarını) ve Cenâb-ı Hakk'ın evâmîr ve nevâhîsini (emir ve yasaklarını) öğrenmek herbir müs-lime farzdır. (215)

٢١٦ - مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ لِلَّهِ تَكَفَّلَ اللَّهُ بِرِزْقِهِ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ .

216- Allah için ilmi taleb edenlerin (öğrenenlerin) rızıklarını Cenâb-ı Allah memûl olunmadık mahallerden tekeffül etmiştir (umulmadık yer-lerden garanti etmiştir). (216)

٢١٧ - كَلِمَةٌ حَكِيمَةٌ يَسْمَعُهَا الرَّجُلُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ عِبَادَةِ سَنَةٍ .

217- İlmullah'dan (Allah'ın ilminden) bir kelimenin istimâi (dinlenip duyulması) insan için bir sene ibâdetten efdaldır. (217)

٢١٨ - مَنْ تَعَلَّمَ عِلْمًا لِيُبَاهِيَ بِهِ أَدَخَلَهُ اللَّهُ جَهَنَّمَ .

218- Fahr ve mubâhât (başkalarına övünüp böbürlenmek) için bir il-mi taallûm eden (öğrenen) kimseyi Cenâb-ı Hakk, cehennemine dâhil eder. (218)

214- Buhârî, nafaka, 2; Müslim, zekat, 95; Ebû Dâvud, zekat, 39; Nesâî, zekat 6; ibn Mâce, edeb.3.

215- ibn Mâce, mukaddime, 17.

216- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, II, 182.

217- bk. ibn Mâce, mukaddime, 23; Dârimî, mukaddime, 24; Ahmed b. Hanbel, I, 19.

218- Ebû Nuaym, Hilye, VII, 96.

٢١٩ - مَنْ كَانَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ كَانَتْ الْجَنَّةُ فِي طَلَبِهِ .

219- Ulûm-i dîniyyeye (dînî ilimlere) tâlib olan kimseye cennet tâlib olur. (219)

٢٢٠ - لَا يَسْتَحْيِ الشَّيْخُ أَنْ يَجْلِسَ إِلَى الشَّابِّ فَيَتَعَلَّمَ مِنْهُ .

220- İhtiyarlar umûr-i dîniyyelerini (dînî işlerini) öğrenmek için fâzıl olan gençlerin huzûrunda oturmaktan sıkılmasınlar. (220)

٢٢١ - لَا يَسْتَحْيِ الشَّيْخُ أَنْ يَتَعَلَّمَ الْعِلْمَ كَمَا لَا يَسْتَحْيِ أَنْ يَأْكُلَ الْخُبْزَ

221- İhtiyârlar yemekten sıkılmadıkları gibi, taallûm-i ilimden (ilim öğrenmekten) dahî sıkılmasınlar. (221)

باب ماجاء في علماء السوء

Kötü âlimler

٢٢٢ - أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَالِمٌ لَمْ يَنْفَعَهُ عِلْمُهُ .

222- Yevm-i kıyamette (kıyamet gününde) eşedd-i azâb ile (azâbın en şiddetlisiyle) muazzeb olan (azâb görecek olan) ilmiyle müntefi olmayan (ilmi kendisine fayda sağlamamış bulunan) alimdir. (222)

٢٢٣ - كَاتِمُ الْعِلْمِ يَلْعَنُهُ كُلُّ شَيْءٍ حَتَّى الْحُوتُ فِي الْبَحْرِ وَالطَّيْرُ فِي السَّمَاءِ .

223- Ulûm-i dîniyyeyi muhtac olandan saklayan ulemâyâ (dînî ilimleri ihtiyâcı olanlara öğretmeyen âlimlere) denizdeki balıklara ve semâdaki kuşlara varıncaya kadar herşey lânet okur. (223)

219- Münâvî, Künûzu'l-hakâik, s. 146.

220- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 181.

221- Münâvî, Künûzu'l-hakâik, s. 181.

222- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, I, 185.

223- Suyûtî, el-Câmiu's-sagîr, II, 94.

٢٢٤ - مَنْ إِزْدَادَ عِلْمًا وَلَمْ يَزِدْ فِي الدُّنْيَا زُهْدًا لَمْ يَزِدْ مِنَ اللَّهِ إِلَّا بُعْدًا .

224- Bir kimse ilmini tezyîd eder de (artırır da) zühd ve kanaati tezyî-de gayret etmezse Cenâb-ı Hakk'a uzak kalmadan başka bir şey ka-zanamaz. (224)

٢٢٥ - مَنْ سُئِلَ عَنْ عِلْمٍ فَكَتَمَهُ الْجَمَّ يَلْجَأُ مِنْ نَارٍ .

225- Kendisinden suâl edilen (sorulan) bir mes'eleyi ehlinde ket-medip (gizleyip) cevâbını vermeyen âlimin ağzına nâr-ı cahîmden (ce-hennem ateşinden) bir gem vurulur. (225)

باب ماجاء في الفتوى والقضاء من غير علم

Bilmeden fetvâ ve hüküm vermek

٢٢٦ - أَجَرْتُكُمْ عَلَى الْفِتْيَا أَجَرْتُكُمْ عَلَى النَّارِ .

226- Sizden nâr-ı cahîme (cehennem ateşine) en ziyâde cesûr olan kimse ilm-i yakîni (sağlam bilgisi) olmaksızın mesâil-i şer'iyyeyi iftâya cür'et eyleyendir (dînî mes'elelerde fetvâ vermeye cesâret gösteren-dir). (226)

٢٢٧ - قَاضِيَانِ فِي النَّارِ وَقَاضٍ فِي الْجَنَّةِ .

227- İlmi olmayan kadı ile, ilmi olduğu halde ilmiyle amel etmeyen kadı, ikisi de cehennemde, ilmiyle beraber haktan ayrılmayan kadı da-hî cennettedir. (227)

٢٢٨ - مَنْ أَفْتَى بِغَيْرِ عِلْمٍ لَعَنَتْهُ مَلَائِكَةُ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ .

224- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, II, 169.

225- Ebû Dâvud, ilim, 9; Tirmizi, ilim, 3; Ahmed b. Hanbel, I, 431; II, 263, 296; ibn Mâce, ahkam, 3

226- Dârimi, sünen, mukaddime 20.

227- Ebû Dâvud, akdiyye, 2; ibn Mâce, ahkam, 3.

228- Mesâli-i şer'iyeye ilmi lâhık olmadıkça (dînî konularda yeterli ilmi bulunmadığı halde) bir mes'elede kendiliğinden fetvâ veren kimseye semâvât ve arzinde (göklerde ve yerlerde) mevcûd olan melâike lânet eder. ⁽²²⁸⁾

٢٢٩ - مَنْ أَفْتَى النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ لَعَنَتْهُ الْمَلَائِكَةُ .

229- Bilâ-ilim mesâil-i şer'iyeye fetvâ veren (bilgisi olmadan dînî konularda ahkâm kesen) kimseye melâike lânet okur. ⁽²²⁹⁾

228- Suyûti, el-Câmiu's-sagir, II, 172.

229- Hakim, Müstedrek, I, 126.

باب ماجاء فى قراءة القرآن وفضل القرآن

Kur'ân ve Kur'an okumanın fazîleti

٢٣٠ - أَحْسَنُ النَّاسِ قِرَاءَةً الَّذِي إِذَا قَرَأَ رَأَيْتَ أَنَّهُ يَخْشَى اللَّهَ .

230- Kelâm-ı Kadîm'i (Kur'ân-ı Kerîm'i) kıraat edenlerin ahseni (okuyanların en güzeli) esnâ-i kıraatta (kıraat sırasında) Cenâb-ı Hakk'tan havf ve haşyetini (korktuğunu) gördüğün kimsedir. ⁽²³⁰⁾

٢٣١ - أَحْسِنُوا الْأَصْوَاتَ بِالْقُرْآنِ .

231- Tilâvet-i Kur'an'ı (Kur'ân okumayı) tertîl-i hurûf (harflerin hakkını vererek), tefekkür-i mânâ (mânâsını düşünerek) ve terfîk-ı asvât ile (sesinizi de ona katarak) tezyîn ediniz (güzelleştirip süsleyiniz)! "Mânâ ale'l-kalbdır (mânâ batînî mânâdır). Beş hadis sonraya müracaat oluna!" (Hadis Nu: 237)⁽²³¹⁾

٢٣٢ - إِذَا أَحَبَّ أَحَدُكُمْ أَنْ يُحَدِّثَ رَبَّهُ فَلْيَقْرَأِ الْقُرْآنَ .

230- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, I, 13.

231- bk. Buhârî, tevhid, 52; Ebû Davud, vitr, 20; Nesâî, iftitah, 83; ibn Mâce, ikâme, 176.

232- Sizden birisi Cenâb-ı Hakk ile münâcât ve mükâlemeyi (O'na yalvarıp O'nunla konuşmayı) severse huzûr-i kalb ile Kur'an okusun. (232)

٢٣٣ - أَشْرَافُ أُمَّتِي حَمَلَةُ الْقُرْآنِ وَأَصْحَابُ اللَّيْلِ .

233- Ümmetimin eşrefi (en şerefli) Kur'an'ın ahkâm-ı celîlesiyle âmil ve tilâvetine muvâzib olan (devam eden) huffâz (hafızlar) ile salât-ı teheccüd (teheccüd namazı) ve zikir için geceleri ihyâ edenlerdir. (233)

٢٣٤ - سَيِّدُ الْكَلَامِ الْقُرْآنُ .

234- Lisândan cârî olan (dilden dökülen) bilcümle sözlerin efdali Kur'ân-ı Şerîf'tir. (234)

٢٣٥ - أَفْضَلُ عِبَادَةِ أُمَّتِي تِلَاوَةُ الْقُرْآنِ نَظْرًا .

235- Ümmetimin efdal ibâdeti Mushaf-ı Şerîf'e bakarak tilâvet-i Kur'ân eden kimsedir. (235)

٢٣٦ - اقْرَأِ الْقُرْآنَ مَائِهَاتِكَ فَإِذَا لَمْ يَنْهَكَ فَلَسْتَ تَقْرَأُهُ .

236- Kur'ân-ı Şerîf'in evâmîr ve nevâhîsiyle (emir ve yasaklarıyla) âmil olarak Kur'ân'ı tilâvet et, yoksa tilâvet etmemiş olursun. (236)

٢٣٧ - حُسْنُ الصَّوْتِ زِينَةُ الْقُرْآنِ .

237- Hüsn-i savt (güzel ses) Kur'an'ın bir nevi zînetidir ki tesîrini tezyîd eyler (artırır). (237)

٢٣٨ - فَضْلُ الْقُرْآنِ عَلَى سَائِرِ الْكَلَامِ كَفَضْلِ الرَّحْمَنِ عَلَى سَائِرِ خَلْقِهِ .

232- Ebû Nuaym, Hilye, VII, 99.

233- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, I, 43.

234- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, II, 37.

235- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, I, 50.

236- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, I, 52.

237- Buhâri, fedâilu'l-Kur'ân, 31; Ebû Nuaym, Hilye, IV, 236.

238- Kur'ân-ı Azîmu's-şân'ın sâir kelâm (diğer sözler) üzerine olan fazîleti Halik'in (Yaratan'ın) mahlûku (yaratığı) üzerine olan fazlı (üstünlüğü) gibidir.⁽²³⁸⁾

٢٣٩ - مَنْ قَرَأَ فِي لَيْلَةٍ مِائَةَ آيَةٍ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِينَ .

239- Âyât-ı Kur'âniyye'den (Kur'ân âyetlerinden) bir gecede yüz âyet okuyan kimse gafilîn gürûhundan mâdûd olmaz (gafiller zümresinden sayılmaz).⁽²³⁹⁾

٢٤٠ - مَنْ قَرَأَ يَاسَ كُلَّ لَيْلَةٍ غُفِرَ لَهُ .

240- Her gece Yâsîn-i Şerîf'i kıraat eden (okuyan) mümin-i kâmilin günâh-ı sağâiri mağfûr olur (bağışlanır).⁽²⁴⁰⁾

٢٤١ - مَنْ قَرَأَ قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ أَلْفَ مَرَّةٍ فَقَدْ اشْتَرَى نَفْسَهُ عَنِ النَّارِ .

241- İhlâs-ı Şerîf'i (İhlâs sûresini) bin defa kıraat eden (okuyan) mümin-i kâmil, nefsinî nâr-ı cahimden (Cehennem ateşinden) kurtarmış olur.⁽²⁴¹⁾

٢٤٢ - مَنْ دَامَ عَلَى قِرَاءَةِ يَاسَ كُلَّ لَيْلَةٍ فَمَاتَ مَاتَ شَهِيدًا .

242- Yâsîn-i Şerîf'i her gece kıraate (okumaya) devam eden kimse vefat ederken şehîd olarak vefat eder.⁽²⁴²⁾

٢٤٣ - مَنْ قَرَأَ سُورَةَ الْوَاقِعَةِ كُلَّ لَيْلَةٍ لَمْ تُصِبهْ فَاقَةٌ أَبَدًا .

243- Her gece "İzâ Vakaa" (Vâkıât) sûresini tilâvet eden (okuyan) kimseye fakr-ı hâl (fakirlik) teveccüh etmez (gelmez).⁽²⁴³⁾

238- Buhâri, fedailu'l-Kur'ân, 17; Tirmizî, sevabı Kur'an, 14.

239- ibn Hacer, el-Metalibu'l-âliye, III, 282.

240- ibn Hibban, sahih, IV, 121; ibn Hâcer, el-Metâlibu'l-âliye, III, 361.

241- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, II, 185.

242- Münâvi, Kûnûzu'l-hakaik, s. 140.

243- ibn Hacer, el-Metâlibü'l-âliye, III, 383.

٢٤٤ - إِذَا وَضَعْتَ جَنْبَكَ عَلَى الْفِرَاشِ وَقَرَأْتَ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَقُلَّ
هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ فَقَدْ آمَنْتَ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا الْمَوْتَ .

244- Uyku için yatağa yatarken evvelâ (önce) Fâtiha, sâniyen (ikinci olarak) İhlâs-ı Şerîf'i okuduğun halde mevtten (ölümden) başka her-
şeyden emîn olursun.⁽²⁴⁴⁾

٢٤٥ - سُورَةُ تَبَارَكَ هِيَ الْمَانِعَةُ مِنَ عَذَابِ الْقَبْرِ .

245- Tebâreke sûresinin kirâatına devâm eylemek azâb-ı kabrden
(kabir azabından) emin olmaklığı istilzâm eder (gerektirir).⁽²⁴⁵⁾

باب ماجاء في بعض الاذكار والاوراد

Bazı evrâd ve ezkâr

٢٤٦ - أَكْثَرُ مِنْ لَأَحَوْلَ وَلَأَقْوَةَ إِلَّا بِاللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ كَنْزِ الْجَنَّةِ .

246- “Lâ-havle ve lâ-kuvvete illâ billâh” zikrini çok ediniz. Zira cen-
net hazînesinin mücevherâtındandır.⁽²⁴⁶⁾

٢٤٧ - اَللّٰهُمَّ اكْفِنِيْ بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَاغْنِنِيْ بِفَضْلِكَ عَنْ
سِوَاكَ .

247- Edâ-yı deyn için (borcumu ödemek için) ilâhî, mâl-i helâl ile (helâl
mal ile) beni haramdan ve mahz-ı fazlınla (fazl u ihsanıyla) mâsivâdan
müstağnî buyur.⁽²⁴⁷⁾

*Bu hadîs-i şerîfe devam eden kimse ne kadar borcu olursa olsun tes-
viyesine (ödemeye) muvaffak olur. Meğer ki Cenâb-ı Hakk'ın âsî ve müc-
rim kullarından olsun.*

244- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, I, 36.

245- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, II, 36.

246- bk. Tirmizî, deavât, 57, 119; Ahmed b. Hanbel, V. 156.

247- Tirmizî, duâ, 110.

٢٤٨ - حَسْبِيَ اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ أَمَانٌ لِّكُلِّ خَائِفٍ .

248- Kuvvet-i îman ve îykan ile (güçlü bir îman ve yakin duygusuyla) bu zikr-i şerîfin tekrar ve tilâvetine devam olursa mal ve can üzerine nüzûlü (gelmesi) melhûz (muhtemel) olan mesâib ve mehâlikten (muşibet ve tehlikelerden) insanı mahfûz eder (korur).⁽²⁴⁸⁾

٢٤٩ - سَيِّدُ الْإِسْتِغْفَارِ أَنْ يَقُولَ اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لِأِلَهِ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَااسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَاصَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ بِذُنُوبِي فَاعْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَايَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ .

249- Bir kimse bu istiğfârı sâdık ve îykan ile (sağlam bir îman ve samîmiyetle) sabah okuyup gününde (o gün) vefat ederse veyahut akşam üstü okuyup gecesi vefat eylerse tahkîka (şüphesiz) ehl-i cennettir.⁽²⁴⁹⁾

٢٥٠ - كَلِمَاتُ الْفَرَجِ لِأِلَهِ إِلَّا اللَّهُ الْحَلِيمُ الْكَرِيمُ لِأِلَهِ إِلَّا اللَّهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ لِأِلَهِ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ .

250- Bu zikr-i şerîfe müdavemet olunursa (devam edilirse) bi-iznillâhi teâlâ sedâid ve mesâib (güçlük ve müşibetler) ferah ve ferece (sevinç ve neş'e) mübeddel olur (dönüşür).⁽²⁵⁰⁾

٢٥١ - لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ دَوَاءٌ مِنْ تِسْعَةِ وَتِسْعِينَ دَاءً أَيْسَرُهَا اللَّهُمَّ .

251- Bu kelime-i tayyibe doksan dokuz illete devâ olur ki en hafifi hüzn ve kederdir.⁽²⁵¹⁾

٢٥٢ - بِاسْمِكَ رَبِّي وَضَعْتُ جَنْبِي فَاعْفِرْ لِي ذُنُوبِي .

248- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, I, 152.

249- Buhârî, deavât, 2, 16; Tirmizî, deavât, 15 Nesâî, istiâre, 57.

250- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, II, 130.

251- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, II, 209.

252- Uyku için yatağa girildikte bu zikir-i şerîfi vird eylemek sünnet-i seniyyedir.⁽²⁵²⁾

باب فضيلة الذكر والفكر

Zikir ve fikrin fazîleti

٢٥٣ - إِذَا مَرَرْتُمْ بِرِیَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوا قَالُوا وَمَا رِیَاضُ الْجَنَّةِ قَالَ جَلَّتِ الذُّكُورُ .

253- “Cennet bahçesine uğradığınız hâlde fevâkihinden (meyvelelerinden) tenâvül ediniz (alıp yiyiniz)” buyurulmasıyla (cennet bahçesinden maksad ne idiği sahâbe-i kiram tarafından istizâh olundukta (îzâh olunması istendiğinde) “zikrullah için teşekkül eden (oluşan) halka olduğu” beyân buyurulmuştur.⁽²⁵³⁾

٢٥٤ - أَفْضَلُ الْإِيمَانِ أَنْ تَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ مَعَكَ حَيْثُ مَا كُنْتَ .

254- Tarîka-i aliyyede mer’iyyü’l-icrâ bulunan (tarîkatlarda icrâ edilmekte olan) zikirlerden “murakabe-i maiy” nâmıyla mâruf olan (bilinen) zikre îşâret buyurulan işbu hadîs-i şerîfin mânâsı îmânın efdali her nerede olursa olsun Cenâb-ı Allah seninle hâzır ve her hâline nâzır bulunduğunu bilmektir.⁽²⁵⁴⁾

٢٥٥ - أَفْضَلُ الذِّكْرِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَفْضَلُ الدُّعَاءِ الْحَمْدُ لِلَّهِ .

255- Kelime-i tevhîd, asl-ı îmanı tevîd eylediği (îmanın esâsını teşkil ettiği) için zikirlerin ekmeli ve Cenâb-ı Hakk’ı tahmîd (hamd etme), niam-i Samedâniyye’yi tezyîde (Allah’ın nimetlerini artırmaya) medâr (vesîle) olduğu için duâların efdalidir.⁽²⁵⁵⁾

252- Ebû Dâvud, edeb, 38; Tirmizi, deavât, 20.

253- Tirmizi, deavât, 62.

254- Suyûtî, el-Câmiu’s-Sagîr, I, 49.

255- ibn Mace, edeb, 55; Ebû Nuaym, Hilye, X, 387.

٢٥٦ - أَفْضَلُ الْعِبَادِ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ الذَّاكِرُونَ اللَّهَ كَثِيرًا .

256- Yevm-i kıyamette (kıyamet gününde) ındallah (Hakk katında) efdal-i ibâd (kulların en faziletlisi) olan kimse Cenâb-ı Hakk'ı dünyada çok zikretmiş olandır.⁽²⁵⁶⁾

٢٥٧ - أَكْثَرُوا ذِكْرَ اللَّهِ حَتَّى يَقُولُوا مَجْنُونٌ .

257- Cenâb-ı Hakk'ın kesret-i zikriyle (çok çok anarak) o derece mest ve medhûş olunuz ki (kendinizden geçiniz ki) münafikîn (münafıklar) sizi mecnûn (deli) zannetsinler.⁽²⁵⁷⁾

٢٥٨ - إِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ سَقَالَةً وَإِنَّ سَقَالََةَ الْقُلُوبِ ذِكْرُ اللَّهِ وَمَا مِنْ شَيْءٍ أَتَجَى مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَلَوْ أَنْ تَضْرِبَ بِسَيْفِكَ حَتَّى يَنْقَطِعَ .

258- Tahkika (gerçekten) herşeye cilâ verecek bir âlet var, kalbin cilâsı ise zikrullahdır. Azabdan necât (kurtulmak) için zikrullah gibi bir şey olamaz velev ki seyfin (kılıcın) kırılıncaya kadar fî-sebilillâh muhâ-rebe edesin.⁽²⁵⁸⁾

٢٥٩ - تَنَامُ عَيْنَايَ وَلَا يَنَامُ قَلْبِي .

259- Benim gözlerim uyur, lâkin kalbim uyumaz. Yâni zikrullahtan bir lâhza (bir ân) gâfil olmaz.⁽²⁵⁹⁾

٢٦٠ - خَيْرُ الذِّكْرِ الْخَفِيُّ وَخَيْرُ الرِّزْقِ مَا يَكْفِي .

260- Zikrin ekmeli hafî (gizli) ve rızkın efdali mikdar-ı kâfî (yetecek kadar) olandır.⁽²⁶⁰⁾

256- bk. ibn Hacer, el-metalibu'l-âliye, 11, 232.

257- Ahmed b. Hanbel, III, 68, 71.

258- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, I, 99.

259- Buhâri, teheccüd, 16; teravih, 1; Müslim, müsafirîn, 125; Ebû Dâvûd, tahâre, 79; Tirmizi. mevâkıt, 208; Nesâi, leyl, 36.

260- Münâvi, Künûzü'l-hakaik, s. 67.

İzâhı: Burada zikr-i hafîden maksad, zikr-i kalbidir; zîra: كُلُّ بَرٍّ جَاوَزَ الْإِعْتِنِينَ شَاعَ (iki kişinin dışına taşan her gizli şey sayı olur, yayılır) mâ-sadakınca lisânen olunan bir zikir hiç olmazsa insanın sağ ve solunda bulunan meleklerle mülâzemetindeki (onunla beraber bulunan) şeytan tarafından işitileceğinden zikr-i hafî değildir.

٢٦١ - ذِكْرُ اللَّهِ شِفَاءُ الْقُلُوبِ .

261- Kalpte Cenâb-ı Hakk'ı zikir, hased, riyâ, kibir gibi emrâz-ı kalbiyyeyi (kalp hastalıklarını) izâle için ayn-i şifâdır (şifânın ta kendisi-dir).⁽²⁶¹⁾

٢٦٢ - الذِّكْرُ خَيْرٌ مِنَ الصَّدَقَةِ .

262- Zikir sadakadan efaldır.⁽²⁶²⁾

٢٦٣ - الشَّيْطَانُ يَلْتَقِمُ قَلْبَ ابْنِ آدَمَ فَإِذَا ذَكَرَ اللَّهَ حَسَنَ عِنْدَهُ وَإِذَا نَسِيَ اللَّهَ اِلْتَقَمَ قَلْبُهُ .

263- Şeytan benî Âdem'in (İnsanoğlunun) kalbine icrâ-yı nüfûz için (nüfûz etmek için) istilâ eder, lâkin kalb, Cenâb-ı Allah'ı zikredince me'yûsen (ümitsiz olarak) geri çekilir, nisyan ederse (unutursa) istilâ eder (onu etkisi altına alır).

٢٦٤ - قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ مَا ذَكَرْتَنِي شَكَرْتَنِي وَإِذَا مَآسَيْتَنِي كَفَرْتَنِي .

264- Cenâb-ı Allah buyurmuştur ki: "Ey benî Adem (insanoğlu) beni zikrettikçe şükrümü ifâ etmiş ve beni unuttukça hakkımı unutmuş olursun".⁽²⁶⁴⁾

٢٦٥ - مَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ عَلَى ذِكْرِ اللَّهِ فَتَفَرَّقُوا عَنْهُ إِلَّا قِيلَ لَهُمْ قُومُوا مَغْفُورًا لَكُمْ مِنْ أَجْلِ الذِّكْرِ .

261- Münâvî, Künûzu'l-hakâik, s. 72.

262- Münâvî, Künûzu'l-hakâik, s. 73.

264- Ebû Nuaym, Hilye, IV, 338, 303.

265- Hiçbir cemâat zikrullah için cem'olup dağılmadı ki zikirlerine sebep Cenâb-ı Hakk tarafından afv ve mağfiret ile tebşîr olunmasın (bağışlanma ile müjdelenmesin).⁽²⁶⁵⁾

٢٦٦ - مَنْ أَكْثَرَ ذِكْرَ اللَّهِ فَقَدْ بَرَّءَ مِنَ التَّفَاقُ .

266- Kesret-i muhabbetten (aşırı sevgiden) nâşi (dolayı) Cenâb-ı Allah'ı kalbinden çıkarmayan kimse nifaktan (münafıklıktan) kurtulur.⁽²⁶⁶⁾

٢٦٧ - مَنْ أَكْثَرَ ذِكْرَ اللَّهِ أَحَبَّهُ اللَّهُ تَعَالَى .

267- Çok zikreden kimseyi Cenâb-ı Allah sever.⁽²⁶⁷⁾

٢٦٨ - الذِّكْرُ خَيْرٌ مِنَ الصِّيَامِ .

268- Zikir, farz olmayan oruçtan efaldır.⁽²⁶⁸⁾

٢٦٩ - قَالَ اللَّهُ مَنْ شَعَلَهُ ذِكْرِي عَنْ مَسْئَلَتِي أَعْطَيْتُهُ قَبْلَ أَنْ يَسْأَلَنِي .

269- Cenâb-ı Allah buyurmuştur ki: "Bir kul benim zikrimle iştigal eylemesinden dolayı kendi ihtiyâcâtının talebini unutursa ben, o kulu ma kendisi istemezden evvel in'âm ve ihsân ederim."⁽²⁶⁹⁾

٢٧٠ - لِإِعْبَادَةٍ كَالْتَفَكُّرِ .

270- Cenâb-ı Hakk'ın niam-i celîlesini (nimetlerini) ve ahvâl-i âhireti (âhiretin durumunu) tefekkür gibi bir ibâdet olamaz.⁽²⁷⁰⁾

٢٧١ - عَوِّدُوا قُلُوبَكُمْ التَّرَقُّبَ .

271- Zikr-i murakabeyi kalbiniz için âdet ittihâz ediniz (kalplerinizi murakabeye alıştıırınız).⁽²⁷¹⁾

265- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, II, 147.

266- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, II, 173.

267- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, II, 173.

268- Münâvi, Kûnûzu'l-hakâik, s. 73.

269- Tirmîzi, Sevabu'l-Kur'ân, 25; Dârimî, fedailu'l-Kur'ân, 6.

270- Münâvi, Kûnûzu'l-hakâik, s. 175.

271- Münâvi, Kûnûzu'l-hakâik, s. 92.

باب فضيلة الجهاد وجهاد النفس
Cihâd ve nefisle cihâdın fazîleti

٢٧٢ - أَقْرَبُ الْعَمَلِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يُقَارِبُهُ شَيْءٌ .

272- Cenâb-ı Allah'ın rahmetini celb için en müessir (etkili) amel, cihâd fî-sebilillâh'dır (Allah yolunda cihâddır) ki, efdaliyette ona bir şey takarrüb edemez.⁽²⁷²⁾

٢٧٣ - أَوَّلُ جَيْشٍ مِنْ أُمَّتِي يَرْكَبُونَ الْبَحْرَ قَدْ أَوْجَبُوا .

273- Ümmetimden en evvel deryâda cihâd eden fırka tahkika (gerçekten) cennet ve mağfireti kazandılar. *Bu şerefe Hazret-i Muâviye mazhar olmuştur.*⁽²⁷³⁾

٢٧٤ - الْجَنَّةُ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ .

272- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, I, 53.

273- Buhârî, Cihad, 93.

274- Cennet, hîn-i muhârebede (savaş sırasında) guzât-ı muvahhi-dînin (tevhîd ehli gâzîlerin) istimâl ettikleri (kullandıkları) kılınçların sâ-yesi (gölgesi) altındadır.⁽²⁷⁴⁾

٢٧٥ - الْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ .

275- Hakîkatte mücâhid, nefsi emmâresiyle mücâhede eden kim-sedir.⁽²⁷⁵⁾

٢٧٦ - الْحَرْبُ خُدْعَةٌ .

276- Muhârebe için en ziyâde lâzım olan istimâl-i hud'adır (hîle yap-maktır).⁽²⁷⁶⁾

Yâni fenn-i harbi bilmeyen kimse hasmına mağlûb olur.

٢٧٧ - مَنْ جَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ .

277- Fî-sebîllâh mücâhid olanları Cenâb-ı Hakk, cennete dâhil eder.⁽²⁷⁷⁾

274- Buhârî, cihad, 22, 113; Müslim, cihad, 20; Ebû Dâvud, cihad, 89; Tirmizî, fedailü'l-cihad, 23.

275- Tirmizî, fedailü'l-cihad, 2; Ahmed b. Hanbel, VI, 20.

276- Buhârî, cihad, 157; menâkıb, 25; Müslim, cihad, 18, 19; Ebû Dâvud, cihad, 92; Tirmizî, ci-had, 5.

277- Münâvî, Künûzu'l-hakâik, s. 139.

باب ماجاء في فضل الولي وعلامته

Velinin alâmeti ve fazîleti

٢٧٨ - أَبَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ لِلْبَلَى سُلْطَانًا عَلَى بَدَنِ عَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ .

278- Cenâb-ı Hakk'ın sıyânetiyle (korumasıyla) belâ ve musîbet âbid (ibâdetle düşkün)olan mümin-i kâmilin kalbini zikir ve fikirden men'eyleyemez⁽²⁷⁸⁾

٢٧٩ - فِي كُلِّ قَرْنٍ مِنْ أُمَّتِي سَابِقُونَ وَهُمْ الْبَدَلَاءُ وَالصَّادِقُونَ بِهِمْ يُسْقَوْنَ وَبِهِمْ يُرْزَقُونَ وَبِهِمْ يُدْفَعُ الْبَلَاءُ عَنْ أَهْلِ الْأَرْضِ .

279- Her karnda (her asırda) benim ümmetimde sâbikun (önde gelenler) vardır ki bunlara bûdelâ ve siddîkun itlak olunur (söylenir). Haklarındaki inâyet ve merhamet-i ilâhiyye o kadar mebzûldur ki (boldur ki) sizler de o sâyede yer ve içersiniz. Ve ehl-i arz (yeryüzü halkı) için vukuu mutasavver olan (tasavvur olunan) belâ ve mesâib (musîbetler) onlarla def' ve ref' olur demektir.⁽²⁷⁹⁾

278- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, I, 5.

279- Münavi, Künûzü'l-hakâik, s. 98.

٢٨٠ - أَوْلِيَاءُ اللَّهِ الَّذِينَ إِذَا رُؤُوا ذُكِرَ اللَّهُ .

280- Cenab-ı Hakk'ın velîleri onlardır ki görüldükte Allah hâtıra gelir. İllâ meğer ki gören kimsenin dünyadan başka bir arzusu olmasın.⁽²⁸⁰⁾

٢٨١ - عَلَامَةُ أَبْدَالِ أُمَّتِي أَنَّهُمْ لَا يَلْعَنُونَ شَيْئًا أَبَدًا .

281- Mahlûkattan hiçbir şeye lânet etmemek makam-ı velâyette (velîlik makamında) bulunan ebdâlînin (abdalların) alâmetidir.⁽²⁸¹⁾

٢٨٢ - عَلَامَةُ حُبِّ اللَّهِ حُبُّ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَلَامَةُ بُغْضِ اللَّهِ بُغْضُ ذِكْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ .

282- Cenâb-ı Allah'a muhabbetin alâmeti zikrullah'ı sevmek ve buğzunun (sevmemenin) alâmeti zikrullah'ı sevmemektir.⁽²⁸²⁾

٢٨٣ - أَلَاوَابُ الَّذِي يَذْكُرُ ذُنُوبَهُ فِي الْخَلَاءِ فَيَسْتَغْفِرُ اللَّهَ .

283- Evvâb şol kimselere denilir ki Allah ile kendi beyninde (arasında) geçmiş günahlarını tezekkürle (düşünüp hatırlayarak) tevbe ve istiğfârda buluna.⁽²⁸³⁾

٢٨٤ - يَقُولُ اللَّهُ لِلدُّنْيَا أَخْدُمِي مَنْ خَدَمَنِي .

284- Cenâb-ı Allah dünyaya “Bana hizmet edenlere hizmet et!” diye ferman buyurur (emreder)⁽²⁸⁴⁾

280- Suyûti, el-Camiu's-Sagîr, I, 113.

281- Münâvî, Kûnûzu'l-hakâik, s. 89.

282- Münâvî, Kûnûzu'l-hakâik, s. 89.

283- Münâvî, Kûnûzu'l-hakâik, s. 51.

284- Münâvî, Kûnûzu'l-hakâik, s. 192.

باب ماجاء فى الامر بالمعروف والى
على الخير والنصيحة

Emr bi'l-mâruf ve hayra delâlet

٢٨٥ - أَلَامِرُ بِالْمَعْرُوفِ كَفَاعِلِهِ .

285- Ef'âl-i müstahseneyi (güzel işleri) emredenler o fiilin fâili gibi me'cûr olurlar.⁽²⁸⁵⁾

٢٨٦ - خِيَارُ أُمَّتِي مَنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ تَعَالَى وَحَبَّبَ عِبَادَهُ إِلَيْهِ .

286- Nâsın ber-güzîdesi (insanların seçkini) âlemi ibâdât ve tââta teşvik edip o sûretle ibâdî (kulları) Mâbûduna sevdirmeye gayret eden kim-sedir.⁽²⁸⁶⁾

٢٨٧ - دَلِيلُ الْخَيْرِ كَفَاعِلِهِ (وفى رواية) الدَّالُّ عَلَى الْخَيْرِ كَفَاعِلِهِ .

285- bk. Tirmîzî, ilim, 14.

286- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, II, 8.

287- Umûr-i hayriyyeye delâlet eden (hayırlı işlerde yol göstericilik yapan) kimse o hayrı işleyen gibi me'cûr olur.⁽²⁸⁷⁾

٢٨٨ - إِنْ أَحَبَّ عِبَادُ اللَّهِ إِلَيْهِ أَنْصَحَهُمْ لِعِبَادِهِ .

288- Tahkika (şüphesiz) Cenâb-ı Hakk'ın kulları içinde en ziyâde sevdiği kimse nâsa (insanlara) nasîhat edenlerdir.⁽²⁸⁸⁾

٢٨٩ - حَبِّبُوا اللَّهَ عَلَى عِبَادِهِ يُحِبُّكُمْ اللَّهُ .

289- Cenâb-ı Allah'ı ibadına (kullarına) sevdiniz ki, Allah sizi sevsin.⁽²⁸⁹⁾

Yâni Cenâb-ı Hakk'ın dünyada ihsân ettiği âzâ ve cevârih (organlar), sıhhat ve âfiyet, rızık ve maîşet gibi tâdâdı adîmü'l-imkân olan (sayılması mümkün olmayan) niam-i gûnâ-gûn (çeşit çeşit nimetler) ile mevt (ölüm), kabir, haşir (kabirden kalkış), hesâb, sırat hengâmelerinde müminîn (müminler) için mev'ûd (vaad olunan) ve muntazar olan (beklenen) merâhim-i celîlesini (yüce merhametini) gâfil bulunan kullarına ihtâr ve tizkâr ederek (hatırlatıp uyarak) muhabbetlerini celbe sa'y ve gayret ediniz.

٢٩٠ - لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ عَلَى يَدَيْكَ رَجُلًا خَيْرٌ لَكَ مِمَّا ظَلَعْتَ عَلَيْهِ

الشَّمْسُ .

290- Cenâb-ı Allah seninle bir şahsa hidâyet ederse senin için ondan hâsıl olacak ecir ve mesûbat (sevap) o kadar büyüktür ki üzerine şems tulû eden (güneş doğan) eşyânın kâffesinden (hepsinden) hayırlıdır.⁽²⁹⁰⁾

٢٩١ - قَالَ اللَّهُ أَحَبُّ مَا تَعَبَّدَنِي بِهِ عَبْدِي التَّصَحُّحُ لِي .

287- Tirmîzî, ilim, 14.

288- Münâvî, -Künûzu'l-hakaik, s. 36.

289- Münâvî, Künûzu'l-hakaik, s. 63.

290- Buhârî, cihad, -102; megâzî, 38; Müslim, fedailu's-sahabe, 35.

291- Cenâb-ı Allah buyurmuştur ki: “Kulumun bana en ziyâde makbûl bir ibâdeti hâlisân li-vechillâh (yalnız Hakk rızâsı için) nâsa (insanlara) nasîhat eylemektir.”⁽²⁹¹⁾

باب ماجاء في فضل الشاب التائب Tevbe-kâr gencin fazîleti

٢٩٢ - إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ الشَّابَّ التَّائِبَ.

292- Tahkika (şüphesiz) Hakk -celle ve alâ- hazretleri genç olan tevbe-kârları sever.⁽²⁹²⁾

٢٩٣ - إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ الشَّابَّ الَّذِي يُفْنِي شَبَابَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ .

293- Tahkika (gerçekten) Allah Teâlâ ve Tekaddes hazretleri şol bir genci sever ki müddet-i şebabını (gençliğini) takvâ ve tâat-ı Bârî (Allah'a takvâ ile itâat) yolunda ifnâ etmiş (geçirmiş) olsun.⁽²⁹³⁾

٢٩٤ - فَضْلُ الشَّابِّ الْعَاكِدِ الَّذِي تَعَبَّدَ فِي صِبَاهُ عَلَى الشَّيْخِ الَّذِي تَعَبَّدَ بَعْدَ مَا كَبُرَتْ سِنُهُ كَفَضْلِ الْمُرْسَلِينَ عَلَى سَائِرِ النَّاسِ .

294- Gençliklerinde ibâdet eden nev-civânların (gençlerin) ihtiyarlıktan sonra ibâdete başlayanlar üzerine olan fazlı (üstünlüğü) mürselînin. (peygamberlerin) sâir-nâs (diğer insanlar) üzerine olan fazlı gibidir.⁽²⁹⁴⁾

٢٩٥ - إِنَّ اللَّهَ يُبَاهِي بِالشَّابِّ الْعَاكِدِ الْمَلَائِكَةَ .

295- Tahkika (şüphesiz) Cenâb-ı Allah ibâdete devam eden gençleri melâike-i kirama gösterip onlarla mübâhât; yâni izhâr-ı meserret ve

291- Ebû Nuaym, Hilye, VIII, 175.

292- bk. Tirmizî, zühd, 53; Ahmed b. Hanbel, II, 429.

293- Tirmizî, zühd, 53; Ahmed b. Hanbel, II, 429.

294- Suyûtî, el-Camîu's-Sâgîr, II, 79.

295- bk. Ebû Nuaym, Hilye, VIII, 216.

azamet eyler (onların hâlinde hoşlanıp meleklerle karşı onlarla iftihar eder).⁽²⁹⁵⁾

٢٩٦ - مَا مِنْ شَيْءٍ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ شَابٍّ تَائِبٍ .

296- Cenab-ı Hakk'ın yanında tevbekar olan gençlerden sevgili bir şey yoktur.⁽²⁹⁶⁾

باب ماجاء في فضل الشهداء

Şehidlerin faziletleri

٢٩٧ - شَهِيدُ الْبَرِّ يُغْفَرُ لَهُ كُلُّ ذَنْبٍ إِلَّا الدِّينَ وَالْأَمَانَةَ وَشَهِيدُ الْبَحْرِ يُغْفَرُ لَهُ كُلُّ ذَنْبٍ وَالْأَمَانَةَ .

297- Berren (karada) mücâhede edip şehâdet şerbetini nûş edenlerin (içenlerin) günâhı, düyûnât ve emânât (borçları ve üzerlerindeki emanetleri) gibi hukuk-ı naş (kul hakkı) müstesnâ olduğu hâlde mağfûr olur (bağışlanır). Gazâ-yı bahrîde (deniz muharebesinde) şehid olanlara gelince zimmetlerinde olan hukuk-ı nâs dahî afv ve mağfiret olarak onu Cenâb-ı Hakk hazîne-i gaybindan îfâ ve ihsân eder.⁽²⁹⁷⁾

٢٩٨ - شَهِيدُ الْبَحْرِ مِثْلُ شَهِيدِ الْبَرِّ .

298- Bahren (denizde) şehîd olanların ecir ve mesûbatı (sevâbı), berren (karada) şehid olanların ecir ve mesûbatının iki katıdır.⁽²⁹⁸⁾

٢٩٩ - الطَّاعُونَ شَهَادَةٌ لِكُلِّ مُسْلِمٍ .

299- Taûn ile vefât eden her bir müslim şehiddir.⁽²⁹⁹⁾

296- Münâvî, Kûnuzu'l-hakaik, s. 131.

297- ibn Mâce, cihad, 10.

298- ibn Mâce, cihad, 10.

299- Buhârî, cihad, 30, tıb, 30; Müslim, imâre, 166; Nesâî, cenâiz, 112.

٣٠٠ - الطَّعْنُ وَالطَّاعُونُ وَالْهَدْمُ وَآكُلُ السَّبْعِ وَالْعَرَقُ وَالْحَرْقُ
وَالْبَطْنُ وَذَاتُ الْجَنْبِ شَهَادَةٌ .

300- Zulmen âlât-ı cârîha (kesici âletlerle) katl (öldürülen), tâûn ve ebniyenin hedmi (binâların yıkılması) sibâin ekli (yirtıcı hayvanların yemesi) gark (boğulma) ve hark-ı ishâl (ishâl sebebiyle için kuruyup yanması), zâtu'l-cenb hastalıkları, bunların kâffesi (hepsi) vesîle-i şehâdetir (şehîd olarak ölmeye sebep olur). Yâni bunların biriyle vefat eden müslim, cemâat-i şühedâya iltihâk eder.⁽³⁰⁰⁾

٣٠١ - الشَّهِيدُ لَا يَجِدُ أَلَمَ الْقَتْلِ إِلَّا كَمَا يَجِدُ أَحَدُكُمْ مَسَّ الْقُرْصَةِ .

301- Saff-ı harbde (harp safında) şehîd olan kimse maktûl olduğundan dolayı elem-i katli (ölüm acısını) duymaz. Ancak sizden birisinin âzâsı parmak ile sıkılırken ne kadar zahmet görürse bu dahî o kadar zahmet hisseder.⁽³⁰¹⁾

٣٠٢ - مَوْتُ الْعَرِيبِ شَهَادَةٌ .

302- Gurbette vefat edenler şehiddir.⁽³⁰²⁾

٣٠٣ - الْبَطْنُ وَالْعَرَقُ شَهَادَةٌ .

303- Batın hastalığıyla (karın ağrısıyla) olsun mağrukan (boğularak) olsun vefat edenler şehîddir.⁽³⁰³⁾

٣٠٤ - الْحُمَّى شَهَادَةٌ .

304- Hummâ ile vefât edenler şehiddir.⁽³⁰⁴⁾

٣٠٥ - الشَّهِيدُ يَشْفَعُ فِي سَبْعِينَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ .

300- bk. Buhârî, cihad, 30; Müslim, imâre, 164; Tirmizî, cenaiz, 65.

301- Darîmi, Sünen, cihad, 16.

302- ibn Mâce, cenâiz, 61.

303- Nesâî, cihad, 48; ibn Mâce, cihad, 17.

304- Münâvî, Künûzu'l-hakâik, s. 66.

305- Her bir şehîd ehl-i beytinden yetmiş kimse için şefa'at etmeye mezûndur (yetkilidir).⁽³⁰⁵⁾

٣٠٦ - مَنْ قُتِلَ مَظْلُوماً كَفَّرَ اللَّهُ لَهُ كُلَّ ذَنْبٍ .

306- Mazlûmen (haksız yere) katlolunanların (öldürülenlerin) kâffe-i zûnûbu mağfur olur (bütün günahları bağışlanır).⁽³⁰⁶⁾

باب ماجاء في فضل حفظ الحديث ونقله

Hadîs ezberlemek ve nakletmenin fazîleti

٣٠٧ - مَنْ أَدَّى إِلَى أُمَّتِي حَدِيثًا لِتُقَامَ بِهِ سُنَّةٌ أَوْ تُنْصَحَ بِهَا بِدْعَةٌ فَهُوَ فِي الْجَنَّةِ .

307- Hılâf-ı şerîat (şeriate aykırı) bid'atlardan birinin def'i veyahut sünnet-i seniyyemden birinin icrâsı için ahâdîs-i şerîfemden birini ümmetime tebliğ eden zât cennettedir.⁽³⁰⁷⁾

٣٠٨ - مَنْ حَفِظَ عَلَى أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا مِنْ سُنَّتِي أَدْخَلْتُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِي شَفَاعَتِي .

308- Tezkiye-i nefis (nefsi arıtmaya) tathîr-i kulûb-i nâs'a (insanların kalplerini temizlemeye) muîn (yardımcı) olan ahâdîs-i şerîfemden ümmetine tebliğ için kırk hadis hıfz (ezberleyip) ve mahallinde (yerinde) sarfeden kimseyi yevm-i kıyâmette (kıyâmet gününde) şefâat-ı mahsûsâma dâhil ederim (şefa'atıma erdiririm).⁽³⁰⁸⁾

٣٠٩ - مَنْ حَمَلَ مِنْ أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَقِيهاً عَالِماً .

305- Ebû Davûd, cihad, 26.

306- bk. Nesâî, tahrîm, 22.

307- Ebû Nuaym, Hilye, X, 44.

308- Ebû Nuaym, Hilye, IV, 189.

309- Ümmetimden kırk hadîs-i şerîfî hâmil ve hâfız olan (öğrenip belleyen) kimseyi Cenâb-ı Allah yevm-i kıyâmette (kıyâmet gününde) fukahâ-yı kirâm (seçkin fakihler), ulemâ-yı ızâm (büyük âlimler) zümresinde haşreder.⁽³⁰⁹⁾

۳۱۰ - إِنَّهُ لَا بَأْسَ بِالْحَدِيثِ قَدَّمْتُ فِيهِ أَوْ أَخَّرْتُ إِذَا أَصَبْتَ مَعْنَاهُ .

310- Tahkika (gerçekten) hadîs-i şerîfî rivâyet ederken mânâ bozulmamak şartıyla kelimatın (kelimelerin) takdîm ve tehirinde (öne geçmesinde, sonra gelmesinde) beîs yoktur.

باب ماجاء في من قال في القرآن والحديث من غير علم

Bilmeden Kur'an ve hadis hakkında söz söylemek

۳۱۱ - إِنْ هَذَا الْعِلْمَ دِينَ فَانْظُرُوا عَمَّنْ تَأْخُذُونَ دِينَكُمْ .

311- Tahkika (şüphesiz) tefsîr ve hadis gibi ulûm-i mühimme (önemli ilimler) üzerine mübtenî olan (binâ olunan) ahkâm-ı fer'iyye-i şer'iyye (şeriatın fer'i hükümleri) dîninizdir. Böyle bir emr-i mühimmi (önemli bir işi) ahzededeğiniz (alıp öğreneceğiniz) kimselere dikkat ediniz! *Yâ-ni kemâl-i ilim ve amel ile zâhir ve bâtını mâmur olmayanlara (sağlam bir ilim ve amelle içini ve dışını onarmamış bulunanlara) emniyet ve iktidâ (güvenip uymak) câiz olamaz.*⁽³¹¹⁾

۳۱۲ - مَنْ قَالَ فِي الْقُرْآنِ بَغَيْرِ عِلْمٍ فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ .

312- Ulûm-i arabîyye'de âlim olmayan (Arapça olan âlet ilimleriyle dînî ilimleri bilmeyen) kimse âyât-ı Kur'âniyye'ye (Kur'ân âyetlerine) mânâ verirse nâr-ı cahîmden (cehennem ateşinden) kendisine yer hazırlasın.⁽³¹²⁾

309- bk. Ebû Nuaym. Hilye, IV, 189.

311- Darimî, sünen, mukaddime, 38.

312- bk. Buhârî, ilim, 38; Ahmed b. Hanbel, I, 323, 327.

۳۱۳ - مَنْ قَالَ فِي الْقُرْآنِ بِرَأْيِهِ فَاصَابَ فَقَدْ أَخْطَأَ .

313- Ulûm-i arabiyye'ye müstenid olmaksızın (arapça olan dînî ilimlere dayanmadan) kendi reyîyle (görüşüyle) Kur'ân-ı Kerîm'e mânâ veren kimse isâbet etse bile tahkika (gerçekten) hata etmiş olur.⁽³¹³⁾

۳۱۴ - مَنْ كَذَبَ عَلَى مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ .

314- Söylemediğim bir hadîsi amden (kasden) bana isnâd edip rivâyet eden kimse kendisine nâr-ı cahîmden (cehennem ateşinden) yer hazırlasın.⁽³¹⁴⁾

۳۱۵ - مَنْ كَذَبَ عَلَى فَهُوَ فِي النَّارِ .

315- Söylemediğim hadîsi bana isnâd eden nâr-ı cahimdedir (cehennemdedir).⁽³¹⁵⁾

۳۱۶ - لَا تَأْخُذُوا الْحَدِيثَ إِلَّا عَمَّنْ تُجِيزُونَ شَهَادَتَهُ .

316- Şehâdeti makbûl (şâhidliği geçerli) yâni adâletle mevsûf olmayan (adâlet sıfatı taşımayan) kimseden hadîs-i şerîfimi ahz ve kabûl etmeyiniz (dinleyip öğrenmeyiniz).⁽³¹⁶⁾

۳۱۷ - مَنْ فَسَّرَ الْقُرْآنَ بِرَأْيِهِ فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ .

317- Âyât-ı Kur'âniyye'ye (Kur'ân âyetlerine) kendi reyîyle mânâ veren kimse cehennemden kendisine yer hazırlasın.⁽³¹⁷⁾

313- Tirmizî, tefsîr, 1; Ebû Davud, ilim, 5.

314- Buhârî, ilim, 38; cenâiz, 33; Müslim, iman, 112; zühd, 72; Ebu Dâvud, iman, 1; Tirmizî, fiten, 70, tefsîr, 1; menakıb, 19; ibn Mâce, mukaddime, 4, 23.

315- Buhârî, ilim, 38.

316- Suyûtî, el-Camiu's-Sagîr, II, 205.

317- bk. Buhârî, ilim, 38.

باب ماجاء فى فضل مكة والمدينة المنورة

Mekke ve Medîne'nin fazîleti

٣١٨ - رَمَضَانُ بِالْمَدِينَةِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ رَمَضَانَ فِيْمَا سِوَاهَا مِنَ الْبُلْدَانِ
وَجُمُعَةٌ بِالْمَدِينَةِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ جُمُعَةٍ فِي مَاسِوَاهَا مِنَ الْبُلْدَانِ .

318- Medîne-i Münevvere'de bir Ramazan-ı şerîfi tutmak, bilâd-i sâirenin (diğer beldelerin) bin ramazanından, kezâlik (aynen onun gibi) bir cuma namazını orada edâ etmek bilâd-ı sâirenin (diğer beldelerin) bin cumasından efdaldır.⁽³¹⁸⁾

٣١٩ - صَلَاةٌ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ مِائَةً أَلْفِ صَلَاةٍ وَصَلَاةٌ فِي
مَسْجِدِي أَلْفِ صَلَاةٍ وَفِي بَيْتِ الْمُقَدَّسِ خَمْسُ مِائَةٍ صَلَاةٍ .

319- Beyt-i şerîfde (Kâbede) edâ olunan salâtın (namazın) biri mahâl-i sâiredeki (diğer yerlerdeki) namazların yüz binine ve benim mescidimde kılınan namazın biri kezalik (aynı şekilde) başka yerlerde kılınan namazların binine ve Beyt-i Makdis'te (Kudüs'teki Mescid-i Aksâ'da) edâ edilen salâtın (kılınan namazın) biri dahi sâir mahallerde kılınan namazların beşyüzüne muâdildir (denktir).⁽³¹⁹⁾

318- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, II, 26.

319- Müslim, hacc, 505, 510; Tirmizî, salat, 126; Nesâî, mesâcid, 4, 7; hacc, 122.

۳۲۰ - مَاءُ زَمْزَمَ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ .

320- Zemzem suyu ihlâs ve yakîn ile içilirse her derde devâdır.⁽³²⁰⁾

۳۲۱ - مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِمْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ .

321- Minberim ile hânemin beyni (evimin arası) cennet bahçelerinden bir bahçedir.⁽³²¹⁾

۳۲۲ - مَنْ زَارَ قَبْرِي وَجَبَتْ لَهُ شَفَاعَتِي .

322- Kabrimi ziyaret eden kimseye şefaâtım vâcib olur.⁽³²²⁾

۳۲۳ - مَنْ طَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعًا وَصَلَّى رَكَعَتَيْنِ كَانَ كَعَتَقِ رَقَبَةٍ .

323- Beyt-i şerîfi (Kabeyi) yedi defa tavâf edip iki rekât da namaz kılan kimse bir köle âzâd etmiş gibi me'cûr olur (sevap kazanır).⁽³²³⁾

۳۲۴ - مَنْ طَافَ بِالْبَيْتِ خَمْسِينَ مَرَّةً خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ .

324- Elli defa Beyt-i mükerrem'i tavâf eden kimse anasından yeni doğmuş gibi günahsız olur.⁽³²⁴⁾

۳۲۵ - النَّظَرُ إِلَى الْكَعْبَةِ عِبَادَةٌ .

325- Kâbe-i Muazzama'ya nazar etmek ibâdettir.⁽³²⁵⁾

۳۲۶ - مَنْ زَارَ قَبْرِي بَعْدَ مَوْتِي كَانَ كَمَنْ زَارَنِي فِي حَيَاتِي .

326- Vefatımdan sonra kabrimi ziyâret eden mümin hayatımda beni ziyâret etmiş gibi olur.⁽³²⁶⁾

320- Suyûti, el-Camiu's-Sagîr, II, 147.

321- Buhârî, mescidi Mekke, 5; mescidi Medine, 2; itisam, 16; Tirmizî, menakıb, 67; Nesâî, me'sacid, 7.

322- ibn Hacer, el-Metalibu'l-âliye, I, 371.

323- Nesâî, menasık, 134.

324- bk. Buhârî, hacc, 63; Müslim, hacc, 206, 207; Tirmizî, hacc, 41, 109; ibn Mâce, menasık, 32.

325- Suyûti, el-Câmiu's-Sagîr, II, 195.

326- Beyhakî, es-Sünenü'l-kübra, V, 245.

بَاب مَا جَاءَ فِي الشَّفَاعَةِ

Şefâat

٣٢٧ - شَفَاعَتِي لِأَهْلِ الْكِبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي .

327- Enbiyâ-yı sâireden (diğer peygamberlerden) fazla olarak kendime mahsûs bir şefaât var ki ümmetimden günâh-ı kebîre (büyük günâh) ashâbını (sâhiplerini) onunla yâd ederim (hatırlarım). *Bu şefâat günâhkârların bir kısmını dahî dühûlden (girdikten) sonra nâr-ı cahîm den (cehennem ateşinden) halâs eyler (kurtarır).*

شَفَاعَتِي مُبَاحَةٌ إِلَّا مَنْ سَبَّ أَصْحَابِي (Şefâatim ashabıma sövenlerden başkalarına mubahtır) hadîs-i şerîfinden gaflet olunmaya.⁽³²⁷⁾

٣٢٨ - شَفَاعَتِي لِأَهْلِ الذُّنُوبِ مِنْ أُمَّتِي .

328- Şefâatim ümmetimin müznibi (günâhkârları) içindir.⁽³²⁸⁾

٣٢٩ - شَفَاعَتِي لِأُمَّتِي مَنْ أَحَبَّ أَهْلَ بَيْتِي .

327- Ebû Dâvûd, Sünne, 21; Tirmizî, kıyame, 11; ibn Mace, zühd, 37.

328- bk. Ebû Dâvûd, Sünne, 21; Tirmizî, kıyame, 11.

329- Şefâat-i mahsusam (özel şefâatim) ümmetimden ehl-i beytime muhabbet edenler içindir.⁽³²⁹⁾

Mâlûm ola ki, ehl-i beyte muhabbet onların amel ve ibâdetlerine ittibâ eylemektir (uymaktır). Yoksa kavî-i mücerred (sadece söz) yâhud maâzallah sâir (diğer) ashâb-ı kirâma adâvet mânâsına değildir. Zira şeker gibi tatlı olan muhabbet-i ehl-i beyt (ehl-i beyi sevgisi) sûmm (zehir) gibi muzır ve mühlik (zararlı ve tehlikeli) olan buğz-ı ashâb (sahâbilerden nefret) ile karışırsa şüphesiz zarardan başka bir faydayı müntic olamaz (meydana getiremez).

۳۳۰ - لَيُخْرِجَنَّ قَوْمٌ مِنْ أُمَّتِي مِنَ النَّارِ بِشَفَاعَتِي يُسْمُونَ الْجَهَنَّمِيِّينَ .

330- Ümmetimden bir kavim cehenneme dâhil olduktan sonra şefaatim sayesinde çıkarlar ki bu kavim "cehennemî" tesmiye olunurlar (bunlara cehennemî adı verilir).⁽³³⁰⁾

۳۳۱ - يَشْفَعُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ثَلَاثَةٌ الْأَنْبِيَاءُ ثُمَّ الْعُلَمَاءُ ثُمَّ الشُّهَدَاءُ .

331- Yevm-i kıyamette üç fırka (kıyamet gününde üç grup) şefaat eder. Bunların **birincisi** enbiyâ -aleyhimüsselâm- (peygamberler), **ikincisi** ilmiyle amel olan ulemâ-i kirâm , **üçüncüsü** saff-ı harbde vefat eden şühedâ-i zevi'l-ihtirâmdır (saygıdeğer şehidlérdir).⁽³³¹⁾

۳۳۲ - إِنْ قَوْمًا يَخْرُجُونَ مِنَ النَّارِ بِالشَّفَاعَةِ .

332- Tahkika (şüphesiz) bir kavim cehennemden şefâat sâyesinde çıkarlar.⁽³³²⁾

باب ماجاء فى حق الدعاء

Duâ

۳۳۳ - إِذَا وَقَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ الْعَظِيمِ فَقُولُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ .

329- Suyûtî, el-Camiu's Sagîr, II, 42.

330- Buhârî, rıkak, 51; Müslim, iman, 318; Ebû Dâvûd, Sünne, 21; Tirmizî, cehennem. 1; ibn Mâce, zühd, 37.

331- ibn Mâce, zühd, 37.

332- bk. Buhârî, rıkak, 51; Müslim, iman, 318.

333- Müşkilât-ı azîmeye dûçar olduğunuz (büyük bir sıkıntıya düştüğünüz) zaman “Hasbunallah ve ni'me'l-Vekil” zikir-i cemîline devâm ediniz.⁽³³³⁾

٣٣٤ - إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ فِي الدُّعَاءِ .

334- Duâ ve tazarru zamanında ziyâde ilhâh ve isrâr edenleri Cenâb-ı Hakk sever.⁽³³⁴⁾

٣٣٥ - إِذَا دَعَا الْعَبْدُ بِدَعْوَةٍ فَلَمْ تُسْتَجَبْ كُتِبَ لَهُ حَسَنَةٌ .

335- Eğer bir kul Cenâb-ı Hakk'tan birşey istirhâm eyler de merâmına (arzûsuna) nâil olmazsa Cenab-ı Allah onun için bir sevâb yazar.⁽³³⁵⁾

٣٣٦ - دُعَاءُ الْوَالِدِ لِوَلَدِهِ كَدُعَاءِ النَّبِيِّ لِأُمَّتِهِ .

336- Bir babanın oğlu için duâsı, bir peygamberin ümmeti hakkındaki duâsı gibi makbûldür.⁽³³⁶⁾

٣٣٧ - دُعَاءُ الْآخِرِ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْعَيْبِ لَا يُرَدُّ .

337- Dîn karındaşı hakkında giyâbî olarak yapılan duâ dergâh-ı ica-betten (kabûl olunma kapısından) reddolunmaz (geri çevrilmez).⁽³³⁷⁾

٣٣٨ - دُعَاءُ الْمُحْسِنِ إِلَيْهِ لِلْمُحْسِنِ لَا يُرَدُّ .

338- Ni'met-dîdelerin (nimete ermişlerin) in'âm ediciler (nimeti verenler) hakkındaki duâ-yı hayrı (hayır duâsı) reddolunmaz.⁽³³⁸⁾

٣٣٩ - الدُّعَاءُ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ مُسْتَجَابٌ فَادْعُوا .

339- Ezân ile ikamet beyninde (arasında) olunan duâ müstecâb olur (kabûl edilir), o meyanda (o esnâda) duâ ediniz.⁽³³⁹⁾

333- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, I, 37.

334- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, I, 76.

335- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, I, 25.

336- bk. ibn Mâce, dua, 11.

337- Ebû Dâvud. vitr, 29.

338- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, II, 16.

339- Tirmizî, salat, 44, deâvât , 128; Ebû Dâvud, salat, 35, cihad 39.

٣٤٠ - الدُّعَاءُ مَحْجُوبٌ عِنْدَ اللَّهِ حَتَّى يُصَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَآهْلِ بَيْتِهِ .

340- Aleyhi's-salâtü ve's-selâm Efendimiz'le ehl-i beytine salât ü selâm okunmadıkça olunan duâ makam-ı icâbete (kabûl makamına) vâsıl olamaz.⁽³⁴⁰⁾

İzahı:

Duânın kabûlü için bir takım şartlar daha vardır ki, duâ eden kimse duânın bidâyet ve nihâyetiyle vasatında dahî salât ü selâmı tekrâr etmeli, duâdan akdem tasadduk (duâdan önce sadaka vermek) veyahut zikir ve fikir ve namaz gibi bir hayır işte bulunmalı, Cenâb-ı Hakk'a hamd ve senâ etmeli, hulûs-i kalb, nezâfet, tahâret, istikbâl-i kible, ızhâr-ı meskenet (âcizliğini Hakk'a arz etmek), tezellül (düşkünlüğünü kabûl), tazarru ve enbiyâ ve evliyâyâ tevessül, günahkâr ve mücrim olduğunu itirâf ve ikrâr ile tevbe ve istiğfar edip ekl-i haramdan (haram yemekten), ictinâb etmeli (sakinmeli). Şu sûretle vâki olacak deavât-i hayriyenin kabûlü için iştibâh olunamaz (kabûlünde şüphe olmaz). Bunu da ilâve edelim ki, nasın (insanların) bâzısı her ne kadar Cenâb-ı Hakk'ın kazâ ve kaderine rızâ gösterip sükût eylemek cihetini duâ üzerine tercih etmişlerse de ekser muhakkıkîn (tahkik ehli âlimlerin çoğu) masâlih-i dünyeviyye ve uhreviyye (dünya ve âhîret işleri) esbâbdan müterettib olduğu (sebeplere bağlı olarak meydana geldiği) ve duâ-yı müstecâb (kabûle şâyân bir duâ) ise sebeplerin biri bulunduğunu beyân ile duâ-yı terketmek, kazâyâ rızâ göstermek fikriyle yemek yememek şiddet-i şitâda (soğuk kış mevsiminde) elbise giymemek, hastalıkta ilaç, muhârebede silâh istimâl etmemek (kullanmamak) gibi bir takım harekât-ı nâ-meşrûayı (meşrû olmayan hareketleri) irtikâb kabilinden olur, demişlerdir. Husûsiyle duâ, ızhâr-ı ihtiyac (hâcetini açıkça söyleme) ve Cenâb-ı Hakk'a ilticâ (sığınma) olduğu için müstakillen bir ibâdet makamına kaim olacağından (yerine geçeceğinden) şu hâlde lisânen duâ eylemek ve kalben Cenâb-ı Hakk'ın kazâ ve kaderine râzı ve teslim olmak evlâ ve ercâhtır (daha iyi ve tercihe şâyândır).

٣٤١ - ضَعُ أَصْبِعَكَ السَّبَّابَةَ عَلَى ضِرْسِكَ ثُمَّ اقْرَأْ آخِرَ يَسِّن .

341- Ağrıyan dişin üzerine şehâdet parmağını koyup Yâsîn-i şerîf'in

340- Suyûti, el-Camiu's-Sagîr, II, 17.

âhirini yâni أَوَّلَم يَرَ الْإِنْسَانُ âyet-i kerîmesini nihâyetine kadar okumalı. Bi-iznillahi Teâlâ (Allah'ın izniyle) şifâyâb olur (şifâ bulur).⁽³⁴¹⁾

٣٤٢ - ضَعْ يَمِينَكَ عَلَى الْمَكَانِ الَّذِي تَشْكِي فَاْمَسَحْ بِهَا سَبْعَ مَرَّاتٍ وَقُلْ اَعُوْذُ بِعِزَّةِ اللّٰهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا اَجِدُ فِي كُلِّ مَسْحَةٍ .

342-Sağ elini vücudundan rahatsız olan mahalle (yere) vaz' edip (ko-yup) yedi defa mesh ve mesihde اَجِدُ مَا اَجِدُ مِنْ شَرِّ مَا اَجِدُ duasını tilâvet etmeli (okumalı).Bi-iznillah (Allah'ın izniyle) şifâ bulur.⁽³⁴²⁾

٣٤٣ - قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى مَنْ لَا يَدْعُونِيْ اَغْضَبُ عَلَيْهِ .

343- Cenâb-ı Allah buyurur ki: Bir abd (kul), ellerini kaldırıp benden taleb etmezse ona gadab ederim. Zîra bu hâl ya gafletinden veyahut kibrinden ileri gelir.⁽³⁴³⁾

٣٤٤ - لَنْ يَنْفَعَ حَـٰذِرٌ مِنْ قَدَرٍ وَلَكِنَّ الدُّعَاءَ يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ وَمِمَّا لَمْ يَنْزِلْ فَعَلَيْكُمْ بِالدُّعَاءِ عِبَادَ اللّٰهِ .

344- Hazer (kaçınmak), kaderi def'edemez. Lâkin sulehânın (sâlih kulların) duâsı nüzûl etmiş ve edecek (inmiş ve inecek) olan belâ ve musîbeti def' ve ref'e (ortadan kaldırmaya) medâr (vesîle) olur. Öyle olunca, ey Allah'ın kulları duâ ediniz.⁽³⁴⁴⁾

٣٤٥ - مَعَ كُلِّ خَتْمَةٍ دَعْوَةٌ مُّسْتَجَابَةٌ .

345- Kur'ân-ı Azîmü's-şân her ne vakit hatmolunursa akâbinde (sonunda) olunan bir duâ müstecâbdır (kabûle lâıyk olur).⁽³⁴⁵⁾

٣٤٦ - سَأَلْتُ اللّٰهَ اَنْ لَا يَقْبَلَ دُعَاءَ حَبِيْبٍ عَلٰى حَبِيْبِهِ .

346- Bir kimsenin sevgilisi aleyhinde olan duâsının adem-i kabûlünü (kabûl buyrulmamasını) Cenâb-ı Hakk'tan istirhâm eyledim.⁽³⁴⁶⁾

341- Münâvî, Künûzu'l-hakâik, s. 86.

342- Suyûtî, el-Câmius's-Sagîr, II, 55.

343- Münâvî, Künûzu'l-hakâik, s. 99.

344- Ahmed b.Hanbel, V, 234.

345- Suyûtî, el-Camiu's-Sagîr, II, 162.

346- Münâvî, Künûzu'l-hakâik, s. 77.

٣٤٧ - مَنْ صَلَّى فَرِيضَةً فَلَهُ دَعْوَةٌ مُسْتَجَابَةٌ .

347- Bir farz namazını huşû ile edâ eden kimsenin o namazın akabinde (sonunda) vâkı olacak bir duâsı müstecâb olur (kabûl olunur).⁽³⁴⁷⁾

باب ماجاء فى دعوة المظلوم

Mazlûm'un duâsı

٣٤٨ - اِتَّقُوا دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهَا تَصْعَدُ إِلَى السَّمَاءِ كَأَنَّهَا شَرْارَةٌ .

348- Mazlûmun duâsından hazer ediniz (sakininiz). Zîrâ sûr'at-i seyr'-de (hızlılıkta) şirare (şimşek) gibi semâ-yı icâbete (kabûl olunma makamına) suûd eder (yükselir).⁽³⁴⁸⁾

٣٤٩ - دُعَاءُ الْمَظْلُومِ مُسْتَجَابَةٌ وَإِنْ كَانَ فَاجِرًا .

349- Mazlûmun duâsı makbûldür, velev fâsık (günahkâr) olsun.⁽³⁴⁹⁾

347- Münâvî, Kûnûzu'l-hakâik, s. 143.

348- Hâkim, Müstedrek, I, 29.

349- bk. Buhârî, cihad, 180; Tirmizî, deavat, 47.

باب ماجاء فى الصدقة

Sadaka

٣٥٠ - اَتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَبِكَلِمَةٍ طَيِّبَةٍ .

350- Sadaka ile nâr-ı cahîm'den (cehennnem ateşinden) hazer ediniz (korununuz). Velew bir hurmanın nısfı (yarısı) ile olsun. Ona da mâlik değilseniz kulûb-i nâs'ı (insanların gönüllerini) tatyîb (hoş) edecek bir kelime-i tayyibe ile (güzel ve hoş sözle) olsun tasadduk ve takvâda bulununuz.⁽³⁵⁰⁾

٣٥١ - أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ أَنْ تَصَدَّقَ وَأَنْتَ صَاحِبٌ شَاحِحٌ تَأْمُلُ الْعِيشَ وَتَخْشَى الْفَقْرَ وَلَا تُثْمِلَ حَتَّى إِذَا بَلَغْتَ الْحُلُقُومَ قُلْتَ لِفُلَانٍ كَذَا وَلِفُلَانٍ كَذَا أَلَا وَقَدْ كَانَ لِفُلَانٍ .

351- Sadâkatın (sadakaların) efdali (en fazîletlisi) vücûdun sâlim (sağlam), mâlin mahbûb (sevilen), imtidâd-ı hayât me'mûl olduğu (hayatın devamının umulduğu) ve fakru zarurettten korkulduğu bir zamanda bilâ- te'hîr (geciktirmeden) tasadduk ettiğin bir maldır. Can

350- Buhârî, edeb 34; zekât, 10; Müslîm, zekât, 66, 67, 68, 70; Tirmizî, kıyâme, 1, Zühd, 37; Ne sâî, zekât, 63, 64; ibn Mace, mukaddime, 13, zekât, 28.

hulkuma (boğaza) gelinceye kadar imhâl edip (geciktirip) de o vakit: "Filâna şu kadar ve filâna şu kadar" deme ki, o anda ister istemez mal senin değil, gösterdiğini kimselerindir.⁽³⁵¹⁾

٣٥٢ - إِنَّ الصَّدَقَةَ لَتُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ وَتَدْفَعُ مِيتَةَ السُّوءِ .

352- Tahkîka (gerçekten) tasadduk, Cenâb-ı Hakk'ın gadabını itfâ (söndürür) ve insanı seâdetle ibka ile sû-i hâtîmeden (kötü sondan) muhâfaza eyler.⁽³⁵²⁾

٣٥٣ - أَنْفَقْ يَا بِلَالُ وَلَا تَخْشَ مِنْ ذِي الْعَرْشِ إِقْلَالًا .

353- Yâ Bilâl, i'tâ ve infak et! Cenâb-ı Hakk'ın lütfuyla emvâline (mal-larına) noksan âriz olacağından korkma!⁽³⁵³⁾

٣٥٤ - تَصَدَّقُوا فَإِنَّ الصَّدَقَةَ فِكَائُكُمْ مِنَ النَّارِ .

354- Tasadduk ediniz (sadaka veriniz)! Zîrâ sadaka sizi nâr-ı cahîm-den (cehennem ateşinden) fikâk yâni halâs eder (kurtarır).⁽³⁵⁴⁾

٣٥٥ - صَدَقَةُ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ تَزِيدُ فِي الْعُمْرِ وَتَمْنَعُ مِيتَةَ السُّوءِ .

355- Müslim kimsenin sadakası tezyîd-i ömrü (ömrün artmasını) mucib olduğu (gerektirdiği) gibi sû-i hâtîmeden de muhâfaza eder.⁽³⁵⁵⁾

٣٥٦ - الصَّدَقَةُ تَمْنَعُ سَبْعِينَ نَوْعًا مِنْ أَنْوَاعِ الْبَلَاءِ أَهْوَاهَا الْجَذَامُ وَالْبَرَصُ .

356- Sadaka yetmiş nevi belâyı men'eder. Bunların hafifi cüzâm ve baras (alatenlilik) illet-i meşhûrasdır (ünlü hastalığıdır).⁽³⁵⁶⁾

٣٥٧ - إِنَّ الصَّدَقَةَ تَقْعُ فِي يَدِ اللَّهِ قَبْلَ أَنْ يَأْخُذَهَا السَّائِلُ .

351- Müslim, zekat, 93; Nesâî, zekat 60, vesâyâ, 1; ibn Mâce, vesâyâ, 4.

352- Tirmizî, zekat, 28.

353- Suyûti, el-Camîu's-Sagîr, I, 111.

354- Ebû Nuaym, Hilye, X, 40.

355- bk. Tirmizî, zekat, 28; Ahmed b. Hanbel, III, 502, 503.

356- Suyûti, el-Camîu's-Sagîr, II, 52.

357- Tahkîka (gerçekten) sadakayı, sâil (ihtiyac sahibi) ahzetmeden (almadan) Cenâb-ı Hakk, yed-i kudretiyle (kudret eliyle) kabûl edip ah-zeder (alır).⁽³⁵⁷⁾

٣٥٨ - الصَّدَقَةُ أَفْضَلُ مِنَ الصِّيَامِ وَالصِّيَامُ جُزْءٌ مِنَ النَّارِ .

358- Sadaka savmdan (oruçtan) efdaldır. Savm ise insanı nâr-ı ca-hîmden (cehennem ateşinden) vikâye (korumak) için kalkan makamın-dadır.⁽³⁵⁸⁾

باب ماجاء في فضل تسرير المؤمنين

Mümini sevindirmeğe dâir

٣٥٩ - أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى بَعْدَ الْفَرَائِضِ إِدْخَالُ السُّرُورِ عَلَى الْمُسْلِمِ .

359- Edâ-yı ferâizden (farzların yerine getirilmesinden) sonra Cenâb-ı Hakk'ın ziyâde sevdiği amel müslim bir kimsenin kalbini mesrûr eyle-mektir (sevindirmektir).⁽³⁵⁹⁾

٣٦٠ - مَنْ أَدْخَلَ عَلَى مُؤْمِنٍ سُرُوراً فَقَدْ سَرَّنِي .

360- Bir mümin kalbini mesrûr eden (sevindiren) kimse, beni mes-rur etmiş (sevindirmiş) olur.⁽³⁶⁰⁾

357- Münâvî, Künûzu'l-hakâik, s. 34.

358- Münâvî, Künûzu'l-hakâik, s. 85.

359- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, I, 11.

360- Münâvî, Künûzu'l-hakâik, s. 135.

باب ماجاء فى فضل تكريم المسافر

Misâfire ikramın fazîleti

٣٦١ - إِذَا آتَاكُمُ الرَّائِرُ فَآكْرِمُوهُ .

361- Ziyâret maksadıyla gelen misafirlerinize ikrâm ediniz.⁽³⁶¹⁾

٣٦٢ - إِذَا دَخَلَ الضَّيْفُ عَلَى الْقَوْمِ دَخَلَ بِرِزْقِهِ وَإِذَا خَرَجَ خَرَجَ بِمَغْفِرَةٍ ذُنُوبِهِمْ .

362- Bir kavme misâfir geldikte rızkıyla gelir. Gittikte o kavmin sebab-i mağfireti olarak gider.⁽³⁶²⁾

٣٦٣ - حَقُّ الضَّيْفِ حَقٌّ وَاجِبٌ .

363- Misâfire hürmet ve riâyet vâcibdir.⁽³⁶³⁾

٣٦٤ - الضَّيْفُ يَأْتِي بِرِزْقِهِ وَيَرْتَحِلُ بِذُنُوبِ الْقَوْمِ .

361- bk. ibn Mâce, edeb, 19.

362- bk. Ahmed b. Hanbel, II, 380.

363- bk. Buhârî, savm, 54; ibn Mace, edeb, 5.

364- Misâfir rızkıyla beraber gelir. Ve hâne sâhibinin günahını afva vesîle olarak gider.⁽³⁶⁴⁾

٣٦٥ - مَنْ أَكْرَمَ غَرِيْبًا فِي غُرْبَتِهِ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ .

365- Gurbetine (garibliğine) acıyıp garibe ikram eden kimse için cennet vâcib olur.⁽³⁶⁵⁾

٣٦٦ - مَنْ تَبَسَّمَ فِي وَجْهِ الْغَرِيبِ ضَحِكَ اللَّهُ لَهُ .

366- Kalbî nâşâd (üzüntülü) olan garibe güleç yüz gösterenleri Cenâb-ı Hakk taltîf buyurur.⁽³⁶⁶⁾

٣٦٧ - نُهِىَ عَنِ التَّكَلُّفِ لِلضَّيْفِ .

367- Misâfir için tâkat hâricinde olan tekellûf (sıkıntıya girerek hazırlık) menhîdir (yasaklanmıştır).⁽³⁶⁷⁾

باب ماجاء فى فضل الكرم والجود

Kerem ve cömerdliğin fazîleti

٣٦٨ - إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى كَرِيمٌ يُحِبُّ الْكَرَّمَ وَيُحِبُّ مَعَالَى الْأَخْلَاقِ وَيَكْرَهُ سَفْسَافَهَا .

368- Cenâb-ı Allah kerîmdir, kerem sâhiplerini ve âlî-cenâbları (cömerdleri) sever, denî ve alçak tabiatta bulunanlardan ikrâh eder.⁽³⁶⁸⁾

٣٦٩ - الْجَنَّةُ دَارُ الْأَسْخِيَاءِ .

369- Cennet ashiyânın (cömertlerin) hânesidir (evidir).⁽³⁶⁹⁾

364- Münâvî, Kûnuzu'l-hakaik, s. 82.

365- Münâvî, Kûnuzu'l-hakaik, s. 137.

366- Münâvî, Kûnuzu'l-hakaik, s. 138.

367- bk. Buhârî, edeb, 86.

368- Tirmizî, edeb, 41.

369- Suyutî, el-Carniu's-Sagîr, I, 150.

۳۷۰ - اَلْسَخَاءُ خُلِقَ اللّٰهُ الْاَعْظَمُ .

370- Cûd (cömerdlik) ve kerem Cenâb-ı Allah'ın ızam-ı sıfatındandır (sıfatlarının büyüklerindendir).⁽³⁷⁰⁾

۳۷۱ - مَنْ صَنَعَ إِلَىٰ أَحَدٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِي يَدًا كَفَأْتُهُ عَلَيْهَا يَوْمَ الْقِيَمَةِ .

371- Ehl-i beytimden birine kavlen (sözlü) ve fiilen ihsan eden kimseye yevm-i kıyâmette (kayamet gününde) mükâfât ederim.⁽³⁷¹⁾

۳۷۲ - سَتَرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ فِي الدُّنْيَا فَلَمْ يُفْضِحْهُ سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ .

372- Müslim karındaşının çıplak olduğunu görüp setr ile âlemde rûs-vây etmeyen (utandırmayan) kimsenin Cenâb-ı Allah yevm-i kıyâmette (kıyâmet gününde) ayıplarını setreder (örter).⁽³⁷²⁾

۳۷۳ - جُودُوا يَجِدِ اللَّهُ عَلَيْكُمْ .

373- Cûd (cömerdlik) ve sehâ ile mevsûf olunuz ki, Cenâb-ı Allah hakkınızda cûd ile muâmele buyursun.⁽³⁷³⁾

۳۷۴ - اَلْسَخِيُّ الْجَهُولُ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْعَالِمِ الْبَخِيلِ .

374- Sehî (cömerd) olan bir câhil, indallah (Allah katında) bahîl (pinti) olan bir âlimden efaldır.⁽³⁷⁴⁾

۳۷۵ - قَالَ اللَّهُ تَعَالَىٰ أَنْفَقْ أَنْفَقْ عَلَيْكَ .

375- Cenâb-ı Hakk buyurmuştur ki, sen infak et, ben de sana infak edeyim.⁽³⁷⁵⁾

370- Suyûtî, el-Camiu's-Sagîr, II, 39.

371- Suyûtî, el-Camiu's-Sagîr, II, 181.

372- Buhârî, mezâlib, 3; Müslim, birr, 58, 72; Ebû Dâvûd, edeb, 38, 60; Tirmizî, hudud, 3; birr, 19; ibn Mace, mukaddime, 17.

373- Münâvî, Künuzü'l-hakâik, s. 61.

374- bk. Tirmizî, birr, 40.

375- Münâvî, Künuzu'l-hakâik, s. 98.

٣٧٦ - لَجَاهِلٌ سَخِيٌّ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ عَايِدٍ بَخِيلٍ .

376- Sahî (cömerd) olan bir câhil, elbette bahîl (pinti) olan bir abid-den indallah (Allah katında) daha makbûldür.⁽³⁷⁶⁾

٣٧٧ - مَنْ طَلَبَ مَحَبَّةَ النَّاسِ فَلْيُيْزِلْ مَالَهُ .

377- Nâs'ın (insanların) mahabbetini arzû eden kimse malını bezledip (dağıtıp) ihsan eylesin.⁽³⁷⁷⁾

376- Tirmizi, birr, 40.

377- Münavi, Künuzu'l-hakâik, 144.

باب ماجاء فى الرزق

Rızık

٣٧٨ - إِنَّ الرِّزْقَ لَيَطْلُبُ الْعَبْدَ أَكْثَرَ مِمَّا يَطْلُبُهُ أَجَلُهُ .

378- Tahkika (gerçekten) erzak (rızkılar), insanı ecelinden daha ziyâde arar. Ve nerede olursa olsun sâhibini bulur.⁽³⁷⁸⁾

٣٧٩ - الرِّزْقُ أَشَدُّ طَلَبًا لِلْعَبْدِ مِنْ أَجَلِهِ .

379- Rızık ecelinden ziyâde sâhibini arar, nerede olsa bulur.⁽³⁷⁹⁾

٣٨٠ - لَوْ أَنَّ ابْنَ آدَمَ هَرَبَ مِنْ رِزْقِهِ كَمَا يَهْرُبُ مِنَ الْمَوْتِ لَأَدْرَكَهُ رِزْقُهُ كَمَا يُدْرِكُهُ الْمَوْتُ .

380- Benî Âdem (insanoğlu) ecelinden kaçtığı gibi rızıktan da kaçsa ecel, her nerede olsa onu bulduğu gibi rızıkta kendisini arar, bulur.⁽³⁸⁰⁾

378- Suyuti, el-Camîu's-Sagîr, I, 81.

379- Suyûtî, el-Camîu's-Sagîr, II, 27.

380- Suyuti, el-Camîu's-Sagîr, II, 234.

٣٨١ - إِنَّ اللَّهَ يُنْزِلُ الرِّزْقَ عَلَى قَدَرِ الْمَوْتِ .

381- Tahkîka (gerçekten) Cenâb-ı Allah, herkesin rızkını tekâlîfi, yâni âilesinin kılet ve kesreti nisbetinde indirir.⁽³⁸¹⁾

٣٨٢ - الرِّزْقُ يَطْلُبُ الْعَبْدَ كَمَا يَطْلُبُهُ آجَلُهُ .

382- Rızık, ecel gibi Cenâb-ı Allah'ın ibâdını (kullarını) arar, nerede olsa bulur.⁽³⁸²⁾

٧

٣٨٣ - لَوْ فَرَّ أَحَدُكُمْ مِنْ رِزْقِهِ لَأَذْرَكَهُ كَمَا يُذْرِكُهُ الْمَوْتُ .

383- Sizden bir kimse rızıkdan firar etse bile rızık, mevt gibi kendisini bulur.⁽³⁸³⁾

باب ماجاء في ذم التسئل

Dilenmenin kötülüğü

٣٨٤ - إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَغْضُ السَّائِلَ الْمُلْحِفَ .

384- Cenâb-ı Allah, harîs ve muacciz olan (baş ağrıtan) sâilleri (dilencileri) buğzeder.⁽³⁸⁴⁾

٣٨٥ - لَوْ يَعْلَمُ صَاحِبُ الْمَسْئَلَةِ مَالَهُ فِيهَا لَمْ يَسْئَلْ .

385- Sâiller (dilenciler) tesâülde (dilenmede) olan züll ve hakareti bilselerdi, dünyada hiçbir sâil tesâül etmezdi.⁽³⁸⁵⁾

٣٨٦ - مَنْ سَأَلَ مِنْ غَيْرِ فَقْرٍ فَإِنَّمَا يَأْكُلُ الْجُمَرَ .

386- Fakr ve ihtiyacı olmaksızın tese'ül eden kimsenin ahz ve tenâvül ettiği (eline aldığı) şey, ateştir.⁽³⁸⁶⁾

381- Münâvî, Künûzu'l-hakaik, s. 32.

382- Münâvî, Künûzu'l-hakaik, s. 76.

383- Münâvî, Künûzu'l-hakaik, s. 123.

384- Münâvî, Künûzu'l-hakaik, s. 31.

385- Münâvî, Künûzu'l-hakaik, s. 124.

386- Ahmed b. Hanbel, IV, 165.

۳۸۷ - مَنْ كَانَ لَهُ قُوَّةٌ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ لَمْ يَحِلَّ لَهُ أَنْ يَسْأَلَ النَّاسَ .

387- Üç günlük kut'a (azığa) mâlik olan kimse için dilenmek helâl olmaz.⁽³⁸⁷⁾

باب ماجاء في ذم البخل

Cimriliğin kötülüğü

۳۸۸ - إِنَّ السَّيِّدَ لَا يَكُونُ بَخِيلًا .

388- Tahkika (gerçekten) seyyid (efendi) olan, bahîl (cimri) olmaz; yâni buhl (cimrilik) ile büyüklük olamaz.⁽³⁸⁸⁾

۳۸۹ - الشَّحِيحُ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ .

389- Bahîl (cimri) olan kable'l-azâb (azâbdan önce) cennete dâhil olmaz.⁽³⁸⁹⁾

۳۹۰ - قَسَمَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ بَخِيلٌ .

390- Bahillerin (cimrilerin) bilâ-azâb cennete giremeyeceklerine, Cenâb-ı Allah yemîn etmiştir.⁽³⁹⁰⁾

۳۹۱ - لَا تَجْتَمِعُ حَصَلَتَانِ فِي مُؤْمِنٍ الْبُحْلُ وَالْكَذِبُ .

391- Buhl (cimrilik) ve kizb (yalan) sıfatları, îman ile cem'olmaz; yâni bu sıfatlar, mümin-i kâmilde bulunmaz.⁽³⁹¹⁾

۳۹۲ - إِنَّ اللَّهَ يَغْضُ الْبَخِيلَ فِي حَيَاتِهِ أَلَسَخَى عِنْدَ مَوْتِهِ .

387- Münâvî, Kûnûzu'l-hakâik, s. 146.

388- Münâvî, Kûnûzu'l-hakâik, s. 34.

389- bk. Nesâî, cihad, 8.

390- Münâvî, Kûnûzu'l-hakâik, 100.

391- Tirmizi, birr, 41.

392- Tahkika (gerçekten) hâl-i sıhhat ve hayatında bahîl olup da maraz-ı mevtinde (ölüm hastalığında) sehâvet gösterenlere Cenâb-ı Allah, buğzeder.⁽³⁹²⁾

٣٩٣ - لَمْ يَلَجِ الْجَنَّةَ شَحِيحٌ .

393- Bahîl kimse, bilâ-azâb (azâb görmeden) cennete dühûl edemez (giremez).⁽³⁹³⁾

٣٩٤ - لَا يَجْتَمِعُ الْإِيمَانُ وَالشُّحُّ فِي قَلْبِ رَجُلٍ أَبَدًا .

394- Îmân-ı kâmil ile buhl (cimrilik) bir kimsenin kalbinde kat'iyen ictimâ eylemez (bir arada bulunmaz).⁽³⁹⁴⁾

392- Mûnavi, Kûnuzû'l-hakâik, s. 31.

393- Mûnavi, Kûnuzû'l-hakâik, s. 122.

394- Nesâî, cihad, 8; Ahmed b. Hanbel, II, 256.

باب ماجاء فى بعض النصائح

Bâzı öğütler

٣٩٥ - إِذَا أَبْرَدْتُمْ إِلَى بَرِيدٍ فَأَبْعُوهُ حَسَنَ الْوَجْهِ حَسَنَ الْإِسْمِ .

395- Bana elçi gönderdiğiniz hâlde hilkatı (yaratılışı) güzel, ismi güzel birisini gönderiniz.⁽³⁹⁵⁾

٣٩٦ - إِذَا رَأَيْتُمُ الْحَرِيقَ فَكَبِّرُوا فَإِنَّ التَّكْبِيرَ يُطْفِئُهُ .

396- Bir harîk (yangın) vukuunu gördüğünüz halde "Allahü Ekber" diyerek tekrar tekrar tekbir alınız; zîrâ tekbîr, harîkı (yangını) itfâ eder (söndürür).⁽³⁹⁶⁾

٣٩٧ - اسْتَعِدَّ لِلْمَوْتِ قَبْلَ نُزُولِ الْمَوْتِ .

397- Pençe-i mevt'e (ölümün eline) düşmezden evvel, tevbe, istiğfar ve redd-i mezâlim (haksız muâmelelerini düzeltmek) gibi mukaddimât (ön hazırlıklar) ile mevte (ölüme) hazırlan!⁽³⁹⁷⁾

395- Suyûtî, el-Camîu's-Sagîr, I, 15.

396- Suyûtî, el-Camîu's-Sagîr, I, 27.

397- Suyûtî, el-Camîu's-Sagîr, I, 40.

۳۹۸- أَطِيعْ كُلَّ أَمِيرٍ وَصَلِّ خَلْفَ كُلِّ إِمَامٍ وَلَا تَسُبَّنْ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِي .

398- Her zamanın hükümdarına itaat et! Ve her bir imamın arkasından namaz kıl! Ve ashâbımdan hiçbirisini sebb ve şetm etme (söyüp sayma)!(398)

۳۹۹ - إِعْلَمُوا أَنَّهُ لَيْسَ مِنْكُمْ إِلَّا مَالٌ وَارِثُهُ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنْ مَالِهِ مَالُكَ مَا قَدَّمْتَ وَمَالٌ وَارِثُكَ مَا أَخَّرْتَ .

399- Biliniz ki sizden bir ferd yoktur, illâ vârisin malını kendi malından ziyâde sever, Hâl-i hayatında tasadduk ettiğin şeyler, kendi mülkümdür ki, ba'de'l-mevt (ölümden sonra) semeresini (meyvesini) iktitaf edersin (koparırsın). Senden sonraya terkettiğin mal ise veresenindir (vârislerindir).(399)

۴۰۰ - أَفْضَلُ أُمَّتِي الَّذِينَ يَعْمَلُونَ بِالرُّخْصِ .

400- Ümmetimin efdali ruhsat-ı şer'îyye (şer'î ruhsat) ile âmil olan kimsedir. Yâni halka karşı izhâr-ı salâh ve takvâ (sâlih ve takvâ sâhibi görünme) fikr-i mücerrediyile (düşüncesiyle) bir takım tekâlîf-i şâkka'ya (zorluklara) müdâvim olanlar (devâm edenler) tehlike-i riyâdan (riyâ tehlikesinden) vâreste (uzak) olamaz.(400)

۴۰۱ - أَلْهُوَا وَالْعُبُوءَا فَإِنِّي أَكْرَهُ أَنْ يُرَى فِي دِينِكُمْ غِلْظَةٌ .

401- Dâire-i şer'iattan (şer'iat sınırından) hârice çıkmamak şartıyla birbirinizle mahabbet ve lâtife ediniz; zîrâ dîninize gılzat ve şiddet (sertlik ve kabalık) isnâdını sevmem.(401)

۴۰۲ - اذْكُرُوا الْفَاجِرَ بِمَا فِيهِ يَحْذَرُهُ النَّاسُ .

402- Fusekayı (fâsıkları) irtikâb ettikleri fısklarıyla zikrediniz ki nâs

398- Suyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, I, 44.

399- Nesâî, vesâyâ, 1.

400- bk. Ahmed b. Hanbel, II, 208.

401- Süyûtî, el-Câmiu's-Sagîr, I, 63.

(insanlar) şerr ve şeâmetlerinden (kötülüklerinden) ictinâb etsin (sakınsın).⁽⁴⁰²⁾

٤٠٣ - اتَّقُوا الْمَجْذُومَ كَمَا يَتَّقِي الْأَسَدُ .

403- Arslardan nasıl kaçarsanız cüz-zâm illetine mübtelâ olmuş (cüz-zâm hastalığına yakalanmış) kimseden öylece kaçınız.⁽⁴⁰³⁾

٤٠٤ - أَنْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلُ مِنْكُمْ وَلَا تَنْظُرُوا إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكُمْ فَهُوَ أَجْدَرُ أَنْ لَا تَزْدَرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ .

404- Servet ve gınâda (zenginlikte) mâ-dünunuza (kendinizden aşâğırda olanlara) nazar ediniz (bakınız). Fevkinizde olan ağniyâya (sizden yukarda bulunan zenginlere) bakmayınız ki içinde bulunduğunuz nîmeti tasgîr etmeyesiniz (küçük görmeyesiniz); yâni bu yüzden dâreyn'de (dünyada ve âhirette) muazzeb olmayasınız (azâba uğramayasınız).⁽⁴⁰⁴⁾

٤٠٥ - تَعَرَّفْ إِلَى اللَّهِ فِي الرَّخَاءِ يَعْرِفَكَ فِي الشَّدَةِ .

405- Dünyanın geniş vakîülerinde; yâni sıhhat ve servet, âsâyiş ve emniyyet gibi esbâb-ı istirâhat mükemmel olduğu bir zamanda Cenâb-ı Hakk'a ibâdât ve tâat ile kendini takdim et ki, mudâyakalî (dar) bir zamanda seni lutf ile yâd buyursun.⁽⁴⁰⁵⁾

٤٠٦ - خَيْرُ جُلَسَائِكُمْ مَنْ ذَكَرَكُمُ اللَّهُ تَعَالَى رُؤْيَاهُ وَزَادَ فِي عَمَلِكُمْ مَنَاطِقَهُ وَذَكَرَكُمُ الْآخِرَةَ عَمَلُهُ .

406- Rufeka ve cûlesânızın (arkadaş ve yoldaşlarınızın) hayırlısı şol kimsedir ki rüyeti (görülmesi) Cenâb-ı Allah'ı size zikrettire (hatırlata). Sözleri amel ve ibâdetinizi tezyîd ede (artıra)! Fiili yevm-i ahireti (âhiret gününü) hatırınıza getire!⁽⁴⁰⁶⁾

402- Suyûtî, el-Câmiu's-Sağîr, II, 3.

403- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, X, hadîs no: 28331.

404- Ebû Nuaym, Hilye, V, 60.

405- Ahmed b. Hanbel, I, 307.

406- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, IX, hadîs no: 24764, 24820.

٤٠٧ - رَبِّ عَابِدِ جَاهِلٍ وَرَبِّ عَالِمٍ فَاجِرٍ فَاحْذَرُوا الْجُهَالَ مِنَ الْعِبَادِ
وَالْفُجَارَ مِنَ الْعُلَمَاءِ .

407- Nice âbid-i câhil (bilgisiz ibadet ehli kimseler) var ki, şeytana maskaradır. Ve nice âlim-i fâsık (günahkâr âlim) var ki ilmiyle muazzebdir (azaba uğrayacaktır). Bunlardan hazer ediniz.⁽⁴⁰⁷⁾

٤٠٨ - سَافِرُوا تَصِحُّوا .

408- Sefer ediniz, sıhhatinizi mûcibdir.⁽⁴⁰⁸⁾

٤٠٩ - سَافِرُوا مَعَ ذَوِي الْجُدُودِ وَالْمَيْسَرَةِ .

409- Ahlâk-ı hamîde (güzel ahlak) sâhibi olan ağniyâ-yı şâkirin (şükür ehli zenginler) ile sefer ediniz.⁽⁴⁰⁹⁾

Bundan maksad-ı Nebvî (Peygamberimiz'in kasdı) hâl-i seferde insân-ı kâmile lâzım olan bilcümle hâl ve harekâtı öğrenmek içindir.

٤١٠ - أَطِيعْ رَبَّكَ تُسَمَّى عَاقِلًا وَلَا تُعَصِّيه تُسَمَّى جَاهِلًا .

410- Cenâb-ı Allah'a mutî ol ki, âkil (akıllı) denmeye şâyân (lâyık) olasın. Ve Cenâb-ı Allah'a mâsiyette (isyanda) bulunma ki câhil tesmiye olunmayasın (cahil adını almayasın)!⁽⁴¹⁰⁾

٤١١ - كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ غَائِرٌ سَبِيلَ وَعُدِّ نَفْسَكَ مِنْ أَهْلِ الْقُبُورِ .

411- Dünyada garîb, yahud bir yolcu gibi ol! Nefsini ehl-i kubûrdan (ölülerden) say!⁽⁴¹¹⁾

٤١٢ - مَنْ أَكْرَمَ فَاسِقًا فَقَدْ آعَانَ عَلَى هَدْمِ الْإِسْلَامِ .

407- el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, IX, hadis no: 24847.

408- Ahmed b. Hanbel, II, 280.

409- el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, VI, hadis no: 17472, 18471.

410- Ebû Nuaym, Hilye, VI, 345.

411- Tirmizî, zühd 25; ibn Mâce, zühd 3; Ahmed b. Hanbel, II, 41, 343.

412- Fasık'a ikrâm eden kimse islâmiyyetin hedmine (yıkılmasına) muâvenet (yardım) etmiş olur.⁽⁴¹²⁾

٤١٣ - كُلُّ أُمَّتِي يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى .

413- Ümmetimin cümlesi cennete dâhil olur, ancak bana itaat etmeyenler; yâni onlar itaatsizlikleriyle mütenâsib (uygun) bir zaman için nâr-ı cahîm (cehennem ateşi) ile muazzeb olurlar.⁽⁴¹³⁾

٤١٤ - مَنْ دَفَنَ ثَلَاثَةً مِنَ الْوَلَدِ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ .

414- Bir kimse, üç evlâd defnederse Cenab-ı Allah azâb-ı cahîmi (cehennem azâbını) ona haram eder.⁽⁴¹⁴⁾

٤١٥ - مَنْ لَيْسَ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا لَمْ يَلْبَسْهُ فِي الْآخِرَةِ .

415- Sâfî ipekten mâmûl (yapılmış) libas giyenler âhirette onu giyemezler.⁽⁴¹⁵⁾

٤١٦ - خَيْرُ الْمَجَالِسِ مَا اسْتُقْبِلَ بِهِ الْقِبْلَةُ .

416- Oturulacak mahallerin (yerlerin) ahseni (en güzeli) şol bir mahaldir ki insanı kıbleye teveccüh etsin (yöneltsin).⁽⁴¹⁶⁾

٤١٧ - كَفَى بِالشَّيْبِ وَاعِظًا .

417- Vaaz (öğüt) için ihtiyarlık kâfidir.⁽⁴¹⁷⁾

٤١٨ - مَلْعُونٌ مَنْ لَعِبَ بِالشَّطْرَنْجِ .

418- Satranç oynayanlar, Allah'ın rahmetinden mahrumdur.⁽⁴¹⁸⁾

٤١٩ - مَنْ لَعِبَ بِالنَّرْدِ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ .

412- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 137.

413- Buhârî, el-i'tisam, 2.

414- Heysemî, Mecmâü'z-zevâid, III, 7.

415- Ahmed b. Hanbel, I, hadis no: 46.

416- Münâvî, künûzü'l-hakâik, s. 68.

417- Deylemî, Müsned, hadis no: 4869.

418- Deylemî, Müsned, hadis no: 6391.

419- Nerd (tavla) ile lâ'b eden (oyun oynayan) Cenâb-ı Allah ile Rasûlüne isyan etmiş olur.⁽⁴¹⁹⁾

٤٢٠ - هَجَرَ الْمُسْلِمِ أَخَاهُ كَسَفَكَ دَمِهِ .

420- Bir müslimin bir müslim ile terk-i tekellümü (konuşmaması) ka-nını dökmek gibidir.⁽⁴²⁰⁾

٤٢١ - لَا يَحِلُّ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ .

421- Bir mümin için din kardeşiyle üç günden ziyâde terk-i tekellüm (konuşmamak) helâl olmaz.⁽⁴²¹⁾

٤٢٢ - عَذْلُ سَاعَةٍ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سِتِّينَ سَنَةٍ .

422- Bir saat icra-yı adalet (adaletle iş görmek) altmış senelik ibadetten hayırlıdır.⁽⁴²²⁾

٤٢٣ - يَدْخُلُ الْجَنَّةَ فَقَرَاءُ أُمَّتِي قَبْلَ اغْنِيَائِهِمْ بِسَبْعِينَ عَامًا .

423- Ümmetimin fukarası, ağniyasından (zenginlerinden) yetmiş sene mukaddem (önce) dâhil-i cennet olur (cennete girer).⁽⁴²³⁾

٤٢٤ - حُمَى لَيْلَةٍ كَفَّارَةٌ سَنَةٍ .

424- Bir gecenin humması (ateşli hastalığı) bir senenin günah-ı sa-girine (küçük günahına) keffarettir.⁽⁴²⁴⁾

419- Ebû Dâvud, edeb 56; ibn Mâce, edeb 43: Muvatta', rûya 6; Ahmed b. Hanbel, I, 394, 397, 400.

420- Deylemî, Müsned, hadis no: 7006 (farklı kelimeyle rivâyet edilmiştir).

421- Buhârî, edeb 57, 62, isti'zan 9; Müslim, birr 23, 25, 26; Ebû Dâvud, edeb 47; Tirmizî, birr 21, 24; ibn Mâce, mukaddime, 7; Ahmed b. Hanbel, I, 176, 183, III, 110, 165, 199, 209, 225, IV, 20, 327, 328.

422- Deylemî, Müsned, hadis no: 4135 (farklı kelimeyle rivâyet edilmiştir).

423- bk. Ahmed b. Hanbel, III, 224

424- Münâvî, kûnûzü'l-hakâik, s. 64.

باب ماجاء فى اختلاف الامة واجتماعهم

Ümmetin ittifak ve ihtilâfı

٤٢٥ - اِخْتِلَافُ أُمَّتِي رَحْمَةً .

425- Fukahâ (fakihler) ve müctehidîn-i izam (büyük islâm âlimleri)me-yânındaki (arasındaki) ihtilâf, tevsî-i dâire-i şerîat'a (şariat dairesini genişletmeye) ve teshîl-i muâmelât-ı ümmet'e (ümmetin dîni muâmelelerini kolaylaştırmaya) medâr (vesîle) olduğundan mahz-ı rahmettir (rahmetin ta kendisidir).⁽⁴²⁵⁾

٤٢٦ - اِخْتِلَافُ أَصْحَابِي رَحْمَةً .

426- Ashâbım beynindeki (arasındaki) ihtilâf, rahmettir.⁽⁴²⁶⁾

٤٢٧ - لَا تَجْتَمِعُ أُمَّتِي عَلَى الضَّلَالَةِ .

427- Ulemâ-i ümmetim (ümmetimin âlimleri) hakk olmayan bir şeyde ittifak etmez.⁽⁴²⁷⁾

425- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, X, Hadis no: 28686.

426- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 7.

427- bk. İbn Mâce, fiten 8.

باب تعظیم الاکابر

Büyüklerle saygı

٤٢٨ - إِذَا آتَاكُمْ كَرِيمٌ قَوْمٍ فَأَكْرِمُوهُ .

428- Size kavmin (toplumun) ehl-i salâh ve takvâsından (takva ve sâlih amel sâhiplerinden) bir zat geldikte ona ikram ediniz.⁽⁴²⁸⁾

٤٢٩ - قُومُوا إِلَىٰ سَيِّدِكُمْ .

429- Büyüklerinize tâzîmen kıyam ediniz (saygı için ayağa kalkınız).⁽⁴²⁹⁾

٤٣٠ - مِنْ إِجْلَالِ اللَّهِ إِكْرَامُ ذِي الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ .

430- Sinni (yaşı) kemâle ermiş bir mümini ikrâm etmek, Cenâb-ı Hakk'ı tâzim etmektir.⁽⁴³⁰⁾

باب ماجاء فى بر الوالدين

Ana-babaya iyilik

٤٣١ - إِنَّ اللَّهَ تَعَالَىٰ يَزِيدُ فِي عُمَرِ الرَّجُلِ بِرَّهُ وَالِدَيْهِ .

431- Vâlideyn'e (ana-babaya) hizmet ve itaat ve ihsan sebebiyle Cenâb-ı Allah insanın ömrünü müzdâd buyurur (artırır). Yâni vücûdu-na sıhhat, kalbine vüs'at (ferahlık) ihsân eder de enfâs-ı ma'dûdesini (sayılı nefeslerini) az bir zamanda ikmâl eylemez.⁽⁴³¹⁾

٤٣٢ - بَرُّ الْوَالِدَيْنِ يُجْزَىٰ عَنِ الْجِهَادِ .

428- Hâkim, Müstedrek, IV, 292.

429- İbn Hibban, Sahih, IX, 87.

430- Münâvî, Kûnûzû'l-hakâik, s. 133.

431- el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, XVI, hadis no: 45467.

432- Vâlideyn'e (ana-babaya) kavlen (sözlü) ve fiilen ihsân eylemek, fi-sebîlillah (Allah yolunda) cihaddâ bulunmak kadar faideyi mûcib olur (gerektirir).⁽⁴³²⁾

٤٣٣ - بُرِّ الْوَالِدَيْنِ يَزِيدُ فِي الْعُمْرِ وَالْكَذْبُ يَنْقُصُ الرِّزْقَ وَالِدُعَاءُ يُرَدُّ الْقَضَاءُ .

433- Vâlideyn'e (ana-babaya) ihsan ömrü tezyîd (artırır), kizb rızkı tenkis (azaltır), duâ-i hayr, kazâları reddeder (savuşturur).⁽⁴³³⁾

٤٣٤ - ثَلَاثَةٌ لَا يَنْفَعُ مَعَهُنَّ عَمَلُ الشَّرْكِ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَالْفِرَارُ مِنَ الزَّحْفِ .

434- Üç şey vardır ki onlarla amel ve ibâdet müfid (faydalı) olamaz. Birincisi Cenâb-ı Allah'a şîrk, ikincisi mümin olan ebeveyn'e (ana-babaya) isyan, üçüncüsü saff-ı harbdan firardır (savaşta cepheden kaçmaktır).⁽⁴³⁴⁾

٤٣٥ - الْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأُمَّهَاتِ .

435- Cennete dühûl (girmek), validelere (analara) tevâzu ve itaat ve istihsâl-i rızâları (hoşnudluklarını kazanmak) için hâk-i pâylerine (ayaklarına) kapanmakla olur.⁽⁴³⁵⁾

٤٣٦ - رِضَاءُ الرَّبِّ فِي رِضَاءِ الْوَالِدَيْنِ وَسَخَطُهُ فِي سَخَطِهِمَا .

436- Cenâb-ı Allah'ın rızâsı, ebeveynin rızâsında, gadabı da gadablarındadır.⁽⁴³⁶⁾

٤٣٧ - مَنْ أَحْزَنَ وَالِدَيْهِ فَقَدْ عَقَّهُمَا .

437- Bir kimse vâlideyninin (ana-babasının) mahzûniyetini (üzülme-

432- Hâkim, Müstedrek, I, 188, 189.

433- bk. Hâkim, Müstedrek, I, 188, 189.

434- el-Müttekî, Kenzû'l-ummal, XVI, hadis no: 43824, 43937.

435- Deylemî, Müsne'd, hadis no: 2611.

436- bk. Ebû Nuaym, Hilye, VIII, 215; Hâkim, Müstedrek, IV, 152.

sini) mûcib (gerektirecek) harekette bulunursa günah-ı kebîre (büyük günah) sâhibi olur.⁽⁴³⁷⁾

٤٣٨ - الْعَبْدُ الْمُطِيعُ لِوَالِدَيْهِ وَلِرَبِّهِ فِي أَعْلَى عِلِّيْنِ .

438- Ebeveynine (ana-babasına) ve hâlikına (yaratıcısına) mutî (ita-atkâr) olan abd (kul), cennet-i âlâyı ılliyyîndedir (cennetin en yüce makamlarındadır).⁽⁴³⁸⁾

٤٣٩ - نَظَرَ الرَّجُلُ إِلَى وَالِدَيْهِ حُبًّا لَهُمَا عِبَادَةٌ .

439- Ebeveynine (ana-babasına) muhabbetle nazar etmek (bakmak) evlâd için ibâdet makamındadır.⁽⁴³⁹⁾

باب ماجاء في حق الاولاد

Evlâdın ana-baba üzerindeki hakkı

٤٤٠ - اتَّقُوا اللَّهَ وَاعْدِلُوا فِي أَوْلَادِكُمْ .

440- Cenab-ı Hakk'tan korkunuz, in'âm ve ihsân husûsunda evlâdınız beyninde (arasında) adâlet ediniz.⁽⁴⁴⁰⁾

٤٤١ - ادَّبُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى ثَلَاثِ حِصَالٍ حُبِّ نَبِيِّكُمْ وَحُبِّ أَهْلِ بَيْتِهِ وَقِرَاءَةِ الْقُرْآنِ .

441- Evlâdlarınızı peygamberinize ve ehl-i beytine ve kirâat-i Kur'an'a mahabbet gibi üç hasletle terbiye ediniz.⁽⁴⁴¹⁾

٤٤٢ - مَنْ وَلَدَ لَهُ ثَلَاثَةُ أَوْلَادٍ فَلَمْ يُسَمِّ أَحَدَهُمْ مُحَمَّدًا فَقَدْ جَهِلَ .

437- el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, XVI, hadis no: 45537, 45548.

438- el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, XVI, hadis no: 45480.

439- Münâvî, Kûnûzü'l-hakâik, s. 153.

440- Müslim, hîbe 13.

441- el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, XVI, hadis no: 45409.

442- Bir kimsenin üç mahdumu (oğlu) olur da birisini olsun "Muhammed" ism-i şerîfiyle tesmiye etmezse cehâlet etmiş olur.⁽⁴⁴²⁾

٤٤٣ - أَلَوْلَدُ مِنْ رَيْحَانِ الْجَنَّةِ .

443- Veledin (çocuğun) kokusu cennette bulunan "reyhân" kokusunu andırır, demektir.⁽⁴⁴³⁾

٤٤٤ - رَحِمَ اللَّهُ وَالِدًا أَعَانَ وَلَدَهُ عَلَى بَرِّهِ .

444- Cenâb-ı Allah, şol pedere (o babaya) merhamet buyursun ki, evlâdına umûr-i hayriyye (hayırlı işler) için muâvenet eder (yardımcı olur).⁽⁴⁴⁴⁾

٤٤٥ - حَقُّ الْوَلَدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُحَسِّنَ اسْمَهُ وَأَنْ يُحَسِّنَ آدَبَهُ .

445- Evlâdın pederleri üzerindeki hakları, güzel bir isim ile tevsîm (isimlendirip) ve âdâb-ı islâmiyye ile kendilerini te'dîb ve ta'lîm etmektir (eğitmek ve yetiştirmek).⁽⁴⁴⁵⁾

باب ماجاء فى نفقة الرجل على اهله

Çoluk çocuk nafakası

٤٤٦ - إِذَا أَنْفَقَ الرَّجُلُ عَلَى أَهْلِهِ نَفَقَةً وَهُوَ يَحْتَسِبُهَا كَانَتْ لَهُ صَدَقَةٌ

446- Bir kimse tasadduk niyyet-i hayriyyesi (iyiniyeti) ile israf etmesizin ehl u iyâline (çoluk çocuğuna) infak ederse (nafaka verirse) niyyeti nisbetinde me'cûr olur. (sevab kazanır).⁽⁴⁴⁶⁾

٤٤٧ - أَوَّلُ مَا يُوضَعُ فِي مِيزَانِ الْعَبْدِ نَفَقَتُهُ عَلَى أَهْلِهِ .

442- bk. Hâkim, Müstedrek, IV, 336.

443- el-Mütteki, Kenzü'l-ummal, XVI, hadis no: 44422.

444- Deylemî, Müsned, hadis no: 3216.

445- Deylemî, Müsned, hadis no: 2670.

446- Buhârî, iman 41, nafakât 1; Müslim, zekat 49; Nesâî, zekat 60; Dârimî, istizan 35; Ahmed b. Hanbel, II, 2, 4, IV, 120, 122, V, 273.

447- Kulun mîzân-ı hasenatına (iyilik kefesine) en evvel vaz'olunan (konan) şey, ehl ü iyâline verdiği nafakadır.⁽⁴⁴⁷⁾

٤٤٨ - شَرُّ النَّاسِ الْمُضَيِّقُ عَلَى أَهْلِهِ .

448- Nâs'ın fenâsı (insanların kötüsü) iktidarı olduğu halde ehl ü iyâlinin (çoluk çocuğunun) maîşetini tazyîk eden (dar tutan) kimsedir.⁽⁴⁴⁸⁾

٤٤٩ - لَيْسَ مِنَّا مَنْ وَسَّعَ اللَّهُ عَلَيْهِ ثُمَّ قَتَرَ عَلَى عِيَالِهِ .

449- Cenâb-ı Allah, vüs'at-i rızık (rızık bolluğu) ihsan ettikten sonra iyâlini tazyîk ile (sıkarak) iâşe eden (geçim sağlayan) kimse, ümmet-i kâmilemizden (seçkin ümmetimizden) değildir.⁽⁴⁴⁹⁾

٤٥٠ - نَفَقَةُ الرَّجُلِ عَلَى أَهْلِهِ صَدَقَةٌ .

450- Bir insanın kendi ehlü iyâline (çoluk çocuğuna) verdiği nafakası sadaka makamındadır.⁽⁴⁵⁰⁾

باب ماجاء في حق الاقارب

Akrabalık hakları

٤٥١ - الْأَكْبَرُ مِنَ الْإِخْوَةِ بِمَنْزِلَةِ الْآبِ .

451- Biraderlerin (erkek kardeşlerin) dînen ve ilmen büyük olanı پدر makamındadır.⁽⁴⁵¹⁾

٤٥٢ - خِدْمَتُكَ زَوْجِكَ صَدَقَةٌ .

452- Zevcine(kocana) ettiğin hizmet sadakadır.⁽⁴⁵²⁾

447- Deylemî, Mûsned, hadis no: 18.

448- Heysemî, Mecmâü'z-zevâid, VIII, 25.

449- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XVI, hadis no: 44950.

450- Buhârî, iman 41, naḥkât 1; Müslim, zekat 49; Nesâî, zekat 60; Dârimî, istizan 35; Ahmed b.Hanbel, II, 2, 4, IV, 120, 122, V, 273.

451- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XVI, hadis no: 45472.

452- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, XVI, hadis no: 45138.

Bu hadîs-i şerîf, fakr hâlinde dolayı sadaka veremediği için dil-hûn ve mahzun olan (içi kanağlayıp üzülen) bir hatuna hitâben îrâd buyu - rulmuştur.

٤٥٣ - اَلْخَالُ وَالِدٌ مِّنْ لَّاوَالِدٍ لَهُ .

453- Peder olmayan bir çocuk için dayısı peder makamındadır. (453)

٤٥٤ - اَلْخَالَةُ بِمَنْزِلَةِ اَلْاُمِّ .

454- Hâle, yâni vâlidenin hemşîresi (ananın kızkardeşi olan teyze), insanın vâlidesi makamındadır. (454)

٤٥٥ - اَلْخَالَةُ وَالِدَةُ وَالْعَمَّةُ وَالِدَةٌ .

455- Vâlidenin ve pederin hemşîreleri (teyze ve halalar) vâlide makamındadır. (455)

٤٥٦ - اَلْعَمُّ وَالِدٌ .

456- İnsanın amcası, pederi makamındadır. (456)

باب ماجاء فى حق الجيران

Komşuluk hakkı

٤٥٧ - لِلْجَارِ حَقٌّ .

457- Komşunun komşu üzerinde azîm (büyük) hakkı vardır. (457)

٤٥٨ - مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُحْسِنِ إِلَى جَارِهِ .

453- Deylemî, Müsned, hadis no: 3026.

454- Buhârî, sulh 6, megâzî 43; Ebû Dâvud, talâk 35; Tirmîzî, birr 6; Dârimî, ferâiz 38.

455- el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, XI, hadis no: 30380.

456- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 1770; el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, XVI, hadis no: 45470.

457- el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, IX, hadis no: 34906.

458- Allah'a ve yevm-i kıyâmete îmanı olan kimse komşusuna ihsân etsin.⁽⁴⁵⁸⁾

٤٥٩ - حَدُّ الْجَوَارِ أَرْبَعُونَ دَارًا .

459- Komşuların haddi (sınırı) kırk hânedir. *Yâni bunun hâricine (dışına) komşu denilemez.*⁽⁴⁵⁹⁾

٤٦٠ - لَيْسَ الْمُؤْمِنُ الَّذِي يَشْبَعُ وَجَارُهُ جَائِعٌ .

460- Komşusu aç ve kendisi tok olan bir merhametsiz, mümin-i kâmil (gerçek mümin) olamaz.⁽⁴⁶⁰⁾

٤٦١ - مَا مَنَّ مَنْ بَاتَ جَارُهُ جَائِعًا .

461- Komşusunun yiyecek bulamayıp da aç olarak yattığını bildiği halde muâvenette (yardımda) bulunmayan bir ganî (zengin) kemâl-i îman (gerçek iman) ile mevsûf (nitelenmiş) değildir, demektir.⁽⁴⁶¹⁾

باب ماجاء في من قضى حاجة اخيه المسلم وخدمه

Kardeşinin ihtiyâcını görmek

٤٦٢ - مَنْ قَضَى لِأَخِيهِ الْمُسْلِمِ حَاجَةً كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ كَمَنْ حَجَّ وَاعْتَمَرَ

462- Din kardeşinin dünyevî ve uhrevî bir müşkilini (sıkıntısını) halleden kimse için hacc ve umre gibi bir sevab yazılır.⁽⁴⁶²⁾

٤٦٣ - مَنْ يَكُنْ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ يَكُنِ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ .

458- Müslim, îman 74, 76, 77; ibn Mâce, edeb 4; Dârimî, et'ime 11; Ahmed b. Hanbel, II, 174, 267, 433, 463, IV, 31, VI, 384, 385.

459- el-Müttekî, Kenzû'l-ummal, IX, hadis no: 24895.

460- el-Müttekî, Kenzû'l-ummal, IX, hadis no: 24904.

461- el-Müttekî, Kenzû'l-ummal, IX, hadis no: 24906; Heysemî, Mecmâûz-zevâid, VIII, 167, (değişik rivâyet)

462- el-Müttekî, Kenzû'l-ummal, XV, hadis no: 43053.

463- Şol bir kimse ki din kardeşinin ihtiyacını def'eyler, Cenâb-ı Alah da o kimsenin hâcâtını (ihtiyaçlarını) revâ eder (giderir).⁽⁴⁶³⁾

٤٦٤ - اللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا دَامَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ .

464- Bir kul, din kardeşinin muâvenetinde (yardımında) bulundukça Cenâb-ı Allah da o kula muâvenet buyurur.⁽⁴⁶⁴⁾

٤٦٥ - خَادِمُ الْقَوْمِ أَعْظَمُهُمْ أَجْرًا .

465- Kavmin hâdimi (hizmetkârı) sevâb almak için cümlesinin fevkindedir (üstündedir).⁽⁴⁶⁵⁾

٤٦٦ - مَنْ قَطَعَ رَجَاءَ مَنْ التَّجَأَ إِلَيْهِ قَطَعَ اللَّهُ رَجَاءَهُ .

466- Kendisine ilticâ edenlerin (sığınanların) ricâsını kat'eyleyenin (yerine getirmeyenin) ricâsını Cenab-ı Allah tervîc eylemez (kabûl buyurmaz).⁽⁴⁶⁶⁾

باب ماجاء في اطعام الطعام

Yemek yedirmek

٤٦٧ - مَنْ أَطْعَمَ مُسْلِمًا جَائِعًا أَطْعَمَهُ اللَّهُ ثَمَارَ الْجَنَّةِ .

467- Bir kimse aç bir mümini doyursa Cenâb-ı Allah da o kimseyi cennet meyveleriyle doyurur.⁽⁴⁶⁷⁾

٤٦٨ - إِنَّ مِنْ مُوجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ إِطْعَامُ الْمُسْلِمِ .

463- Buhârî, mezâlim 3, ikrah 7; Müslim, birr 58; Ebû Dâvud, edeb 38; Tirmizî, hudut 3; Ahmed b. Hanbel, IV, 104.

464- Müslim, zikir 37, 38; Ebû Dâvud, edeb 60; Tirmizî, hudut 3, kurân 10; ibn Mâce, mukâddime 17; Ahmed b. Hanbel, II, 202, 296, 500, 514.

465- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 69.

466- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 2573.

467- bk. Ebû Dâvud, zekat 41; Tirmizî, kıyame 18; Ahmed b. Hanbel, III, 14

468- Tahkika (gerçekten) müslimi it'âm (Müslümana yemek yedirmek) mağfireti istilzâm eder (gerektirir).⁽⁴⁶⁸⁾

٤٦٩ - خِيَارُكُمْ مَنْ أَطْعَمَ الطَّعَامَ .

469- Sizin ber-güzîdeniz (hayırlınız) it'âm-ı taâm eden (yemek yediren) kimsedir.⁽⁴⁶⁹⁾

٤٧٠ - طَعَامُ السَّخِيِّ دَوَاءٌ وَطَعَامُ الشَّحِيحِ الْبَخِيلِ دَاءٌ .

470- Sahî'nin (cömerdin) taâmı devâ, bahîlin (cimrinin) ise dâ'dır (derddir).⁽⁴⁷⁰⁾

٤٧١ - مَا عَمِلَ أَحَدٌ مِنْ أَشْبَاعِ كَيْدِ جَائِعَةٍ .

471- Aç bir karnı doyurmaktan efdal, bir amel ve ibâdet olamaz.⁽⁴⁷¹⁾

٤٧٢ - مَنْ ذَبَحَ لِضَيْفٍ ذَبِيحَةً كَانَتْ فَدَاهُ مِنَ النَّارِ .

472- Misâfirine ikrâmen bir koyun zebheden (kesen) mümin için o koyun nârdan fide-i necât (kurtuluş fidesi) olur.⁽⁴⁷²⁾

٤٧٣ - لَا يُحَاسَبُ الْعَبْدُ عَلَى مَا أَكَلَهُ مَعَ إِخْوَانِهِ .

473- İhvân ile ekl edilen (yenilen) taâm için yevm-i kıyâmette (kıyâmet gününde), insan ile hesap görülmez.

٤٧٤ - رُبُّ طَاعِمٍ شَاكِرٍ أَعْظَمَ أَجْرًا مِنْ صَائِمٍ قَائِمٍ .

474- Ramazan-ı şerîf müstesnâ olmak üzere, nice oruç olmayan kimse vardır ki, fukarâyı it'âm (yedirmek) ve zuafâ'yı infak (zayıflara ikramda

468- bk. Müslim, İman 151; Ahmed b. Hanbel, III, 391; Tirmizî, deavât 97, vitr 17; ibn Mâce, ikâ me 189.

469- Buhârî, vekâlet 5, 6, istikrâz 4, 6, 7, menâkıb 68, edeb 38, 39; Müslim; müsâkât 118, 123, fedâil 68; Ebû Dâvud, nikah 46, buyu' 11; Tirmizî, buyu' 73, ridâ 11, birr 47; Nesâî, buyu' 64, 103; ibn Mâce, mukaddime 16, ezan 5, nikah 50, fiten 64, zühd 4; Dârimî, nikah 34, buyu' 89; Ahmed b. Hanbel, II, 161, 472, VI, 459.

470- Deylemî, Müsned, hadis no: 3954 (kelime ferkiyla rivâyet edilmiştir).

471- Deylemî, Müsned, hadis no: 6347 (kelime ferkiyla rivâyet edilmiştir).

472- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, VI, hadis no: 25853.

bulunmak) sebebiyle gündüz sâim (oruç tutan) ve gece kaim olan (namaz kılan) âbidlerden ziyâde me'cûr olur (sevab kazanır).⁽⁴⁷⁴⁾

باب ماجاء في بعض الآداب

Bir takım âdâb

٤٧٥ - أَنْزِلُوا النَّاسَ مَنَازِلَهُمْ .

475- Nâs'a (insanlara) hâl ve şanlarıyla mütenâsib (uygun) mahaller gösteriniz; yâni mecâlis ve mahâfilde (toplantılarda) olsun, meşy u harekette (yol yürürken) bulunsun Efâdilîn (fazîletli insanların) haklarını kaybetmeyiniz; herkese lâîk olan muâmeleyi icrâ ediniz.⁽⁴⁷⁵⁾

٤٧٦ - تَصَافَحُوا يُذْهِبِ الْغِلَّ عَنْ قُلُوبِكُمْ .

476- Musafaha ediniz, kalplerinizdeki buğz ve adâveti (düşmanlığı) giderir.⁽⁴⁷⁶⁾

Musafaha, hîn-i mülâkatta (buluşma ve kavuşmaânında) yek-diğerinin (birbirinin) elini tutup öpmek veyahud hafifçe sıkmak demektir.

٤٧٧ - رَأْسُ الْعَقْلِ الْمُدَارَاةُ .

477- Aklın başı nâs ile (insanlarla) mülâyemet (yumuşak muâmele) ve hüsn-i muâşeretir (iyi geçinmedir).⁽⁴⁷⁷⁾

٤٧٨ - السِّرُّ أَفْضَلُ مِنَ الْعَلَانِيَةِ وَالْعَلَانِيَةُ أَفْضَلُ لِمَنْ أَرَادَ الْإِقْتِدَاءَ بِهِ .

478- Hafî (gizli) olan amel ve ibâdet, celî (açık) olandan efaldır. Lâkin nâs (insanlar), onu görüp iktidâ etsinler (uysunlar) fikriyle alenen yapılan ibadet daha efaldır.⁽⁴⁷⁸⁾

474- el-Müttekî, Kenzü'l-ummâl, III, hadis no: 620 (farklı bir kelimeyle...)

475- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 229.

476- Muvatta, hüsnü'l-hulk 16.

477- el-Müttekî, Kenzü'l-ummâl, III, hadis no: 7170.

478- Deylemî, Müşned, hadis no: 3572.

479- Vaad, borç gibidir.⁽⁴⁷⁹⁾

٤٧٩ - الْعِدَّةُ دَيْنٌ .

٤٨٠ - مَا حَاكَ فِي صَدْرِكَ فَدَعُهُ .

480- Niyyet eylediğin bir iş için kalbinde havf (korku) ve tereddüd olursa o işi yapmamalı.⁽⁴⁸⁰⁾

٤٨١ - مُدَارَاةُ النَّاسِ صَدَقَةٌ .

481- Kavlen ve fiilen nâs (insanlar) ile hoş geçinmek ve mülâtafe etmek (şakalaşmak) sadakadır.⁽⁴⁸¹⁾

٤٨٢ - مَنْ الْبِرِّ أَنْ تَصِلَ صَدِيقَ أَبِيكَ .

482- Pederinin ahababını ziyâret hasenâtandır (sevaplı işlerdendir).⁽⁴⁸²⁾

٤٨٣ - الْمَجَالِسُ بِالْأَمَانَةِ .

483- Mecâlîste (toplantılarda) cereyân eden sözler mektûm (gizli) tutulmalıdır.⁽⁴⁸³⁾

٤٨٤ - تَبَسُّمُكَ فِي وَجْهِ أَخِيكَ صَدَقَةٌ .

484- İhvân-ı dîn'e (dîn kardeşlerine) karşı tebessüm ve izhâr-ı ferah eylemek (sevgi ve sevinçle muâmele etmek) sadakadır.⁽⁴⁸⁴⁾

٤٨٥ - تَعَلَّمُوا الشَّعْرَ فَإِنَّهُ يُعَرِّبُ أَلْسِنَتَكُمْ .

485- Eş'âr-ı arabîyyeyi (arap şiirlerini) ve belki şiir için lâzım olan şeyleri taallüm ediniz (öğreniniz). Zira inşâd-ı şiir (şiir söylemek için) istih-sâli lâzım gelen (elde edilmesi gereken) mukaddimâtın (ön hazırlıkların) tahsîli lisânınızı fasîh eyler, demektir.⁽⁴⁸⁵⁾

479- Deylîmî, Müsned, hadis no: 4228.

480- Ahmed b. Hanbel, V, 252, 256.

481- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 2272.

482- Heysemî, Mecmâû'z-zevâid, VII, 147.

483- Ebû Dâvud, edeb 32; Tirmîzî, birr 39.

484- Tirmîzî, birr 36.

485- Deylîmî, Müsned, hadis no: 2239.

٤٨٦ - جَزَاءُ الْغَنِيِّ مِنَ الْفَقِيرِ النَّصِيحَةُ وَالْدُّعَاءُ .

486- İhsan sâhibi olan ağniyânın (zenginlerin) fukarâ tarafından mü-kâfatı nush ve pend (nasihat ve öğüt) ile duâ-yı hayr eylemektir (hayır duâ etmektir).⁽⁴⁸⁶⁾

٤٨٧ - الشَّرْبُ مِنْ فَضْلِ الْمُؤْمِنِ شِفَاءٌ .

487- Müminin me'kûlat ve meşrûbâtından (yiyip içtiği şeylerden) fazla kalanını yemek ve içmek şifâdır.⁽⁴⁸⁷⁾

٤٨٨ - الْعِدَّةُ دَيْنٌ وَيَلْ لِمَنْ وَعَدَ ثُمَّ أَخْلَفَ .

488- Vaad borçtur. Veyl (yazık) şol kimseye ki vaad eyler de sonra bir mâni-i şer'î (meşrû bir engel) bulunmaksızın ifâ etmez (vaadini yerine getirmez).⁽⁴⁸⁸⁾

٤٨٩ - كَلِّمُوا النَّاسَ بِمَا يَعْرِفُونَ وَدَعُوا مَايُنْكِرُونَ .

489- Nâs'a (insanlara) anlayabilecekleri mertebede söz söyleyiniz. İnkârlarını mûcib olacak (anlayamayacakları) sözlerden sarf-ı nazar ediniz (sakınınız).⁽⁴⁸⁹⁾

٤٩٠ - مَنْ صَنَعَ إِلَيْكُمْ مَعْرُوفًا فَكَافَتْهُ .

490- Size iyilik edenlere mükâfât ediniz (mukabil iyilikte bulununuz).⁽⁴⁹⁰⁾

٤٩١ - لَا يَلَامُ الرَّجُلُ عَلَى حُبِّ قَوْمِهِ .

491- Bir kimse kavim ve kabilesine muhabbet etmekle (sevgi beslemekle) levm olunmaz (kınanmaz).⁽⁴⁹¹⁾

486- el-Müttekî, Kenzû'l-ummal, VI, hadis no: 16827.

487- el-Müttekî, Kenzû'l-ummal, IX, hadis no: 26143. (farklı bir şekilde rivâyet edilmiştir).

488- Deylemî, Müsned, hadis no: 4228.

489- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 109.

490- Nesâî, zekat 72; Ebû Dâvud, zekat 38, edeb 108; Ahmed b. Hanbel, II, 68, 99, 127.

491- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 183.

باب ماجاء في صفات المؤمنين

Müminlerin özellikleri

٤٩٢ - الْمُؤْمِنُ يَأْلِفُ وَلَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَأْلِفُ وَلَا يُؤْلَفُ .

492- Mümin olanlar, ehl-i îman ile ülfet ederler. Müminler ile râbita-i ülfetten (dostluk bağından) munkati olanlarda (kopmuş bulunanlarda) hayır yoktur.⁽⁴⁹²⁾

٤٩٣ - الْمُؤْمِنُ يَسِيرُ الْمَوْتَةَ .

493- Müminin nâs (insanlar) üzerinde külfet ve meşakkati (yük ve ağırlığı) az olur.⁽⁴⁹³⁾

٤٩٤ - الْمُؤْمِنُ الَّذِي يُخَالِطُ النَّاسَ وَيَصْبِرُ عَلَى آذَانِهِمْ أَفْضَلُ مِنَ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَا يُخَالِطُ النَّاسَ وَلَا يَصْبِرُ عَلَى آذَانِهِمْ .

494- Vaaz ve nasîhat için nâs (insanlar) ile ihtilat edip (onların arası-na karışıp) ezâ ve cefalarına sabır ve tahammül eden âlim ve âbid ihtiyâr-

492- Ahmed b. Hanbel, II, 400, V, 335.

493- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 2691; Deylemî, Müsned, hadis no: 6555.

i inzivâ hasebiyle (yalnızlığı seçerek) kimseye faydası dokunmayan su-
lehâdan (sâlihlerden) efdaldır.⁽⁴⁹⁴⁾

٤٩٥ - الْمُؤْمِنُ أَكْرَمُ عَلَى اللَّهِ مِنْ بَعْضِ الْمَلَائِكَةِ .

495- Mümin-i kâmil olanlar indallah (Allah katında)bâzı melaikeden
efdaldır.⁽⁴⁹⁵⁾

٤٩٦ - الْمُؤْمِنُ هَيِّنٌ لِّينٍ .

496- Mümin-i kâmil vakur (vakarlı) ve umûru (işleri) sehl ve kolay
olur.⁽⁴⁹⁶⁾

٤٩٧ - لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ .

497- Bir kimse kendi nefsi için arzu ettiği ecir ve mesûbât (sevâbı)
din kardeşi için dahî arzû etmedikçe mümin-i kâmil (olgun müslüman)
olamaz.⁽⁴⁹⁷⁾

٤٩٨ - الْمُؤْمِنُ حُلُوٌّ يُحِبُّ الْحَلَاوَةَ .

498- Mümin, iman sebebiyle tatlıdır. Binâenaleyh tatlıya meyyaldır
(tatlıyı sever).⁽⁴⁹⁸⁾

٤٩٩ - الْمُؤْمِنُ لَيْنٌ تَخَالُهُ مِنَ اللَّيْنِ أَحَقُّ .

499- Müminin mülâyemeti (yumuşaklığı) o kadar ziyâde olur ki ken-
disini görünce "ahmak" zannedersin.⁽⁴⁹⁹⁾

٥٠٠ - مَنْ رَغِبَ عَنْ سِتِّي فَلَيْسَ مِنِّي .

494- İbn Mâce, fiten 23; Tirmizî, kıyâmet 55; Ahmed b. Hanbel, II, 43, V, 365.

495- İbn Mâce, fiten 6.

496- Deylemî, Müsned, hadis n°: 6541.

497- Müslim, iman 71, 76; Buhârî, iman 7; Muvatta', kıyâme 59; Nesâî, imân 19, 33, İbn Mâce, mukaddime 9; Dârimî, rikak 29; Ahmed b. Hanbel, III, 176, 177, 206, 207, 251, 272, 225, 278, 289, IV, 233, 236.

498- Deylemî, Müsned, hadis no: 6551.

499- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 2674.

500- Sünnet-i seniyyeme tebeyyet etmeyen (uymayan) benden değildir.⁽⁵⁰⁰⁾

٥٠١ - مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَغْنِيهِ .

501- Lüzümsüz kavi (söz) ve fiili terkeylemek insanın hüsn-i islâmiyetine (müslümanlığının güzelliğine) delîldir.⁽⁵⁰¹⁾

باب ماجاء في الشكر

Şükür

٥٠٢ - الْإِيمَانُ نِصْفَانِ فَنِصْفٌ فِي الصَّبْرِ وَنِصْفٌ فِي الشُّكْرِ .

502- Îmân-ı kâmil iki nısfır (yarımdır). Bunların birisi irtikâb-ı menâhî'den (yasakların işlenmesinden) imtinâ (sakinmek, sabır) ve diğeri imtisal-i evâmîr (emirlere uymak) ve itâat-i ilâhîden ibâret olan şükürdedir.⁽⁵⁰²⁾

٥٠٣ - أَشْكُرُّكُمْ لِلَّهِ أَشْكُرُّكُمْ لِلنَّاسِ .

503- Cenâb-ı Allah'a ziyâde şükreden kimseniz, iyilik gördüğü zata ziyâde şükredendir.⁽⁵⁰³⁾

٥٠٤ - أَلْتَحَدَّثُ بِالنَّعْمَةِ شُكْرًا .

504- Cenâb-ı Hakk'ın in'âm ve ihsânını ikrar (dile getirmek) şükürdür.⁽⁵⁰⁴⁾

500- Buhârî, nikah 1; Müslim, nikah 5; Nesâî, nikah 4; Dârimî, nikah 3; Ahmed b. Hanbel, II, 158, III, 241, 259, 285, V, 409.

501- Buhârî, iman 31; Nesâî, iman 10; Tirmîzî, zühd 11; ibn Mâce, fiten 12; Muvatta, hüsnü'l-hulk 3, Ahmed b. Hanbel, I, 201.

502- Deylemî, Müsned, hadis no: 378.

503- Deylemî, Müsned, hadis no: 1455 (değişik lafızla rivâyet edilmiştir).

504- Ahmed b. Hanbel, VI, 278, 375.

باب ماجاء فى القناعة والتوكل والرضا

Kanâat, tevekkül ve rızâ

٥٠٥ - الْقَنَاعَةُ مَالٌ لَا يَفْدُ .

505- Cenâb-ı Hakk'ın verdiği kanaat, tükenmez bir maldır. (505)

٥٠٦ - لَوْ أَنَّكُمْ تَوَكَّلْتُمْ عَلَى اللَّهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ لَرَزَقَكُمْ كَمَا تَرْزُقُ الطَّيْرَ .

506- Cenâb-ı Allah'a hakkıyla tevekkül etseniz kuşları merzûk ettiği (rızkılandığı) gibi sizi de merzûk eder. (506)

٥٠٧ - مَنْ رَضِيَ مِنَ اللَّهِ بِالْيُسْرِ مِنَ الرِّزْقِ رَضِيَ اللَّهُ مِنْهُ بِالْقَلِيلِ
مِنَ الْعَمَلِ .

507- Bir kimse Cenâb-ı Hakk'ın ihsan buyurduğu az bir rızka râzı olursa Cenab-ı Hakk da o kimseden az bir amel ve ibâdetle razı olur. (507)

٥٠٨ - مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَكُونَ أَقْوَى النَّاسِ فَلْيَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ .

508- Herkesten kavî olmasını arzu eden kimse Cenâb-ı Hakk'a tevekkül etsin. (508)

٥٠٩ - خَيْرُ الْمُؤْمِنِينَ الْقَانِعُ وَشَرُّهُمْ الطَّامِعُ .

509- Müminlerin sâlihi kani' ve kötüsü tâmi' (tama'kâr) olandır. (509)

٥١٠ - عِزُّ الْمُؤْمِنِ اسْتِغْنَاؤُهُ عَنِ النَّاسِ .

510- Müminin izzet ve rif'atı (şeref ve yüceliği) nâs'dan istiğnâsıdır (halka karşı müstağni davranmasıdır). (510)

505- Deylemî, Mûsned, hadis no: 4699.

506- Tirmizî, zühd 33; Ahmed b. Hanbel, I, 30, 52, ibn Mâce, zühd 14.

507- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 2487.

508- el-Müttekî, Kenzü'l-ummâl, III, hadis no: 5686.

509- Deylemî, Mûsned, hadis no: 2885.

510- Ebû Nuaym, Hilye, VIII, 338.

٥١١ - الْغِنَاءُ الْيَاسُ مَا فِي أَيْدِي النَّاسِ .

511- Gınâ-yı hakiki (gerçek zenginlik) nâs'ın (halkın) malından kat'ı tama etmektir (halkın malına tama etmemektir).⁽⁵¹¹⁾

٥١٢ - الْقَنَاعَةُ كَنْزٌ لَا يَفْنَى .

512- Kanaat, tükenmez bir hazînedir.⁽⁵¹²⁾

٥١٣ - مَنْ رَضِيَ بِقِسْمَةِ اللَّهِ اسْتَغْنَى .

513- Cenâb-ı Hakk'ın taksîmine râzı olan kimse gınâ-yı kalbe (gönül zenginliğine) mâlik olur.⁽⁵¹³⁾

٥١٤ - مَنْ قَنَعَ بِمَارِزِقٍ دَخَلَ الْجَنَّةَ .

514- Cenâb-ı Hakk'ın verdiği rizka kanaat eden mümin cennete dâhil olur (girer).⁽⁵¹⁴⁾

٥١٥ - قَيْدٌ وَتَوَكَّلْ .

515- Deveni bağla, Cenâb-ı Hakk'a da mütevekkil ol, *yâni emvâli (malı) muhâfaza tevekküle hâlel vermez*.⁽⁵¹⁵⁾

باب ماجاء في فضل الرفق والرحمة

Şefkat ve merhametin fazîleti

٥١٦ - اِرْحَمُوا مَنْ فِي الْأَرْضِ يَرْحَمْكُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ .

516- Yeryüzünde bulunan fukarâ ve zuafâya (düşkünlere) merhamet ediniz ki, gökte olan melâike-i kiram da size merhamet edip hakkınızda duâ-i hayr etsinler, demektir.⁽⁵¹⁶⁾

511- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 6121.

512- Deylemî, Müsned, hadis no: 4699.

513- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, 141.

514- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 17241.

515- bk. Tirmîzî, kıyâme 60.

516- Tirmîzî, birr 16.

۵۱۷ - أَلَرَّفُقُ رَأْسُ الْحِكْمَةِ .

517- Rıfk ve şefkat; yâni nâs (halk) ile mülâyemet ve lütuf ve merhamet eylemek akıl ve hikmetin başıdır.⁽⁵¹⁷⁾

۵۱۸ - أَحَبُّ بِيُوتِكُمْ إِلَى اللَّهِ بَيْتٌ فِيهِ يَتِيمٌ مُكْرَمٌ .

518- Cenâb-ı Allah'ın ziyâde sevdiği hâne şol bir hânedir ki, onun içinde ihsan ve i'zâz ile bir yetim beslenilir; yâni bir yetimi hânesine alıp da ikram ve i'zâz ile büyütüp besleyenleri Cenâb-ı Hakk ziyâde sever.⁽⁵¹⁸⁾

۵۱۹ - سَيِّدُ الْقَوْمِ خَادِمُهُمْ .

519- Kavmin (toplumun) muhterem ve mükerremi (saygı-değer olanı) Cenâb-ı Allah'ın rızası için kavmine hizmet eden kimsedir.⁽⁵¹⁹⁾

۵۲۰ - لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَلَمْ يُوقِّرْ كَبِيرَنَا .

520- Küçüğümüze merhamet, büyüğümüze hürmet ve itaat etmeyenler ümmet-i kâmilemizden (seçkin ümmetimizden) değildir.⁽⁵²⁰⁾

۵۲۱ - مَنْ أُذِلَّ عِنْدَهُ مُؤْمِنٌ فَلَمْ يَنْصُرْهُ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَى أَنْ يَنْصُرْهُ أَذَلَّهُ اللَّهُ عَلَى رُؤُسِ الْأَشْهَادِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ .

521- Bir mümine yapılan zillet ve hakareti görüp de men'ine muktedir iken (engel olmaya gücü yettiği hâlde) muâvenette (yardımda) bulunmayanları Cenâb-ı Hakk, mahşerde zelîl eder, demektir.⁽⁵²¹⁾

۵۲۲ - مَنْ أَرَادَ أَنْ تُسْتَجَابَ دَعْوَتُهُ وَأَنْ تُكْشَفَ كُرْبَتُهُ فَلْيَفْرَجْ عَنْ مُعْسِرٍ .

522- Her kim ki duâlarının kabûlünü ve gumûm ve hümûmunun (gam

517- Deylemî, Müsned, hadis no: 3298.

518- el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, III, hadis no: 5930.

519- Deylemî, Müsned, hadis no: 3473.

520- Tirmizî, birr 15; Ahmed b. Hanbel, I, 257, II, 207.

521- Ahmed b. Hanbel, VI, 256.

ve sıkıntısının) def' ve ref'ini murâd ederse sıkıntıda bulunanların imdadına yetişsin.⁽⁵²²⁾

٥٢٣ - مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يَرْحَمُ .

523- Merhamet etmeyenlere merhamet olunmaz; yâni nâs'a (halka) rahm ve şefkat etmeyen kimseye Cenâb-ı Hakk merhamet etmez.⁽⁵²³⁾

٥٢٤ - لَا تُنْزَعُ الرَّحْمَةُ إِلَّا مِنْ شَقِيٍّ .

524- Bir kalbden merhamet eksik olmaz. Meğer ki o kalbin sâhibi şakî olsun (şakavet sıfatı sâhibidir).⁽⁵²⁴⁾

٥٢٥ - الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ .

525- Fukarâ ve zuafâya (düşkünlere) merhamet edenlere Cenâb-ı Hakk, merhamet eder.⁽⁵²⁵⁾

٥٢٦ - أَلَرَّفُقُ يُمْنٌ وَالْخَرْقُ شُؤْمٌ .

526- Rıfk (şefkat) insan için müteyemmen (uğurlu) ve mes'ûd olduğu gibi aksi olan huşûnet (sertlik) dahî mûcib-i şeâmetidir (uğursuzluk sebebidir).⁽⁵²⁶⁾

٥٢٧ - مَنْ سَتَرَ عَوْرَةَ أَخِيهِ سَتَرَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ .

527- İksâ-yı libas ile (elbise giydirerek) din karındaşının avretini setreden (örtlen) kimsenin avretini yevm-i kıyâmette Cenâb-ı Allah setr buyurur (örtür).⁽⁵²⁷⁾

٥٢٨ - مَنْ لَمْ يَرْحَمْ النَّاسَ لَمْ يَرْحَمْهُ اللَّهُ .

522- Ahmed b. Hanbel, VI, 23.

523- Buhârî, edeb 18, 27; Müslim, fedâil 65; Ebû Dâvud, edeb 145; Tirmîzî, birr 12, Ahmed b. Hanbel, II, 228, 241, 269, 514.

524- Ebû Dâvud, edeb 58; Tirmîzî, birr 16; Ahmed b. Hanbel, II, 301, 442, 461, 539.

525- Ebû Dâvud, edeb 58; Tirmîzî, birr 16.

526- el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, III, hadis no: 5447, 5448.

527- bk. Buhârî, mezâlim 3; Müslim, birr 58, 72, zikr 38; Ebû Dâvud, edeb, 38, 60; Tirmîzî, hudut 3, birr 19, Kurân 10; ibn Mâce, mukaddime 17, hudut 5, Ahmed b. Hanbel, III, 91, 252, 296, 389, 404, 500, 514, 522, IV, 62, 45. 104. V. 375.

528- Nâs'a (halka) merhamet etmeyenlere Cenâb-ı Hakk merhamet buyurmaz.⁽⁵²⁸⁾

۵۲۹ - وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ إِلَّا الرَّحِيمُ .

529- Cenâb-ı Allah'a kâsem ederim ki, kimse bilâ-azâb (azâb görmeden) cennete giremez, illâ ki rahîm (merhamet sâhibi) olsun.⁽⁵²⁹⁾

۵۳۰ - كُنْ لِلْأَرْمَلَةِ كَالزَّوْجِ الصَّالِحِ .

530- Dul ve bî-kes (kimsesiz) kadınlara muâvenette zevc-i sâlih (iyi bir eş) gibi olunuz.

۵۳۱ - كُنْ لِلْيَتِيمِ كَأَبِ الرَّحِيمِ .

531- Yetimlere gayet rahîm ve şefîk (merhametli ve şefkatli) olan پدر gibi olunuz, demektir.⁽⁵³¹⁾

باب الحلم

Yumuşakbaşlılık

۵۳۲ - الْحَلِيمُ سَيِّدٌ فِي الدُّنْيَا وَسَيِّدٌ فِي الْآخِرَةِ .

532- Halim (yumuşakbaşlı) olanlar dünyada ve âhirette büyük ve muhteremdirler.⁽⁵³²⁾

۵۳۳ - كَادَ الْحَلِيمُ أَنْ يَكُونَ نَبِيًّا .

533- Yâni hilim (yumuşakbaşlılık) nübüvvete karib bir fazîlettir (peygamberliğe yakın bir özelliiktir).⁽⁵³³⁾

528- bk. Buhârî, tevhid 2; Müslim, fedâil 66; Tirmîzî, birr 16, zühd 48; Ahmed b. Hanbel, IV, 358, 360, 361, 365, 366.

529- Deylemî, Mûsned, hadis no: 7067.

531- Heysemî, Mecmâu'z-zevâid VIII, 163.

532- el-Müttekî, Kenzû'l-ummal, XIII, hadis no: 581.

533- el-Müttekî, Kenzû'l-ummal, III, hadis no: 5813, XVI, Hadis no: 44123.

باب ماجاء في الحياء

Hayâ

٥٣٤ - أَوْصِيكَ أَنْ تَسْتَحْيِيَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى كَمَا تَسْتَحْيِي مِنَ الرَّجُلِ الصَّالِحِ مِنْ قَوْمِكَ .

534- Kavim ve kabilendeki bir racül-i sâlihten (sâlih bir zattan) hayâ ettiğin gibi her hâline vâkîf olan Cenâb-ı Hakk'tan da hayâ ile hafî ve celî (gizli ve âşikâr) bir günâ fenâlığa tecâsür etmemek (cesâret etmemek) için sana vasiyyet eylerim.⁽⁵³⁴⁾

٥٣٥ - الْحَيَاءُ وَالْإِيمَانُ مَقْرُونَانِ لَا يَفْتَرِقَانِ إِلَّا جَمِيعًا .

535- Hayâ ile îman-ı kâmil mütelâzimidir; yek-diğerinden ayrılmaz; yani biri gidince öteki de kalmaz.⁽⁵³⁵⁾

٥٣٦ - مَنْ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ النَّاسِ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ اللَّهِ .

536- Nas'dan (halktan) hayâ etmeyen Cenâb-ı Allah'dan da hayâ etmez.⁽⁵³⁶⁾

٥٣٧ - الْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ .

537- Hayâ îmandandır.⁽⁵³⁷⁾

٥٣٨ - رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ الْحَيَاءُ وَحُسْنُ الْخُلُقِ .

538- Aklın başı ba'de'l-îman (îmandan sonra) hayâ ile hüsn-i hulkur (güzel huydur).⁽⁵³⁸⁾

534- Deylemî, Müsned, hadis no: 1749.

535- el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, III, hadis no: 5759.

536- el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, III, hadis no: 5777.

537- Buhârî, îman, 16, 3, edeb 77; Müslim, îman 57, 59; Ebû Dâvud, sünne 14; Tirmîzî, birr 56, 80, îman 7; Nesâî, îman 16, 27; ibn Mâce, mukaddime 9, zühd 17; Muvatta, hüsnü'l-hulk 10; Ahmed b. Hanbel, II, 56, 147, 292, 414, 442, 501.

538- Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, X, 109 (farklı lafızla rivâyet edilmiştir). Deylemî, Müsned, hadis no: 2257.

539- Hayâ ve hicâbın azlığı alâim-i küfürdendir (küfür alâmetlerindendir).⁽⁵³⁹⁾

باب في السكينة والوقار

Sekînet ve vakar

٥٤٠ - تَعَلَّمُوا الْعِلْمَ وَتَعَلَّمُوا السَّكِينَةَ وَالْوَقَارَ وَتَوَاضَعُوا لِمَنْ تَعَلَّمُونَ مِنْهُ فَإِنَّ الْعِلْمَ لَا يُنَالُ إِلَّا بِالتَّوَضُّعِ .

540- Ulûm-i şer'iyye'yi (dînî ilimleri) ve ona lâzım olan vakarı tahsîl ediniz ve ilmi ahzettığınız (aldığınız) zâta tevâzuda bulununuz. Çünkü tevazu olmadıkça ilme vusûl olamaz (ulaşamaz).⁽⁵⁴⁰⁾

٥٤١ - سُرْعَةُ الْمَشْيِ تَذْهَبُ بِهَاءِ الْمُؤْمِنِ .

541- Serî yürümek, insanın vakarını izâle eder (yok eder).⁽⁵⁴¹⁾

٥٤٢ - يَا أَيُّهَا النَّاسُ عَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ وَالْوَقَارِ .

542- Ey insanlar, vakar ve haysiyetinizi muhâfaza ediniz.⁽⁵⁴²⁾

539- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 5790.

540- Deylemî, Müsned, hadis no: 2238.

541- Deylemî, Müsned, hadis no: 3508.

542- Buhârî, hacc 94, iman 42, ezan 21; Müslim, hacc 267; Ebû Dâvud, menâsik 63; Tirmizî, hacc 54; Nesâî, menâsik 203, 204, 215, 219; Dârimî, salât 59, menâsik 59; Ahmed b. Hanbel, I, 21, 244, 269, 277, VI, 201, 202, 207, 379.

باب فضل الصبر ودم العجلة

Sabrın fazîleti, acelenin kötülüğü

٥٤٣ - إِنْتِظَارُ الْفَرَجِ بِالصَّبْرِ عِبَادَةٌ .

543- Mesâib (musîbet) zamanında sabr ile inâyet-i Bârî'ye intizar (Cenâb-ı Hakk'ın yardımını beklemek) ibadettir.⁽⁵⁴³⁾

٥٤٤ - أَلَأَنَاءُ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى وَالْعَجَلَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ .

544- Umûrda teennî (işlerde acele etmeden ağır davranmak) Cenâb-ı Hakk'tan ve acele ise şeytanın ilkaâtındandır (onun telkîniyle olur).⁽⁵⁴⁴⁾

٥٤٥ - أَلْتَوَدُّ فِي كُلِّ شَيْءٍ خَيْرٌ إِلَّا فِي عَمَلِ الْآخِرَةِ .

545- Teennî(ağır ve tedbirli hareket) her şeyde güzeldir,yalnız âhirete müteallık amel ve ibâdette müstahsen olan (güzel olan) isti'câldir (acele davranmaktır).⁽⁵⁴⁵⁾

543- bk. Tirmîzî, deavât 110.

544- Tirmîzî, birr 66.

545- Hâkim, Müstedrek, I, 64.

٥٤٦ - مَنْ اسْتَعْجَلَ أَخْطَأَ .

546- Umûr-ı hayriyye (hayırlı işler) müstesnâ olduğu halde her işte acele eden hata eder.⁽⁵⁴⁶⁾

٥٤٧ - إِنَّ اللَّهَ يُنْزِلُ الصَّبْرَ عَلَى قَدْرِ الْبَلَاءِ .

547- Tahkika (gerçekten) Cenâb-ı Allah, sabrı belâ ve musîbet nisbetinde ihsân eder.⁽⁵⁴⁷⁾

٥٤٨ - إِنَّ الصَّبْرَ الْجَمِيلَ الَّذِي لَا شَكْوَى فِيهِ .

548- Tahkika (gerçekten) sabr-ı cemîl (sabrın güzel olanı) şol bir kimşenin sabrıdır ki hâlınden kimseye şikâyet etmez.⁽⁵⁴⁸⁾

٥٤٩ - الصَّبْرُ عَلَى الْبَلَاءِ عِبَادَةٌ .

549- Belâ ve musîbet üzerine sabır ve tahammül edip Cenâb-ı Hakk'ın nehy buyurduğu (yasakladığı) kavil ve fiili irtikâb etmemek (işlememek) ibâdetdir.⁽⁵⁴⁹⁾

٥٥٠ - الصَّبْرُ مِفْتَاحُ الْفَرَجِ وَالزُّهْدُ غِنَا لَا بَدَ .

550- Sabır ve tahammül, ferah ve sūrurun (sevincin) anahtarı olduğu gibi, zühd ve kanâat dahî gınâ-yı ebedîdir (dâimî zenginliktir).⁽⁵⁵⁰⁾

٥٥١ - الصَّبْرُ كَنْزٌ مِنْ كُنُوزِ الْجَنَّةِ .

551- Sabır, cennet hazînelerinden bir hazînedir.⁽⁵⁵¹⁾

546- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 7667.

547- Münâvî, Künûz'ül-hakâik, s. 33.

548- Münâvî, Künûz'ül-hakâik, s. 34.

549- ibn Mâce, fiten 23.

550- Deylemî, Müsned, hadis no: 3844.

551- Deylemî, Müsned, hadis no: 1589.

باب ماجاء في التدبر والاستشارة والاستخارة

Tedbir, istişâre ve istihâre

٥٥٢ - إِذَا أَرَدْتَ أَنْ تَفْعَلَ أَمْرًا فَتَدَبَّرْ عَاقِبَتَهُ فَإِنْ كَانَ خَيْرًا فَاْمُضِهِ وَإِنْ كَانَ شَرًّا فَانْتِهِ .

552- Bir işe başlamak istediğin zaman, âkıbetini tefekkür edip hayır ve sevâbı câlib ise (gerektiriyorsa) devam, şerr ve ikabı (kötülük ve cezâyı) mûcib ise ictinâb etmeli (sakinmeli).⁽⁵⁵²⁾

٥٥٣ - مَاخَابَ مَنْ اسْتَخَارَ وَلَانَدِمَ مَنْ اسْتَشَارَ وَلَأَعَالَ مَنْ اقْتَصَدَ .

553- Umurunda (işlerinde) istihâre edenler hâib (zarara uğramadıkları) ve istişâre eyleyenler nâdim (pişman) olmadıkları gibi, idâre-i mâîşetlerinde (yaşantılarında) isrâf etmeyip itidâli iltizâm edenler (orta-yolu tutanlar) de fakr u zarûrete düşmediler.⁽⁵⁵³⁾

٥٥٤ - الْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنٌ فَإِذَا اسْتُشِيرَ فَلْيُشِرْ بِمَا هُوَ صَانِعٌ لِنَفْسِهِ .

554- İstişâre olunan zat, mü'temendir (kendisine güvenilen kişidir). İstişâre olundukta (kendine birşey danışıldığında) kendi nefsi için arzu ettiği hayırları kendisiyle istişâre edenlere de söylemeli, demektir.⁽⁵⁵⁴⁾

٥٥٥ - الْمُسْتَشَارُ مُؤْتَمَنٌ .

555- İstişâre olunacak (görüşüne baş vurulacak) zât, emniyyet-i kâmile ile mevsuf olmalıdır (kendisine tam bir güven duyulmalıdır), demektir.⁽⁵⁵⁵⁾

٥٥٦ - مَارَاهُ الْمُسْلِمُونَ حَسَنًا فَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ حَسَنٌ .

552- Suyûtî, el-Câmiu's-sağîr, I, 19.

553- el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, VII, hadis no: 21532.

554- Ebû Dâvud, edeb 114; Tirmizî, edeb 57, zühd 39; ibn Mâce, edeb 37; Dârimî, siyer 13; Ahmed b. Hanbel, V, 274.

555- Ebû Dâvud, edeb 114; Tirmizî, edeb 57, zühd 39; ibn Mâce, edeb 37; Dârimî, siyer 13; Ahmed b. Hanbel, V, 274.

556- Müminlerin güzel gördüğü şey, indallah (Allah katında da) güzeldir.⁽⁵⁵⁶⁾

٥٥٧ - لَا تَسْتَشِيرُوا أَهْلَ الْفِسْقِ فَلَيْسَ لَهُمْ رَأْيٌ .

557- Fuseka (fâsık, günahkâr kimseler) ile istişâre etmeyiniz; zîra onlar musîb bir re'ye (isâbetli bir görüşe) mâlik değillerdir.⁽⁵⁵⁷⁾

باب في الأمانة Emânet

٥٥٨ - أَدِّ الْأَمَانَةَ إِلَى مَنِ اتَّمَمْتَكَ وَلَا تَخُنْ مَنْ خَانَكَ .

558- Nezdînde emânet bırakılan eşyayı sâhibine iâde et. Sana hıyânet eden kimseye de hıyânet etme!⁽⁵⁵⁸⁾

٥٥٩ - الْأَمَانَةُ غِنَى .

559- Emânet (güvene lâayık olmak) ayn-ı gınâdır (bir bakıma zenginliktir). Yâni emânetle mevsûf olan (başkalarının güvenine lâayık olan) zât servet-i itibâra (itibarin sağladığı bir zenginliğe) maliktir.⁽⁵⁵⁹⁾

٥٦٠ - الْأَمَانَةُ تَجْلِبُ الرِّزْقَ وَالْخِيَانَةُ تَجْلِبُ الْفَقْرَ .

560- Nâs'ın (halkın) malında ve ırzında emanete mâlik olmak vüs'at-ı rızkı (rızık bolluğunu), ve hıyânet ise bil'akis fakr ve ihtiyacı celbeder (çağırır).⁽⁵⁶⁰⁾

٥٦١ - لَا إِيْمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ .

561- Emanete hıyânet edenler, kemâl-i îmandan mahrumdur.⁽⁵⁶¹⁾

556- Ahmed b. Hanbel, I, 379.

557- Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, X, 27.

558- Ebû dâvud, buyu' 79; Tirmizî, buyu' 38; Dârimî, 'buyu' 57; Ahmed b. Hanbel, III, 414.

559- el-Müttekî, Kenzü'l-ummâl, III, hadis no: 5496.

560- Deylemî, Müsned, hadis no: 410.

561- Ahmed b. Hanbel, III, 135, 154, 210, 251.

562- Emânet (güvene lâıyk olmak) ayn-ı izzettir (şeref ve yüceliğın ta kendisidir).⁽⁵⁶²⁾

باب ماجاء فی حفظ اللسان والصمت

Sükût ve dile sâhib olmak

۵۶۳ - أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ حِفْظُ اللِّسَانِ .

563- Cenab-ı Hakk'ın ziyâde sevdiği amel, lisanı mâla-yânîden (boş sözlerden) husûsiyle kizb (yalan), ve gıybet (dedikodu), sebb ve şetm sövüp sayma) gibi menâhîden (yasaklardan) hıfzetmektir (korumaktır).⁽⁵⁶³⁾

۵۶۴ - أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ حِفْظُ اللِّسَانِ .

564- Sadakatın efdali (sadakaların en değerlisi) mâ-lâ-yânî ve haram olan sözlerden lisanını hıfz eylemektir.⁽⁵⁶⁴⁾

۵۶۵ - أَكْثَرُ خَطَايَا بَنِي آدَمَ مِنْ لِسَانِهِ .

565- Benî Âdem'in (insanoğlunun) başına gelen günahların ekserîsi lisanındandır.⁽⁵⁶⁵⁾

۵۶۶ - الْحِكْمَةُ عَشْرَةُ أَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ مِنْهَا فِي الْعُزْلَةِ وَوَاحِدٌ فِي الصُّمْتِ .

566- Hikmet ondur. Dokuzu uzlette (yalnız yaşamakve halkın arası-na karışmamakta), diğer biri de sumt ve sükûttadır; yâni mâ-lâ-yânîden lisânını hıfzeylemektedir.⁽⁵⁶⁶⁾

562- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 5498.

563- Buhârî, rikak 23; Tirmizî, zühd 61; Dârimî, rikak 4.

564- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 7875.

565- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 7841.

566- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III hadis no: 6998.

٥٦٧- صُمْتُ الصَّائِمِ تَسْبِيحٍ وَتَوَمُّهُ عِبَادَةً وَدُعَائُهُ مُسْتَجَابٌ وَعَمَلُهُ مُضَاعَفٌ

567- Muharremattan (haramlardan) ictinâb eden (sakınan) sâimin sükûtu tesbîh, nevmi (uykusu) ibadet duâsı makbûl, amel ve ibâdeti mu-dâaf (kat kat) olur.⁽⁵⁶⁷⁾

٥٦٨ - الصُّمْتُ أَرْفَعُ الْعِبَادَةَ .

568- Mâ-lâ-yânî'den sükût, ibâdetlerin efdalidir.⁽⁵⁶⁸⁾

٥٦٩ - الصُّمْتُ زَيْنٌ لِلْعَالِمِ وَسِتْرٌ لِلْجَاهِلِ .

569- Nutk'a (konuşmaya) lüzûm-i şer'î olmazsa (dînî bir gerek bulunmazsa) sükût, ulemâyı (âlimleri) tezyîn eder, cühelânın (câhillerin) aybını örter.⁽⁵⁶⁹⁾

٥٧٠ - الصُّمْتُ سَيْدُ الْأَخْلَاقِ .

570- Sükût, ahlâk-ı hamîde'nin (güzel ahlakın) başıdır.⁽⁵⁷⁰⁾

٥٧١ - مَنْ صَمَتَ نَجَا .

571- Mâ-lâ-yânîden sükût eden zât, mehâlik-i dâreynden (dünya ve âhiretin tehlikelerinden) necat buldu (kurtuldu), demektir.⁽⁵⁷¹⁾

٥٧٢ - مَنْ أَرَادَ أَنْ يَسْلَمَ فَلْيَحْفَظْ لِسَانَهُ .

572- Selâmetini arzu edenler lisanlarını hıfz eylesinler.⁽⁵⁷²⁾

٥٧٣ - مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَسْلَمَ فَلْيَلْزِمِ الصُّمْتَ .

573- Selâmetini isteyen kimse, sumt ve sükûtu iltizâm etsin.⁽⁵⁷³⁾

567- Deylemî, Mûsned, hadis no: 3761.

568- el-Müttekî, Kenzü'l-ummâl, III, hadis no: 6881.

569- Deylemî, Mûsned, hadis no: 2771.

570- Deylemî, Mûsned, hadis no: 3761.

571- Tirmîzî, kıyâme 50; Dârimî, rikak 5; Ahmed b. Hanbel, VI, 159, 177.

572- bk. Buhârî, rikak 23; Tirmîzî, zühd 61; Dârimî, rikak 4.

573- el-Müttekî, Kenzü'l-ummâl, III, hadis no: 6889.

باب ماجاء في عفو الناس وكظم الغيظ

Afv ve öfkeyi yenme

٥٧٤ - قَالَ مُوسَىٰ بْنُ عِمْرَانَ لِرَبِّهِ يَا رَبِّ مَنْ أَعَزُّ عِبَادِكَ عِنْدَكَ قَالَ مَنْ إِذَا قَدَرَ غَفَرَ .

574- Musa-aleyhi's-selâm:- "Yâ Rab senin ind-i ülûhiyyetinde eazz-i ibadın (en değerli kulun) kimdir?" diye suâl eyledikte Cenâb-ı Hakk cevabında: "Kendisine ezâ edenin cezâsını vermeye kudreti olduğu halde afveyleyenler" buyurdu.⁽⁵⁷⁴⁾

٥٧٥ - مَنْ دَفَعَ غَضَبَهُ دَفَعَ اللَّهُ عَنْهُ عَذَابَهُ .

575- Kendi gadabını def' edenlerden Cenâb-ı Allah azâbını ref' eder.⁽⁵⁷⁵⁾

٥٧٦ - مَنْ عَفَا عِنْدَ الْقُدْرَةِ عَفَى اللَّهُ عَنْهُ يَوْمَ الْعُسْرَةِ .

574- bk. Ebû Nuaym, Hilye, VI, 290.

575- el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, III, hadis no: 7707.

576- İntikama kadir olduğu halde kendine zulmedeni afveyleyen kimseyi Cenâb-ı Allah yevm-i kıyamette (kıyamet gününde) afveder.⁽⁵⁷⁶⁾

۵۷۷ - مَنْ عَفَا عَنْ دَمٍ لَمْ يَكُنْ لَهُ ثَوَابٌ إِلَّا الْجَنَّةُ .

577- Maktûl'ün (öldürülen kimsenin) kanını afveden verese (vârisler) için cennetten başka bir ecir yoktur.⁽⁵⁷⁷⁾

۵۷۸ - مَنْ عَفَا عَنْ قَاتِلِهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ .

578- Esnâ-yı katl ve cerhinde (öldürölmek istenmesi ya da yaralanması halinde) katlini afveden maktûl, cennete dahil olur.⁽⁵⁷⁸⁾

۵۷۹ - خِيَارُ أُمَّتِي أَخْرَارُهَا الَّذِينَ إِذَا غَضِبُوا رَجَعُوا .

579- Ümmetimin ber-güzîdesi (hayırlısı) şol bir hürlerdir ki, gadab ettiklerinde "Nefslerine esir olup fenalık yapmazlar" Allah için gadablarından rücû ederler, demektir.⁽⁵⁷⁹⁾

۵۸۰ - الْعَضْبُ يُفْسِدُ الْإِيمَانَ كَمَا يُفْسِدُ الْحُلُّ الْعَسَلَ .

580- Sirke balı ifsâd ettiğı gibi gadab dahî îmanı ifsâd eyler. Yâni lütuf ve şefkat ve hilim gibi evsâf-ı cemîlesini (güzel sıfatlarını) izâle eder.⁽⁵⁸⁰⁾

576- el-Müttekî, Kenzü'l-ummâl, III, hadis no: 7007, 7023.

577- el-Müttekî, Kenzü'l-ummâl, XV, hadis no: 39854.

578- bk. Heysemî, Mecmâûz-zevâid, VIII, 68.

579- bk. Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 1228.

580- Deylemî, Müsned, hadis no: 4315.

باب ماجاء فى حسن الخلق وسوءه

Güzel ahlak ve kötü huy

٥٨١ - أَحَبُّ عِبَادِ اللَّهِ إِلَى اللَّهِ أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا .

581- İndallah (Allah katında) ibâdın ziyâde sevgilisi ahlâk-ı hamîde'-ye (güzel ahlâka) mâlik olmandır.⁽⁵⁸¹⁾

٥٨٢ - إِنَّ الْمُؤْمِنَ لَيَذُرُّ بِحُسْنِ الْخُلُقِ دَرَجَةَ الْقَائِمِ الصَّائِمِ .

582- Tahkîka (gerçekten) mümin, ahlâk-ı hamîde (güzel ahlâk) ve evsâf-ı ber-güzîdesiyle (iyi özellikleriyle) sâimu'd-dehr (gündüzleri devamlı oruçlu) ve kaimu'l-leyl olan (geceleri namaz ve ibadetle geçiren) zâhidlerin makam-ı âlîsine nâil olur.⁽⁵⁸²⁾

Şer'an ve aklen güzel olan ef'âlin (fiillerin) sudûru (ortaya çıkması) için müheyyâ olan (hazırlanan) kuvve-i nefsâniyyeye "hüsn-i hulk" (güzel huy) namı verilir. Sû-i hulk bunun aksidir.

٥٨٣ - سُؤَالُ الْخُلُقِ يُفْسِدُ الْعَمَلَ كَمَا يُفْسِدُ الْخُلُّ الْعَسَلَ .

581- bk. Buhârî, fedâil'üs-sahâbe 27, menâkıb 23; Tirmîzî, birr 71; Ahmed b. Hanbel, IV, 193,

582- ibn Hibban, Sahih, I, 350. (kelime farkıyla rivâyet edilmştir)

583- Sirke balı ifsâd ettiği gibi sû-i hulk dahî amel ve ibâdeti ifsâd eder.⁽⁵⁸³⁾

٥٨٤ - اَلْخُلُقُ الْحَسَنُ يُدْخِلُ صَاحِبَهُ الْجَنَّةَ .

584- Ahlâk-ı hasene (güzel ahlâk) kendi sâhibini cennete dâhil eder.⁽⁵⁸⁴⁾

٥٨٥ - رُفَقَائِي مِنْكُمْ فِي الْجَنَّةِ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقًا فِي الدُّنْيَا .

585- Sizlerden cennettebana refik olan kimse dünyada ahlâk-i haseneye (güzel ahlâka) mâlik olanlarındır.⁽⁵⁸⁵⁾

٥٨٦ - سُوُّ الْخُلُقِ شُعُومٌ وَشِرَارُكُمْ أَسْوَأُكُمْ أَخْلَاقًا .

586- Sû-i hulk (kötü huy) insan için şeâmeti mûcib olur. Sizin en fenânınız, ahlâk-ı seyyie (kötü huy ve ahlâk) sâhibidir.⁽⁵⁸⁶⁾

٥٨٧ - كَمَالُ الْإِيمَانِ حُسْنُ الْخُلُقِ .

587- İmanın kemâli hüsn-i hulkur (güzel huydur).⁽⁵⁸⁷⁾

باب ماجاء فى التواضع

Tevâzu

٥٨٨ - إِنَّ اللَّهَ أَوْصَىٰ إِلَىٰ أَنْ تَوَاضَعُوا .

588- Cenâb-ı Allah, tevâzu ediniz, diye bana emir buyurdu.⁽⁵⁸⁸⁾

583- bk. Ebû Dâvud, talak 40; Tirmîzî, birr 41; Ahmed b. Hanbel, VI, 85.

584- Buhârî, edeb 39; Müslim, birr 14, 15; Ebû Dâvud, edeb 7; Tirmîzî, birr 62, zühd 52; ibn Mâce, zühd 24, 29; Dârimî, rikak 47, 73; Muvatta, hüsnü'l-hulk 6; Ahmed b. Hanbel, II, 177, 220, VI, 74, 90, 133, 159, 187, 291, 392.

585- Deylemî, Müsned, hadis no: 3269.

586- Ebû Dâvud, edeb, 126.

587- Deylemî, Müsned, hadis no: 2262.

588- Müslim, cenne 64; Ebû Dâvud edeb 40; ibn Mâce, zühd 16, 23.

٥٨٩ - تَوَاضَعُوا وَجَالِسُوا الْمَسَاكِينَ تَكُونُوا مِنْ كِبَرَاءِ اللَّهِ وَتَخْرُجُوا مِنْ الْكِبَرِ .

589- Nâs ile (insanlarla) tevâzu ve fukarâ ile mücâleset ediniz (oturup kalkınız). Zîrâ indallah Allah katında mükerrerrem olduğunuz gibi kibir sıfat-ı kabîhasından (kötü özelliklerinden) dahî kurtulursunuz.⁽⁵⁸⁹⁾

٥٩٠ - مَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ رَفَعَهُ اللَّهُ .

590- Bir kimse Allah korkusuyla tevâzû ederse Cenâb-ı Hakk onu âlî eder (yüceltir), demektir.⁽⁵⁹⁰⁾

٥٩١ - التَّوَاضُّعُ لَا يَزِيدُ الْعَالِمَ إِلَّا رَفْعَةً .

591- Âlim olan zat, halka tevâzu gösterirse kadir ve haysiyetini (değer ve şerefini) tezyîd etmiş (artırmış) olur, demektir.⁽⁵⁹¹⁾

٥٩٢ - الْجُلُوسُ مَعَ الْفُقَرَاءِ مِنَ التَّوَاضُّعِ .

592- Fukara ile mücâleset (oturup kalkmak) tevâzudur.⁽⁵⁹²⁾

٥٩٣ - لَا تَكُونُ زَاهِدًا حَتَّى تَكُونَ مُتَوَاضِعًا .

593- Mütevâzi olmadıkça zâhid olamazsın.⁽⁵⁹³⁾

٥٩٤ - إِنَّ مِنَ التَّوَاضُّعِ الرِّضَاءَ بِالذُّونِ مِنْ شَرَفِ الْمَجَالِسِ .

594- Mecâlis ve mehâfilin (toplantı yerlerinin) eser-i şeref olmayan bir noktasında oturmaya râzı olmak tevâzudandır.⁽⁵⁹⁴⁾

589- Deylemî, Müsned, hadis no: 2262.

590- Müslim, birr 69; Tirmizî, birr 82; Dârimî, zekat 34; Muvatta', sadaka 12; Ahmed b. Hanbel, II, 382, III, 76.

591- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 1028; el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 5719, 5740.

592- Deylemî, Müsned, hadis no: 2646.

593- Ebû Nuaym, Hilye, II, 102.

594- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 5724.

باب حسن الظن

Hüsn-i zann

٥٩٥ - حُسْنُ الظَّنِّ مِنْ جُمْلَةِ حُسْنِ الْعِبَادَةِ .

595- Müminlere hüsn-i zann ibâdetin birincilerindendir.⁽⁵⁹⁵⁾

٥٩٦ - قَالَ اللَّهُ تَعَالَى أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي فَلْيُظَنِّ بِي مَا شَاءَ .

596- Cenâb-ı Allah buyurdu ki: “Ben abdimin (kulumun) zannı indin deyim. İstedîği gibi bana zannetsin. Hiç şüphe yoktur ki, mutî ve muhibb olan kullar, hüsn-i zann dan, ve asî ve mûcrim (günahkârlar) olanlar ise havf ve haşyetten (korku ve endişeden) vâreste olamazlar (uzak kalamazlar).⁽⁵⁹⁶⁾

٥٩٧ - مَا عُبِدَ اللَّهُ بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ حُسْنِ الظَّنِّ .

597- Hüsn-i zannın fevkında bir ibâdetle Cenâb-ı Allah’a ibâdet olunmamıştır.⁽⁵⁹⁷⁾

٥٩٨ - مِنْ حُسْنِ عِبَادَةِ الْمَرْءِ حُسْنُ ظَنِّهِ .

598- Şer-i şerîf dâiresinde hareket eden müminlere hüsn-i zann, insanın güzel ibâdetlerindendir.⁽⁵⁹⁸⁾

باب ماجاء فى الموعدة

Mev'ıza ve öğüt

٥٩٩ - إِتَّقِ الْمَحَارِمَ تَكُنْ أَعْبَدَ النَّاسِ .

595- Ebû Dâvud, edeb 81; Tirmîzî, deavât 115; Ahmed b. Hanbel, II, 297, 304, 359, 407, 491; Dârimî, rikak 22.

596- Buhârî, tevhid 15, 35; Müslim, tevbe 1, zikr 2, 19; Tirmîzî, zühd 51, deavât 131; ibn Mâce, edeb 58; Dârimî, rikak 22; Ahmed b. Hanbel, II, 251, 315, 391, 413, 445, 480, 482, 516, 524, 534, 539.

597- Deylemî, Müsned, hadis no: 6276.

598- Suyûtî, el-Câmiûs-sağîr, II, 164.

599- Muharremattan (haramlardan) hazer et (sakin); nâs'ın a'bedi (insanların en âbidi) olursun.⁽⁵⁹⁹⁾

٦٠٠ - أَجِيبُوا الدَّاعِيَ وَلَا تُرْثُوا الْهَدِيَّةَ وَلَا تَضْرِبُوا الْمُسْلِمِينَ .

600- Velîme (dügün yemeği) gibi bir cem'iyet-i hayriyye için olunan davete icâbet ediniz. Rüşvet nev'inden olmayan bir hediyeyi redd ve müslümanları ruhsat-ı şer'iyye (dini bir ruhsat) olmaksızın darb etmeyiniz (dövmeyiniz), demektir.⁽⁶⁰⁰⁾

٦٠١ - أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ الصَّلَاةُ لَوْ قَتَلَهَا ثُمَّ بَرَّ الْوَالِدَيْنِ ثُمَّ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ .

601- Cenab-ı Hakk'ın birinci sevdiği amel, vaktin hulûlüyle (girmesiyle) beraber edâ olunan namazdır. İkincisi vâlîdeyn'e (ana-babaya) ihsân ve muhâlif-i şerîat (dine aykırı) olmayan emirlerine imtisâldir (uymaktır). Üçüncüsü mahzâ fî-sebîlillâh (Allah yolunda) olan cihâddır.⁽⁶⁰¹⁾

٦٠٢ - أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ آدَوُهَا وَإِنْ قَلَّ .

602- Cenâb-ı Hakk'ın ziyâde sevdiği amel, dâimî sûrette edilen bir ameldir, vелеv az olsun.⁽⁶⁰²⁾

٦٠٣ - أَحَبُّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ .

603- Nefsin için arzu ettiğin hayrı nâs (insanlar) için dahî arzuet!⁽⁶⁰³⁾

٦٠٤ - أَحْسِنُوا إِذَا وُلِّيتُمْ وَاعْفُوا عَمَّا مَلَكَتُمْ .

599- Ahmed b. Hanbel, II, 31; Tirmizî, zühd 2; ibn Mâce, zühd 24.

600- ibn Hibban, Sahih, VII, 448.

601- bk. Müslim, iman 140; Buhârî, libas 43, rikak 18; Müslim, müsâfirîn, 215, 218; Nesâî, kible 13; Ahmed b. Hanbel, V, 146, VI, 165, 268, 273, 61.

602- Nesâî, kible 13; Buhârî iman 32, rikak 18; Müslim, müsâfirîn 216, 218, münâfıkîn 78; Ebû Dâvud, tatavvu' 27; ibn Mâce, zühd 28; Ahmed b. Hanbel, II, 350, V, 219, VI, 40, 61, 125, 165, 176, 18, 241, 268, 273, 322.

603- Tirmizî, zühd 2; ibn Mâce, zühd 24; Ahmed b. Hanbel, II, 310, III, 473, IV, 70, 77.

604- Sıfat-ı âmiriyyeti hâiz olduğunuz halde (insanlar üzerine idareci olduğunuz zaman) halka ihsân ve memlûkünüze (kölelerinize ve işçilerinize) afv ile muâmele ediniz.⁽⁶⁰⁴⁾

٦٠٥ - إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ صَدَقَةٌ جَارِيَةٌ أَوْ عِلْمٌ يَنْتَفَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٌ صَالِحٌ يَدْعُو لَهُ .

605- İnsan fevt olursa (ölünce) amel ve ibâdetin sevâbı munkati' olur (sona erer). Şu kadar var ki, bir mülk vakfeder, yahut ulûm-i diniyyeyi (dînî bilgileri) tedris ile çırak yetiştirir. Ve yahut kendisini ed'îyye-i hayriyye (hayır duâ) ile yâd ettirir bir veled-i sâlih terkederse işte bunların baka ve teselsülüyle (devam edip durmasıyla) ecir ve mesûbatı (sevâbı) devâm ve tevâli eder.⁽⁶⁰⁵⁾

٦٠٦ - إِذَا مَرَضَ الْعَبْدُ أَوْ سَافَرَ كَتَبَ اللَّهُ تَعَالَى لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلَ مَا كَانَ يَعْمَلُ صَحِيحًا مُقِيمًا .

606- Abd (kul) hasta olur veya seferde bulunursa hâl ve sıhhat ve ikametinde itiyâd ettiği (alışageldiği) amel ve ibâdetin sevâbı gibi Cenâb-ı Allah kendisine ecir ve mesûbat in'âm ve ihsân eder.⁽⁶⁰⁶⁾

٦٠٧ - أَقَلُّ أُمَّتِي أَبْنَاءُ السَّبْعِينَ .

607- Ümmetimden yetmiş sene yaşayan pek azdır, demektir.⁽⁶⁰⁷⁾

٦٠٨ - إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ أَنْ يَرَى أَثَرَ نِعْمَتِهِ عَلَى عَبْدِهِ .

608- Cenâb-ı Hakk ibâdına (kullarına) i'tâ buyurduğu (verdiği) nimetlerin âsârını (eserlerini) görmek ister. Ulemâda (âlimlerde) tedris (öğretim) ümerâda (idâreciler de) adâlet, ağniyâda (zenginlerde) tasadduk gibi.⁽⁶⁰⁸⁾

604- el-Mütteki, Kenzû'l-ummâl, VI, hadis no: 1409.

605- Müslim, vasiyye 14; Ebû Dâvud, vasâyâ 14; Tirmîzî, ahkâm 38; Nesâî, vesâyâ 8; Ahmed b. Hanbel, II, 372.

606- bk. Buhârî, cihad 134; Ahmed b. Hanbel, IV, 410, 418.

607- el-Mütteki, Kenzû'l-ummâl, XV, hadis no: 42698.

608- Tirmîzî, edeb 54; Ahmed b. Hanbel, II, 311, 438.

٦٠٩ - إِنَّ مِمَّا يَلْحَقُ الْمُؤْمِنَ مِنْ عَمَلِهِ وَحَسَنَاتِهِ بَعْدَ مَوْتِهِ عِلْمًا نَشَرَهُ
وَوَلَدًا صَالِحًا تَرَكَهُ وَمُصْحَفًا وَرَّثَهُ أَوْ مَسْجِدًا بَنَاهُ أَوْ بَيْتًا لِابْنِ السَّبِيلِ
بَنَاهُ أَوْ نَهْرًا أَجْرَاهُ أَوْ صَدَقَةً أَخْرَجَهَا مِنْ مَالِهِ فِي صِحَّتِهِ وَحَيَاتِهِ تَلَحُّقُهُ
مِنْ مَوْتِهِ .

609- Tahkika (gerçekten) ba'de'l-mevt (ölümden sonra) müminîne (müminlere) vâsıl olan ecir ve mesûbat (sevap) neşr-i ilminden, veled-i sâlihinden tevrîs ettiği (miras bıraktığı) Mushaf-ı şerîf'ten yaptırmış olduğu câmiden, yollar da binâ-kerdesi olan (yaptırmış bulunduğu) misâfirhânelerden, cârî ettiği (çeşme yapıp akıttığı) sulardan, hâl-i sıhhat ve hayatında malından vermiş olduğu sadakadan ibârettir.⁽⁶⁰⁹⁾

٦١٠ - إِيَّاكَ وَالتَّنَعُّمَ فَإِنَّ عِبَادَ اللَّهِ لَيَسُوْا بِالْمُتَنَعِّمِينَ .

610- Tena'um'a dalmaktan (nimet peşine düşmekten) hazer ve icti-nâb et! Zîrâ Cenâb-ı Allah'a abd (kul) olanlar, dâimâ mütena'im olmak (nimete dalmak) fikrinde bulunmazlar, demektir.⁽⁶¹⁰⁾

٦١١ - إِيَّاكُمْ وَالْحُمْرَةَ فَإِنَّهَا أَحَبُّ الزَّيْنَةِ إِلَى الشَّيْطَانِ .

611- Gayetle kırmızı renkli libastan hazer ediniz (sakınınız). Zîrâ şey-tanın en ziyâde sevdiği bir zînettir.⁽⁶¹¹⁾

٦١٢ - الثُّومُ وَالْبَصْلُ وَالْكُرَّاثُ مِنْ سُلَّةِ إِبْلِيسَ .

612- Sarmısak ve pişmemiş soğan ve pırasa şeytanın itriyyatından-dır (kokularındandır).⁽⁶¹²⁾

609- ibn Mâce, mukaddime 20.

610- Ahmed b. Hanbel, V, 243, 244.

611- bk. Buhârî, İtikat 10, bedü'l-halk 7; Müslim, iman 267, buyu' 51, Ebû Dâvud, savm 80, imâ-re 36, melâhim 14, libas 17; Tirmizî, edeb 47, fiten 26; ibn Mâce, sıyâm 66; Ahmed b. Han-bel, I, 19, 96, 101, 116, 117, 127, 134, III, 19, 5, 266.

612- Deylemî, Mûsned, hadis no: 2560.

باب ماجاء في محبة الله وخوفه

Allah sevgi ve korkusu

٦١٣ - رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللَّهِ .

613- Hikmetin başı insanı her türlü gûnahtan men'eden mahâfetullah'dır (Allah korkusudur).⁽⁶¹³⁾

٦١٤ - شَيْبَتْنِي هُودٌ وَأَخَوَاتُهَا .

614- Sûre-i Hûd ile emsâli beni ihtiyarlattı. "Maksad-ı Risâletpenâhîleri" bu sûre-i şerîfelerde mezkûr olan ehvâl-i âhiret (âhiretin dehşeti) ve ümmetin فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتُ (Emrolunduğun gibi dosdoğru ol!) muktezâsı üzere saâdeti için mevkuf aleyh olan (üzerinde durulan) emr-i istikamet (doğru olma işi) hâtıra geldikçe bu yüzden hâsıl olan gam ve gâile-i azîmeyi (büyük sıkıntıyı) takdir ve beyandır.⁽⁶¹⁴⁾

٦١٥ - مَنْ أَحَبَّ لِقَاءَ اللَّهِ أَحَبَّ اللَّهُ لِقَائَهُ .

615- Bir kimse kesret-i muhabbetten (aşırı sevgiden) dolayı Cenâb-ı Hakk'ın likasını (O'na ulaşmayı) severse Cenâb-ı Hakk da onun likası-

613- Deylemî, Mûsned, hadis no: 3258.

614- Tirmîzî, tefsîru sure 56.

nı sever. Bu muhabbet ekser müminler için mevte karîb (ölüme yakın) bir zamanda zuhûr eder.⁽⁶¹⁵⁾

٦١٦ - مَنْ رَضِيَ عَنِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ .

616- Cenâb-ı Hakk'ın kazâ ve kaderine râzı olandan Cenâb-ı Hakk râzı olur.⁽⁶¹⁶⁾

٦١٧ - إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ عَبْدًا لَمْ يَضُرَّهُ ذَنْبٌ .

617— Cenâb-ı Allah'ın sevdiği kula günah zarar vermez. Yâni o gibi kimseleri Cenâb-ı Allah maâsîden (günahlardan) muhâfaza eyler ve geçmiş günahlarını da tevbe ile afv ve mağfiret buyurur.⁽⁶¹⁷⁾

٦١٨ - إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ كُلَّ قَلْبٍ حَزِينٍ .

618- Tahkîka (gerçekten) şedâid-i uhreviyyeyi (âhiret sıkıntılarını) temmül ve tefekkürle kalbi mahzûn olanları Cenâb-ı Allah sever.⁽⁶¹⁸⁾

٦١٩ - عَلَامَةُ حُبِّ اللَّهِ حُبُّ ذِكْرِهِ وَعَلَامَةُ بُغْضِ اللَّهِ بُغْضُ ذِكْرِهِ .

619- Muhabbetullah'ın alâmeti zikrullahı sevmek olduğu gibi buğzunun alâmeti dahi zikrini buğz etmektir (sevmemektir).⁽⁶¹⁹⁾

٦٢٠ - مَنْ خَافَ اللَّهَ خَوَّفَ اللَّهُ مِنْهُ كُلَّ شَيْءٍ .

620- Cenâb-ı Allah kendisinden korkan mutîlere (itaatkârlara) bir heybet ihsan eder ki herşey ondan korkar, demektir.⁽⁶²⁰⁾

٦٢١ - وَاللَّهُ لَا يُلْقَى اللَّهُ حَبِيْبُهُ فِي النَّارِ .

621- Vallahi Cenâb-ı Allah kendi sevgilisini nâr-ı cahîme (cehennem ateşine) ilka etmez (atmaz).⁽⁶²¹⁾

615- Müslim, zikr 14, 18; Tirmîzî, cenâiz 67; zühd 6; Nesâî, cenâiz 10; Dârimî, rikak 43; Muvatta, cenâiz 51; Ahmed b. Hanbel, II, 313, 346, 418, 420, 451, 107, VI, 44, 55, 207, 218, 236.

616- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 5956.

617- Heysemî, Mecmâû'z-zevâid, X, 285, 271 (değişik lafızla rivâyet edilmiştir).

618- Deylemî, Müsned, hadis no: 572.

619- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, I, hadis no: 1776.

620- Deylemî, Müsned, hadis no: 5539.

621- Ahmed b. Hanbel, III, 235, 104.

باب ماجاء فى البكاء والخشية والخشوع

Ağlâma, haşyet ve huşû

٦٢٢ - دَعُّهُنَّ يَكِينٌ وَإِيَّاكُنَّ نَعِيقُ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ مَهْمَا كَانَ مِنَ الْعَيْنِ وَالْقَلْبِ فَمِنَ اللَّهِ وَمِنَ الرَّحْمَةِ وَمَهْمَا كَانَ مِنَ الْيَدِ وَاللِّسَانِ فَمِنَ الشَّيْطَانِ .

622- İmam Ömer -radiyallahu Teâlâ anih- Efendimiz'in kerîmesi Ru-kiye'nin vefatında cemaat-i nisvân (kadınlar topluluğu) ağlamaya başlamalarıyla İmam Muşârun ileyh (adı geçen Ömer) Efendimiz bunların men'i için darblarına (vurulup dövülmelerine) kadar bir muâmele-i şedîdede bulunduğu Aleyhi's-salâtü ve's-selâm Efendimiz tarafından müşâhede buyuruldukte: "Yâ Ömer, dokunma ağlasınlar" buyurduktan sonra hanımlara hitaben de: "Şeytan sayhasından (çağırışmasından) hazer ediniz! Tahkika (gerçekten) ağlamak, gözden, kalpten olursa Rah-mânî; elden, lisândan olursa şeytânî" olduğunu beyan buyurmuştur.⁽⁶²²⁾

٦٢٣ - مَنْ ذَكَرَ اللَّهَ فَقَاضَتْ عَيْنَاهُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ حَتَّى يُصِيبَ
الْأَرْضَ مِنْ دُمُوعِهِ لَمْ يُعَذِّبْهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ .

623- Bir kimse Cenâb-ı Allah'ı zikreder de hâvf ve haşyetten (korkudan) göz yaşları yere dökülürse Cenâb-ı Allah, kıyâmette onu muazzeb etmez (azaba uğratmaz).⁽⁶²³⁾

٦٢٤ - بُكَاءُ الْعُيُونِ وَخَشْيَةُ الْقُلُوبِ رَحْمَةٌ .

624- Gözyaşı dökerek sedasız (sessizce) ağlamak nâr-ı Cahîmden halâs ve necâtı mûcibdir (cehennem kurtuluşu gerektirir).⁽⁶²⁴⁾

٦٢٥ - الْبُكَاءُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ نَجَاةٌ مِنَ النَّارِ .

625- Gözyaşı dökerek sadâsız (sessizce) ağlamak, nâr-i cahîmden halâs ve necâtı mûcibdir (cehennemden kurtuluşu gerektirir).⁽⁶²⁵⁾

٦٢٦ - الْبُكَاءُ مِنَ الرَّحْمَةِ وَالصُّرَاخُ مِنَ الشَّيْطَانِ .

626- Ağlamak rahmet-i Rahmândan, bağırmaq, çağırmak ise iğva - yı şeytandandır.⁽⁶²⁶⁾

٦٢٧ - وَاللَّهِ إِنِّي لَا عَلَمُكُمْ بِاللَّهِ وَأَشَدُّكُمْ مِنْهُ خَشْيَةً .

627- Vallahi ben, cümleinizden ziyâde Cenâb-ı Hakk'ı bilirim ve cümleinizden ziyâde ondan korkarım.⁽⁶²⁷⁾

٦٢٨ - لِأَصَلَاةٍ لِمَنْ لَا يَخْشَعُ فِي صَلَاتِهِ .

628- Namazında huşû ve huzuru olmayan kimsenin namazı şâyân-ı kabûl (kabûle lâîyık) bir namaz değildir.⁽⁶²⁸⁾

623- bk. Tirmîzî, fedâilü'l-cihad 25.

624- Deylemî, Müsned, hadis no: 241.

625- bk. Tirmîzî, fedâilü'l-cihad 8, 12, 25; Buhârî, rîkak 24; Nesâî, cihad 8; ibn Mâce, zühd 19; Dârimî, cihad 11; Ahmed b. Hanbel, II, 505, IV, 135.

326- el-Müttekî, Kenzû'l-ummal, XV, hadis no: 42415.

627- Buhârî, edeb 72, i'tisam 5; Müslim, fedâil 127, 128; Dârimî, mukaddime 32; Ahmed b. Hanbel, VI, 45, 181.

628- Deylemî, Müsned, hadis no: 7935.

٦٢٩ - لَا يُلِجُ النَّارَ أَحَدٌ بَكِيٍّ مِنْ حَشِيَّةِ اللَّهِ .

629- Haşyet-i ilâhî'den (Allah korkusundan) ağlayan bir kimse nâr-ı cahîme (cehennem ateşine) dâhil olmaz (girmez).⁽⁶²⁹⁾

باب ماجاء فى العمل والعبادة

Amel ve ibâdet

٦٣٠ - تَعَلَّمُوا مِنَ الْعِلْمِ مَا شِئْتُمْ فَوَاللَّهِ لَا تُؤْجَرُوا بِجَمْعِ الْعِلْمِ حَتَّى تَعْمَلُوا .

630- İsteddiğiniz kadar ilmi tahsil ediniz. Allah hakkı için, ameliniz olmadıkça ilmin cem'iyle me'cûr olamazsınız (tam ecir ve sevab kazanamazsınız).⁽⁶³⁰⁾

٦٣١ - إِذَا قَصَرَ الْعَبْدُ فِي الْعَمَلِ ابْتِلَاؤُهُ اللَّهُ تَعَالَى بِالْهَمِّ .

631- Vazâif-i ubûdiyyetini (kulluk vazîfelerini) îfâda kusur edenleri Cenâb-ı Hakk, gam ve kedere mübtelâ eder.⁽⁶³¹⁾

٦٣٢ - لَا يَقْبَلُ إِيْمَانٌ بِلَا عَمَلٍ وَلَا عَمَلٌ بِلَا إِيْمَانٍ .

632- Îmân amelsiz, amel de îmansız makbûl olamaz.⁽⁶³²⁾

٦٣٣ - أُعْبِدِ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ .

633- Cenâb-ı Allah'ı gûyâ ki karşında görüyorsun gibi kemâl-i huşû ve huzûr ile ibadet et, zîrâ her ne kadar sen O'nu göremiyorsan da muhakkak o seni görüyor.⁽⁶³³⁾

٦٣٤ - إِعْمَلْ يَأْمُعَاذُ وَلَا تَتَكَبَّلْ عَلَى شَفَاعَتِي .

629- Tirmizî, fedâilü'l-cihad 8, zühhd 8; Nesâî, cihad 8; Ahmed b. Hanbel, II, 505, IV, 136.

630- el-Müttekî, Kenzû'l-ummal, X, hadis no: 28719.

631- Deylemî, Müsned, hadis no: 1140.

632- el-Müttekî, Kenzû'l-ummal, I, hadis no: 260.

633- Buhârî, iman 37, tefsîru sûre 31, 6; Müslim, iman 1, 5, 7; Nesâî, iman 5, 6.

634- Yâ Muâz! İbâdet et! Benim şefaati-me tevekkül etme! (Şefâati-me güvenip ibadette kusur etme).⁽⁶³⁴⁾

٦٣٥ - اِعْمَلُوا فِكُلِّ مُيَسَّرٍ لِّمَا خُلِقَ لَهُ .

635- Ey müminler, ibâdet ediniz! Zira her kimse cennet veya cehen-nemden herhangi biri için halk olunmuş (yaratılmış) ise onunla müte-nasib amelde bulunur.⁽⁶³⁵⁾

٦٣٦ - اَلدُّنْيَا مَزْرَعَةٌ اَلْآخِرَةُ .

636- Dünya âhiretin mezraasıdır. Yâni dünyada ne ekilirse âhirette o biçilir.⁽⁶³⁶⁾

٦٣٧ - كَمَا تَدِينُ تُدَانُ .

637- Amelin nisbetinde ceza görürsün. Bu hadis, الْجَزَاءُ مِنْ جِنْسِ الْعَمَلِ, ("Cezâ amel çeşidinden olur") gibidir.⁽⁶³⁷⁾

٦٣٨ - مَنْ تَمَسَّكَ بِالسُّنَّةِ دَخَلَ الْجَنَّةَ .

638- Sünnet-i seniyye-i Nebeviyye'ye temessük eden (Hz. Peygam-ber'in yüce sünnetine sarılan) mümin cennete dâhil olur (girer).⁽⁶³⁸⁾

٦٣٩ - مَنْ عَمِلَ بِمَا عَلَّمَ رَزَقَهُ اللَّهُ عِلْمَ مَا لَمْ يَعْلَمْ .

639- İlimiyle âmil olan âlime Cenâb-ı Allah ilm-i ledünnü ihsân eder, demektir.⁽⁶³⁹⁾

٦٤٠ - وَيُلِّ لِمَنْ لَا يَعْلَمُ وَيُوَيْلِّ لِمَنْ عَلِمَ ثُمَّ لَا يَعْمَلُ .

640- Yâni azâb, şol bir kimseye ki, evâmir-i ilâhiyyeyi (ilâhî emirleri)

634- Buhârî, tefsîru sûre 92, 3, 5, kader 4, tevhid 54; Müslim, kader 17; Ebû Dâvud, edeb 120; Tirmîzî, kader 3; ibn Mâce, mukaddime 10; Ahmed b. Hanbel, I, 29, 133, 140.

635- Buhârî, kader 4, tefsîru sûre 92, 3, 4, 5, 7, tevhid 54; Müslim, kader 6, 7, 8; Tirmîzî, kader 3, tefsîru sûre 92; Ahmed b. Hanbel, IV, 67.

636- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 1320.

637- Buhârî, tefsîru sûre 1.

638- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 139.

639- Deylemî, Müsned, hadis no: 7161.

öğrenmez, kezâlik (aynı şekilde) azâb şol bir kimseye de olsun ki evâmîr-i ilâhiyyeyi öğrenir de mûcibince amel etmez.⁽⁶⁴⁰⁾

٦٤١ - لَا أَجْرَ لِمَنْ لَا حَسَنَةً لَهُ .

641- Dünyada hasenâtı olmayan kimse için kıyâmette ecir ve sevâb yoktur.⁽⁶⁴¹⁾

٦٤٢ - لَا تُلْقِ اللَّهَ وَأَنْتَ آثِمٌ .

642- Günâhkâr ve âsî olduğun halde Cenâb-ı Hakk'ın şeref-i likası-na (O'nunla mülâki olma şerefine) nâil olamazsın. Meğer ki fazlıyla muâmele buyursun.⁽⁶⁴²⁾

باب ماجاء في حق المساجد

Mescidler

٦٤٣ - إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ الْمَسَاجِدَ فَاشْهَدُوا لَهُ بِالْإِيمَانِ .

643- Vazâif-i ubûdiyyeti (kulluk vazifelerini) îfâ için kalbi, mesâcid-i şerîfeye muhib ve merbut olan (gönlü câmilere bağlı ve onları seven) bir zâtı görürseniz kemâl-i îmânına şehâdet ediniz!⁽⁶⁴³⁾

٦٤٤ - بَشِّرِ الْمَشَّائِينَ فِي الظُّلُمِ إِلَى الْمَسَاجِدِ بِالنُّورِ التَّامِّ يَوْمَ الْقِيَمَةِ

644- Gece karanlığında mesâcid-i şerîfeye (câmilere) gidenleri yevm-i kıyâmette nûr-i tâm ile tebşîr ediniz (müjdeleyiniz!)⁽⁶⁴⁴⁾

٦٤٥ - رِيَاضُ الْجَنَّةِ الْمَسَاجِدُ .

640- el-Mütteki, Kenzû'l-ummâl, III, hadis no: 7250.

641- Deylemî, Müsned, hadis no: 7483.

642- Tirmîzi, tefsîru sûre 9, 8; ibn Mâce, mesâcid 19; Dârimî, salât 23; Ahmed b. Hanbel, III, 28, 76.

643- Tirmîzi, mevâkit 51; ibn Mâce, mesâcid 14.

644- bk. Tirmîzi, deavât 82.

645- Mesâcid (câmler), cennet bahçeleridir. Binâen aleyh ibâdet için mesâcidde bulunmak cennette bulunmak, demektir.⁽⁶⁴⁵⁾

٦٤٦ - مَنْ بَنَى لِلَّهِ مَسْجِدًا بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ .

646- Hâlisân li-vechillâh (sırf Allah rızası için) bir mescid binâ eden kimse için Cenâb-ı Allah cennette bir hâne yapar.⁽⁶⁴⁶⁾

٦٤٧ - لِأَصْلَاةٍ لِجَارِ الْمَسْجِدِ إِلَّا فِي الْمَسْجِدِ .

647- Mescide komşu olan kimsenin mescidin gayrında kıldığı namaz nâkıstır (eksiktir).⁽⁶⁴⁷⁾

٦٤٨ - الْآبَعْدُ فَلَا بَعْدَ مِنَ الْمَسْجِدِ أَعْظَمُ أَجْرًا .

648- Cemaata gidenler için yollarının bu'd ve mesâfesi nisbetinde (uzaklığı ölçüsünde) ecr-i azîm (büyük mükâfât) vardır, demektir.⁽⁶⁴⁸⁾

٦٤٩ - مَنْ أَلْفَ الْمَسْجِدَ أَلْفَ اللَّهِ .

649- İbâdât u tâât için mescide ülfet eden (kalben ısınıp devam eden) kimse Cenâb-ı Hakk'a ülfet etmiş, demektir.⁽⁶⁴⁹⁾

٦٥٠ - مَنْ انتَظَرَ صَلَاةً فَهُوَ فِي صَلَاةٍ حَتَّى يُصَلِّيَهَا .

650- Edâ-yı salâtı (namaz kılmayı) gözeten kimse namaza durmuş, gibidir. Namazını edâ edinceye kadar sevâb istimrâr eder (devam eder).⁽⁶⁵⁰⁾

٦٥١ - مَنْ جَلَسَ فِي الْمَسْجِدِ يَنْتَظِرُ الصَّلَاةَ فَهُوَ فِي صَلَاةٍ .

645- Müslim, mesâcid 24, 25, müsâfirîn 103, zühd 43, 44; Buhârî, salat 65; Ebû Dâvud, tatavvu 1; Tirmizî, salât 120; 129, 204; Nesâî, mesâcid 1, kıyâmü'l-leyl 66, 67; ibn Mâce, ikâme 100, 185, mesâcid 1, 9; Ahmed b. Hanbel, I, 20, 53, 61, 70.

646- Deylemî, Müsned, hadis no: 7929.

647- Ebû Dâvud, salat 48; Buhârî, ezan 31; ibn Mâce, mesâcid 15; Muvatta', tahâre 33.

648- el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, VII, hadis no: 20727.

649- Ahmed b. Hanbel, V, 451.

650- Ebû Dâvud, salât 201; Tirmizî, cum'a 2; Nesâî, mesâcid 40; Muvatta', cum'a 16; Ahmed b. Hanbel, V, 451, 453.

651- Mescidde oturup namaza muntazır olan (bekleyen) kimse, bilfiil namazda bulunmuş gibidir.⁽⁶⁵¹⁾

باب ماجاء في التوبة والاستغفار

Tevbe ve istiğfâr

٦٥٢ - اِلِسْتِغْفَارُ فِي الصَّحِيفَةِ يَتَلَفَأُ ثُورًا .

652- İstiğfâr, insanın sahife-i âmâlinde (amel defterinde) nûr gibi parlar.⁽⁶⁵²⁾

٦٥٣ - اَلتَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ وَالمُسْتَغْفِرُ مِنَ الذَّنْبِ وَهُوَ مُقِيمٌ عَلَيْهِ كَالْمُسْتَهْزِئِ بِرَبِّهِ .

653- Günahdan tevbe eden kimse günah etmemiş gibi olur. Bir taraftan istiğfâr, diğer taraftan günahı ısrar eden ise “el-ıyâzu billâh” (Allah’a sığınırız) Cenâb-ı Hakk ile istihzâ (alay) etmiş gibi olur.⁽⁶⁵³⁾

٦٥٤ - مَنْ أَكْثَرَ مِنَ اِلِسْتِغْفَارِ جَعَلَ اللَّهُ لَهُ مِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرْجًا وَمِنْ كُلِّ ضِيقٍ مَخْرَجًا وَرَزَقَهُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ .

654- Bir kimse kalben ve kalıben (cesed itibâriyle) “Estağfirullah” zikr-i şerîfine devam ederse Cenâb-ı Allah, o kimsenin gamlarını ferahla (üzüntülerini sevince) ve muzâyakasını vüs’ate tebdîl ile (darlığını genişliğe çevirerek) me’mûl olunmadık (umulmadık) bir taraftan kendisini merzûk eder (nasîblendirir).⁽⁶⁵⁴⁾

٦٥٥ - لَا كِبَرَةَ مَعَ اِلِسْتِغْفَارٍ وَلَا صَغِيرَةَ مَعَ اِلِصْرَارِ .

655- Tevbe ve istiğfâr ile günah-ı kebâir afvolunduğu gibi mükerre-

651- Deylmi, Müsned, hadis no: 429.

652- bk. İbn Mâce, zühâd 20.

653- Ebû Dâvud, vitr 26; İbn Mâce, edeb 57; Ahmed b. Hanbel, I, 248.

654- el-Müttekî, Kenzû'l-ummal, IV, hadis no: 10238.

ren (tekrar tekrar) irtikâb edilen günah-ı sağıre (küçük günah) dahî ke-
bîre (büyük günah) a'dâdına (sirasına) dahil olur, demektir.⁽⁶⁵⁵⁾

٦٥٦ - اِنِّى لَا تُوبُ اِلَى اللّٰهِ فِى الْيَوْمِ سَبْعِينَ مَرَّةً .

656- Tahkîka (gerçekten) ben, günde yetmiş defa Cenâb-ı Hakk'a
tevbe ederim.⁽⁶⁵⁶⁾

٦٥٧ - اِنِّى لَا سَتَغْفِرُ اللّٰهُ فِى الْيَوْمِ سَبْعِينَ مَرَّةً .

657- Tahkîka ben, günde yetmiş defa Hazret-i Allah'dan mağfiret is-
terim.⁽⁶⁵⁷⁾

٦٥٨ - اِلِسْتِغْفَارُ فِى اللِّسَانِ تَوْبَةُ الْكَذَّابِينَ .

658- Kalbinde nedâmet olmadığı halde yalnız lisânen edilen istiğ-
fâr, yalancılar tevbesidir.⁽⁶⁵⁸⁾

٦٥٩ - تُوبُوا اِلَى رَبِّكُمْ فَانِّى اَتُوبُ اِلَى اللّٰهِ فِى الْيَوْمِ مِائَةً مَرَّةً .

659- Cenâb-ı Hakk'a tevbe ediniz, tahkika ben, günde yüz defa
Cenâb-ı Allah'a tevbe ederim.⁽⁶⁵⁹⁾

٦٦٠ - تُوبُوا اِلَى اللّٰهِ فِى كُلِّ يَوْمٍ مِائَةً مَرَّةً .

660- Günde yüz defa Cenâb-ı Hakk'a tevbe ve istiğfâr ediniz.⁽⁶⁶⁰⁾

٦٦١ - اَلتَّوْبَةُ مِنَ الذَّنْبِ اَنْ لَا يَعُودَ اِلَيْهِ اَبَدًا .

661- Günahdan tevbe bir daha o günahı işlememeyi cezmeylemek-
tir (kesin karar vermektir).⁽⁶⁶¹⁾

655- Buhârî, deavât 3; Müslim, zikr 42; Ebû Dâvud, diyât 3; ibn Mâce, edeb 57; Ahmed b. Han-
bel, IV, 211, 260, 261, 40, 411.

656- Buhârî, deavât 3; Müslim, zikr 42; Ebû Dâvud, diyât 3; ibn Mâce, edeb 57; Ahmed b. Han-
bel, IV, 211, 260, 261, 411.

657- Deylemî, Müsned, hadis no: 427.

658- Müslim, zikr 41; Ebû Dâvud, vitr 26; Tirmîzî, tefsîru sûre 47, 1; ibn Mâce, edeb 57; Dârimî,
rikak 15; Ahmed b. Hanbel, II, 45, IV, 260, V, 394, 396, 397, 402.

659- Müslim, zikr 41; Ebû Dâvud, vitr 26; Tirmîzî, tefsîru sûre 47, 1; ibn Mâce, edeb 57; Dârimî,
rikak 15; Ahmed b. Hanbel, II, 45, IV, 260, V, 394, 396, 397, 402.

660- bk. Ahmed b. Hanbel, I, 446.

661- ibn Mâce, edeb 57.

٦٦٢ - طُوبَى لِمَنْ وَجَدَ فِي صَحِيفَتِهِ اسْتِغْفَاراً كَثِيراً .

662- Cennet ve rahat şol bir kimse içindir ki defter-i a'mâlinde (amel defterinde) kesretle "Estağfirullah" zikr-i şerîfini bulur.⁽⁶⁶²⁾

٦٦٣ - يَا أَيُّهَا النَّاسُ تَوُوبُوا إِلَى اللَّهِ قَبْلَ أَنْ تَمُوتُوا .

663- Ey nâs (insanlar)! Mevtten mukaddem (ölümünden önce) tâib ve müstağfir olunuz (tevbe ve istiğfar ediniz!), demektir.⁽⁶⁶³⁾

662- İbn Mâce, ikâme 78.

663- Deylemî, Müsned, hadis no: 363.

باب ماجاء فى ذم الدنيا واموالها

Dünya ve dünya malının kötülüğü

٦٦٤ - اُتْرَكُوا الدُّنْيَا لِأَهْلِهَا فَإِنَّهُ مَنْ أَخَذَ مِنْهَا فَوْقَ مَايَكْفِيهِ أَخَذَ مِنْ حَتْفِهِ وَهُوَ لَا يَشْعُرُ .

664- Mâl-i dünyayı (dünya malını) ehline terkediniz. Zira ondan kifa-yet fevkinde (yetenin dışında) ahzeden (alan) kimse bilâ-şuûr (şuûrsuz-⁽⁶⁶⁴⁾ca) kendini helâk etmiş olur.

٦٦٥ - حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ .

665- Dünya muhabbeti her günahın başıdır.⁽⁶⁶⁵⁾

٦٦٦ - إِحْذَرُوا الدُّنْيَا فَإِنَّهَا أَسْحَرُ مِنْ هَارُوتَ وَمَارُوتَ .

666- Dünyadan hazer ediniz (sakınınız)! Zira Hârût ve Mârût'un fev-kinde bir sâhiredir (büyüleyici özelliğe sahiptir).⁽⁶⁶⁶⁾

★ **Hârût ve Mârût:** Kur'an'da insanlara sihri öğrettiği bildirilen iki melek. Tafsîlât için Bakara Sûresi 102. âyetin tefsirlerine bakılmalıdır.

664- el-Müttekî, Kenzû'l-ummal, III, hadis no: 6114.

665- el-Müttekî, Kenzû'l-ummal, III, hadis no: 6065.

666- Tirmîzî, Zühd 26; Ahmed b. Hanbel, IV, 160.

٦٦٧ - لِكُلِّ أُمَّةٍ فِتْنَةٌ وَفِتْنَةُ أُمَّتِي الْمَالُ .

667- Her ümmetin helâkini mûcib bir fitne vardır. Benim ümmetimin sebep-i helâki ise mâl-i dünyâdır.⁽⁶⁶⁷⁾

٦٦٨ - مَنْ أَصْبَحَ وَهَمُّهُ الدُّنْيَا شَتَّتَ اللَّهُ عَلَيْهِ أَمْرَهُ .

668- Bir kimse uykudan uyanır uyanmaz, herşeyden mukaddem (önce) dünyayı düşünürse Cenâb-ı Allah onun işini perîşân edip rahatını selbeder (söküp alır).⁽⁶⁶⁸⁾

٦٦٩ - هَاجِرُوا مِنَ الدُّنْيَا وَمَافِيهَا .

669- Dünyadan ve zînet-i metâından (süslü mallarından) muhabbetinizi kat'ediniz (kesiniz)!⁽⁶⁶⁹⁾

٦٧٠ - لَا تُشْغِلُوا قُلُوبَكُمْ بِذِكْرِ الدُّنْيَا .

670- Dünya muhabbetiyle kalbinizi işgâl ve Cenâb-ı Hakk'ın zikir ve muhabbetinden tâtil etmeyiniz (habersiz hâle getirmeyiniz)!⁽⁶⁷⁰⁾

٦٧١ - أَكْبَرُ الْكِبَائِرِ حُبُّ الدُّنْيَا .

671- Dünyaya muhabbet, günah-ı kebâirin ekberidir (büyük günahların en büyüğüdür). *Vâkıa, dünya muhabbetine dûçâr olanların (tutulanların) her türlü menâhîyi (yasağı) irtikâb edegeldikleri müsellemdir (herkesin bilip kabul ettiği bir husûstur).*⁽⁶⁷¹⁾

٦٧٢ - إِنَّ هَذَا الدِّينَارَ وَالْدِّرْهَمَ أَهْلَكَا مَنْ قَبْلَكُمْ وَهُمَا مُهْلِكَاكُمْ .

672- Tahkîka bu altın ve gümüş, sizden mukaddem (önce) gelen ümmeti ihlâk ettiler (helâkine sebep oldular). Buhl (cimrilik), hırs ve tefâ-

667- Hâkim, Müstedrek, IV, 317. (Değişik lafızla)

668- bk. Buhârî, cihad 5, 6, 73, rikak 3, 51; Müslim, iman 242, imâre 112, 115; Tirmîzî, tefsîru sûre 3, 22; Ahmed b. Hanbel, III, 141, 151, 157, 207, 264, 433, 434, V, 275, 330, 335, 337, 339, 438.

669- el-Müttekî, Kenzü'l-ummal, III, hadis no: 6153.

670- Deylemî, Müsned, hadis no: 1468.

671- Deylemî, Müsned, hadis no: 898.

hurda (övmümeden) ictinâb etmediğiniz takdirde bunlar sizin dahi sebeb-i helâkiniz olur.⁽⁶⁷²⁾

٦٧٣ - الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ وَجَنَّةُ الْكَافِرِ .

673- Dünya müminin cehennemi ve kâfirin cennetidir. Yâni bir mümin dünyada ne kadar garîk-ı niam-i lâ-yuhsâ (sayısız nimetlere gark) olsa yine cennete nisbetle cehennemdir. Ve bir kâfir, dünyâda ne kadar belâ ve musîbetle muazzeb bulunsa yine cehenneme nisbetle cennettir.⁽⁶⁷³⁾

٦٧٤ - لَعْنَ عَبْدُ الدِّينَارِ لَعْنَ عَبْدِ الدَّرْهَمِ .

674- Altın ve gümüşe tapanlar; yâni Cenâb-ı Hakk'ı unutup da muhabbetlerini onlara hasredenler mel'ûndur (lânete uğramıştır).⁽⁶⁷⁴⁾

٦٧٥ - حِسَابُ ذِي الدَّرْهَمَيْنِ أَشَدُّ حِسَابًا مِنْ ذِي الدَّرْهَمِ .

675- İki dirheme mâlik olanın hesâbı, bir dirheme mâlik olan kimse-
nin hesâbından eşedir (daha zorludur).⁽⁶⁷⁵⁾

باب ماجاء فى الموت والموتى

Ölüm ve ölümler

٦٧٦ - إِذْفَنُوا مَوْتَاكُمْ وَسَطَ قَوْمٍ صَالِحِينَ فَإِنَّ الْمَيِّتَ يَتَأَذَى بِجَارِ

السُّوءِ كَمَا يَتَأَذَى الْحَى بِجَارِ السُّوءِ .

676- Mevtânızı (ölülerinizi) sulehâ civarında (sâlih kimselerin yanında) defnediniz. Zira diriler, fenâ komşudan muazzeb olduğu (sıkıntı çektiği) gibi, ölümler de fenâların mûcâveretiyle (kötülerin komşuluklarından) rahatsız olur.⁽⁶⁷⁶⁾

672- Müslim, zühd 1; Tirmizî, zühd 16; ibn Mâce, zühd 3; Ahmed b. Hanbel. III, 197, 323, 389, 485.

673- Tirmizî, zühd 42.

674- Deylemî, Müsned, hadis no: 2709.

675- Ebû Nuaym, Hilye, VI, 354.

676- Ebû Dâvud, cennâiz 20; ibn Mâce, cenâiz 4; Ahmed b. Hanbel, V, 26, 27.

٦٧٧ - اِقْرَآؤْا عَلٰی مَوْتَاكُمْ يَيس .

677- Ölüm mukaddimleri (işaretleri) zuhûr eden hastalarınız üzerine Yâsin-i şerîf'i kırâat ediniz.⁽⁶⁷⁷⁾

٦٧٨ - كَفٰى بِالْمَوْتِ وَاِعْظَاً وَكَفٰى بِالْيَقِيْنِ غِنٰى .

678- Nâs'a (halka) vaaz için tefekkür-i mevt yetişir. Gınâ (zenginlik) için de, Rezzâk-ı hakîki'ye sıdk ve yakîn kâfidir.⁽⁶⁷⁸⁾

٦٧٩ - لَقِنُوْا مَوْتَاكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ .

679- Mukaddimât-ı mevt (ölüm alâmetleri) zâhir olan hastalarınızın yanlarında kelime-i tevhidi tekrar ile kendilerine ismâ' ve ihtâr ediniz, (onlara bunu işittirip söylemelerini sağlayınız.) demektir.⁽⁶⁷⁹⁾

٦٨٠ - مَنْ اتَّبَعَ الْجَنَازَةَ فَلْيَحْمِلْ بِجَوَابِ السَّرِيْرِ كُلِّهَا .

680- Cenâzeyi teşyî eden kimse tabutun her bir koluna girip birkaç hutve (adım) götürmeli.⁽⁶⁸⁰⁾

٦٨١ - مَنْ مَاتَ عَلَى شَيْءٍ بَعَثَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ .

681- Ömrünü ibâdetle geçirip vefat edenleri Cenâb-ı Hakk hayır ile ihyâ buyuracağı gibi vakitlerini meâsî ve menâhî (isyan ve günahlar) ile imrâr eyleyenleri (geçirenleri) dahî amelleriyle mütenâsib bir sûrette ba'seyler (diriltir).⁽⁶⁸¹⁾

٦٨٢ - مَوْتُ الْفُجَاءَةِ رَاحَةٌ لِلْمُؤْمِنِيْنَ وَآخِذَةٌ أَسْفٍ لِلْفَاجِرِ .

682- Mevt-i mufacie; yâni keyifsiz olmaksızın birden bire vefat etmek, redd-i mezâlim (hakk sâhiplerine haklarını vermek) ve vasiyyet gibi mukaddimât-ı saâdeti (mutluluğun ön hazırlıklarını) ikmâl etmiş sule-

677- Deylemî, Mûsned, Hadis no: 4866

678- Müslim, cenâiz 1, 2; Ebû Dâvud, cenâiz 16; Tirmîzî, cenâiz 7; Nesâî, cenâiz 4; ibn Mâce, cenâiz 3; Ahmed b. Hanbel, III, 3.

679- ibn Mâce, cenâiz 15.

680- Hâkim, Müstedrek, IV, 313.

681- Ebû Dâvud, cenâiz 10; Ahmed b. Hanbel, III, 424, IV, 219.

hâ için sebep-i rahat, ve fuseka (fâsıklar) için dahî alâmet-i gadabdır (gadab-ı ilâhiyye uğrama işâretidir).⁽⁶⁸²⁾

٦٨٣ - لَا تُؤَخِّرُوا الْجَنَازَةَ إِذَا حَضَرَتْ .

683- Cenâze hazır olunca defnini tehir etmeyiniz; lâkin namaz kılanlar yüze yahut kırka bâliğ olmak (ulaşmak) için zararsız tehir, müs-tesnâdır.⁽⁶⁸³⁾

٦٨٤ - لَا تَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ .

684- Tezyîd-i ibâdet, (ibâdeti artırmak) nimet-i hayata mutevakkıf (hayat nimetine bağlı) bulunduğundan mevt (ölüm) ile o nimetin zevâlini (yok olmasını) temennî etmeyiniz, demektir.⁽⁶⁸⁴⁾

٦٨٥ - يُبْعَثُ الْعَبْدُ عَلَى مَآمَاتٍ عَلَيْهِ .

685- Salâh-ı hâl ile (iyi bir hâlde) vefât edenler mesrûren (sevinerek) dirileceği gibi, -el-lyâzû billâh- (Allah'a sığınırız) isyân ve tuğyan (azgınlık ve taşkınlık) içinde vefât edenler de me'yûsen (ümitsiz) dirilecektir.⁽⁶⁸⁵⁾

٦٨٦ - ذَكَرُ الْمَوْتِ صَدَقَةٌ .

686- Mevti tezekkür (ölümü hatırlama) yâni dünyada misafir olduğun ve karîben (yakında) cemaat-i emvât'a (ölüler kervanına) iltihak edeceğine tefekkür (düşünmek) sadakadır.⁽⁶⁸⁶⁾

٦٨٧ - ذَكَرُ الْقَبْرِ يُقَرِّبُكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ .

687- Hakikatte hâneniz kabir olduğunu tahattur eylemek (düşünmek) sizi a'mâl-i sâlihaya teşvik cennete karîb eyler (yaklaştırır), demektir.⁽⁶⁸⁷⁾

682- İbn Mâce, cenâiz 18.

683- Buhârî, temennî 6; Müslim, zikr 11; Tirmizî, cenâiz 3, kıyâme 40; İbn Mâce, zühd 13; Ahmed b. Hanbel, III, 258, V, 109, 110, 111.

684- Müslim, cenne 83.

685- bk. Tirmizî, zühd 4; Nesâî, cenâiz 3.

686- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 72.

687- İbn Mâce, cenâiz 19.

٦٨٨ - مَنْ صَلَّى عَلَيْهِ مِائَةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ غُفِرَ لَهُ .

688- Bir müslim meyyitin (ölünün) üzerine müsliminden (müslümanlardan) yüz kişi namaz kılsa mağfûr olur (bağışlanır).⁽⁶⁸⁸⁾

٦٨٩ - مَنْ كَفَّنَ مَيِّتًا كَسَاهُ اللَّهُ مِنَ السُّنْدُسِ .

689- Muhtac bir meyyiti (ölüyü) tekfin eyleyen (kefenleyen) mümini Cenâb-ı Allah cennet sündüsü (ipeği) ile iksâ eder (örter).⁽⁶⁸⁹⁾

باب في الوصية وتركه

Vasiyyet

٦٩٠ - تَرَكَ الْوَصِيَّةَ عَارًا فِي الدُّنْيَا وَنَارًا وَشَنَارًا فِي الْآخِرَةِ .

690- Terk-i vasiyyet (vasiyyet etmemek) dünyada ayıp ve âr olduğu gibi, ukbada da bâis-i şeyn ve nâr olur (âhirette de kusûr ve cehenne- me girme sebebi olur).⁽⁶⁹⁰⁾

٦٩١ - الْمَحْرُومُ مَنْ حَرَّمَ الْوَصِيَّةَ .

691- Mahrûm şol bir kimsedir ki vasiyyet gibi sebeb-i necât ve ulûvv-i derecâtı (kurtuluşa ve yüksek derecelere ermeyi) müstelzim olan (ge- rektiren) hayırdan mahrûm olarak vefât eder, demektir.⁽⁶⁹¹⁾

٦٩٢ - مَنْ لَمْ يُوصِرْ لَمْ يُأْذَنْ فِي الْكَلَامِ مَعَ الْمَوْتَى .

692- Vasiyyet etmeksizin vefat eden bir mümin, civârında medfûn olan emvât (ölüler) ile tekellüm ve muhabbet etmeye (görüşüp konuş- maya) mezûn olamaz (bu konuda kendisine izin verilmez).⁽⁶⁹²⁾

688- Münâvî, Künûzû'l-hakâik, s. 147.

689- el-Müttekî, Kenzû'l-ummal, XVI, hadis no: 46019.

690- bk. ibn Mâce, vesâyâ 2.

691- bk. Dârimî, vesâyâ 3.

692- Deylemî, Müsned, hadis no: 7259.

٦٩٣ - الْوَصِيَّةُ حَقٌّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ .

693- Vasiyyet etmek, her mümin üzerine haktır.⁽⁶⁹³⁾

باب ماجاء في النياحة

Ölüye bağırarak ağlamak

٦٩٤ - اِثْنَانِ هُمَا بِيَهُمْ كُفْرُ الطَّغْنُ فِي الْأَنْسَابِ وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ .

694- İki şey vardır ki onlar bir insanda bulunursa sıfat-ı küfürden (küfür özelliklerinden) sayılır. Birisi sahîhu'n-neseb (nesebi sahîh) olan bir kimseye veled-i zinâ; yâni piçtir, diyerek iftirâ ve bu sûretle kendisini tâf-dîh eylemek (rezil ve mahcûb etmek). Diğeri vefât etmiş bir zâtın evsâf ve ahvâlini (özellik ve ve sıfatlarını) nazmen ve nesren (şiir veya nesir yoluyla) zikir ve ta'dâd ederek (sayıp dökerek) savt (ses) ile ağlamaktır.⁽⁶⁹⁴⁾

٦٩٥ - إِنَّ الْمَيِّتَ لَيُعَذَّبُ بِبُكَاءِ الْحَيِّ .

695- Tahkika (gerçekten) meyyit (ölü), dirilerin savt (ses) ile olan bükâlarından (ağlamalarından) muazzeb olur (sıkıntı çeker, azâb duyar).⁽⁶⁹⁵⁾

٦٩٦ - أَنَا بَرِيءٌ مِمَّنْ حَلَقَ وَسَلَقَ وَحَرَقَ .

696- Musîbet zamanında saçını yolmak, savt (ses) ile ağlamak, yakasını yırtıp elbisesini parçalamak gibi âdât-ı kabîhayı (çirkin âdetleri) irtikâb edenlerden ben, teberrî ederim (uzak dururum).⁽⁶⁹⁶⁾

693- Müslim, iman, 161.

694- Buhârî, cenâiz 32, 33, 44, megâzî 8; Müslim, cenâiz 16, 18, 19, 22, 23, 25, 27, 28; Ebû Dâvud, cenâiz 24, 25; Tirmîzî, cenâiz 22, 24; ibn Mâce, cenâiz 54; Muvattâ, cenâiz 27, Ahmed b. Hanbel, I, 36, 38, 41.

695- Buhârî, ilim 23, 24, 46, hacc 125, 130, 131, iman 15; Müslim, hacc 327, 330, 331; Ebû Dâvud, menâsik 78, 87; Tirmîzî, hacc 76; Nesâî, hacc 225; ibn Mâce, menâsik 74; Muvatta, hacc 242; Ahmed b. Hanbel, I, 216, 258, 269, 291, 300, 311.

696- el-Müttekî, Kenzü'l-ummâl, XV, hadîs no: 42416.

٦٩٧ - تُجْعَلُ النَّوَائِحُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ صَفَّيْنِ صَفٌّ عَنْ يَمِينِهِمْ وَصَفٌّ عَنْ يَسَارِهِمْ فَيَنْبَحْنَ عَلَى أَهْلِ النَّارِ كَمَا يَنْبَحُ الْكِلَابُ .

697- Emvât (ölüler) için savt ile (sesli) ağlayanlar yevm-i kıyâmette iki saf üzerine tertib olunurlar. Saffın birisi ehl-i azâbın (azâb görenlerin) sağında, diğeri solunda ahz-ı mevki-i şeâmet ederler (uğursuz yerlerini alırlar). Ve kelpelerin bağırışı gibi bağıarak, haykırarak derekât-i nâr-ı cahîm için (cehennem ateşinin alt basamaklarına) sevkolunurlar.⁽⁶⁹⁷⁾

٦٩٨ - ثَلَاثٌ مِنَ الْكُفْرِ شُقُّ الْجَيْبِ وَالنِّيَاحَةُ وَالطُّعْنُ فِي النَّسَبِ .

698- Üç şey, ehl-i küfür ef'âlinde (davranışlarındandır). Musîbet zamanında yaka yırtmak, emvat (ölüler) için savt ile (sesli) ağlamak ve neseb hakkında ta'netmek (kişilerin nesepleri hakkında ileri geri konuşmak).⁽⁶⁹⁸⁾

٦٩٩ - صَوْتَانِ مَلْعُونَانِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ مِزْمَارٌ عِنْدَ نِعْمَةٍ وَرَنَةٌ عِنْدَ مُصِيبَةٍ

699- İki sadâ (ses) vardır ki, bu sadâların sahibi iki cihanda mel'ûn; yâni rahmet-i Hakk'tan mahrûmdur. Birisi hengâm-ı sûrûda (sevinç ânında) düdük ve zurna; birisi musîbet zamanında feryâd ile ağlamak sadâsıdır.⁽⁶⁹⁹⁾

٧٠٠ - لَعَنَ اللَّهُ النَّايِحَةَ وَالْمُسْتَمِعَةَ .

700- Musîbet için savt ile (sesli) ağlayan ve istimâ' edenlere (dinleyenlere) Cenâb-ı Hakk lânet etsin. İşte bunun için matemde bulunmak câiz olamaz.⁽⁷⁰⁰⁾

٧٠١ - إِنَّ الْمَيِّتَ يُعَذَّبُ بِكُأَةِ أَهْلِهِ عَلَيْهِ .

697- bk. Tirmîzî, cenâiz 23; Ahmed b. Hanbel, II, 526; Nesâî, cenâiz 21, 85; Buhârî, cenâiz 78; ibn Mâce, cenâiz 40.

698- Deylemî, Müsned, hadis no: 3778 (değişik keliméyle).

699- Ebû Dâvud, cenâiz 25; Ahmed b. Hanbel, III, 65.

700- Nesâî, cenâiz 15; Ahmed b. Hanbel, I, 26, 36.

701- Tahkika (gerçekten) vefat eden kimse âilesinin bükâsıyla (ağlamasıyla) kabirde muazzeb olur (azâb görür, sıkıntı çeker).⁽⁷⁰¹⁾

باب ماجاء في عذاب القبر ودخول جهنم

Kabir azabı ve cehennem

٧٠٢ - اتَّقُوا الْبُؤْلَ فَإِنَّهُ أَوَّلُ مَا يُحَاسِبُ بِهِ الْعَبْدُ فِي الْقَبْرِ .

702- İstibrâ husûsunda takvâ üzere olunuz; zîrâ kabirde birinci muhâsebe (hesap görme) bevlden taharet (idrardan temizlenmek) hakkındadır.⁽⁷⁰²⁾

٧٠٣ - عَذَابُ الْقَبْرِ حَقٌّ فَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِهِ عَذَّبَ فِيهِ .

703- Kabir azâbı hakktır. Tasdîk etmeyen kimse kabirde muazzeb olur (azab görür).⁽⁷⁰³⁾

٧٠٤ - الْمُؤَحِّدُونَ مِنْ أُمَّتِي يُعَذَّبُونَ عَلَى نُقْصَانِ إِيْمَانِهِمْ .

704- Ümmetim olan muvahhidin (tevhid ehli müminler) mükellef oldukları ibâdâtın (ibâdetlerin) noksaniyla muazzeb olurlar (azab görürler).⁽⁷⁰⁴⁾

٧٠٥ - يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ ذَرَّةٌ مِنْ إِيْمَانٍ .

705- Kalbinde zerre kadar îmanı olan kimse, nâr-ı cahîmde (cehennem ateşinde) ebedî olarak kalmaz, demektir.⁽⁷⁰⁵⁾

701- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 35.

702- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 74.

703- Buhâri, cenâiz 87; Nesâî, sehv 64; Ahmed b. Hanbel, VI, 174.

704- el-Mütteki, Kenzü'l-ummal, XIV, hadis no: 39551.

705- bk. Buhâri, tevhid 24, 36; Müslim, îman 147, 149; 185, 302; Tirmîzi birr 61; Nesâî, îman 18; Ahmed b. Hanbel I, 296, 416; II, 166, III, 94; V 43.

باب ماجاء فى المديون

Borçlu

٧٠٦ - صَاحِبُ الدِّينِ مَأْسُورٌ فِي قَبْرِهِ .

706- Medyûn (borçlu) kabrinde mahbûstur (orada da rahat değildir, esir ve hapis gibidir).⁽⁷⁰⁶⁾

٧٠٧ - صَاحِبُ الدِّينِ مَغْلُولٌ فِي قَبْرِهِ لَا يُفَكُّهُ إِلَّا قَضَاءُ دَيْنِهِ .

707- Medyûnen (borçlu olarak) vefat edenlerin kabirlerinde elleri omuzlarına bağlıdır. Edâ-yı deynden (borçlarını ödemekten) başka, ellerini birşey açamaz.⁽⁷⁰⁷⁾

٧٠٨ - خِيَارُكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً لِلدِّينِ .

708- Sizin ber-güzîdeniz (hayırlınız) şol bir kimsedir ki, zimmetinde olan borcu hakk sâhibini incitmeden îfâ eder.⁽⁷⁰⁸⁾

706- bk. Deylemî, Müsned, hadis no: 3787.

707- Deylemî, Müsned, hadis no: 3788.

708- Buharî, vekâle 5, 6; istikrâz 4, 6, 7; hibe 23, 25; Müslim, musâkât 118, 122; Ebû Dâvud, buyû' 11; Tirmizî buyû' 73, 75; Nesâî, buyû' 64, 103; ibn Mâce sadakât 16, ticârât 62; Mu-vatta', buyû' 79; Dârimî, buyû' 31; Ahmed b. Hanbel, II, 377, 393, 416, 431, 456, 476, 509, VI, 390.

باب القرض

Borç verme

٧٠٩ - كُلُّ قَرْضٍ صَدَقَةٌ .

709- Muhtâc olup da mürâcaat edenlere verilen şeylerin kâffesi (tamamı), sadaka gibi ecir ve mesûbâtı (sevâbı) mûcibdir.⁽⁷⁰⁹⁾

٧١٠ - كُلُّ قَرْضٍ جَرَّ مَنَفَعَةً فَهُوَ رِبَاءٌ .

710- Herhangi bir karz (borç) ki bir menfaati (faydayı) cerr etsin (celb etsin) fâiz gibi haramdır.⁽⁷¹⁰⁾

٧١١ - قَرْضُ الْعَنِيِّ خَيْرٌ مِنْ صَدَقَتِهِ .

711- Ağniyânın (zenginlerin) muhtâcin'e (ihtiyac sâhiplerine) ikrâzı (borç vermesi), sadakasından efaldır. Zirâ muhtac olmayan istikrâz etmez (borç istemez).⁽⁷¹¹⁾

باب ماجاء في الربا

Ribâ (fâiz)

٧١٢ - أَلَاخِذْ وَالْمُعْطَى فِي الرِّبَا سَوَاءٌ .

712- Fâizde alan-veren müsâvîdir (eşittir, gûnahta ortaktır).⁽⁷¹²⁾

٧١٣ - بَشَّرَ آكِلَ الرِّبَا وَمَانِعَ الزَّكَاةِ بِالنَّارِ .

713- Fâiz yiyenlerle zekât vermeyenleri nâr-ı cahîm ile (cehennem ateşiyle) tebşîr et (müjdele).⁽⁷¹³⁾

709- Suyûtî, el-Câmi'u's-sağîr, II, 98.

710- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ II, hadis no: 1991.

711- bk. Beyhakî, es-Sünenü'l-kübrâ, V, 354.

712- Müslim, müsâkât 82; Nesâî, buyû 44.

713- Deylemî, Müsned; hadis no: 2171.

باب ماجاء فى الطمع

Tama'

٧١٤ - إِيَّاكُمْ وَالطَّمَعَ فَإِنَّهُ هُوَ الْفَقْرُ الْحَاضِرُ وَإِيَّاكُمْ وَمَا يُعْتَدَرُ مِنْهُ .

714- Nâs'ın (halkın) elinde bulunan şeye tama'dan hazer ediniz; zî-râ tama' ayn-ı fakrdır (fakirliğin ta kendisidir). Kezâlik (aynı şekilde) neticesi mahcûbiyetle mazereti müstelzim (mahcub olup özür dilemeyi gerektirecek) olan fenâlıktan da ictinâb ediniz (sakınınız).⁽⁷¹⁴⁾

٧١٥ - الطَّمَعُ يَذْهَبُ الْحِكْمَةَ مِنْ قُلُوبِ الْعُلَمَاءِ .

715- Mal-i dünyaya (dünya malına) tama; marifetullah'ı kulûb-i ule-mâdan (âlimlerin kalplerinden) izâle eder.⁽⁷¹⁵⁾

714- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 859.

715- Suyûtî, el-Camî'u's-sağîr, II, 60.

باب ماجاء فى النهب والسرقة والغش والحيانة

Hırsızlık, adam kandırma ve hıyânet

٧١٦ - لَيْسَ مِنَّا مَنْ اتَّهَبَ أَوْ سَلَبَ أَوْ أَشَارَ بِالسُّلْبِ .

716- Nehb u gâret edenler (çapulculuk ve yağmacılık edenler) ve haksız yere-insanları soyanlar, veyahut soymak için emir ve işâret edenler, bizden değillerdir. Yâni ümmet-i kâmilemizden hâricdirler. ⁽⁷¹⁶⁾

٧١٧ - لَيْسَ مِنَّا مَنْ غَشَّ .

717- Gaşş ve hîle eden (başkasını kandıran) kimseler cemaat-i islâmiyyemizden ma'dûd olmaz (müslümânlardan sayılamaz). ⁽⁷¹⁷⁾

٧١٨ - مَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا .

718- Muâmelâtta bize gaşş (kandırma) ve hîle edenler bizden değildir. ⁽⁷¹⁸⁾

٧١٩ - الْمُحْتَكِرُ مَلْعُونٌ .

719- Muhtekir (ihtikâr yapan, karaborsacı) mel'ûndur. ⁽⁷¹⁹⁾

716- Hâkim, Müstedrek, II, 135.

717- Müslim, iman 164; Ebû Dâvûd, buyû 50; Tirmizî, buyû' 72; ibn Mâce, ticârât 36; Dârimî, buyû' 10; Ahmed b. Hanbel, II, 50, 242, 417, III, 466, IV, 45.

718- 717 nolu hadiste geçen kaynaklar.

719- ibn Mâce, ticârât 6; Dârimî, buyû' 12.

٧٢٠ - مَنْ غَشَّ أُمَّتِي فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ .

720- Muâmelât-ı dünyeviyyede (dünyevî işlerde) olsun, umûr-i dîniyyede (dînî konularda) olsun, ümmetime hîle ve hud'a eden kimseye Cenâb-ı Hakk lânet etsin.⁽⁷²⁰⁾

باب ماجاء فى الرشوة

Rüşvet

٧٢١ - أَخَذُ الْأَمِيرِ الْهَدِيَّةَ سُحْتٌ وَقَبُولُ الْقَاضِي الرِّشْوَةَ كُفْرٌ .

721- Âmirlerin aldığı hediyeye haram, kadıların rüşvet kabûlü ise küfre karîb (yakın) bir gûnahtır.⁽⁷²¹⁾

٧٢٢ - الرَّاشِي وَالْمُرْتَشِي فِي النَّارِ .

722- Rüşveti veren ve alan her ikisi de nâr-ı cahîmdedir.⁽⁷²²⁾

٧٢٣ - لَعَنَ اللَّهُ الرَّاشِيَّ وَالْمُرْتَشِيَّ وَالرَّائِشَ الَّذِي يَمْشِي بَيْنَهُمَا .

723- Rüşveti alana, verene ve tavassut edene Cenâb-ı Hakk lânet etsin.⁽⁷²³⁾

٧٢٤ - لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الرَّاشِيِّ وَالْمُرْتَشِيِّ .

724- Rüşveti veren ve alana Hazret-i Allah lânet etsin.⁽⁷²⁴⁾

٧٢٥ - مَنْ أَخَذَ رِشْوَةً فِي الْحُكْمِ كَانَتْ سِتْرًا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ .

725- Hük-m-i şer'îyi infâz için hâkimin aldığı rüşvet kendisiyle cennet arasında, bir hâil-i hâil (korkulu perde) olur.⁽⁷²⁵⁾

720- 717 nolu hadîsteki kaynaklar.

721- Suyûtî, el-Camî'u's-sağîr, I, 14.

722- Tirmizî; ahkâm 9; Ebu Dâvûd, ekziye 4; ibn Mâce ahkâm 2; Ahmed b. Hanbel II, 164, 190, 194, 212, 387, 388, V, 279.

723- Tirmizî; ahkâm 9; Ebu Dâvûd, ekziye 4; ibn Mâce ahkâm 2; Ahmed b. Hanbel II 164, 190, 194, 212, 387, 388, V, 279.

724- Tirmizî; ahkâm 9; Ebu Dâvûd, ekziye 4; ibn Mâce ahkâm 2; Ahmed b. Hanbel II 164, 190, 194, 212, 387, 388, V, 279.

725- Dârimî, ekziye 4; ahkâm 2; Muvatta', musâkât 2.

باب ماجاء فى الكذب والزور

Yalan konuşmak

٧٢٦ - إِذَا كَذَبَ الْعَبْدُ كَذِبَةً تَبَاعَدَ عَنْهُ الْمَلَكُ مِيلًا مِنْ تَتْنٍ مَا جَاءَ بِهِ

726- İnsan kizbi (yalanı) irtikâb edince o kizbin râyiha-i kerîhesiyle (kötü kokusuyla) muhâfız olan melâike-i kirâm kendisinden bir mil te-bâud eder (uzaklaşır).⁽⁷²⁶⁾

٧٢٧ - أَعْظَمُ الْخَطَايَا اللِّسَانُ الْكَذُوبُ .

727- Günahların a'zamı (en büyüğü) lisânın kizbidir (yalandır).⁽⁷²⁷⁾

٧٢٨ - أَنَّهُكُمْ عَنِ الزُّورِ .

728- Kizb (yalan), bühtân (iftirâ), gıybet (dedikodu), şehâdet-i zûr (yalancı şahidlik) gibi kabâyihden (günahlardan) sizi nehyederim.⁽⁷²⁸⁾

٧٢٩ - إِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ فَإِنَّ الْكَذِبَ مُجَانِبٌ لِلْإِيمَانِ .

726- Tirmizî, birr 46.

727- Suyûtî, el-Cami'u's-sağîr, I, 48.

728- Suyûtî, el-Cami'u's-sağîr, I, 111.

729- Yalandan hazer ediniz (sakininiz). Zira yalan ile iman cem'olmaz (bir arada bulunmaz).⁽⁷²⁹⁾

٧٣٠ - الْكَذِبُ يُسَوِّدُ الْوَجْهَ وَالنَّمِيمَةُ عَذَابُ الْقَبْرِ .

730- Kizb (yalan) insanın yüzünü kara eyler, iki şahsın beynini ifsâda (arasını bozmaya) çalışmak, azâb-ı kabri intâc eder (kabir azâbını gerektirir).⁽⁷³⁰⁾

٧٣١ - الْكَذِبُ مُجَانِبُ الْإِيمَانِ .

731- Yalan ile iman bir mahalde bulunmaz.⁽⁷³¹⁾

٧٣٢ - الْكَذِبُ يَنْقُصُ الرِّزْقَ .

732- Yalan rızkın bereketini tenkis eder (eksiltir).⁽⁷³²⁾

٧٣٣ - مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ مَنْ كَذَبَ .

733- Yalan söyleyenler ekîden (muhtakkak) mel'undur (lânete uğramıştır).⁽⁷³³⁾

٧٣٤ - مَنْ كَذَبَ كَذِبَةً فَهُوَ مَلْعُونٌ ثَلَاثًا .

734- Bir defa yalan söyleyen üç defa lânete müstahak olur.⁽⁷³⁴⁾

باب ماجاء في الغيبة

Gıybet (dedikodu)

٧٣٥ - إِيَّاكُمْ وَالْغَيْبَةَ. فَإِنَّ الْغَيْبَةَ أَشَدُّ مِنَ الزُّنَا .

729- Ahmed b. Hanbel, I, 5.

730- Aclûnî, keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 1920.

731- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 1921.

732- Deylemî, Müsned, hadis no: 4947.

733- Deylemî, Müsned, hadis no: 6394.

734- el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, III, hadis no: 7033.

735- Gıybetten hazer ediniz (sakınınız); zira gıybetin bir kısmı zinâdan eşeddır (beterdir).⁽⁷³⁵⁾

٧٣٦ - لَيْسَ لِلْفَاسِقِ غَيْبَةٌ .

736- Fısk ve fücûru zâhir olanların (haramları açıktan işleyen fasıkların) gıybeti haram olmaz.⁽⁷³⁶⁾

٧٣٧ - مَنْ أَلْقَى جِلْبَابَ الْحَيَاءِ فَلَا غَيْبَةَ لَهُ .

737- Bir kimse hayâ.libâsını bırakırsa (hayâsızlaşırsa) gıybeti haram olmaz.⁽⁷³⁷⁾

٧٣٨ - أَلْعِيَّةُ أُخْتُ الزَّوْنَا وَهِيَ مُضَارِعَتُهُ .

738- Gıybet, zînânın hemşîresi (kızkardeşi) ve onun şebîhesidir (benzeridir).⁽⁷³⁸⁾

٧٣٩ - الْمَغْتَابُ وَالْمُسْتَمِعُ شَرِيكَانِ فِي الْإِثْمِ .

739- Gıybet edenlerle istimâ eyleyenler (gıybeti dinleyenler) günah-ta şeriktirler (ortaktırlar).⁽⁷³⁹⁾

باب ماجاء في الحسد

Hased (kıskançlık)

٧٤٠ - إِيَّاكُمْ وَالْحَسَدَ فَإِنَّ الْحَسَدَ تَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ .

740- Hasedden hazer ediniz (sakınınız). Tahkika (gerçekten) ateş hababı (odunu) mahvettiği gibi hased de hasenâtın mahvına (sevap ve iyiliklerin yok olmasına) sebep olur.⁽⁷⁴⁰⁾

735- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 1812.

736- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2151.

737- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2151.

738- bk. Deylemî, Müsned, hadis no: 4323.

739- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2323.

740- ibn Mâce, zühd, 22; Ebû Dâvûd, edeb, 44.

٧٤١ - الْحَسَدُ يُفْسِدُ الْإِيمَانَ كَمَا يُفْسِدُ الصَّبْرَ الْعَسَلَ .

741- Sarı sabir (acı otun özü) balı ifsâd ettiği gibi hased de müminin îmanını ifsâd eder (bozar).⁽⁷⁴¹⁾

٧٤٢ - لَا يَجْتَمِعُ الْإِيمَانُ وَالْحَسَدُ فِي قَلْبٍ عَبْدٍ أَبَدًا .

742- Îmân ile hased bir mümin-i kâmilin kalbinde kat'iyen birleşmez.⁽⁷⁴²⁾

٧٤٣ - الْحَسَدُ يَأْكُلُ الْحَسَنَاتِ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ .

743- Ateş hatabı (odunu) yakıp imhâ ettiği gibi gayrda (başkasında) olan nimetin zevâlini arzu eylemek mânâsında olan “hased”, dahî insanın amel ve ibâdetini mahveyler.⁽⁷⁴³⁾

باب ذم العجب والكبر

Ucüb ve kibir

٧٤٤ - إِنَّ الْعُجْبَ لَيَحْبِطُ عَمَلَ سَبْعِينَ سَنَةً .

744- Tahkika (gerçekten) ucüb yâni bir insan kendini beğenip diğeri (başkasını) beğenmemek, yetmiş sene bile ibadeti ifnâ ve imhâ eder (yok eder).⁽⁷⁴⁴⁾

٧٤٥ - إِيَّاكُمْ وَالْكِبْرَ فَإِنَّ إِبْلِيسَ حَمَلَهُ الْكِبْرَ عَلَى أَنْ لَا يَسْجُدَ لِآدَمَ .

745- Kibirden hazer ediniz (sakininiz); zîra İblis'i, Adem -aleyhisselâm'a secde etmemeye kibir, sevk etmiştir.⁽⁷⁴⁵⁾

741- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 1131.

742- Nesâî, cihad 8.

743- Ebû Dâvûd, edeb 44; ibn Mâce, zühd 22.

744- Suyûtî, el-câmi'u's-sağîr, I, 84.

745- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, X, 226.

٧٤٦ - بِئْسَ الْعَبْدُ عَبْدٌ تَحَيَّلَ وَاحْتَالَ وَنَسِيَ الْكِبِيرَ الْمُتَعَالَ بِئْسَ الْعَبْدُ
عَبْدٌ تَجَبَّرَ وَاعْتَدَى وَنَسِيَ الْجَبَّارَ الْأَعْلَى .

746- Ne fenâ bir kuldur şol kimse ki kendini fâzıl (değerli) bilip kibreyler ve azamet-i kibriyâ (gerçek büyüklük) Cenâb-ı Hakk'a mahsûs olduğunu düşünmez. Kezâlik (aynı şekilde) ne kadar kötüdür şol kimse ki tecebbür ve teaddî ile (büyüklenerek ve zulmederek) hukuk-ı ibâda (kul hakkına) tecâvüz eder, Cebbâr olan Cenâb-ı Aliyyü'l-A'lâ'yı unuttur.⁽⁷⁴⁶⁾

٧٤٧ - قَالَ اللَّهُ تَعَالَى الْكِبْرِيَاءُ رِدَائِي فَمَنْ نَازَعَنِي فِي رِدَائِي قَصَمْتُهُ .

747- Cenâb-ı Allah buyurmuştur ki, büyüklük kendime mahsûs bir sıfat-ı Sübhâniye'mdir. Bunda benimle iştirak eylemek fikrinde bulunan mütekebbirleri yevm-i kıyâmette zelîl ve helâk ederim.⁽⁷⁴⁷⁾

٧٤٨ - مَنْ تَكَبَّرَ وَضَعَهُ اللَّهُ .

748- Bir kimse kendini büyük zannedip nâs'ı (insanları) tasgîr ederse (küçük görürse) Cenâb-ı Allah o kimseyi hakîr eder.⁽⁷⁴⁸⁾

٧٤٩ - لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبَرٍ .

749- Kalbinde cüz'î (zerre kadar) bir kibir bulunan kimse azâb görmedikçe cennete dâhil olmaz.⁽⁷⁴⁹⁾

746- Tirmizî, kıyâme 17; Ahmed b. Hanbel, V, 445.

747- Ahmed b. Hanbel, II, 248, 376, 414, 427, 442; Ebû Dâvûd, libâs 25; ibn Mâce, zühd 16.

748- ibn Mâce, zühd 16.

749- Buhârî, îman 15; rikâk 35, 51; fiten 13, tevhid 24, 36; Müslim, îman 147-149, 185, 230, 302, 304, 326, fiten 52, 116; ibn Mâce, mukaddime 9, zühd 16, 37; Dârimî, mukaddime 8; Ahmed b. Hanbel, I, 272, 296, 399, 412, 416, 451, II, 164, 166, 215, III, 12, 17, IV, 151, V, 198, 199.

باب ماجاء فى المنافق والشرك الحفى

Münafıklık ve şirk-i hafî

٧٥٠ - أَخَوْفُ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي كُلِّ مُنَافِقٍ عَلِيمِ اللِّسَانِ .

750- Ümmetim üzerine en ziyâde korktuğum şey, amel ve ibâdeti olmadığı halde mehâfil ve mecâliste (toplantı ve meclislerde) ibrâz-ı ilim ve fesâhat (ilim ve güzel konuşma gösterisi) gibi sıfat-ı nifakı (nifak özelliklerini) ihtiyâr eden kimsenin hâl ve şânıdır (durumudur).⁽⁷⁵⁰⁾

٧٥١ - ذُو الْوَجْهَيْنِ فِي الدُّنْيَا يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَلَهُ وَجْهَانِ مِنْ نَارٍ .

751- Dünyada ikiyüzlü olan hâin ve münâfıklar yevm-i kıyamete iki yüzü ateş olduğu hâlde gelirler.⁽⁷⁵¹⁾

٧٥٢ - الشَّرُّ الْخَفِيُّ أَنْ يَعْمَلَ الرَّجُلُ لِمَكَانِ الرَّجُلِ .

752- Şirk-i hafî (gizli şirk) nâs'ın (halkın) medhini veya ihsânını veya-

750- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 160.

751- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, VIII, 95.

hud tâzîmini kazanmak maksadıyla amel ve ibâdet etmektir. Şirk-i zâ-hir ise beyandan müstağnidir (açıklamaya gerek yok).⁽⁷⁵²⁾

٧٥٣ - الشِّرْكُ أَخْفَىٰ فِي أُمَّتِي مِنْ دَيْبِ التَّمَلِّ عَلَى الصَّفَا فِي اللَّيْلَةِ
الظُّلُمَاءِ وَأَذْنَاهُ أَنْ تُحِبَّ عَلَى شَيْءٍ مِنَ الْجَوْرِ أَوْ تُبْغِضَ عَلَى شَيْءٍ
مِنَ الْعَدْلِ .

753- Şirk benim ümmetimde karanlık geceleri mermer taş üzerinde yürüyen karıncanın izinden, eserinden daha hafidir (gizlidir). Bunun ed-nâsı (aşağı derecesi) cevri ile (zulümle) yapılan ef'âli (davranışları) hoş görmek yahud adâlet dairesinde görülen birşeyi sevmemektir.⁽⁷⁵³⁾

٧٥٤ - مَنْ أَرَى النَّاسَ فَوْقَ مَا عِنْدَهُ مِنَ الْحَشِيَّةِ فَهُوَ مُنَافِقٌ .

754- Nâs'a (halka) sâlih (iyi) görünmek için Cenâb-ı Hakk'tan olan havf ve haşyetinin (korkusunun) fevkında bir haşyet gösterenler riyâ-kâr ve münâfıktır.⁽⁷⁵⁴⁾

٧٥٥ - مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا بَعَمَلِ الْآخِرَةِ فَمَالَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ .

755- Dünya için ibâdet eden kimse nâm-i uhrevî'den (ahiret rahatlığından ve cennetten) mahrum olur. Meğer ki mağfûr olsun (ilâhî afva nâil bulunsun).⁽⁷⁵⁵⁾

٧٥٦ - وَيَلْ لِمَنْ لَبَسَ الصُّوفَ وَخَالَفَ فِعْلُهُ قَوْلَهُ .

756- Veyl şol bir kimseye (yazıklar olsun o adama) ki, libâs-ı sûfiyye-yi iksâ eder (derviş hırkası giyer) de kavil ve fiili birbirine muhâlif olur.⁽⁷⁵⁶⁾

٧٥٧ - وَيَلْ لِمَنْ يَذْكُرُ اللَّهَ بِلسَانِهِ وَيَعْصِيهِ بِقَلْبِهِ .

752- bk. Deylemî, Mûsned, hadis no: 3675.

753- Ebû Nuaym, Hilye, IX, 253.

754- Deylemî, Mûsned, hadis no: 5880.

755- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2527.

756- Deylemî, Mûsned, hadis no: 7162.

757- Veyl şol kimseye (yazıklar olsun o şahsa) ki lisan ile Allah'ı zikreder, kalbinden ise Cenâb-ı Hakk'ın yaptığına râzı olmaz.⁽⁷⁵⁷⁾

٧٥٨ - وَيُلِّ لِمَنْ يُكْثِرُ ذِكْرَ اللَّهِ بِلِسَانِهِ وَيَعْصِي اللَّهَ بِعَمَلِهِ .

758- Veyl şol kimseye (yazıklar olsun o şahsa) ki lisân ile Cenâb-ı Allah'ı çok zikreder, fiile gelince şer'im hilâfını (şeriatın emirinin aksini) irtikâb ile Allah'a âsî olur.⁽⁷⁵⁸⁾

٧٥٩ - فِي أُمَّتِي كَذَّابُونَ دَجَّالُونَ .

759- Ümmetimde yalancılar, deccâllar vücûda gelir. *Yalancı ve deccâlden maksad-ı Risalet-penâhîleri (Peygamberimizin bundan kasdı), zâhirde nâs'ı (halkı) irşâd ve ıslah etmek sıfatıyla görünüp hakikatte halkı mütâbaat-i şerîatten (şeriata uymaktan) alıkoyanlardır.*⁽⁷⁵⁹⁾

باب ماجاء في ذم الجهل

Cehâletin kötülüğü

٧٦٠ - ذَنْبُ الْعَالِمِ ذَنْبٌ وَاحِدٌ وَذَنْبُ الْجَاهِلِ ذَنْبَانِ .

760- Âlimin günâhı birdir, cahilin ise ikidir. Zira cehl (bilmemek) de bir günah addolunur.⁽⁷⁶⁰⁾

٧٦١ - الْمُتَعَبِّدُ بِغَيْرِ فَقْهِ كَالْحِمَارِ فِي الطَّاحُونِ .

761- Feraiz-i diniyyesini(dinin emrettiği farzları) öğrenmeksizin ibâdet edenler değirmen eşiği gibidir; *yâni seyr u sülûk edip Hakk'a vâsıl olamaz.*⁽⁷⁶¹⁾

757- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 164.

758- Deylemî, Mûsned, hadis no: 7160.

759- el-Müttekî, Kenzü'l-ummâl, XIV, hadis no: 38360.

760- Deylemî, Mûsned, hadis no: 3165.

761- Dârimî, Mukaddime 29.

باب فى السب والشتم والاذى

**İnsanlara sövmek, kötü söz söylemek
ve onlara eziyet etmek**

٧٦٢ - سَبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ .

762- Mümini sebb ve şetmetmek (sövüp saymak) fık ve bi-gayri hakkın (haksız yere) katli ise küfre karîbdır (yakındır).⁽⁷⁶²⁾

٧٦٣ - مَنْ آذَى مُسْلِمًا فَقَدْ آذَانِي وَمَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى اللَّهَ .

763- Bir müslim'e ezâ eden bana ezâ etmiş olur. Ve bana yapılan ezâ ise Cenâb-ı Hakk'a rücû eder.⁽⁷⁶³⁾

٧٦٤ - مَنْ آذَى ذِمِّيًّا فَأَنَا حَصْمُهُ .

764- Her kim ki hükûmet-i islâmiyyenin (islâm devletinin) zîr-i cenâh (kanadı altında) ve taht-ı emânetinde (emaneti altında) bulunan bir gayr-i müslim'e ezâ ederse ben o kimsenin hasmıyım.⁽⁷⁶⁴⁾

762- Buhârî, İman 36, edeb 44, fiten 48; Müslim, İman 116; Tirmizî, birr 51, İman 15; Nesâî, tahrim 27; İbn Mace, fiten 4, mukaddime 7, 9; Ahmed b. Hanbel, I, 176, 178, 385, 411, 417, 433, 439, 446, 454, 460.

763- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2349.

764- Suyûtî, el-Cami'u's-sağîr, II, 165.

٧٦٥ - مَنْ حَمَلَ عَلَيْنَا السِّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا .

765- Müminlere teşhîr-i silâh eden (müminlere kullanmak üzere silâh taşıyan) kimse, cemâat-i müminine iltihak etmez (onlara karışamaz), demektir.⁽⁷⁶⁵⁾

٧٦٦ - مَنْ ضَرَبَ مَمْلُوكَهُ ظُلْمًا أُقِيدَ مِنْهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ .

766- Memlûkûnü (kölesini veya işçisini) haksız yere darb eden (döven) kimse, yevm-i kıyâmette mahbûsiyetle cezâ görür.⁽⁷⁶⁶⁾

٧٦٧ - قِتَالُ الْمُسْلِمِ كُفْرٌ وَسِيَايُهُ فُسُوقٌ وَلَا يَحِلُّ لِمُسْلِمٍ أَنْ يَهْجُرَ أَخَاهُ فَوْقَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ .

767- Müslimi katl (müslimanı öldürmek) küfür gibi günah, sebb ve şetm (sövüp saymak) ise bâis-i fisktır (günaha girmeğe sebebedir). Ke-zâlik (aynı şekilde) bir mümin için üç günden ziyâde din kardeşiyle kîn tutmak câiz olamaz.⁽⁷⁶⁷⁾

٧٦٨ - مَنْ عَيَّرَ أَخَاهُ بِذَنْبٍ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَعْمَلَهُ .

768- Din kardeşini meâyibden biriyle (herhangi bir ayıpla) tâyîb eden (ayıplayan) kimse, o aybı bizzat kendisi yapmadıkça vefât etmez.⁽⁷⁶⁸⁾

٧٦٩ - الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ .

769- Müslim-i kâmil (gerçek müslüman) şol bir kimsedir ki, müslümanlar onun dilinden ve elinden emîn olsun.⁽⁷⁶⁹⁾

765- Buhârî, fiten 7, diyât 2; Müslim, îman 161, 163, 164, fiten 16; Nesâî, tahrim 26, 29; Tirmizî, hudûd 26; ibn Mâce, fiten 11; Dârimî, siyer 76; Ahmed b. Hanbel II, 3, 53, 184, 185, 224, 329, 417.

766- Müslim, îman 29.

767- Buhârî, îman 36, edeb 44, fiten 8; Müslim, îman 116; Tirmizî, birr 51, îman 15; Nesâî, tah-rîm 27; ibn Mâce, fiten 4, mukaddime 8, 9; Ahmed b. Hanbel, I, 176, 178, 385, 411, 433, 454, 417, 439, 446, 460.

768- Tirmizî, kıyâme 53.

769- Buhârî, îman 4, 5, rikâk 26; Müslim, îman 64, 65; Ebû Dâvûd, cihad 2; Tirmizî, kıyâme 52, îman 12; Nesâî, îman 8, 9; Dârimî, rikâk 4, 8; Ahmed b. Hanbel, II, 160, 163; 187, 191, 192, 195, 205, 206, 209, 212, 215, 224, 379, III, 154, 372, 391, 440, IV, 114, 385, VI, 21, 22.

٧٧٠ - لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ سَيِّئُ الْمَلَكَةِ .

770- Kölelerine bed (kötü) muâmelede bulunan kimse azâbsız cennete dühûl edemez (giremez).⁽⁷⁷⁰⁾

٧٧١ - الْوَيْلُ لِمَنْ غَضِبَ وَيَنْسَى غَضَبَ اللَّهِ .

771- Veyl şol kimseye (yazıklar olsun o şahsa) ki bir mümine gadab eder, Cenâb-ı Hakk'ın gadabını düşünmez.⁽⁷⁷¹⁾

٧٧٢ - لَا تَقُلْ لِقَصِيرٍ يَا قَصِيرُ تُرِيدُ بِذَلِكَ عَيْهٖ .

772- Aybını yüzüne söylemek üzere kasır olanlara (kısa boylulara): "Yâ kasır" (hey kısa boylu) diyerek hitâb eyleme!⁽⁷⁷²⁾

باب شهادة الزور

Yalancı şahidlik

٧٧٣ - شَاهِدُ الزُّورِ لَا تُزْوَلُ قَدَمَاهُ حَتَّى يُوجِبَ اللَّهُ لَهُ النَّارَ .

773- Şâhid-i zûr (yalancı şâhid) edâ-yı şehâdet için (şahidlik etmek üzere) daha yerinden hareket etmezden evvel, kendisini Cenâb-ı Allah azâb-i cahîm'e (cehennem azabına) müstahak eder.⁽⁷⁷³⁾

٧٧٤ - مَنْ كَتَمَ شَهَادَةً إِذَا دُعِيَ إِلَيْهَا كَانَ كَمَنْ شَهِدَ بِالزُّورِ .

774- Edâ-yı şehâdet için (şahidlik etmek üzere) dâvet olunan kimse şehâdetini ketmederse (gördüğünü söylemezse) şâhid-i zûr (yalancı şâhid) gibi bir günah-ı kebîr (büyük günah) irtikâb etmiş olur.⁽⁷⁷⁴⁾

770- ibn Mâce, edeb 10.

771- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2976.

772- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 161.

773- ibn Mâce, ahkâm 32.

774- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid IV, 200.

باب ماجاء فى الزنا

Zinâ

٧٧٥ - إِذَا زَنَى الْعَبْدُ خَرَجَ مِنْهُ الْإِيمَانُ فَكَانَ عَلَى رَأْسِهِ كَالظِّلَّةِ فَإِذَا أَقْلَعَ رَجَعَ إِلَيْهِ .

775- Bir kul zinâ ettikte nûr-ı îman kalbinden hâric olur (çıkarmış, gider). Bir gölge gibi üstünde bulunur. Ancak tevbe ile rücû eder (geri döner).⁽⁷⁷⁵⁾

٧٧٦ - إِذَا ظَهَرَتِ الْفَاحِشَةُ كَانَتْ الرَّجْفَةُ .

776- Zinâ gibi fuhşiyâtın (kötülüklerin) zuhûru, hareket-i arzın vukuunu (yerin sarsılmasını) mûcib olur.⁽⁷⁷⁶⁾

٧٧٧ - إِنَّ الزُّنَاةَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ تَشْتَعِلُ وَجُوهُهُمْ نَارًا .

777- Tahkîka (gerçekten) zinâ eden kimselerin vücûdu yevm-i kıyamette ateş kesilir, fırın gibi iştiâl eder (alev alır parlar).⁽⁷⁷⁷⁾

775- Ebû Dâvûd, sünne 15; Tirmizî, îman 11.

776- Deylemî, Müsned, hadis no: 1010.

777- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, VI, 255.

٧٧٨ - إِيَّاكُمْ وَالزَّيْنَاءَ فَإِنَّ فِيهِ أَرْبَعَ حِصَالٍ يَذْهَبُ الْبُهَاءُ عَنِ الْوَجْهِ وَيَقْطَعُ الرِّزْقَ وَيُسْخِطُ الرَّحْمَنَ وَيُورِثُ الْخُلُودَ فِي النَّارِ .

778- Zinâdan hazer ediniz (sakininiz). Zirâ zinâda dört hal vardır. Vechte (yüzde) olan nûr-i cemâlî (güzellik nûrunu), rızıkta olan hayır ve bereketi giderir. Cenâb-ı Allah'ın gadabını ve tûl müddet nâr-ı cahîm ile azâbı intâc eder (uzun süre, cehennem azâbına uğramayı gerektirir).⁽⁷⁷⁸⁾

٧٧٩ - زَيْنَاءُ الْعَيْنَيْنِ النَّظَرُ .

779- Gözlerin zinâsı, harama nazardır.⁽⁷⁷⁹⁾

٧٨٠ - زَيْنَاءُ اللِّسَانِ الْكَلَامُ .

780- Lisanın zinâsı, câiz olmayan kelâmı söylemektir.⁽⁷⁸⁰⁾

٧٨١ - مَنْ زَنَى خَرَجَ مِنْهُ الْإِيمَانُ فَإِنْ تَابَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ .

781- Bir kimse zinâ ederse îmanı ondan çıkar. Şu kadar var ki kemâl-i nedâmetle (tam bir pişmanlıkla) hâlisân tevbe ederse afvolunur.⁽⁷⁸¹⁾

٧٨٢ - مَنْ حَفِظَ مَا بَيْنَ فَكِّهِ وَرَجْلَيْهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ .

782- Bir kimse ağzını menhiyâtтан (yasaklardan) ve fercini (avret mahallini) fuhşiyâtтан (haram münâsebetlerden) hıfz ederse (korursa) cennete dahil olur.⁽⁷⁸²⁾

Yâni bazı kimseler, her hâl ve harekâtını Şer'-i şerîf'e tevfiğ etmiş (uydurmuş) iken yalnız lisanını muhâfaza edemediği; veyâhud esîr-i şehvet olduğu görülür ki bu gibiler işbu hadîs-i şerîfin hükmüyle âmil oldukları hâlde dâhil-i cennet olacakları şüphesizdir.

٧٨٣ - الزَّيْنَاءُ يُورِثُ الْفَقْرَ .

778- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 858; Ebû Nuaym, Hilye, IV, 111.

779-780- Ahmed b. Hanbel, II, 276, 318, 329, 343, 344, 349, 372, 379, 411, 431, 535, 536; Buhârî, İsti'zân 12, kader 9; Müslim, kader 2021; Ebû Dâvûd, nikah 43.

781- Ebû Dâvûd, sünne 15; Tirmizî, imân 11.

782- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2462.

783- Zinâ, fakrı tevlîd eder (fakirlik meydana getirir).⁽⁷⁸³⁾

باب في عمل قوم لوط

Livâta

٧٨٤ - مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِي يَعْمَلْ عَمَلَ قَوْمِ لُوطٍ نَقَلَهُ اللَّهُ إِلَيْهِمْ حَتَّى يُحْشَرَ مَعَهُمْ .

784- Lût kavminin amelini işleyenler, yâni livata edenler vefat edince Cenâb-ı Allah cesedlerini kavm-i mezkûr'a (Lût kavmine) ilhak edip onlarla haşreyler.⁽⁷⁸⁴⁾

٧٨٥ - لَعَنَ اللَّهُ مَنْ عَمِلَ عَمَلِ قَوْمِ لُوطٍ .

785- Lût kavminin fiilini irtikâb edenlere Cenâb-ı Hakk lânet etsin!⁽⁷⁸⁵⁾

٧٨٦ - مَلْعُونٌ مَنْ عَمِلَ بِعَمَلِ قَوْمِ لُوطٍ .

786- Lût kavminin ef'âl-i şenâsını (kötü fiilini) irtikâb edenler mel'-ûndur.⁽⁷⁸⁶⁾

783- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 1427, 1432.

784- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2621.

785- Ahmed b. Hanbel, I, 309, 317.

786- Tirmizî, hudûd 24; Ahmed b. Hanbel, I, 217.

باب ماجاء فى النهى عن المسكرات

Alkollü içkilerden nehy hakkında

٧٨٧ - اجْتَنِبُوا كُلَّ مُسْكِرٍ .

787- Her ne olursa olsun kesiri (çoğu) müskir olan (sarhoşluk veren) şeylerin kalîlinden de (azından da) ictinâb ediniz (sakınınız).⁽⁷⁸⁷⁾

٧٨٨ - أَنَّهُاكُمْ عَنْ قَلِيلٍ مَا سَكَّرَ كَثِيرُهُ .

788- Kesîri (çoğu) müskir olan (sarhoşluk veren) şeylerin azından da sizi nehyederim (sakındırırım).⁽⁷⁸⁸⁾

٧٨٩ - شَارِبُ الْخَمْرِ كَعَابِدٍ وَثَنٍ .

789- Şarab içen puta ibâdet eden gibidir.⁽⁷⁸⁹⁾

٧٩٠ - كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ .

787- Nesâî, cenâiz 100, eşribe 40, duhâya 36; İbn Mâce, eşribe 14; Ahmed b. Hanbel I, 452, IV, 187, V, 359.

788- Ebû Dâvûd, eşribe 5; Tirmizî, eşribe 3; Nesâî, eşribe 25; Dârimî, eşribe 8; Ahmed b. Hanbel, II, 91, 167, 179, III, 343.

789- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, V, 70.

790- Her sekr (sarhoşluk) veren haramdır.⁽⁷⁹⁰⁾

۷۹۱ - كُلُّ مُسْكِرٍ حَمْرٌ .

791- Her sekr (sarhoşluk) veren hamrdır (alkollü içkidir).⁽⁷⁹¹⁾

۷۹۲ - مَا سَكَرَ كَثِيرُهُ فَقَلِيلُهُ حَرَامٌ .

792- Kesiri (çoğu) müskir olan (sarhoşluk veren) şeyin kalîli de haramdır.⁽⁷⁹²⁾

۷۹۳ - مَنْ شَرِبَ حَمْرًا خَرَجَ نُورُ الْإِيمَانِ مِنْ جَوْفِهِ .

793- Nûr-ı îman şarab içenin kalbinden çıkar.⁽⁷⁹³⁾

۷۹۴ - مَنْ شَرِبَ مُسْكِرًا لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ لَهُ صَلَاةَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا .

794- Bir kimse sekr (sarhoşluk) verici birşeyi içerse Cenâb-ı Allah o kimsenin kırk gün namazını kabûl buyurmaz.⁽⁷⁹⁴⁾

۷۹۵ - إِنَّهُ لَيْسَ بِدَوَاءٍ وَلَكِنَّهُ دَاءٌ يَعْنِي الْحَمْرُ .

795- Tahkika (gerçekten) hamr (şarap) devâ değildir. Bilakis marazdır (hastalık sebebidir).⁽⁷⁹⁵⁾

۷۹۶ - شَارِبُ الْحَمْرِ مَلْعُونٌ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْفُرْقَانِ .

796- Müskîratı (alkollü içkileri) içen kimsenin Cenâb-ı Allah'ın rahmetinden mahrum olacağı Tevrat ve İncil ve Kur'ân'da beyan buyurulmuştur.⁽⁷⁹⁶⁾

790-791- Müslim, eşribe 64, 69, 73, 75; Buhârî, edeb 80, ahkâm 22, meğâzî 60; Ebû Dâvud, eşribe 5, 7; Tirmizî, eşribe 1, 2; Nesâî, eşribe 40, 49, 53; İbn Mâce, eşribe 9, 13, 14; Dârimî, eşribe 8, Muvatta, duhâya 8; Ahmed b. Hanbel I, 274, 279, 350, II, 16, 29, 31, 91, 98, 105, 158, 171, 175, 429, 501, III, 63, 66, 112, 119, 237, 361, 466, IV, 410, 416, 417, V, 356, VI, 314, 333.

792- Ebû Dâvud, eşribe 5; Tirmizî, eşribe 3, Nesâî, eşribe 25, İbn Mâce 10; Dârimî, eşribe 8; Ahmed b. Hanbel, II, 91, 167, 179, III, 343.

793- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, V, 72.

794- Tirmizî, eşribe 1; İbn Mâce, eşribe 4; Ahmed b. Hanbel, II, 35, 176, 189, 197; Nesâî, eşribe 43.

795- Dârimî, eşribe 6; Müslim, eşribe 12; Ebû Dâvud, tıb 11; Tirmizî, tıb 8.

796- Deylemî, Müsned, hadis no: 3638.

٧٩٧ - لَتَشْرِبَنَّ طَائِفَةٌ مِّنْ أُمَّتِي الْحَمْرَ بِاسْمٍ يُسَمُّوْنَهَا إِيَّاهُمْ .

797- Ümmetimden bir tâife olur ki hamr (içki) içerler ve hamrın nâmini tebdîl edip (adını değiştirip) istedikleri bir ismi ona takarlar.⁽⁷⁹⁷⁾

باب ماجاء في قص الشوارب وما شبه ذلك

Bıyıkları kısaltmak

٧٩٨ - أَحْفُوا الشَّوَارِبَ وَاعْفُوا اللَّحَا .

798- Dudaklarınız üzerine gelen bıyıklarınızı kesiniz, sakallarınızı çok kesmeyiniz, demektir.⁽⁷⁹⁸⁾

٧٩٩ - أَحْفُوا الشَّوَارِبَ وَاعْفُوا اللَّحَا وَلَا تَشَبَّهُوا بِالْيَهُودِ .

799- Bıyıklarınızı kesiniz, sakalınızı ziyâde kesmeyiniz ve kendinizi yahûdîlere benzetecek kadar da uzatmayınız.⁽⁷⁹⁹⁾

٨٠٠ - احْلِقُوهُ كُلَّهُ أَوْ اتْرْكُوهُ كُلَّهُ .

800- Saçlarınızı tamamiyle traş ediniz, yahud tamamiyle traş etmeyiniz; yâni bir bölüğünü traş edip diğerini bırakmayınız.⁽⁸⁰⁰⁾

٨٠١ - أَنِهْكُوا الشَّوَارِبَ وَاعْفُوا اللَّحَى .

801- Dudaklarınız görülecek kadar bıyığınızı kesiniz, sakalınızı terkediniz (bırakınız).⁽⁸⁰¹⁾

٨٠٢ - جُزُّوا الشَّوَارِبَ وَارْحُوا اللَّحَى وَخَالِفُوا الْمَجُوسَ .

797- Ahmed b. Hanbel, V, 342.

798- Müslim, tahâre 52-55; Buhârî, libâs 64; Tirmizî, edeb 18; Nesâî, tahâre 14; Ahmed b. Hanbel, II, 16, 52, 229, 239, 283, 356, 365, 366, 387, 410, 489.

799- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 142.

800- ibn Hibbân, Sahîh, IV, 417.

801- Buhârî, libâs 65.

802- Dudaklarınız üzerine inmiş olan bıyıklarınızı kesiniz, sakalınızı ziyâde kesmeyiniz; yâni mecûsîlere muhâlefet ediniz.⁽⁸⁰²⁾

٨٠٣ - قَصُّوا الشَّوَارِبَ مَعَ الشُّفَاةِ .

803- Bıyıklarınızı dudaklarınızla beraber edinceye kadar kesiniz.⁽⁸⁰³⁾

٨٠٤ - مَنْ لَمْ يَأْخُذْ مِنْ شَارِبِهِ فَلَيْسَ مِنَّا .

804- Bıyığını dudakları görününceye kadar kesmeyen bizden; yâni ümmet-i kâmilemizden (seçkin ümmetimizden) değildir.⁽⁸⁰⁴⁾

٨٠٥ - أَوْفَرُوا اللَّحَا وَقَصُّوا الشَّوَارِبَ .

805- Sakalınızı çoğaltınız, bıyıklarınızı kısaltınız.⁽⁸⁰⁵⁾

٨٠٦ - قَصُّ الشَّارِبِ مِنَ الدِّينِ .

806- Bıyık kesmek dînimizin şîârındandır (dinimize has özelliklerdendir).⁽⁸⁰⁶⁾

٨٠٧ - مَنْ طَوَّلَ شَارِبَهُ لَمْ يَسْتَجِبِ اللَّهُ دُعَاءَهُ .

807- Bıyıklarını kesmeyip dudakları üstüne uzatan kimsenin duâsını Cenâb-ı Allâh kabûl buyurmaz.⁽⁸⁰⁷⁾

٨٠٨ - وَفَرُّوا عَثَانِيَكُمْ وَقَصُّوا سِبَالَكُمْ .

808- Sakalınızı uzatınız ve bıyıklarınızı kesiniz.⁽⁸⁰⁸⁾

802- Müslim, tahâre 55; Ahmed b. Hanbel, II, 365, 366.

803- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 1876.

804- Tirmizî, edeb 16; Nesâî, tahâre 12, ziynet 2.

805- Buhârî, libâs 64.

806- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 100.

807- Deylemî, Müsned, hadis no: 5648.

808- Ahmed b. Hanbel, IV, 265.

باب ماجاء في صاحب البدعة

Bid'at ve ehli

٨٠٩ - أَبَى اللَّهُ أَنْ يَقْبَلَ عَمَلَ صَاحِبِ بَدْعَةٍ حَتَّى يَدَعَ بَدْعَتَهُ .

809- Akayid-i fâside ashâbının (bozuk inanç sahiplerinin) ibâdetini Cenâb-ı Allâh kabûlden imtinâ buyurmuştur. Meğer ki tevbe edip ehl-i sünnet ve cemâat itikadına rücû etsin (dönsün).⁽⁸⁰⁹⁾

٨١٠ - كُلُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ إِلَّا فِي عِبَادَةٍ .

810- Bid'atın cümlesi dalâlettir. Meğer ki ibâdet nev'inden olsun.⁽⁸¹⁰⁾

باب ماجاء في النهي عن بعض المجالسة

Kötülerle oturup kalkmaktan sakınmak

٨١١ - اجْتَنِبُوا مَجَالِسَ الْعَشِيرَةِ .

809- ibn Mâce, mukaddime 7.

810- bk. Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 1981.

811- Tazyî-i evkat (zaman kaybını) ve gafleti mucib olan mecâlis ve mehâfilden (toplantı ve meclislerden) ictinâb ediniz (sakınınız).⁽⁸¹¹⁾

٨١٢ - إِيَّاكَ وَقَرِينَ السُّوءِ فَإِنَّكَ بِهِ تُعْرِفُ .

812- Sû-i karîn'den yâni âsî ve mücrim rûfekadan (günahkâr ve is-yânkâr arkadaşlardan) hazer et (sakın). Zira senin de onlardan oldu-
ğun anlaşılır, demektir.⁽⁸¹²⁾

٨١٣ - نَهَى عَنْ إِجَايَةِ طَعَامِ الْفَاسِقِينَ .

813- Fusekanın (alenen haram işleyen fasık kimselerin) ziyâfet ve dâvetine icâbet menhiyâtandır (yasaklar cümlesindendir).⁽⁸¹³⁾

باب ماجاء في الرياء وماشبه ذلك

Riyâ ve benzeri davranışlar

٨١٤ - احْذَرُوا الشَّهْوَةَ الْحَقِيقَةَ الْعَالِمُ يُحِبُّ أَنْ يُجْلِسَ إِلَيْهِ .

814- Şehvet-i hafiyreden (gizli şehvetten) hazer ediniz (sakınınız). Meselâ bir âlimin nâsin (insanların) rağbet ve ikbâlini arzu edip başına toplanmasını sevdiği gibi.⁽⁸¹⁴⁾

٨١٥ - احْذَرُوا الشُّهْرَتَيْنِ الْأَصُوفَ وَالْحَزَرَ .

815- Halka karşı zühd ve takvâ ibraz için (gösteri yapmak üzere) libâs-ı sûfiyye (dervişlik hırkası) veyahud mütemevvil (zengin) görün-
mek üzere elbise-i fâhire (pahalı giysiler) iksâsıyla (giyerek) hâsıl ola-
cak şöhetlerden hazer ediniz (sakınınız).⁽⁸¹⁵⁾

٨١٦ - إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى حَرَّمَ الْجَنَّةَ عَلَى كُلِّ مُرَاءٍ .

811- Suyûti el-Camiu's-sağîr, I, 10.

812- Suyûti, el-Camiu's-sağîr, I, 118.

813- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, IV, 54.

814- Suyûti, el-Câmiu's-sağîr, I, 12.

815- Deylemî, Müsned, hadis no: 258.

816- Tahkîka (gerçekten) Cenâb-ı Allâh riyâkârların bilâ-azâb (azâb görmeden) cennete dühûlünü haram buyurmuştur.⁽⁸¹⁶⁾

٨١٧ - الشَّهْوَةُ الْخَفِيَّةُ وَالرِّيَاءُ شِرْكٌ .

817- Şehvet-i hafiyye (gizli şehvet) ile riyâ, şerrin asgarıdır (en küçüğüdür). Riyâ, nâs'a (halka) göstermek üzere yapılan ibâdet, "şehvet-i hafiyye" ise nâs'ın hüsn-i zannını kazanmak maksadıyla taklîl-i taâm (yemeği azaltmak), terk-i kelâm (az konuşmak) gibi şeylere itlak olunur (denir).⁽⁸¹⁷⁾

٨١٨ - مَنْ رَأَى بِاللَّهِ لِعَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ بَرَّأَ مِنَ اللَّهِ .

818- Bir kimse nâs'a (halka) göstermek maksadıyla amel ve ibâdet-te bulunursa tahkîka (gerçekten) merâhim-i celîle-i ilâhî'den (Cenâb-ı Hakk'ın yüce merhametinden) mahrum olur.⁽⁸¹⁸⁾

٨١٩ - أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا مَنْ يُرَى النَّاسَ فِيهِ خَيْرًا وَلَا خَيْرَ فِيهِ .

819- Nâs'ın (halkın) ziyâde müstehakk-ı azâb olanları (azabı hakk edenleri) şol bir kimsedir ki, kendini âleme iyi gösterir, halbuki hakikatte hayırdan behresizdir.⁽⁸¹⁹⁾

816- Suyûtî, el-Camiu's-sağîr, I, 70.

817- Tirmizî, nüzûr 9; ibn Mâce, fiten 16; Ahmed b. Hanbel, V, 428.

818- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, X, 223.

819- Deylemî, Müsned, hadis no: 1458.

احاديث متفرقة

Muhtelif hadîs-i şerifler

۸۲۰ - إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَيُؤَيِّدُ الدِّينَ بِالرَّجُلِ الْفَاجِرِ .

820- Cenâb-ı Allah, dîn-i islâm'ı bir racûl-i fâcir ile (günahkâr bir adam-la) da teyid eder (güçlendirir). *Racûl-i fâcir, ilmiyle âmil olmayan âlime de şâmildir.* (820)

۸۲۱ - إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَنْعُزُّ كُلَّ عَالِمٍ بِالدُّنْيَا جَاهِلٍ بِالْآخِرَةِ .

821- Muâmelât-ı dünyeviyyeyi (dünyaya âid muâmeleleri) tamamiyle öğrenip de umûr-i âhirete (âhîret işlerine) cahil kalanlara Cenâb-ı Hakk buğz eder. (821)

۸۲۲ - إِنَّ الشَّيْطَانَ قَدْ آيَسَ أَنْ يَعْبُدَهُ الْمُصَلُّونَ وَلَكِنْ فِي التَّحْرِيشِ

بَيْنَهُمْ .

822- Tahkîka şeytan musallî olan kimselerin (namaz kılanların) ken-

820- Buhârî, cihâd, 182, meğâzi 38, kader 5; Müslim, imân 178; ibn Mâce, fiten 35, Dârimî, siyer 73; Ahmed b. Hanbel, II, 309, V, 45.

821- Suyûtî, el-Câmiu's-sağîr, I, 75.

dine ibâdet etmesini beklemez. Lâkin o gibiler arasına buğz ve adâvet gibi mesâvî (kötülükler) ilkası için (sokmak üzere) son derecelerde çalışıyor.⁽⁸²²⁾

۸۲۳ - إِنَّ الصُّبْحَةَ تَمْنَعُ بَعْضَ الرِّزْقِ .

823- Tahkîka sabah namazıyla tulû-ı şems beyninde olan taksîm-i erzâk (rızk dağılımı) zamanını uykuda geçirmek rızkın bir kısmına mâni olur.⁽⁸²³⁾

۸۲۴ - إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ سِحْرًا وَإِنَّ مِنَ الشَّعْرِ حِكْمًا .

824- Tahkîka gayet fesâhatla (düzgün ve edebî lâfızlarla) vakı olan nasâyih ve mevâizdeki (öğüt ve nasihatlardaki) tesîrât-ı azîmeye (büyük tesire) sihir denilse sezâ (layıktır). Ve Cenâb-ı Allah ve Rasûlullah'ın hamd ve senâsında ve menakıb-i asliyâda ve guzzâtı teşcî (gâzîleri harb ve cihada teşvik) ve ümmeti hayır ve hasenâta teşvik yolunda kemâl-i belâgatla (beliğ bir üslûpla) inşâd olunan (söylenen) eş'âr-ı müessireye (etkili şiirlere) ayn-ı hikmet söylenilse (hikmetin ta kendisi dense) becâdır (yeridir), demektir.⁽⁸²⁴⁾

۸۲۵ - إِنِّي فِيمَا لَمْ يُوحَ إِلَيَّ كَأَحَدِكُمْ .

825- Tahkika vahiy nâzil olmayan mesâilde (konularda) ben de sizler gibiyim.⁽⁸²⁵⁾

۸۲۶ - إِنِّي لَأَمْرُحٌ وَلَا أَقُولُ إِلَّا حَقًّا .

826- Tahkîka ben lâtife ve mizâh ederim. Lâkin Hakk'ın gayrısını da söylemem. Meselâ sinn-i şeyhûhata (ihtiyarlık çağına) vasıl olmuş bir hatûna: "الْحَيَّةُ لَا تَدْخُلُهَا عَجُوزٌ" "İhtiyar kadın cennete dâhil olamaz." yolunda vâkı olan iltifât ve lâtife-i Risâletpenâhileri gibi ki bundan maksad-ı

822- Müslim, münâfikîn 65; Tirmizî, birr 25, fiten 2; ibn Mâce, menâsik 76.

823- Ahmed b. Hanbel, I, 73.

824- Buhârî, nikâh 47, tıb 51; Müslim, cum'a 47; Ebû Dâvud, edeb 87; Tirmizî, birr 81; Dârimî, salât 199; Muvattâ, kelâm 7; Ahmed b. Hanbel, I, 269, 303, 309, 313, 327, 332, 397, II, 16, 59, 62, 94; III, 470, IV, 263.

825- Heysemî Mecmeu'-z-zevâid, IX, 46.

âfîleri Cenâb-ı Hakk'ın lütfuyla cennete dâhil olacak zevâtın umûmiyetle genç olacağına işaret buyurmaktır.⁽⁸²⁶⁾

۸۲۷ - الْأَرْوَاحُ جُنُودٌ مُجَنَّدَةٌ فَمَا تَعَارَفَ مِنْهَا اِئْتَلَفَ وَمَا تَنَافَرَ مِنْهَا اِخْتَلَفَ .

827- Ervâh (ruhlar) mütenevvi ve muhtelifdir (değişik değişiktir). Ev-sâf ve ahlâkı muvâfık (uygun) olanlar dünyada diğerleriyle ülfet ve istî-nâs ederler. Muvafık olmayanlar, sevişemezler, demektir.⁽⁸²⁷⁾

۸۲۸ - الْبَرَكَةُ فِي تَوَاصِي الْحَيْلِ .

828- Hayır ve bereket, cihâd gibi makasid-i mebrûra (iyi gâyeler) üze-rine beslenen at ve kısrakların nâsiyesindedir (alnındadır).⁽⁸²⁸⁾

۸۲۹ - تَقَرَّبُوا إِلَى اللَّهِ بِبَعْضِ أَهْلِ الْمَعَاصِي .

829- Erbâb-ı mâsiyete (günahkârlara) buğz ile Cenâb-ı Hakk'a tak-rib ediniz (yaklaşmaya çalışınız).⁽⁸²⁹⁾

۸۳۰ - ثَلَاثَةٌ يُهْلَكُونَ عِنْدَ الْحِسَابِ جَوَادٌ وَشُجَاعٌ وَعَالِمٌ .

830- Üç fırka (grup) yevm-i hisâbda (hesap gününde) helâk olur. **Bi-rincisi** ihsân ve in'âmı Allah için olmayan eshiyâ (cömerdler); **ikincisi** mahzâ (yalınız) din uğrunda muhârebeye gitmeyen şüc'ân; **üçüncü-sü** ilmiyle âmil olmayan ulemâdır (âlimlerdir).⁽⁸³⁰⁾

۸۳۱ - جَمَالُ الرَّجُلِ فَصَاحَةُ لِسَانِهِ .

831- Ricâlin (erkeklerin) hüsn-i cemâli (güzelliği) lisânındaki fesâhat ve belâgatidir (düzgün ve edebî konuşmasıdır).⁽⁸³¹⁾

826a- bk. ibn Mâce, cihâd 40.

826b- (الجنة لا تدخلها عجوز) Şemâilü't-Tirmizî, bab: fî sıfatı mîzahi resulillah (S.A.V.)

827- Buhârî, enbiyâ 2; Müslim, birr 159, 160; Ebû Dâvud, cihâd 16; Ahmed b. Hanbel, II, 295, 527, 537.

828- Buhârî, cihâd 43; Müslim, imâret 100; Nesâî, hayl 6; ibn Mâce, ticârât 69; Ahmed b. Han-bel, III, 114, 127, 171, IV, 184, 188.

829- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 1008.

830- Hâkim, Müstedrek, I, 108.

831- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ I, hadis no: 1075.

۸۳۲ - حُبُّ الشَّائِ مِنَ النَّاسِ يُعْمِي وَيُصِمُّ .

832- Nâs'ın (halkın) medih ve senâsıyla mesrûr ve müftahir olmak (sevinç ve övünç duymak) insanı kendi aybını görmekten kör ve işitmekten sağlar eder.⁽⁸³²⁾

۸۳۳ - حُبُّكَ الشَّيْءَ يُعْمِي وَيُصِمُّ .

833- Senin birşeye veyahut bir şahsa muhabbetin, onun meâyib ve kabâyihından (ayıp ve kusurlarından) seni görmez ve işitmez eder.⁽⁸³³⁾

۸۳۴ - دِينَ الْبَرِّ عَقْلُهُ وَمَنْ لَا عَقْلَ لَهُ لَا دِينَ لَهُ .

834- Din ile akıl birdir. Aklı olmayanın dini de yok demektir. *Yâni din, akıl nisbetinde olur ki erbâb-ı ukul (akıl sâhipleri) dâimâ rızâullah'ı istihsâl yolunda kimseyi incitmeyerek kulûb-i nâs'ı (insanların kalplerini) tatyîb ve taltîfe (hoş tutmaya) say ve ihtimam ile (gayret göstererek) dinlerini takviye ederler (güçlendirirler).*⁽⁸³⁴⁾

۸۳۵ - الدَّجَالُ أَعْوَرُ الْعَيْنِ الْيُسْرَى جُفَالُ الشَّعْرِ مَعَهُ جَنَّةٌ وَنَارٌ فَنَارُهُ جَنَّةٌ وَجَنَّتُهُ نَارٌ .

835- Deccâlin sol gözü yoktur. Vücûdu gâyet tüylüdür. Cennet ve cehennem nâmıyla nezdinde iki mevki vardır. Lâkin hakikatte cehennem gösterdiği mevki cennet ve cennet gösterdiği mevki ise cehennemdir.⁽⁸³⁵⁾

۸۳۶ - ذَرَارَى الْمُسْلِمِينَ فِي الْجَنَّةِ يَكْفُلُهُمْ إِبْرَاهِيمُ .

836- Etfâl-i müslimîn (müslümanların çocukları) cennette İbrahim-aleyhisselâm- hazretlerinin taht-i tekeffül ve terbiyelerinde (teminat ve eğitimi altında) bulunurlar.⁽⁸³⁶⁾

832- Deylemî, Mûsned, hadis no: 2726.

833- Ebû Dâvud, edeb 116; Ahmed b. Hanbel, V, 194, VI, 450.

834- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 3065.

835- Müslim, fiten 104; ibn Mâce, fiten 33; Ahmed b. Hanbel, V, 383, 397.

836- Ahmed b. Hanbel, II, 326.

۸۳۷ - الشَّبَابُ شُعْبَةٌ مِنَ الْجُنُونِ .

837- Gençlik cünûndan bir şûbedir (deliliğin bir çeşididir).

Bu hadis-i şerîften anlaşıyor ki, gençlerin kendi akıllarına itimâdları câiz olmayıp belki dâima ehl-i fadl (fazilet sahiplerine) ve erbâb-ı kemâle (olgun kişilere) müracaat eylemeleri ehemm ve elzemdir (gerekli ve önemlidir).⁽⁸³⁷⁾

۸۳۸ - قَلْبُ الشَّيْخِ شَابٌّ عَلَى حُبِّ اثْنَتَيْنِ طُولِ الْحَيَاةِ وَكَثْرَةِ الْمَالِ

838- İhtiyarların kalbi, iki şeyin muhabbetinde gençtir. Birisi çok yaşamak, diğeri para toplamak.⁽⁸³⁸⁾

۸۳۹ - كَادَ الْفَقْرُ أَنْ يَكُونَ كُفْرًا .

839- Fakr ve ihtiyâç kısmet-i ilâhiyye'ye (ilahî taksime) itirâz ve adem-i rizâyı (râzı olmamayı) intâc edince küfre karib (yakın) olur.⁽⁸³⁹⁾

۸۴۰ - لَيْسَ شَيْءٌ خَيْرًا مِنْ أَلْفِ مِثْلِهِ إِلَّا الْإِنْسَانُ .

840- İnsandan başka birşey yoktur ki, "biri" kendi cinsinden "bine" değsin.⁽⁸⁴⁰⁾

۸۴۱ - لَيْسَ مِثًّا مَنْ تَشَبَّهَ بِغَيْرِنَا .

841- Kendilerini ehl-i küfre benzetenler bizden değiller.⁽⁸⁴¹⁾

۸۴۲ - وَئِلَّ لِلْعَالِمِ مِنَ الْجَاهِلِ وَوَيْلٌ لِلْجَاهِلِ مِنَ الْعَالِمِ .

842- Veyl (yazık) şol bir âlimedir ki, muhtac olan bir câhile farâiz-i dîniyyesini (dînin emirlerini) tâlim etmez (öğretmez). Kezâlik (aynı şekilde) cehennem şol bir câhil içindir ki faraiz-i dîniyyesini ulemâdan öğrenmeye sa'y ve gayret eylemez (uğraşmaz).⁽⁸⁴²⁾

837- bk. Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 1530.

838- Müslim, zekât 113-114; Tirmizî, zühd 28; ibn Mâce, zühd 27; Ahmed b. Hanbel, II, 358, 379, 380, 394, 443, 447, 501.

839- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 1919.

840- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2141.

841- Tirmizî, İstî'zân 7.

842- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2974.

٨٤٣ - اِنَّمَا الْمَجْنُونُ الْمُقِيمُ عَلَى مَعْصِيَةِ اللَّهِ .

843- Mecnûn ancak şol bir kimsedir ki tevbe ve nedâmet etmeyip mâsiyette devam ede.⁽⁸⁴³⁾

٨٤٤ - يَتَّ لَأَصِيَّانَ فِيهِ لِابْرَكَةِ فِيهِ .

844- Çocuk bulunmayan bir hânede bereket yoktur.⁽⁸⁴⁴⁾

٨٤٥ - كَرُمُ الدُّنْيَا اَلْغِنَا وَكَرُمُ الْآخِرَةِ التَّقْوَى .

845- Dünyanın izzeti (şerefi) gına ve servetle (zenginlik ve mal ile), âhiretin saâdeti ise takvâ ve tâatladır.⁽⁸⁴⁵⁾

٨٤٦ - ذَرَارَى الْمُشْرِكِينَ خَدَمُ أَهْلِ الْجَنَّةِ .

846- Müşrikinin (müşriklerin) sinn-i bülûğa (ergenlik çağına) ermeyen çocukları ehl-i cennete hizmetçi olurlar.⁽⁸⁴⁶⁾

٨٤٧ - رِيحُ الْوَلَدِ مِنْ رِيحِ الْجَنَّةِ .

847- Evlâd kokusu, cennet kokusundandır. Bu kokunun hafîd'e (toruna) da şü mûlû olduğu nice meşhûd ve muhakkaktır (görülmüş ve kesinlik kazanmıştır).⁽⁸⁴⁷⁾

٨٤٨ - الشَّعْرُ كَلَامٌ فَحَسَنُهُ حَسَنٌ وَقَبِيحُهُ قَبِيحٌ .

848- Şiir kelâmıdır. Şer'a muvâfık (şeriata uygun) ve Hakk'a muşavvık (teşvîk edici) olanları güzel ve bunun hilâfında bulunanları çirkindir.⁽⁸⁴⁸⁾

٨٤٩ - مَنْ أَحَبَّ شَيْئًا أَكْثَرَ ذِكْرُهُ .

843- Munâvî, Künûzû'l-hakâik s. 41.

844- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 938.

845- Deylemî, Müsned, hadis no: 4893.

846- bk. Müslim, cihâd 27; Ebû Dâvud, sünne 17; Nesâî, cenâiz 60; Ahmed b. Hanbel, I, 215.

847- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, hadis no: 1402.

848- Buhârî, Edebü'l-müfred, II, sh: 20, hadis no: 865-866.

849- İnsan bir şeyi severse dâima onu yâd eder (anar). Yâni bir insan Cenâb-ı Hakk'ı çok zikretmezse iddiâ-yı muhabbette (sevgi iddiâ-sında) kâzibdir (yalancıdır).⁽⁸⁴⁹⁾

٨٥٠ - مَنْ أَرَادَ أَنْ يَشُمَّ رَائِحَتِي فَلْيَشُمَّ الْوَرْدَ الْأَحْمَرَ .

850- Benim râyihamı (kokumu) almak arzu edenler, kırmızı gül koklasınlar.⁽⁸⁵⁰⁾

٨٥١ - مَنْ عَشَقَ فَعَفَّ فَمَاتَ مَاتَ شَهِيدًا .

851- Bir kimse aşka dūçâr olur da iffetine hâlel getirmezse (harama düşmezse) vefat ederken şühedâ zümresine (şehidler kervanına) lâ-hik olur (karışır).⁽⁸⁵¹⁾

٨٥٢ - مَنْ قَالَ أَنَا عَلِيمٌ فَهُوَ جَاهِلٌ .

852- İlim ve irfan sâhibi olduğunu iddiâ eden câhildir.⁽⁸⁵²⁾

٨٥٣ - مَنْ قَالَ أَنَا فِي الْجَنَّةِ فَهُوَ فِي النَّارِ .

853- Bir kimse Cenâb-ı Hakk'ın gadabından emîn olarak herhalde cennete gideceğini iddiâ ederse cehennemdedir.⁽⁸⁵³⁾

٨٥٤ - لَا تَسْتَرْضِعُوا الْحَمَقَى فَإِنَّ اللَّيْنَ يُعَدِّي .

854- Akılsız; yâni diyânetsiz (dindar olmayan) kadınların südünü çocuklarınıza vermeyiniz; zirâ tesîr eder.⁽⁸⁵⁴⁾

٨٥٥ - لَا يُغْنِي حَذْرٌ مِنْ قَدَرٍ .

855- Hazer (sakinme ve tedbîr) kaderden kurtulmaya medâr olamaz. Lâkin bu kaderden maksâd, duâ ve tasadduk gibi hiçbir şeye muallak olmayan (bağlı bulunmayan) bir kaderdir.⁽⁸⁵⁵⁾

849- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2352.

850- Deylemî, Mûsned, hadis no: 5863.

851- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2538.

852- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, I, 186.

853- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, I, 186.

854- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, IV, 262.

855- Ahmed b. Hanbel, V, 234.

باب ماجاء فى النكاح

Nikâh

٨٥٦ - تَنَاجُحُوا تَكْثُرُوا فَإِنِّى أَبَاهِى بِكُمْ أَلَمَمَ يَوْمَ الْقِيَمَةِ .

856- Teehhül ediniz (evleniniz), çok olunuz; zîrâ ben sizin kesretinizle ümem-i sâlîfe (geçmiş ümmetler) üzerine iftihâr ederim.⁽⁸⁵⁶⁾

٨٥٧ - خَيْرُ النَّكَاحِ أَيْسَرُهُ .

857- Nikâhın hayırlısı gerek mehir ve gerekse kabûl ve muvâfakat cihetlerinden olsun, kolaylıkla husûle gelenidir.⁽⁸⁵⁷⁾

٨٥٨ - مَنْ أَرَادَ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ طَاهِرًا مُطَهَّرًا فَلْيَتَزَوَّجِ الْحَرَّائِرَ .

858- Gûnahtan pâk olarak Cenâb-ı Hakk'a mülâki olmasını murad eden kimse, teeHHül etmelidir, (evlenmelidir) demektir.⁽⁸⁵⁸⁾

٨٥٩ - تَزَوَّجُوا النِّسَاءَ فَإِنَّهُنَّ يَأْتِينَ بِالْمَالِ .

856- Ebû Dâvud, nikâh 3; ibn Mâce, nikah 1.

857- Ebû Dâvud, nikâh 31.

858- ibn Mâce, nikâh 8.

859- Nisâ tezvîc ediniz (kadınlarla evleniniz); zira onlar, mal ve rızık ile gelirler. *Yâni iâşelerinden korkup teksîr-i nüfûs-i islâm (müslümanların sayısı artması) için meşrû ve mesnûn (şeriat ve sünnete uygun) olan emr-i nikâhî (evlenme konusunu) terketmeyiniz.*⁽⁸⁵⁹⁾

٨٦٠ - مِنْ يُمْنِ الْمَرْأَةِ تَيْسِيرُ أَمْرِهَا وَقَلَّةُ صَدَاقِهَا .

860- Mehrinin killeti (azlığı) ve mukaddimat-ı nikâhın (nikâh hazırlıklarının) teshîl ve teysiri (kolaylaştırılması) kadınların meymenetine (uğur ve bereketine) delâlet eder.⁽⁸⁶⁰⁾

٨٦١ - مَنْ زَوَّجَ كَرِيمَتَهُ مِنْ فَاسِقٍ فَقَدْ قَطَعَ رَجْمَهَا .

861- Her kimse ki kerîmesini (kızını) bir fasika tezvîc ederse (verirse) kat'-ı rahm etmiş olur (kızıyla akrabalık bağını kesmiş olur).⁽⁸⁶¹⁾

٨٦٢ - النِّكَاحُ مِنْ سُنَّتِي فَمَنْ لَمْ يَعْمَلْ بِسُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي .

862- Nikâh benim sünnetimdir. Sünnetimle âmil olmayan kimse ümmet-i kâmilemden değildir.⁽⁸⁶²⁾

٨٦٣ - حُبَّ إِلَهِ مِنْ دُنْيَاكُمْ النِّسَاءُ وَالطَّيِّبُ وَجُعِلَتْ قُرَّةُ عَيْنِي فِي الصَّلَاةِ

863- Cenâb-ı Allah bana dünyanızdan nisâ (kadınlar) ile itriyyâtı (güzel kokuyu) sevdirdi. Mahzûziyyet-i kesîrem (en çok hazz aldığım şey) ise münâcât-ı Halık'tan (Yaratıcı'ya yalvarmaktan) ibâret olan salât ile husûle geldi.⁽⁸⁶³⁾

859- Hâkim, Müstedrek, II, 161.

860- Ahmed b. Hanbel, VI, 77, 91.

861- Deylemî, Müsned, hadis no: 5645.

862- İbn Mâce, nikâh 1.

863- Nesâî, İşretü'n-nisâ 1; Ahmed b. Hanbel, III, 128, 199, 285.

باب ماجاء فى حق النساء

Kadınlar

٨٦٤ - أَبْعَضُ الْحَلَالِ إِلَى اللَّهِ الطَّلَاقُ .

864- Cenâb-ı Allah, şer'an câiz olan şeyler meyânında (arasında) talâkı (boşanmayı) sevmez.⁽⁸⁶⁴⁾

٨٦٥ - إِذَا اسْتَعْطَرَتِ الْمَرْأَةُ فَمَرَّتْ عَلَى الْقَوْمِ لِيَجِدُوا رِيحَهَا فَهِيَ زَانِيَةٌ

865- Râyiha-i tayyibesini (güzel kokusunu) nâs'a (insanlara) duyurmak üzere istimâl-i itriyyât eden (güzel koku kullanan) kadınlar zâniye (zinâ etmiş) hükmündedir.⁽⁸⁶⁵⁾

٨٦٦ - إِذَا صَلَّتِ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا وَحَفِظَتْ فَرْجَهَا وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا دَخَلَتْ الْجَنَّةَ .

864- Ebû Dâvud, talâk 3; ibn Mâce, talâk 1.

865- Ebû Dâvud, tereccül 7; Tirmizî, edeb 35; Nesâî, zînet 35; Dârimî, isti'zân 18; Ahmed b. Hanbel, IV, 414, 418.

866- Kadın beş vakit namazını kılar, ramazan orucunu tutar, fercini hıfz (namusunu korur) ve zevcine (kocasına) itâat ederse muazzeb olmaksızın (azab görmeden) cennete dâhil olur.⁽⁸⁶⁶⁾

٨٦٧ - اِطَّلَعْتُ فِي الْجَنَّةِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا الْفُقَرَاءَ وَاطَّلَعْتُ فِي النَّارِ فَرَأَيْتُ أَكْثَرَ أَهْلِهَا النِّسَاءَ .

867- Cennete muttali oldum (baktım). Ehlinin ekserisini dünyada fakir olan kimselerden buldum. Nâr-ı cahîme (cehennem) kesb-i vukuf eyledim (baktım). Ehlinin ekserisini kadınlardan gördüm.⁽⁸⁶⁷⁾

٨٦٨ - أَيُّمَا امْرَأَةٍ أَغْضَبَتْ زَوْجَهَا فَعَلَيْهَا لَعْنَةُ اللَّهِ .

868- Hangi kadın ki zevcini (kocasını) gadablandırır (öfkelerendirir), Cenâb-ı Allah'ın lânetine müstehak olsun.⁽⁸⁶⁸⁾

٨٦٩ - أَيُّمَا امْرَأَةٍ مَاتَتْ وَزَوْجُهَا عَنْهَا رَاضٍ دَخَلَتْ الْجَنَّةَ .

869- Zevci (kocası) kendisinden râzı olduğu halde bir kadın vefat ederse cennete dâhil olur. Bu hadîs-i şerîfteki beşaret (müjde) günah-ı kebîreden (büyük gûnahtan) masûn olan (korunan) hanımlara âid olduğu âşikârdır.⁽⁸⁶⁹⁾

866- Ahmed b. Hanbel, I, 191.

867- Buhârî, nikâh 88, rikâk 16, 51, bed'ül-halk 8, Tirmîzî cehennem 11; Ahmed b. Hanbel, I, 234, 359, II, 173, 297, IV, 429, 443.

868- Mûnâvî, Kûnûzü'l-hakâik, s. 49.

869- ibn Mâce, nikah 4; Tirmîzî, ridâ 10.

باب ماجاء فى المال الصالح

Helâl ve temiz mal

٨٧٠ - نِعَمَ الْعَوْنُ عَلَى تَقْوَى اللَّهِ الْمَالُ .

870- Takvâ ve tâat için mal ve servet, müminlere ne güzel bir muindir (yardımcıdır).⁽⁸⁷⁰⁾

٨٧١ - نِعَمَ الْعَوْنُ عَلَى الدِّينِ قُوْتُ سَنَةٍ .

871- Bir senelik taayyüşüne (hayatına) medar (yeterli) olan kut (azık) insanın diyânetine ne güzel bir muindir (yardımcıdır).⁽⁸⁷¹⁾

٨٧٢ - نِعَمَ الْمَالُ الصَّالِحُ لِلرَّجُلِ الصَّالِحِ .

872- Racül-i sâlih (salih adam) için mâl-i helâl (helâl mal) ne güzeldir.⁽⁸⁷²⁾

870- Aclûnî; Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2820.

871- Aclûnî, keşfü'l'hafâ, II, hadis no: 2819.

872- Ahmed b. Hanbel, IV, 197, 202.

باب فضل الاخوان والتودد

Dostluk ve kardeşliğin fazîleti

٨٧٣ - اسْتَكْبَرُوا الْإِخْوَانَ فَإِنَّ لِكُلِّ مُؤْمِنٍ شَفَاعَةً يَوْمَ الْقِيَمَةِ .

873- Sulehâdan (sâlihlerden) birçok ihvan edininiz. Zirâ sulehâdan her ferd, şefaât için kıyâmette mezûndur (şefaatine izin verilecektir).⁽⁸⁷³⁾

٨٧٤ - أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ تَعَالَى التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ .

874- Cenâb-ı Allah'a imandan sonra efdal-i a'mâl (amellerin en fazîletlisi) sulehâ (salih kimseler) ile muhabbet ve meveddet (dostluk) eylemektir.⁽⁸⁷⁴⁾

٨٧٥ - أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ الْحُبُّ فِي اللَّهِ وَالْبُعْضُ فِي اللَّهِ .

875- Efdal-i a'mâl (amellerin en değerlisi) Allah için sulehâyı sevmek, Allah için fusehaya (fâsıklara) buğzeylemektir.⁽⁸⁷⁵⁾

873- Âclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 352.

874- Âclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 450.

875- Ebû Dâvud , sünne 2.

٨٧٦ - رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْإِيمَانِ بِاللَّهِ التَّحِبُّ (وفي رواية) التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ .

876- Aklin başı ba'de'l-îmân (îmândan sonra) kavlen ve fiilen nâs (insanlar) ile muhabbet ve meveddeti (dostluğu) husûle getirmektir.⁽⁸⁷⁶⁾

٨٧٧ - الشَّيْطَانُ يَهْمُ بِالْوَاحِدِ وَالْإِثْنَيْنِ فَإِذَا كَانُوا ثَلَاثَةً لَمْ يَهْمَ بِهِمْ .

877- Şeytan bir veya iki mümine tasalluta ikdâm eder (yönelir). Lâkin üç olunca me'yûs olur (ümitsizliğe düşer). *Yâni insan namaz için olsun, zikir için olsun, dâimâ cemaatten ayrılmamalıdır. Bir sefer bile murâd olundukta kezâlik (aynı şekilde) sulehâdan (sâlihlerden) müte-addid (birkaç) refik aramalıdır.*⁽⁸⁷⁷⁾

٨٧٨ - لِكُلِّ شَيْءٍ مِفْتَاحٌ وَمِفْتَاحُ الْجَنَّةِ حُبُّ الْمَسَاكِينِ وَالْفُقَرَاءِ .

878- Herşey için bir anahtar vardır. Cennetin anahtarı ise fukara ve mesâkîni (fakir ve miskinleri) sevmektir.⁽⁸⁷⁸⁾

٨٧٩ - مَنْ أَحَبَّ لِلَّهِ وَأَبْغَضَ لِلَّهِ وَأَعْطَا لِلَّهِ وَمَنَعَ لِلَّهِ فَقَدِ اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ

879- Bir kimse hubb ve buğzunu (sevgi ve düşmanlığını); men' ve atasını (vermesini ve vermemesini) hâlisân Cenâb-ı Allâh rızâsı için ederse tahkîka îmanını kâmil etmiş olur.⁽⁸⁷⁹⁾

٨٨٠ - الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا .

880- Mümin mümin için duvar gibidir. Birbirinden kuvvet alır. *Filhakika (gerçekte) ne büyük hikmettir ki müminler kemal-i ihlas ve muhabbetle yekdiğerine (birbirine) rabt-ı kalb edince (gönül bağlayınca) maddi olsun, mânevî bulunsun zuhûr ve sudûru (ortaya çıkması) me'mûl ve melhûz olan (umulan) mekâyid ve mefasid-i a'dâdan (düşmanların hîle ve bozgunculuklarından) masûn ve mahfûz olur (korunur).*⁽⁸⁸⁰⁾

876- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 1352.

877- Muvatta, isti'zân 36.

878- Deylemî, Müsned, hadis no: 4993.

879- Ebû Dâvud, sünne 15; Tirmizî, kıyâme 60; Ahmed b. Hanbel, III, 438, 440.

880- Buhârî, salât 88, edeb 36, mezâlim 5; Müslim, birr 65; Tirmizî, birr 18; Nesâî, zekat 67; Ahmed b. Hanbel, IV, 104, 405, 409.

٨٨١ - الْمُتَحَابُّونَ فِي اللَّهِ عَلَى كَراسِيٍّ مِنْ يَاقُوتٍ حَوْلَ الْعَرْشِ .

881- Hasbeten lillâh (sadece Allah rızâsı için) yekdiğerine muhabbet eden müminler etrâf-ı Arş-ı azîmde (Arş'ın çevresinde) yakuttan musanna' (yapılmış) kursiler üzerinde otururlar.⁽⁸⁸¹⁾

٨٨٢ - الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ .

882- İnsan sevdiğiyle haşrolunur.⁽⁸⁸²⁾

٨٨٣ - الْوَحْدَةُ خَيْرٌ مِنْ جَلِيسِ السُّوءِ وَالْجَلِيسُ الصَّالِحُ خَيْرٌ مِنَ الْوَحْدَةِ

883- Yalnız bulunmak, kötü refikleriyle (arkadaşlarıyla) bulunmaktan ve sulehâ (salihler) ile refakat (arkadaşlık) yalnızlıktan hayırlıdır.⁽⁸⁸³⁾

٨٨٤ - لَا تُصَاحِبِ الْإِمُومِنَا .

884- Mümin-i kâminden başka kimse ile musâhabe etme (sohbet etme).⁽⁸⁸⁴⁾

٨٨٥ - أَحَبُّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ تَكُنْ مُسْلِمًا .

885- Nefsin için sevdiğin hayrı nâs (halk) için dahî sev; o halde müslim-i kâmil (gerçek müslüman) olursun.⁽⁸⁸⁵⁾

٨٨٦ - أَحِبُّوا الْمَسَاكِينَ وَجَالِسُوهُمْ .

886- Fukarâ ve mesâkini (fakir ve miskinleri) seviniz ve onların mecalisinde (toplantılarında) oturunuz.⁽⁸⁸⁶⁾

٨٨٧ - إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُدَاوِمَةَ عَلَى الْإِخَاءِ الْقَدِيمِ .

881- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, X, 278.

882- Buhârî, edeb 96; Müslim, birr 165; Tirmizî, zühd 50, deavât 98; Dârimî, rikak 71; Ahmed b. Hanbel, I, 392, III, 104, 110, 159, 165, 167, 168, 172, 173, 178, 192, 198, 200, 202, 207, 208, 213, 222, 226, 227, 228, 255, 268, 276, 283, 288, 336, 394, IV, 107, 160, 239, 241, 392, 395, 398, 405.

883- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2893.

884- Ebû Dâvud, edeb 16; Tirmizî, zühd 56.

885- Tirmizî, zühd 2; ibn Mâce, zühd 24; Ahmed b. Hanbel, II, 310, III, 473, IV, 70, 77.

886- Hâkim, Müstedrek, IV, 332.

887- Tahkika (gerçekten) uhuvvetin (kardeşliğin) muhâfazasıyla muhabbet-i kadimeye (eski dostluğa) devam olunmasını Cenab-ı Allah sever.⁽⁸⁸⁷⁾

۸۸۸ - إِنَّ الْمُتَحَابِّينَ فِي اللَّهِ تَحْتَ ظِلِّ الْعَرْشِ .

888- Tahkika Cenâb-ı Allah için birbirini sevenler, yevm-i kıyamette Arşu'llah'ın gölgesinde kemâl-i âsâyiş (tam bir emniyet) ve istirahatla mahfuz olurlar (korunurlar).⁽⁸⁸⁸⁾

۸۸۹ - الْحُبُّ فِي اللَّهِ فَرِيضَةٌ وَالْبُغْضُ فِي اللَّهِ فَرِيضَةٌ .

889- Allah için sulehâyı sevmek, Allah için fusekaya (fasıklara) buğz eylemek (onları sevmemek) farzdır.⁽⁸⁸⁹⁾

۸۹۰ - مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يَكُونَ إِخْوَانُهُ صَالِحِينَ .

890- Sâlih ihvana mâlik olmak, insanın saâdet ve selâmetindedir.⁽⁸⁹⁰⁾

۸۹۱ - مَنْ أَحَبَّ قَوْمًا حَشَرَهُ اللَّهُ فِي زُمْرَتِهِمْ .

891- Cenâb-ı Hakk, herkesi sevdiği tâife ile haşreder (diriltir).⁽⁸⁹¹⁾

۸۹۲ - مَنْ أَحَبَّ قَوْمًا عَلَى أَعْمَالِهِمْ خُشِرَ فِي زُمْرَتِهِمْ .

892- Bir insan bir tâifeyi yaptıkları amel sebebiyle severse yevm-i kıyamette onlarla haşrolunur.⁽⁸⁹²⁾

۸۹۳ - أَكْثَرُ مِنَ الْأَصْدِقَاءِ فَإِنَّهُمْ شُفَعَاءُ .

893- Sıdk ve salâh ile (doğruluk ve iyilikle) mevsûf olanlardan ahhâb-ı çoğaltınız; zîrâ onlar şefaât ederler.

887- Deylemî, Müsned, hadis no: 563.

888- Suyûtî, el-Câmiu's-sağîr, I, 85.

889- Buhârî, iman 1.

890- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 134.

891-892- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2353.

باب ماجاء فى الهدية والصدقة وطلب الحاجة

Hediye, sadaka ve ihtiyacını istemek

٨٩٤ - مَا آتَاكَ اللَّهُ مِنْ أَمْوَالِ السُّلْطَانِ مِنْ غَيْرِ مَسْئَلَةٍ وَلَا إِشْرَافٍ فَكُلْهُ وَتَمَوَّلْهُ .

894- Taleb ve tese'ül etmeksizin (dilenmeksizin) emvâl-i selâtînden (sultanların mallarından) Cenâb-ı Allah sana birşey ihsân ederse onu alıp yemeli ve kendine mal etmelisin.⁽⁸⁹⁴⁾

٨٩٥ - اِبْتَغُوا الْخَيْرَ عِنْدَ حَسَنِ الْوُجُوهِ .

895- İ'tâ ve in'âmederken (verirken) yüzünde âsâr-ı lûtf ve şefkat nemûdar olan (görünen) zevât-ı kiramda (değerli şahsiyetlerde) hayrınızı arayınız.⁽⁸⁹⁵⁾

٨٩٦ - إِذَا أُعْطِيَ شَيْئًا مِنْ غَيْرِ أَنْ تَسْأَلَ فَكُلْ وَتَصَدَّقْ .

894- Suyûtî, el-câmiûs-sağîr, II, 147.

895- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 28.

896- Bilâ-tese'ül (dilenmeksizin) mâl-i helâlden (helâl maldan) sana birşey i'tâ olundukta (verildiğinde) bittênâvül (alâarak) fazlasını tasadduk et.⁽⁸⁹⁶⁾

٨٩٧ - اَطْلُبُوا الْحَوَائِجَ بِعِزَّةِ الْاَنْفُسِ فَاِنَّ الْأُمُورَ تَجْرِي بِالْمَقَادِيرِ .

897- Muhtac olduğunuz şeyleri izzet-i nefis ile isteyiniz; zîrâ umûrun kâffesi (işlerin hepsi) mukadderât-ı ilâhiyye ile cereyân eder (meydana gelir).⁽⁸⁹⁷⁾

٨٩٨ - تَهَادَوْا، تَحَابُّوا .

898- Yekdiğerinize (birbirinize) hediye veriniz, beyninizde (aranızda) muhabbet vücûda getiriniz.⁽⁸⁹⁸⁾

٨٩٩ - تَهَادَوْا الطَّعَامَ بَيْنَكُمْ فَاِنَّ ذَلِكَ تَوْسِيعَةٌ فِي اَرْزَاقِكُمْ .

899- Yekdiğerinizle (birbirinizle) taâtî-i taâm ediniz (karşılıklı birbiri-nize yemek ikram ediniz). Zîrâ tevsi-i rızka (rızkın bollaşmasına) me-dar olur (sebeb olur).⁽⁸⁹⁹⁾

٩٠٠ - مَنْ آتَاهُ اللَّهُ مِنْ هَذَا الْمَالِ شَيْئًا مِنْ غَيْرِ أَنْ يَسْأَلَهُ فَلْيَقْبَلْهُ .

900- Mâl-i dünyâdan her kime istemeksizin bir şey verilirse onu ka-bûl etmeli.⁽⁹⁰⁰⁾

٩٠١ - تَهَادَوْا تَزِدَادُوا حُبًّا .

901- Hediyeleşiniz, bu sûretle beyninizdeki (aranızdaki) muhabbeti teksîr ve tezyîd etmiş (artırmış) olursunuz.⁽⁹⁰¹⁾

896- Ebû Dâvud, zekat 28; Müslim, zekat 112; Nesâî, zekat 94.

897- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 399.

898- bk. Muvatta, hüsnü'l-hulk 16.

899- Suyûtî, el-Câmiûs-sağîr, I, 137.

900- bk. Nesâî, zekat, 94; Ahmed b. Hanbel, V, 65.

901- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 1023.

٩٠٢ - تَهَادُوا فَإِنَّ الْهَدِيَّةَ تَزِيدُ فِي الْقَلْبِ حُبًّا .

902- Yekdiğerinize (birbirinize) hediye veriniz; zîra hediye kalpte-ki muhabbeti tezyîd eder (artırır).⁽⁹⁰²⁾

باب ماجاء في فضل التجارة والكسب والحرفة

Ticaret, kazanç ve meslek

٩٠٣ - أَفْضَلُ كَسْبِ الرَّجُلِ وَلَدُهُ وَكُلُّ بَيْعٍ مَبْرُورٍ .

903- İnsanın kazandığı şeylerin efdali (en değerlisi) yetiştirdiği evlâdı ve hiyânetsiz olan mubâyeatıdır (alış-verişidir).⁽⁹⁰³⁾

٩٠٤ - إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ الْمُحْتَرَفَ .

904- Temîn-i maîşet (geçimini sağlamak) için çalışan hîrfet ve san'at sâhiplerini Cenâb-ı Hakk sever.⁽⁹⁰⁴⁾

٩٠٥ - التَّاجِرُ الصَّدُوقُ الْأَمِينُ يُحْشَرُ مَعَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ .

905- Sâdik ve emîn olan tâcir yevm-i kıyâmette enbiyâ (nebîler) ve siddîkîn (siddiklar) ve şühedâ (şehidler) ile haşrolunur.⁽⁹⁰⁵⁾

٩٠٦ - التَّاجِرُ الصَّدُوقُ تَحْتَ ظِلِّ الْعَرْشِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ .

906- Sıdk ile mevsûf olan tâcir yevm-i kıyâmette Arşullah sâyesinde (Allah'ın Arş'ının gölgesinde) harâretten (sıcaktan) mahfûz olur (korumur).⁽⁹⁰⁶⁾

902- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 1023.

903- bk. Ahmed b. Hanbel, III, 466.

904- Heysemî, Mecmeûz-zevâid, X, 200.

905- ibn Mâce, ticârât 1; Tirmîzî, buyû' 4; Dârimî, buyu' 8.

906- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 941.

٩٠٧ - التَّاجِرُ الْجَبَانُ مَحْرُومٌ وَالتَّاجِرُ الْجَسُورُ مَرْزُوقٌ .

907- Korkak tâcir, ticâretten mahrum, ve cesûr ise bilâkis merzûk (rızkı bol) olur.⁽⁹⁰⁷⁾

٩٠٨ - الْجَالِبُ مَرْزُوقٌ وَالْمُحْتَكِرُ مَلْعُونٌ .

908- Vatanına hizmet ve kendisine ticâret maksadıyla diyâr-ı âhar-dan (başka beldeden) erzâk celb edenler (rızk getirenler) merzûk (rızkı bol), ve yüksek fiyatla satmak garazıyla (amacıyla) erzâkı (rızkıları) hap-seden muhtekirler (karaborsacılar) mel'ûndur.⁽⁹⁰⁸⁾

٩٠٩ - طَلَبُ الْحَلَالِ جِهَادٌ .

909- Helâl lokma aramak, ve onunla karnını doyurmak, cihâd gibi mûcib-i ecirdir (sevap kazandırır).⁽⁹⁰⁹⁾

٩١٠ - مَنْ غَرَسَ غَرْسًا لَمْ يَأْكُلْ مِنْهُ آدَمِيٌّ وَلَا خَلْقٌ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ إِلَّا كَانَ لَهُ صَدَقَةٌ .

910- Bir ağacın yenilen meyvesi o ağacı diken için sadaka olur, demektir.⁽⁹¹⁰⁾

907- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 942.

908- ibn Mâce, ticârât 6.

909- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 1929.

910- Ahmed b. Hanbel, III, 362, 391.

باب ماجاء فى الاطعمة والاشربة

Yiyecek ve içecekler

٩١١ - أَبْرِدُوا بِالطَّعَامِ فَإِنَّ الْحَارَّ لَا بَرَكَةَ فِيهِ .

911- El ve ağız yakacak kadar sıcak olan taâmdan vücûd müstetâz olamayacağı cihetle derece-i itidâli buluncaya kadar soğutunuz.⁽⁹¹¹⁾

٩١٢ - ابْنِ الْقَدَحَ عَنْ فِيكَ ثُمَّ تَنْفَسْ .

912- Su içerken nefes almak îcâb ederse bardağı ağızından ayır, sonra nefes al.⁽⁹¹²⁾

٩١٣ - اجْتَمِعُوا عَلَى طَعَامِكُمْ وَادْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ يُبَارِكْ لَكُمْ فِيهِ .

913- Taâma (yemeye) müctemian (toplucu) oturunuz ve besmele-i şerîfe ile bed'ediniz (başlayınız); o taâm sizin için bil-vücûh (pekçok bakımdan) mübârek ve müteyemmen (uğurlu) olur.⁽⁹¹³⁾

911- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 36.

912- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 56.

913- Ebû Dâvud, etime 14; ibn Mâce, etime 17.

٩١٤ - إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يُحِبُّ أَنْ يَرَى أَثَرَ نِعْمَتِهِ عَلَى عَبْدِهِ فِي مَأْكَلِهِ
وَمَشْرَبِهِ .

914- Cenâb-ı Allah kullarının me'kûlât ve meşrûbâtında (yiyecek ve içeceklerinde) -ve belki melbûsâtında (giyeceklerinde) bile- âsâr-ı ni'-metini (nimetinin izlerini) görmeyi sever.⁽⁹¹⁴⁾

٩١٥ - إِنَّ الْبَرَكَاتِ تَنْزِلُ فِي وَسْطِ الطَّعَامِ فَكُلُوا مِنْ حَافَاتِهِ وَلَا تَأْكُلُوا
مِنْ وَسْطِهِ .

915- Tahkika bereket, Cenâb-ı Allah tarafından taâmın vasatına nâzil olur. Binâenaleyh yemeğin sonuna kadar taâmı kenardan yiyiniz, ortasından yemeyiniz.⁽⁹¹⁵⁾

٩١٦ - سَيِّدُ طَعَامِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ اللَّحْمُ .

916- Dünya ve âhiret taâmının (yemeğinin) eaz ve elezzi (en değerlisi ve en lezzetlisi) lâhmdır (ettir).⁽⁹¹⁶⁾

٩١٧ - شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَلِيمَةِ يُدْعَى إِلَيْهِ السَّبْعَانُ وَيُحْبَسُ عَنْهُ الْجَائِعُ

917- Taâmların (yemeklerin) fenâsı bir velîme taâmıdır (düğün yemeğidir) ki ona tok ve ağıniyâ (zenginler) dâvet olunup ac ve muhtac olan fukarâ ondan mahrum edilir.⁽⁹¹⁷⁾

٩١٨ - كُلُوا جَمِيعاً وَلَا تَفَرَّقُوا فَإِنَّ الْبَرَكَاتِ مَعَ الْجَمَاعَةِ .

918- Taâmı (yemeği) müctemian (topluca) yiyiniz. İnfirâd etmeyiniz (tekbaşınıza yemeyiniz); zîra bereket cemaatlardır.⁽⁹¹⁸⁾

914- Ahmed b. Hanbel, II, 182.

915- Tirmizî, etime 12; Ebû Dâvud, et'ime 17; ibn Mâce, et'ime 12; Dârimî, et'ime 16; Ahmed b. Hanbel, I, 270, 343, 345, 364, III, 490.

916- ibn Mâce, et'ime 27.

917- Buhârî, nikah 72; ibn Mâce, nikah 25; Muvatta, nikah 50.

918- ibn Mâce, et'ime 17.

٩١٩ - لَا تَأْكُلُوا بِالشِّمَالِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِالشِّمَالِ .

919- Sol el ile yemek yemeyiniz; zîra şeytan sol eliyle yer.⁽⁹¹⁹⁾

٩٢٠ - إِذَا أَقَلَّ أَحَدُكُمْ الطَّعَامَ مَلَأَ قَلْبُهُ نُورًا .

920- Bir insan Allah için az yerse kalbi nûr ile memlû olur (dolar).⁽⁹²⁰⁾

٩٢١ - إِنَّ اللَّهَ يَنْعُضُ الْأَكْلَ فَوْقَ شَبْعِهِ .

921- Tahkika, doyduktan sonra yemek yenilmesine Cenâb-ı Allah buğz eder.⁽⁹²¹⁾

٩٢٢ - أَيُّمَا لَحْمٍ بَبَتْ مِنْ حَرَامٍ فَالنَّارُ أَوْلَى بِهِ .

922- Lokma-i haramdan (haram lokmadan) neşv u nemâ bulan (geleşip büyüyen) vücûd-i insana (insan vücûduna) nâr-ı cahîm (cehennem ateşi) evlâdır (daha uygundur).⁽⁹²²⁾

٩٢٣ - الْأَكْلُ فِي الْيَوْمِ مَرَّتَيْنِ إِسْرَافٌ .

923- Bir günde iki defa yemek israftır.⁽⁹²³⁾

٩٢٤ - كُلُوا الزَّيْتِ وَأَدِّهُوا بِهِ فَإِنَّهُ مُبَارَكٌ .

924- Zeytin yağını yiyiniz ve hastalarınıza sürünüz. Tahkika o, mu-bârektir.⁽⁹²⁴⁾

٩٢٥ - مَنْ تَعَوَّدَ كَثْرَةَ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ قَسَا قَلْبُهُ .

925- Çok yiyip içen kimsenin kalbi kasî (kasvetli ve kara) olur; yâni zikredemez.⁽⁹²⁵⁾

919- ibn Mâce, et'ime 8; Müslim, eşribe 104-106; Ebû Dâvud, et'ime 15, Tirmizî, et'ime 9; Mu-vatta, sıfâtü'n-nebî 6; Ahmed b. Hanbel, II, 8, 33, 80, 106, 128, 135, 146.

920- Deylemî, Müsned, hadis no: 1138.

921- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 760.

922- el-Müttekî, Kenzû'l-ummâl, XII, hadis no: 35699 .

923- bk. Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 518.

924- Tirmizî, et'ime 43; ibn Mâce, et'ime 43; Dârimî, et'ime 20; Ahmed b. Hanbel, II, 497.

925- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 139.

٩٢٦ - دَعُ مَا يُرِيكَ إِلَى مَا لَا يُرِيكَ .

926- Hıll ve hürmeti (haram ve helâl oluşu) dâi-i şüphe olan (şüpheli bulunan) nesneyi terk ve helâl olduğu muhakkak bulunan şeyleri kabûl et.⁽⁹²⁶⁾

Bu hadîs-i şerif, insan bâtinini haramdan tevakki etmek (korumak) için kemâl-i ihtiyât üzere bulunmasının lüzûmu hakkında irâd buyurulmuş ise de ef'âl ve akvâl (söz ve davranışları) vesair muâmelâtına dahi tatbîk için bir kaide-i külliyye (genel kural) tarzında bulunmuştur.

٩٢٧ - نَهَى عَنِ الشُّرْبِ قَائِمًا وَالْأَكْلِ قَائِمًا .

927- Kiyamen ekl ve şurb menhîdir (Ayakta yiyip içmek yasaktır).⁽⁹²⁷⁾

باب ماجاء فى التخم

Yüzük kullanmak

٩٢٨ - تَحْتَمُوا بِالْعَقِيقِ فَإِنَّهُ يُنْفَى الْفَقْرُ .

928- Kaşı akik taşından olan hâtemi (yüzüğü) istimâl ediniz (kullanınız); zîra gam-ı fakrı (fakirlik derdini) ifnâ eder (yok eder), demektir.⁽⁹²⁸⁾

٩٢٩ - تَحْتَمُوا بِالزَّبْرِجَدِ فَإِنَّهُ يُسْرَهُ لَأَعْسَرَ فِيهِ .

929- Kaşı zeberced taşından olan hâtemi (yüzüğü) istimâl ediniz. Tahkika usrsüz bir yusrdur. (Gerçekten zorluğu olmayan bir kolaylıktır).⁽⁹²⁹⁾

٩٣٠ - تَحْتَمُوا بِالزُّرْمَدِ فَإِنَّهُ يُنْفَى الْفَقْرُ .

926- Buhârî, buyû 3; Tirmizî, kıyâme 60; Ahmed b. Hanbel, III, 153.

927- Müslim, eşribe 112-115; Tirmizî, eşribe 11; ibn Mâce, eşribe 21; Dârimî, eşribe 24; Ahmed b. Hanbel, III, 54, 182, 199, 250, 277, 291, (Not: Bu kaynaklarda gösterilen yerler ayakta su içmenin yasak olduğuna dâir olup, ayakta yemenin yasak olduğunu göstermemektedir.)

928- bk. Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 958.

929- bk. Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 956.

930- Kaşı zümrüdden hâtem ediniz (yüzük yapınız); zîra fakrı (fakir-
liği) izâle eder (yok eder).⁽⁹³⁰⁾

٩٣١ - مَنْ تَحْتَمَّ بِالْيَاقُوتِ الْأَصْفَرِ لَمْ يَفْتَقِرْ .

931- Yakut-i asferden (sarı yakuttan) hâtem istimâl eden (kullanan)
kimse fakîr olmaz.⁽⁹³¹⁾

باب ماجاء فى المصافحة والتقبيل

Musâfaha ve el öpme

٩٣٢ - تَقْبِيلُ الْمُسْلِمِ يَدَ أَخِيهِ مُصَافَحَةٌ .

932- Din kardeşinin elini öpmek musâfahadır. Öyle olunca
تَصَافَحُوا ilh, (musâfaha ediniz) hadîs-i şerîfî mûcibince el öpmek
sünnet-i seniyyeden olur.⁽⁹³²⁾

930- bk. Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 957.

931- bk. Aclûnî, keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 958.

932- el-Müttekî, Kenzü'l-ummâl, IX, hadis no: 25367.

باب صلة الرحم

Sıla-i rahim

٩٣٣ - صِلَةُ الرَّحْمِ تَزِيدُ فِي الْعُمْرِ وَصَدَقَةُ السِّرِّ تُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ

933- Sıla-i rahim ömrü tezyîd (artırır), ve sadaka-i hafiyye (gizlice verilen sadaka) Cenâb-ı Hakk'ın gadabını itfâ eder (söndürüp rızâsını kazandırır).⁽⁹³³⁾

٩٣٤ - مَنْ قَطَعَ رَحْمًا قَطَعَ اللَّهُ حَسَنَاتِهِ مِنَ الْجَنَّةِ .

934- Sıla-i rahimi kat'eden (akrabâ ile bağıni koparan) kimsenin nasîbini Cenâb-ı Allah cennetten keser.⁽⁹³⁴⁾

٩٣٥ - قَطِيعَةُ الرَّحْمِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ مِنَ الْكَبَائِرِ .

935- Sıla-i rahimi kat'eden (akrabâ ile bağıni koparan) ve ebeveynine (ana-babaya) isyan, günâh-ı kebairdendir (büyük günahlardandır).⁽⁹³⁵⁾

933- Tirmizî, zekat 28.

934- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 146.

935- Buhârî, edeb 6, iman 16, diyât 2, istitâbe 1; Tirmizî, tefsîr 4. sûre 4, 6, 7; Nesâî, tahrim 3, kasame 48; Dârimî, diyât 9; Ahmed b. Hanbel, II, 201, 214, III, 495.

باب ماجاء فى اصلاح ذات البين و ذم الفتنة

İnsanların arasını ıslâh ve fitne

٩٣٦ - أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ إِصْلَاحُ ذَاتِ الْبَيْنِ .

936- İkî zat beynindeki (iki kişi arasındaki) adâveti (düşmanlığı) izâle ve ıslah, efdal-i sadakattandır (sadakaların fazîletlilerindendir).⁽⁹³⁶⁾

٩٣٧ - الْفِتْنَةُ نَائِمَةٌ لَعَنَ اللَّهُ مَنْ أَيْقَظَهَا .

937- Fitne hadd-i zâtında uykudadır Cenâb-ı Allah onu uyandıranlara lânet etsin.⁽⁹³⁷⁾

٩٣٨ - أَصْلَحْ بَيْنَ النَّاسِ وَلَوْ تَبَغَى الْكَذِبَ .

938- Nâs'ın (halkın) beynini (arasını) ıslah et, velev ki yalan bir sözü irtikâb ile olsun.⁽⁹³⁸⁾

936- Buhârî, sulh 1, 11; Ebû Dâvud, edeb 50; Muvatta', hüsnü'l-hulk 7; Ahmed b. Hanbel, VI, 445.

937- Müslim, fiten 12; Ahmed b. Hanbel, I, 448.

938- Suyûtî, el-Câmi'u's-sağır, I, 43-44.

باب فضل الجمعة

Cumanın fazîleti

٩٣٩ - تُضَاعَفُ الْحَسَنَاتُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ .

939- Cuma gününe müsâdîf (rastlayan) hasenâtın ecri mudâaftır (kat kattır).⁽⁹³⁹⁾

٩٤٠ - مَنْ تَرَكَ الْجُمُعَةَ ثَلَاثًا مِنْ غَيْرِ عَذْرِ كُتِبَ مِنَ الْمُنَافِقِينَ .

940- Bilâ-özür (özürsüz yere) üç cuma namazını terkedenler münâfıkîn gürûhundan (münâfıklar topluluğundan) yazılırlar.⁽⁹⁴⁰⁾

٩٤١ - مَنْ مَاتَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَفَى فِتْنَةَ الْقَبْرِ .

941- Cuma günü vefat eden mümin azâb-ı kabirden hıfz buyurulur (korunur).⁽⁹⁴¹⁾

939- Heysemî, Mecmeûz-zevâid, II, 164.

940- Ebû Dâvud, salât 205; Tirmizî, cum'a 7; Nesâî, cum'a 3; ibn Mâce, ikâme 93; Dârimî, salât 205; Muvattâ, cum'a 20; Ahmed b. Hanbel, III, 332, 425, V, 8.

941-bk. Tirmizî, fedâilü'l-cihad 26; Ahmed b. Hanbel, II, 237, 289.

باب ماجاء فى الامام والمؤذن

İmam ve müezzin

٩٤٢ - لِلْإِمَامِ وَالْمُؤَذِّنِ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ صَلَّى مَعَهُمَا .

942- İmam ve müezzin için hâsıl olan ecir, cemaatin umumuna verilen ecrin bir mislidir.⁽⁹⁴²⁾

٩٤٣ - الْمُؤَذِّنُونَ أَطْوَلُ النَّاسِ أَغْنَاءًا يَوْمَ الْقِيَمَةِ .

943- Cenâb-ı Allah'ın in'âm ve ihsânını herkesten ziyâde bekleyen fî-sebîlillah ezan okuyanlardır, demektir.⁽⁹⁴³⁾

942- Deylemî, Müsned, hadis no: 4964.

943- Müslim, salât 14; ibn Mâce, ezân 5; Ahmed b. Hanbel, III, 169, 264, IV, 95, 98.

باب ماجاء فى كلمة الشهادة

Kelime-i şehâdet

٩٤٤ - مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ .

944- Her kim Cenâb-ı Hakk'ın birliğine şehâdet ederse cennete dâhil olur.—velev ki günahı nisbetinde bir zaman muazzab olsun—⁽⁹⁴⁴⁾

٩٤٥ - مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ النَّارَ .

945- Her kim ki Cenâb-ı Hakk'ın vahdâniyyetini ve Muhammed el-Mustafâ -aleyhi ekmelü't-tehâyâ- Efendimiz'in rasûlullah (Allah'ın peygamberi) olduğunu kemâl-i hulûs ile tasdîk ederse onun üzerine azâb-ı ebedî (devamlı azâb) haram olur.⁽⁹⁴⁵⁾

٩٤٦ - مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُخْلِصًا دَخَلَ الْجَنَّةَ .

944- ibn Hibban, Sahih, I, 211, 212, 214.

945- Müslim, iman 47, Buhârî, cihâd 102; Tirmizî, iman 17; Dârimî, siyer 11; Ahmed b. Hanbel, III, 451, 467, IV, 402, 411, V, 236, 318, 413.

946- Bir kimse hulûs-ı kalb ile kelime-i tevhidi söylerse cennete dâhil olur; *yâni gûnahı nisbetinde muazzeb olsa (azab görse) bile, nihâvet afv olunur.*⁽⁹⁴⁶⁾

٩٤٧ - مَنْ كَانَ آخِرُ كَلَامِهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ .

947- “Lâ ilâhe illallah” kelime-i tayyibesiyle hatm-ı hayat eden (hayatını tamamlayan) mümin cennete dahil olur.⁽⁹⁴⁷⁾

باب ماجاء في الانبياء

Peygamberler

٩٤٨ - أَشَدُّ النَّاسِ بَلَاءً الْأَنْبِيَاءُ ثُمَّ الْأَمْثَلُ فَلَا مِثْلَ .

948- Nâs (halk) içinde ziyâde mihnet ve meşakkatle (sıkıntı ve güçlük) imtihan olunan enbiyâ-i ızâm (büyük peygamberler), ikinci derecede evliyâ-i kirâm ve üçüncü derecede onlara müşâbih (benzeyen) zevât-ı zevi'l-ihtiramdır (saygıya lâyık kimselerdir).⁽⁹⁴⁸⁾

٩٤٩ - الْأَنْبِيَاءُ تَنَامُ أَعْيُنُهُمْ وَلَا تَنَامُ قُلُوبُهُمْ .

949- Enbiyânın gözleri uyur, kalbleri uyumaz; *yâni dâimâ Cenâb-ı Hakk'ı zikreder.*⁽⁹⁴⁹⁾

946- Tirmizî, iman 17; cehennem 9; ibn Mâce, zühd 37; Ahmed b. Hanbel, II, 68, 128, 210, 214 238, 302, 310, 360, 371, 375, 483, III, 116, 173, 178, 276, 345, 383, IV, 103, 285, 286, V 391, VI, 442.

947- Buhârî, cenâiz 1; Ebû Dâvud, cenâiz 16.

948- Tirmizî, zühd 57; ibn Mâce, fiten 23; Dârimî, rikak 67.

949- Buhârî, menâkıb 24, tevhid 37.

باب من لم يصل على النبي

Peygamberimize salat ü selâm getirmeyen

٩٥٠ - إِنَّ أَبْخَلَ النَّاسِ مَنْ ذَكَرْتُ عَنْهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَى .

950- Tahkika (gerçekten) nâsın (insanların) en ziyâde bahili (cimrisi) ismimi iştirip de bana salât ü selâm göndermeyen kimsedir.⁽⁹⁵⁰⁾

٩٥١ - مِنَ الْجَفَاءِ أَنْ أُذَكَّرَ عِنْدَ الرَّجُلِ فَلَا يُصَلِّي عَلَى .

951- Bir kimse ismimi iştirir de salât ü selâm getirmezse bana cefâ etmiş olur.⁽⁹⁵¹⁾

٩٥٢ - مَنْ ذَكَرْتُ عَنْهُ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَى فَهُوَ شَقِيٌّ .

952- Bir kimse indinde ismim zikrolunur da bana salât ü selâm göndermezse o kimse şakidir (kötüdür).⁽⁹⁵²⁾

950- bk. Tirmizi, deavât 100; Ahmed b. Hanbel, I, 201.

951- Suyûtî, el-Câmiu's-sağîr, II, 163.

952- Heysemî, Mecme'ü'z-zevâid, III, 139.

٩٥٣ - مَنْ نَسِيَ الصَّلَاةَ عَلَىٰ أَخْطَأَ طَرِيقَ الْجَنَّةِ .

953- Bana salevât vermeyi unutan kimse cennetin yolunu şaşırır.⁽⁹⁵³⁾

باب ماجاء فى السلام وتركه

Selâm vermek, ya da vermemek

٩٥٤ - إِنَّ أَبْخَلَ النَّاسِ مَنْ بَخَلَ بِالسَّلَامِ .

954- Tahkika nâs'ın (halkın) ziyâde bahîl olanı mülâkî olduğu (karşılaştığı) din kardeşlerine selâm vermeyen kimsedir.⁽⁹⁵⁴⁾

٩٥٥ - تَرَكُ السَّلَامِ عَنِ الضَّرِيرِ خِيَانَةٌ .

955- A'mâya selâm vermemek hıyânettir.⁽⁹⁵⁵⁾

٩٥٦ - السَّلَامُ تَطَوُّعٌ وَالرَّدُّ فَرِيضَةٌ .

956- Selâm vermek sünnet, ve reddetmek yâni: “ve aleykümü's-selâm” demek farzdır.⁽⁹⁵⁶⁾

٩٥٧ - مِنْ مُوجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ بَذْلُ السَّلَامِ وَحُسْنُ الْكَلَامِ .

957- Müminlere selâm vermek ve umûr-i hayriyyeye (iyi işlere) dâir güzel söz söylemek, Cenâb-ı Hakk'ın afv ve mağfiretini mûcib olan şeylerdendir.⁽⁹⁵⁷⁾

953- ibn Mâce, ikâme 25.

954- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 667.

955- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 970.

956- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, I, hadis no: 1476

957- Münâvî, Kûnûzü'l-hakâik, s. 134.

باب ماجاء في كثرة الكلام والضحك

Çok konuşmak ve gülmek

٩٥٨ - مَنْ أَذْنَبَ وَهُوَ يَضْحَكُ دَخَلَ النَّارَ وَهُوَ يَبْكِي .

958- Bir kimse gülerek günah işlerse ağlayarak cehenneme dahil olur.⁽⁹⁵⁸⁾

٩٥٩ - مَنْ كَثُرَ كَلَامُهُ كَثُرَ سَقَطُهُ وَمَنْ كَثُرَ سَقَطُهُ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ
وَمَنْ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ كَانَتْ النَّارُ أُولَىٰ بِهِ .

959- Çok söyleyenlerin hatâsı çok olur. Hatâsı çok olanların ise günahları çok olur, günahı çok olanlara da yevm-i kıyâmette lâîk olan azâbdır.⁽⁹⁵⁹⁾

٩٦٠ - الْقَهْقَهَةُ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالتَّبَسُّمُ مِنَ اللَّهِ .

960- Kahkaha ile gülmek şeytandan, ve gülümsemek Rahmân'dandır.⁽⁹⁶⁰⁾

٩٦١ - كَثْرَةُ الضَّحْكِ تُمَيِّتُ الْقَلْبَ وَتُورِثُ الْفَقْرَ .

961- Çok gülmek kalbi öldürür; yâni zikirden gafil eder, mûcib-i fakr olur (fakirliğe düşürür).⁽⁹⁶¹⁾

958- Ebû Nuaym, Hilye, IV, 96.

959- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2592.

960- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, X, 296.

961- bk. Tirmizî, zühd 2; ibn Mâce, zühd 19, 24; Ahmed b. Hanbel, II, 310.

باب ماجاء فى زيارة القبور وذكر الموت

Kabir ziyâreti ve ölümü hatırlama

٩٦٢ - مَنْ زَارَ قَبْرَ وَالِدَيْهِ أَوْ أَحَدِهِمَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَقَرَأَ عِنْدَهُ يَاسَ عُفِّرَ لَهُ .

962- Bir kimse ebeveyninin (ana-babasının) veya onlardan birisinin cuma günü kabrini ziyâretle Yâsîn-i şerîf okusa günâh-ı sağairi (küçük günahları) mağfûr olur (bağışlanır).⁽⁹⁶²⁾

٩٦٣ - زُورُوا الْقُبُورَ فَإِنَّهَا تُذَكِّرُكُمْ الْآخِرَةَ .

963- Kabirleri ziyâret ediniz; zîrâ âhireti hatırınıza getirir.⁽⁹⁶³⁾

٩٦٤ - عَوِّدُوا الْمَرْضَى وَاتَّبِعُوا الْجَنَائِزَ يُذَكِّرُكُمْ الْآخِرَةَ .

964- Hastaları iyâdet (ziyâret) ve cenazeleri teşyî ediniz (cenâze merasimine katılınız); zîrâ bunlar âhireti hatırınıza getirirler.

962- bk. Heysemî, Mecme'ü'z-zevâid, III, 59.

963- Müslim, cenâiz 108; Tirmizî, cenâiz 60; Nesâî, cenâiz 101; İbn Mâce, cenâiz, 47, 48.

(Peygamber -aleyhisselâm-: ölümü çokça hatırlayınız, buyurmuştur.)⁽⁹⁶⁴⁾

٩٦٥ - مَنْ أَكْثَرَ ذِكْرَ الْمَوْتِ أَحَبَّهُ اللَّهُ .

965- Mevti (ölümü) çokça tezekkür ve tefekkür edenleri (hatırlayanları) Cenâb-ı Allah sever.⁽⁹⁶⁵⁾

باب ماجاء في قيام الساعة

Kiyâmet

٩٦٦ - لَا تُقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى لَا يُقَالَ فِي الْأَرْضِ اللَّهُ اللَّهُ .

966- Yeryüzünde: "Allah Allah" zikri munkatı' olmadıkça (kesilmedikçe) kiyâmet zamanı gelmez.⁽⁹⁶⁶⁾

٩٦٧ - لَا تُقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى لَا يُحْجَّ الْبَيْتُ .

967- Beytullah'ı tavâf etmek terk olunmadıkça kiyâmet kaim olmaz (kopmaz).⁽⁹⁶⁷⁾

٩٦٨ - لَا تُقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يُرْفَعَ الرُّكْنُ وَالْقُرْآنُ .

968- Kur'ân ile Hacer-i Esved, yeryüzünden kalkmadıkça kiyamet kaim olmaz (kopmaz).⁽⁹⁶⁸⁾

٩٦٩ - يَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ عُبَادٌ جُهَالٌ وَقُرَاءٌ فَسَقَةٌ .

969- Âhir zamanda bir takım âbid zuhur eder ki, faraiz-i dîniyyesini (dî-nî farzları) olsun öğrenmemiştir. Kezâlik (aynı şekilde) bazı kurrâya (ilimle uğraşanlara) tesâdüf olunur ki fîsk ile âlûdedir (bulaşık haldedir).⁽⁹⁶⁹⁾

964- ibn Hibban, sahih IV, 267.

965- Heysemî, Mecmeûz-zevâid, X, 325.

966- ibn Hibban, Sahih, VIII, 299.

967- Buhârî, hacc 47.

968- Deylemî, Müsne'd, hadis no: 7531.

969- Hâkim, Müstedrek, IV, 315.

باب ماجاء فى سقى الماء

Su hayrı

٩٧٠ - أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ سَقْيُ الْمَاءِ .

970- Sadakanın efdali (en değerlisi) muhtac olanlara su içirmek-
tir.⁽⁹⁷⁰⁾

٩٧١ - لَيْسَ صَدَقَةً أَعْظَمَ أَجْراً مِنْ سَقْيِ الْمَاءِ .

971- Hiçbir sadaka yoktur ki su içirmek gibi bir ecr-i azîmi (büyük sevâbı) müstelzim olsun (gerektirsin).⁽⁹⁷¹⁾

٩٧٢ - مَنْ سَقَى عَطْشَانًا فَأَرْوَاهُ فَتُحَّ لَهٗ بَابُ الْجَنَّةِ .

972- Susuz kalan bir şahsı su ile doyuran kimse için cennet kapısı küşâd olunur (açılır).⁽⁹⁷²⁾

٩٧٣ - مَنْ سَقَى مُؤْمِناً عَلَى ظِلْمَاءٍ سَقَاهُ اللَّهُ مِنَ الرَّحِيقِ الْمَخْتُومِ .

973- Susuz bir mümini sakyeden (sulayan) kimseye Cenâb-ı Allah cennet şarâbından ihsân eder.⁽⁹⁷³⁾

970- Nesâî, vesâyâ 9; ibn Mâce, edeb 8; Ahmed b. Hanbel. V, 285, VI, 7.

971- Deylemî, Mûsned, hadis-no: 5223.

972- Heysemî, Mecmeûz-zevâid, III, 131.

973- Ahmed b. Hanbel, III, 13; Ebû Dâvud, zekat 41; Tirmizî, kıyâme 18.

باب فى الرؤيا والمبشرات

Rüyâ

٩٧٤ - إِنَّ الرِّسَالَةَ وَالنُّبُوَّةَ قَدْ انْقَطَعَتْ فَلَا رَسُولَ بَعْدِي وَلَا نَبِيٍّ وَلَكِنَّ الْمُبَشِّرَاتِ رُؤْيَا الرَّجُلِ الْمُسْلِمِ وَهِيَ جُزْءٌ مِنْ أَجْزَاءِ النُّبُوَّةِ .

974- Tahkika risâlet ve nübüvvet munkatı oldu. Benden sonra dünyaya rasûl ve nebî gelmez, ancak mümin-i kâmil'in âlem-i mânâda (rüyâda) gördüğü mübeşşirât; yâni rüyâ-yı sâliha munkatı olmaz (sona ermez). Bunu eczâ-yı nübüvvetten (peygamberlik cüzlerinden) bir cüz makamında kabûl ve telâkki ediniz.⁽⁹⁷⁴⁾

٩٧٥ - ذَهَبَتِ النُّبُوَّةُ وَبَقِيَتِ الْمُبَشِّرَاتُ .

975- Benden sonra nübüvvet kalmaz; lâkin rüyâ-yı sâliha bâkîdir (o, devam eder).⁽⁹⁷⁵⁾

٩٧٦ - الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ جُزْءٌ مِنْ سِتِّ وَارْبَعِينَ جُزْأً مِنَ النُّبُوَّةِ .

974- Tirmizî, rüyâ 2; Ahmed b. Hanbel, III, 267.

975- ibn Mâce, rüyâ 1; Dârimî, rüyâ 3.

976- Rüyâ-yı sâliha, nübüvvetin (peygamberliğin) kırkaltı cüz'ünün birisidir; *zîra Aleyhi's-salâtü ve's-selâm Efendimiz, müddet-i nübüvveti (peygamberlik süresi) olan yirmi üç sene zarfında evâmîr-i ilâhiyyeyi (ilâhî emirleri) altı mâh (ay) rüyâ ile ahz ve telâkkî buyurmuştur. Altı mâh (ay) ise yirmi üç senenin kırkaltı cüz'ünden bir cüzdür.*⁽⁹⁷⁶⁾

۹۷۷ - مَنْ رَأَى فِي مَنَامِهِ فَقَدْ رَأَى فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَتِمَّتُ بِي .

977- Âlem-i mânâda beni gören, hakikatte görmüştür. Zîra şeytan bana temessül edemez (benim şeklime giremez).⁽⁹⁷⁷⁾

۹۷۸ - بُشِّرِ الْمُؤْمِنِ الرُّوْيَا الصَّالِحَةَ .

978- Rüyâ-yı sâliha, mümin için beşârettir (müjdedir).⁽⁹⁷⁸⁾

۹۷۹ - شَرِبُ اللَّبَنِ مَحْضُ الْإِيمَانِ أَيْ مَنَامًا .

979- Rüyâda süt içmek kemâl-i îmana işârettir.⁽⁹⁷⁹⁾

۹۸۰ - لَا تَقْصُرَ الرُّوْيَا إِلَّا عَلَى عَالِمٍ أَوْ نَاصِحٍ .

980- Rüyâyı ulemâ ve sulehânın gayrı bir kimseye tabir ettirme!⁽⁹⁸⁰⁾

976- Buhârî, ta'bîr 3, 4, 10, 26; Müslim, rüyâ 6, 7, 8, 9; Ebû Dâvud, edeb 88; ibn Mâce, rû'ya 1, 3, 6, 9; Dârimî, ru'ya 2; Muvatta, ru'ya 1, 3; Ahmed b. Hanbel, II, 18, 50, 219, 232, 233, 269, 314, 342, 369, 438, 495, 507, IV, 10, 11, 12, 13, V, 316, 319.

977- Buhârî, ilim 38; ta'bîr 10; Müslim, ru'ya 11; Ebû Dâvud, edeb 88; Tirmizî, rüyâ 4, 7; ibn Mâce, rûya 2; Dârimî, ru'ya 4; Ahmed b. Hanbel, II, 232, 261, 342, 410, 411, 425, 463, 469, 472, V, 306, VI, 394.

978- Münâvî, Feyzû'l-kadîr, III, hadis no: 314.

979- Deylemî, Müsned, hadis no: 3640.

980- Tirmizî, ru'ya 7; Dârimî, ru'ya 10.

باب ماجاء فى اصابة العين

Nazar değmesi

٩٨١ - اِسْتَعِيْذُوا بِاللّٰهِ مِنَ الْعَيْنِ فَاِنَّ لَهَا حَقًّا .

981- İsâbet-i ayndan (göz değmesinden) muhâfazanız için Cenâb-ı Allah'a sığınınız; zira isâbet-i ayn vardır.⁽⁹⁸¹⁾

٩٨٢ - تَعَوَّذُوا بِاللّٰهِ مِنَ الْعَيْنِ وَالنَّفْسِ .

982- Gözden ve nefesten Cenâb-ı Hakk'a sığınınız.⁽⁹⁸²⁾

٩٨٣ - اَلْعَيْنُ حَقٌّ تُدْخِلُ الرَّجُلَ الْقَبْرَ وَالْجَمَلَ الْقَدْرَ .

983- İsâbet-i ayn haktır. İnsanı kabire deveyi kazana idhâl eder.⁽⁹⁸³⁾

٩٨٤ - اَلْعَيْنُ حَقٌّ تَسْتَنْزِلُ الْحَالِقَ .

984- İsâbet-i ayn haktır, dağı yerinden oynatır.⁽⁹⁸⁴⁾

981- ibn Mâce, tıb; 32.

982- Münâvî, Kunûzu'l- = Hakaik, s. 58.

983- Aclûnî, Keşfü'l-harâ, II, hadis no: 1797.

984- Ahmed b. Hanbel, I, 274, 294.

باب ماجاء فى الصور والمصور

Resim ve resim yapan

٩٨٥ - أَشَدُّ النَّاسِ عَذَاباً عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ الْمُصَوِّرُونَ .

985- Tahkika (şüphesiz) yevm-i kıyâmette eşedd-i azâb ile muazzeb olan (azâb gören) bir hayvanın (canlının) resmini çıkaran kimsedir.⁽⁹⁸⁵⁾

٩٨٦ - إِنَّ الْبَيْتَ الَّذِى فِيهِ الصُّورُ لَا تَدْخُلُهُ الْمَلَائِكَةُ .

986- Tahkika (şüphesiz) içinde hayvan (canlı) resmi bulunan bir hâ-neye melâike-i rahmet (rahmet melekleri) girmez.⁽⁹⁸⁶⁾

٩٨٧ - قَاتَلَ اللَّهُ قَوْمًا يُصَوِّرُونَ مَا لَيْسَ لَهُمْ .

987- Cenâb-ı Allah o kimseleri helâk etsin ki, halkına kadir olamadıkları zî-rûhu (canlıları) tasvîr ederler (resimlerini yaparlar).⁽⁹⁸⁷⁾

985- Buhârî, libas 79, 91, 92, 95; Müslim, libas 96, 97, 98, 99; Nesâî, zînet 113; Ahmed b. Hanbel, I, 326, 375, III, 26.

986- Buhârî, libâs 95, bedû'l-halk 7, 17, nikah 76, 96; Ebû Dâvud, tahâre, 89, libas 44, 45; Tirmizî, edeb 44; Nesâî, tahâre 167, sayd, 9, 11, zînet 110; Dârimî, isti'zan 34; Ahmed b. Hanbel, I, 83, 104, 107, 139, 146, 148, 150, 277, III, 90, IV, 28, 29, 30, VI, 143, 246, 330.

987- Heysemî, Mecmeu'z-zevâid, V, 173.

٩٨٨ - مَنْ صَوَّرَ صُورَةَ الْأَرْوَاحِ فَهُوَ مَلْعُونٌ .

988- Zî-rûh (canlı) olanların resmini çıkaran kimse mel'ûndur.⁽⁹⁸⁸⁾

٩٨٩ - لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ أَوْ صُورَةٌ .

989- İçinde kelb veya heykel mevcûd olan hâneye melâike-i rahmet (rahmet melekleri) dâhil olmaz.⁽⁹⁸⁹⁾

باب ماجاء في امر التداوى

Tedavi olma

٩٩٠ - إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَنْزَلَ الْبَدَأَ وَالْدَّوَاءَ وَجَعَلَ لِكُلِّ دَاءٍ دَوَاءً فَتَدَاوُوا فَلَا تَدَاوُوا بِحَرَامٍ .

990- Cenâb-ı Hakk, derdi de, devâyı da nâzil ettiği (indirdiği) gibi her derd için bir devâ halk buyurmuştur (yaratmıştır). Binaenaleyh tedâviye devam ediniz; fakat haram ile tedâvi etmeyiniz.⁽⁹⁹⁰⁾

٩٩١ - الْبَدَأُ مِنَ الْقَدَرِ وَقَدْ يَنْفَعُ بِإِذْنِ اللَّهِ تَعَالَى .

991- Devâ (ilâç) mukadderât-ı ilâhiyyedendir (onun etkisi de ilâhi takdire bağlıdır). Tahkika (şüphesiz) Cenâb-ı Hakk'ın lütuf ve ihsanıyla menfaat-bahş olur (fayda sağlar).⁽⁹⁹¹⁾

٩٩٢ - تَدَاوُوا فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يُنْزِلْ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ دَوَاءً .

988- Münâvî, Künûzü'l-hakâik, s. 143.

989- Buhârî, bedü'l-halk 7, 17, megâzî, 12, libas 88, 94; Müslim, libas 81, 82, 83, 84; Ebû Dâvud, tahâre 89, libas 45; Tirmizî, edeb 44; Nesâî, tahâre 167, sayd 9, 11, zînet 110; ibn Mâce, libas 44; Dârimî, istizan 34; Ahmed b. Hanbel, I, 80, 83, 104, 107, 139, 148, 150, II, 390, IV, 28, 29, 30, V, 203, 353, VI, 143, 330.

990- Ebû Dâvud, tıb 11; Muvatta, ayn 12.

991- Heysemî, Mecmeûz-zevâid, V, 85.

992- Bir hastalık zuhûrunda tedâviye devam ediniz; zîra Cenâb-ı Alah devâsız bir hastalık nâzil buyurmamıştır (yaratıp yeryüzüne indirmemiştir).⁽⁹⁹²⁾

٩٩٣ - مَنْ تَدَاوَى بِحَرَامٍ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ شِفَاءً .

993- Bir kimse şarap gibi birşey ile tedâvi ederse Cenâb-ı Allah onu kendine şifâ etmez.⁽⁹⁹³⁾

باب ماجاء فى الايام

Günler

٩٩٤ - مَنْ وَسَّعَ عَلَى عِيَالِهِ فِي يَوْمِ عَاشُورَاءَ وَسَّعَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي سَنَّتِهِ كُلِّهَا

994- Bir kimse Aşûre gününde ehl ü iyâlinin (çoluk çocuğunun) rızkını tevsi ederse Cenâb-ı Allah o kimsenin senesini kâmilten (tamâmen) vüs'at-i rızk (rızık bolluğu) ile geçirir.⁽⁹⁹⁴⁾

٩٩٥ - يَوْمُ الْأَحَدِ يَوْمُ غَرْسٍ وَبِنَاءٍ .

995- Pazar günü ağaç dikmek ve ebniye (binâ) yaptırmak için mübârek bir gündür.⁽⁹⁹⁵⁾

٩٩٦ - يَوْمُ الْإِثْنَيْنِ يَوْمُ طَلَبِ سَفَرٍ وَرِزْقٍ .

996- Pazartesi günü sefer ve taleb-i rızık (rızık aramak) için mübârek bir gündür.⁽⁹⁹⁶⁾

٩٩٧ - يَوْمُ الثَّلَاثَةِ يَوْمُ حَدِيدٍ وَبَأْسٍ .

997- Salı günü, hiddet ve şiddet ve muhârebe günüdür.⁽⁹⁹⁷⁾

992- bk. Tirmizî, tıb 2; Ebû Dâvud tıb 1, 11; ibn Mâce, tıb 1; Ahmed-b. Hanbel, III, 156, IV, 278.

993- Suyûtî, el-Câmiu's-sağîr, II, 151.

994- Aclûnî, Keşfü'l-hafâ, II, hadis no: 2642.

٩٩٨ - يَوْمُ الْأَرْبَعَاءِ يَوْمٌ لَا تُخَذُّ وَلَا تُعْطَا .

998- Çarşamba günü, ahz ve itâ (alıp vermek) için meş'ûd bir gün değildir.⁽⁹⁹⁸⁾

٩٩٩ - يَوْمُ الْخَمِيسِ يَوْمٌ طَلَبِ الْخَوَائِجِ .

999- Perşembe günü taleb-i hâcât (ihtiyaçların temin edilmesi) için mübarek bir gündür.⁽⁹⁹⁹⁾

١٠٠٠ - يَوْمُ الْجُمُعَةِ يَوْمٌ عِيدٍ وَذِكْرٍ .

1000- Cuma günü ibâdât ve ezkâr (zikir) ile müminlerin kalbi mes-rûr olacak bir yevm-i îddir (bayram günüdür).⁽¹⁰⁰⁰⁾

١٠٠١ - يَوْمُ السَّبْتِ يَوْمٌ مَكْرٍ وَخُدَعَةٍ .

1001- Cumartesi günü a'dâ-yı dîn-i mübîne (din düşmanlarına) letâif-i hiyel (hoş hileler) ile gâlib olacak bir gündür.⁽¹⁰⁰¹⁾

995, 996, 997, 998, 999, 1000, 1001- Ebû Ya'lâ ibn Abbas'dan haftanın 7 günü hakkında merfû olarak rivâyette bulunmuş, ancak bu rivâyetler zayıftır. bk. Keşfü'l-hafa, II, 3255 no'lu hadîsin altındaki açıklamada yer almaktadır.

www.mektebetulhadra.com

KENZÜ'L-İRFAN'A YAZILAN TAKRİZLER

Fâzıl-i şehîr ve ârif-i rûşen zamîr Mektûbî-i
ser-askerî utûfetlû Muhtar Bey Efendi haz
retlerinin takrîz-i âlîleridir.*

- 1 Bârekellah ey mukaddes kenz-i irfan u hüda
Sendedirenvâr-ı tevîk-i ilâhî rûşenâ
- 2 Her güher kim senden oldu cilve-sâz-ı itibar
Dîde-i akla verir nûr-i yakîn ü ihtidâ
- 3 Cevheru'l-asl-ı füyûzundan olanlar behre-mend
Olsa lâyıktır seâdet-yâb-ı nef'-i dû-serâ
- 4 Vacibu't-takdîsin zîrâ tecellî eyledi
Senden envâr-ı ahâdis-i Habîb-i Kibriyâ
- 5 Bâdî-i îcâd-ı âlem şâfi-i rûz-i nedem
Seyyid-i evlâd-ı Âdem nûr-i çeşm-i enbiyâ
- 6 Sırr-ı pâk-i akl-ı küll ayn-ı tecellî-i rusûl
Hâdî-i hayru's-sübûl Ahmed Muhammed Mustafâ
- 7 Her hadîsidir Anın bir gevher-i rahşân-ı vahy
Nûr-i feyz-efrûzuna karşı güneştir çün sehâ
- 8 Âfitâbın nûru zâildir, bu nûr amma verir
Subh-ı mahşerde uyûn-i mü'minîne incilâ
- 9 Hasılı bilcümle meknûzât-ı hikmet-perverin
Her biridir ehline bir âfitâb-ı Hakk-nümâ
- 10 Söyle kimdir hâzin-i danışver-i ulviyyetin
Kim seni keşfetti ey kenz-i hakayık-ih tivâ
- 11 Himmet-i ulyâsı şöhret-gîr olan ârif midir
Eyleyen senden nikab-endâz-ı eşkâl u hafâ

* Takrîz'in nâzımı, Gazî Ahmed Muhtar Paşa'nın oğlu, Mahmud Muhtar Paşa'dır.

- 12 Mürşid-i rûşen-güher allâme-i ulvî-nazar
Şeyh-i Bistâmî-siyer, minhâc-ı Hakka pîşuvâ
- 13 Hazret-i Es'ad Efendi kim uluvv-i şânını
Dâniş u irfanını tasdîk eder ehl-i nihâ
- 14 Teng'estân-ı meânî-i hadîs-i envere
Kenz-i irfan açtı ol gencûr-i irşâd u tuka
- 15 Hikmet-i vakte göre cem-i ahâdis eyleyip
Türkçe medlûlâtını tezyîle kıldı i'tinâ
- 16 "Kellimu'n-nâse" hadîs-i intibâh-efzâsına
İmtisâlen meslek-i îcâz'a kıldı iktifâ
- 17 Behre-dâr etti Arabca bilmeyen müminleri
Hikmet-i hükm-i ahâdis-i Nebî'den ni'me-zâ
- 18 Nef'i şâmil, feyzi kâmil böyle bir türki eser
intibâ etmiş eğer varsa cihana es-salâ
- 19 Revnak-ı taht-i hilâfet rûh-ı cism-i saltanat
Hâmî-i irfan-ı ümmet Husrev-i fermân-revâ
- 20 Hazret-i Abdülhamîd Han'ın mukaddes asrıdır
Böyle âsâra veren hüsn-i revâc u i'tilâ
- 21 Hakk Teâlâ ömr ü iclâlin firâvân eylesin
Her işi olsun tahakkuk-yâb-ı tevfik-i Hudâ
- 22 Ahd-i lütfunda nice âsâr-ı feyzâ feyz-i dîn
Müntezir olsun uyûn-i ehl-i Hakk bulsun cilâ
- 23 Her ne sûye' veche-dâr olsa cünûd-i şevketi
Mazhar-ı nasr u fütûh olsun ilâhî dâimâ
- 24 Bu duâya lâ-cerem Muhtâr âmîn-hân olur
Yerde müminler, semâda hep serv-şân-ı alâ

İÇİNDEKİLER

Mukaddime	7
Besmele'nin fazîleti	9
Elhamdülillah'ın fazîleti	10
Peygamberimize salât'ın fazîleti	11
İslâm ve İman	13
Niyet	15
Amelde sıdk ve ihlâsın fazîleti	16
Temizlik ve misvak kullanmanın fazîleti	19
Abdest	20
Farz namazlar ve cemâatin fazîleti	21
Sünnet namazlar	24
Ramazan ve Oruc'un fazîleti	26
Zekât ve zekâtı terkedenler	30
Hacc, Umre ve Hacer-i Esved	32
Hz. Ebû Bekr'in fazîleti	34
Ebû Bekr ve Ömer'in fazîleti	35
Hz. Ömer'in fazîleti	37
Hz. Osman'ın fazîleti	38
Hz. Ali'nin fazîleti	39
Hasan ve Hüseyin'in fazîleti	42
Hz. Fâtîmâtü'z-Zehrâ'nın fazîleti	43
Hz. Aişe'nin fazîleti	44
Ashaba saygı ve onlara dil uzatmama	45
Sultana saygı	48
Takvâ ve verâ' ehli	50
Muhammed ümmetinin fazîleti	52
Âlimlerin fazîleti	54
Fıkıh ve fakihler	57
İlim öğrenmek	58
İlmin fazîleti	59
İlim öğrenmek ve öğretmek	60
Kötü âlimler	61
Bilmeden fetvâ ve hüküm vermek	62
Kur'ân ve Kur'ân okumanın fazîleti	64
Bazı evrâd ve ezkâr	67
Zikir ve fikrin fazîleti	69
Cihad ve nefisle cihâdın fazîleti	73
Veli'nin alâmeti ve fazîleti	75
Emr bi'l-ma'ruf ve hayra delâlet fazîleti	77
Tevbekâr gencin fazîleti	79
Şehidlerin fazîletleri	80
Hadis ezberlemek ve nakletmenin fazîleti	82
Bilmeden Kur'an ve hadis hakkında söz söylemek	83

Mekke ve Medine'nin fazîleti	85
Şefâat	87
Duâ	88
Mazlûmun duâsı	92
Sadaka	93
Mü'mini sevindirmeğe dâir	95
Misafirle İkrâmın fazîleti	96
Kerem ve Cömertliğin fazîleti	97
Rızık	100
Dilenmenin kötülüğü	101
Cimriliğin kötülüğü	102
Bazı öğütler	104
Ümmetin ittîfak ve ihtilâfı	110
Büyüklere saygı	111
Ana-babaya iyilik	111
Evlâdın ana-baba üzerindeki hakkı	113
Çoluk-çocuk nafakası	114
Akrabalık hakları	115
Komşuluk hakkı	116
Kardeşinin ihtiyacını görmek	117
Yemek yedirmek	118
Bir takım âdâb	120
Mü'minlerin özellikleri	123
Şükür	125
Kanâat, tevekkül ve rızâ	126
Şefkat ve merhametin fazîleti	127
Yumuşak başlılık	130
Haya	131
Sekînet ve vakar	132
Sabrın fazîleti, aceleciliğin kötülüğü	133
Tedbir, isticşâre ve istihâre	135
Emânet	136
Sükût ve dile sahib olmak	137
Avf ve öfkeyi yenme	139
Güzel ahlâk ve kötü huy	141
Tevâzu	142
Hüsn-i zann	144
Mev'ıza ve öğüt	144
Allah sevgi ve korkusu	148
Ağlama, haşyet ve huşû	150
Amel ve ibâdet	152
Mescidler	154
Tevbe ve istiğfâr	156
Dünya ve dünya malının kötülüğü	159
Ölüm ve ölümler	161
Vasıyyet	164
Ölüye bağırarak ağlama	165
Kabir azabı ve cehennem	167
Borçlu	168
Borç verme	169

Ribâ (faiz)	169
Tama	170
Hırsızlık, adam kandırma ve hiyanet	171
Rüşvet	172
Yalan konuşmak	173
Gıybet (dedikodu)	174
Hased (kıskançlık)	175
Ucûb ve kibir	176
Münafıklık ve şîrk-i hafî	178
Cehâletin kötülüğü	180
İnsanlara sövmek, kötü söz söylemek ve onlara eziyet etmek	181
Yalancı şahidlik	183
Zinâ	184
Livâta	186
Alkollü içkilerden nehy	187
Bıyıkları kısaltmak	189
Bid'at ve ehli	191
Kötülerle oturup kalkmaktan sakınmak	191
Riyâ ve benzeri davranışlar	192
Muhtelif hadis-i şerifler	194
Nikâh	201
Kadınlar	203
Helâl ve temiz mal	205
Dostluk ve kardeşliğin fazîleti	206
Hediye, sadaka ve ihtiyacını istemek	210
Ticaret, kazanç ve meslek	212
Yiyecek ve içecekler.....	214
Yüzük kullanmak	217
Musafaha ve el öpme.....	218
Sıla-i rahim.....	219
İnsanların arasını ıslah ve fitne	220
Cuma'nın fazîleti	221
İmam ve müezzin	222
Kelime-i Şehâdet	223
Peyamberler	224
Peygamberimize salât ü selâm getirmeyen	225
Selâm vermek ya da vermemek	226
Çok konuşmak ve gülmek	227
Kabir ziyareti ve ölümü hatırlama	228
Kıyamet.....	229
Su hayrı.....	230
Rüya.....	231
Nazar değmesi.....	233
Resim ve resim yapan.....	234
Tedâvî olma.....	235
Günler.....	236
Kenzü'l-İrfan'a yazılan takrizler	239